

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

1926-1980 YILLARI ARASINDA AKSARAY BASINI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Oğuzhan DEMİRAY

DANIŞMAN

Doç. Dr. Selahattin ÇAVUŞ

AKSARAY 2023

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

1926-1980 YILLARI ARASINDA AKSARAY BASINI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Oğuzhan DEMİRAY

DANIŞMAN

Doç. Dr. Selahattin ÇAVUŞ

AKSARAY 2023

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 6 (altı) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Oğuzhan
Soyadı : Demiray
Bölümü : İletişim Bilimleri A.B.D.
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : 1926-1980 Yılları Arasında Aksaray Basını
İngilizce Adı : Aksaray Press Between 1926-1980

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Oğuzhan DEMİRAY

İmza:

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Oğuzhan DEMİRAY tarafından hazırlanan “ 1926-1980 Yılları Arasında Aksaray Basını” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Selahattin ÇAVUŞ

İmza

(İletişim Bilimleri, Aksaray Üniversitesi)

.....

Üye: Prof. Dr. Bünyamin AYHAN

(Gazetecilik, Selçuk Üniversitesi)

.....

Üye: Doç. Dr. Mustafa İŞLİYEN

(İletişim Bilimleri, Aksaray Üniversitesi)

.....

Tez Savunma Tarihi:/...../.....

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nuntarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Doç. Dr. Sevilay USLU DİVANOĞLU

İmza

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
1926-1980 YILLARI ARASINDA AKSARAY BASINI

(Yüksek Lisans Tezi)

Oğuzhan DEMİRAY, Aksaray 2023

ÖZET

Bu çalışma, Aksaray ilinin 1926-1980 yılları arasındaki basın faaliyetlerine odaklanarak, şehrin ilk gazete ve dergilerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. 1926 yılında Aksaray Vilayet Gazetesi ile başlayan yerel gazetecilik faaliyetleri, 1933 yılına kadar bu gazete ile devam etmiştir. Aksaray, vilayet gazetesinin kapanmasının ardından 17 yıl gibi uzun bir süre gazetecilik açısından sessizliğe bürünmüştür. 1950 yılından itibaren özel girişimlerle yayın hayatına başlayan gazete ve dergiler Aksaray’da basının yeniden canlanmasını sağlamıştır. Çalışmada, şehrin ilk gazetesi olan Aksaray Vilayet Gazetesi ile ilgili bilgiler verilirken, vilayet gazetesinin kapanmasının ardından yayımlanan öncü gazete ve dergiler incelenmiştir. Aksaray’da vilayet gazetesinden sonra ilk basın kuruluşunun 1950 yılında yayın hayatına başladığı bilgisine ulaşılrken, 1980 yılına kadar 10 gazete ve üç derginin yayın yaptığı tespit edilmiştir. Arşiv taraması ile ulaşılan gazete ve dergilerin ilk sayıları çalışma kapsamına alınarak doküman incelemesi yapılmıştır. İnceleme sonucunda, gazete ve dergilerin çıkış tarihi, künye bilgisi, kim tarafından çıkarıldığı, yayın periyodu, teknik yapısı ve okurla buluşan ilk sayılarında yer alan haberler aktarılmıştır. Bu bilgiler ışığında belirtilen zaman aralığında Aksaray basınının haritası çıkarılmıştır.

Bilim Kodu : 116501

Anahtar Kelimeler : Cumhuriyet basını, vilayet gazeteleri, yerel basın, Aksaray basını

Sayfa Adeti : 141

Danışman : Doç. Dr. Selahattin ÇAVUŞ

AKSARAY UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
AKSARAY PRESS BETWEEN 1926-1980

(Master Thesis)

Oğuzhan DEMİRAY, Aksaray 2023

ABSTRACT

This study aims to identify the first newspapers and magazines of the city by focusing on the press activities of Aksaray between the years 1926-1980. Local journalism activities, which started with Aksaray Provincial Newspaper in 1926, continued with this newspaper until 1933. Aksaray has been silent in terms of journalism for 17 years after the closure of the provincial newspaper. Newspapers and magazines, which started their broadcasting life with private initiatives since 1950, brought about the revival of the press in Aksaray. In the study, while giving information about Aksaray Provincial Newspaper, the first newspaper of the city, the leading newspapers and magazines published after the closure of the provincial newspaper were examined. While it was learned that the first press organization in Aksaray, after the provincial newspaper, started its publication life in 1950, it was determined that 10 newspapers and three magazines were published until 1980. The first issues of newspapers and magazines reached through archive scanning were included in the scope of the study and document analysis was made. As a result of the examination, the release date, imprint information, by whom it was issued, the publication period, technical structure and the news in the first issues that met the reader were conveyed. In the light of this information, the map of Aksaray press was drawn in the specified time period.

ScienceCode : 116501

Key Words : Republican press, provincial newspapers, local press, Aksaray press,

Page Number : 141

Supervisor : Doç. Dr. Selahattin ÇAVUŞ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	I
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	II
JURİ ONAY FORMU	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI'DA BASININ GELİŞİMİ VE YEREL GAZETECİLİK

1.1. OSMANLI'DA BASIN FAALİYETLERİNİN BAŞLAMASI	7
1.1.1. Osmanlı'da Yabancılar Tarafından Yayımlanan Gazeteler	8
1.1.2. Devletin Yayımladığı Gazeteler	12
1.1.3. Özel Teşebbüsle Yayımlanan Gazeteler	15
1.2. OSMANLI'DA TAŞRA BASINI	17
1.2.1. Vilayet Gazetelerinin Doğuşu	19
1.2.2. Tuna Vilayet Gazetesi	20
1.2.3. Osmanlı'da Yayımlanan Diğer Vilayet Gazeteleri	21
1.3. VİLAYET GAZETELERİ VE YEREL GAZETECİLİK	27
1.3.1. Vilayet Gazetelerinin İşlevi	27
1.3.2. Vilayet Gazetelerinin Özellikleri	28

İKİNCİ BÖLÜM

CUMHURİYET DÖNEMİ BASIN FAALİYETLERİ VE YEREL GAZETELER

2.1. CUMHURİYETİN İLANINDAN ÖNCE BASININ DURUMU	31
2.1.1. Yerel Gazeteciliğin Millî Mücadeleye Katkısı	34
2.2. MUSTAFA KEMAL PAŞA VE BASIN.....	35
2.2.2. Anadolu Basınının Doğuşu	38
2.3. CUMHURİYET DÖNEMİNDE YEREL BASIN.....	39
2.3.1. Cumhuriyet Dönemi Vilayet Gazeteleri	40
2.3.2. Vilayet Gazetelerinin Cumhuriyet Dönemindeki İşlevi	41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AKSARAY'DA BASIN FAALİYETLERİNİN BAŞLAMASI VE 1926-1980 YILLARI ARASINDAKİ GELİŞİMİ

3.1. AKSARAY'IN CUMHURİYET DÖNEMİNDEKİ SİYASİ VE İKTİSADİ YAPISI.....	43
3.2. AKSARAY'DA BASIN FAALİYETLERİNİN BAŞLAMASI.....	45
3.2.1. Aksaray Vilayet Gazetesi.....	46
3.2.1.1. Gazetenin İçeriğinde Yer Alan Haberler	48
3.2.1.2. Gazete Yer Alan Genel Haber Konuları.....	52
3.3. VİLAYET GAZETESİ SONRASINDA AKSARAY BASINI.....	55
3.4. YAYIMLANAN GAZETELER.....	56
3.4.1. Ulırmak Gazetesi (1951).....	56
3.4.1.1. Gazetede Yer Alan Haberler.....	57
3.4.2. Aksaray Sesi Gazetesi (1951)	61
3.4.2.1. Gazetede Yer Alan Haberler.....	62
3.4.3. Yeniler Gazetesi	64
3.4.3.1. Gazetede Yer Alan Haberler.....	66
3.4.4. Aksaray Sesi Gazetesi (1965)	67
3.4.4.1. Gazetede Yer Alan Haberler.....	69

3.4.5. Hasandağı Gazetesi	72
3.4.5.1. Gazetede Yer Alan Haberler.....	74
3.4.6. Ulurmak Gazetesi (1976).....	76
3.4.6.1. Gazetede Yer Alan Haberler.....	77
3.4.7. Aksaraylılar Haber Bülteni	77
3.4.7.1. Gazetede Yer Alan Haberler.....	79
3.4.8. Diğer Gazeteler	82
3.5. YAYIMLANAN DERGİLER	83
3.5.1. Hasandağı Dergisi	83
3.5.1.1. Dergide Yer Alan Haberler.....	85
3.5.2. Devrim Dergisi.....	89
3.5.2.1. Dergide Yer Alan Haberler.....	91
3.5.3. Oyun Dergisi	95
SONUÇ	96
KAYNAKÇA	99
EKLER.....	105
TEZ DEĞERLENDİRME FORMU	128

GİRİŞ

İnsanoğlu; merak dürtüsüyle çevresinde olan bitene daima ilgi duymuş, haber alma ve paylaşma konusunda tarih boyunca farklı teknikler geliştirmiştir (Alemdar ve Uzun, 2019: 209). Bunların arasından en dikkat çeken icatlardan olan kâğıt ve mürekkep ile önemli adımların atıldığı iletişim teknikleri, matbaanın icadıyla oldukça hızlı bir gelişim göstermiştir. Matbaanın icadıyla ilk dönemlerde kişiler arası ve toplumlar arası iletişim güçlenirken, matbaanın doğudan batıya (Avrupa'ya) taşınmasıyla kitaplar basılmaya başlamış, bu durum 'kitle iletişimi' olgusunun gelişimini sağlamıştır. Fikir ve düşüncelerin insanlara aktarılmasına ve söylemlerin geniş kitlelere yayılmasını olanak sağlayan çalışmalar teknik iletişimin gelişimiyle hız kazanmıştır. Öncelikle kitapla ile başlayan kitle iletişimi, gazete ve dergilerle farklı bir boyuta taşınmıştır (Yazıcı, 2017: 1087-1088).

Gazeteler, yayımlanmaya başladığı günden bu yana tüm dünyada toplumsal, siyasal ve kültürel hayatın en önemli parçalarından olmuştur. Yaşanan gelişmeleri insanlara aktaran, ideolojilerin zihinlerde yer edinmesini sağlayan, halk adına denetim mekanizması görevi üstlenen ve devletin yönetim ile halk arasında bağlantı kurma görevi gören gazeteler, her dönemde önemli bir güç olmuştur. Şapolyo: (1971: 5) "Gazete, cemiyetlerin gözü ve kulağıdır. Onunla duyar, onunla görür. Gazeteden mahrum bir cemiyetin dünyadan haberi yoktur. O, yaşanan varlığın aynasıdır" şeklindeki ifadeleriyle gazetelerin gücüne işaret etmiştir.

İlk olarak Avrupa ülkelerinde (Fransa, İtalya, Almanya) yayımlanmaya başlayan gazetelere günden güne ilgi artmış, toplumlar gazetenin önemini kavramaya başlamış ve gazetecilik hızla dünyaya yayılmıştır (Alemdar ve Uzun, 2019: 211). Avrupa'da 1440 yılından itibaren başlayan baskı faaliyetleri Osmanlı'da 239 yıl sonra kitap basımı ve 355 yıl sonra gazete

basımı ile gelişme göstermiştir. Osmanlı'ya gazeteyi getiren kitle Fransızlar olmuştur. Fransız Büyükelçiliği'nin destekleri ile 1795 yılında İstanbul'da yayımlanan "Bulletindes Nouvelles" isimli gazete Osmanlı basınının ilk örneği olmuştur. Bu gazetenin ardından Osmanlı sınırlarında basın faaliyetleri yaygınlık kazanmaya başlamış ve diğer azınlıklar tarafından da gazeteler yayımlanmıştır (Çakır, 2002: 5).

Türkçe gazeteler ise 1828 yılından itibaren başlamıştır. Fransızları Mısır'dan çıkaran Mehmet Ali Paşa, taşradan merkeze ve merkezden taşraya bilgi akışı sağlayacak, bunun yanı sıra Mısır'ın ekonomik ve zirai anlamda gelişimine katkı sağlayacak, halkın refahını artıracak, halkın eğitilmesini sağlayacak girişimler başlatmıştır. Bu girişimler sonucunda gazete çıkarmanın gerekli olduğunu düşünen Mehmet Ali Paşa 1828 yılında Vekâyi-i Mısriyye gazetesinin yayımlanmasını sağlamıştır. Bu sayede Türk ve İslam dünyasının ilk gazetesi, yerel bir anlayışla yayın hayatına başlamıştır (Yazıcı, 1991: 268).

Bu gazeteyi yine Mehmet Ali Paşa'nın girişimleri ile 1830 yılında çıkarılan Vakayi-i Giridiye takip etmiştir (Koloğlu, 2020: 24). Çıkarılan iki gazetenin yayın dilinin yarı Türkçe olması Osmanlı'da önemli bir yere sahiptir. Dönemin Osmanlı Padişahı II. Mahmut'un basın faaliyetleri ile ilgili girişimleri ise bu gazetelerin yayın hayatına başlamasından sonra 1831 yılında neticeye kavuşturulmuştur. İstanbul'da tamamı Türkçe olarak yayın yapan Takvim-i Vekayi Osmanlı Devleti'nin ve padişahın sesini duyurmak amacıyla İstanbul'da yayın hayatına başlamıştır. Takvim-i Vekayi Türk basın tarihinde doğrudan padişah himayesinde devlet eliyle çıkarılması nedeniyle ilk resmî gazete olma özelliği taşımaktadır (Varlık, 1985: 99).

Bu gelişmelerin ardından hızla yaygınlaşan gazetecilik faaliyetleri, Osmanlı'da mihenk taşı olarak nitelendirilebilecek gelişmelerin yaşanmasını sağlamıştır. Devlet eliyle çıkarılan ilk dönem gazetelerinin yanı sıra özel teşebbüsle çıkarılan gazetelerin yayın hayatına başlamasıyla basın faaliyetleri farklı bir boyut kazanmıştır. İstanbul dışında yerel (taşra) basınla başlayan gazetecilik daha sonra İstanbul'u kapsayarak gelişme göstermiştir. 1864 yılından itibaren ise vilayet gazeteleri ile basın faaliyetleri yeniden taşra bölgelerine yayılarak daha farklı bir yapıya bürünmüştür.

Abdülaziz tarafından ilan edilen ve eyalet sisteminden vilayet sistemine geçilmesini sağlayan Tanzimat Fermanı sonrasında oluşturulan yeni vilayetlere matbaa kurulması kararlaştırılmıştır. Böylelikle gazetecilik faaliyetleri tüm imparatorluk sınırlarına yayılmaya başlamıştır. Gazeteler, taşrada devletin hizmetlerini duyurma ve halkın devlete

olan bağıllığını güçlendirme gibi önemli görevler üstlenmiştir. Türk Basın Tarihi'nde vilayet gazeteleri ile yerel basın temelleri atılırken, bu terim sonraki yıllarda yerel basın, taşra basını, Anadolu basını ve mahalli basın şeklinde adlandırılmıştır (Erdem, 2007: 111).

Yerelde, kamuoyu oluşturmada etkin bir konumda olan vilayet gazeteleri Millî Mücadele yıllarında toplumu kurtuluş yolunda örgütlenme açısından önemli görevler üstlenmiştir. İmkânsızlıklar ve zorluklar karşısında, halkı kurtuluşa inandırmak ve Millî Mücadele etrafında toplamak adına gazeteler adeta cephe savaşı, halkın bilgi alması için mücadele etmiştir. Bu dönemde Osmanlı ve Ankara hükûmeti arasında sıkışıp kalan, sansüre ve baskıya uğrayan gazeteler, bütün engellere rağmen görevlerini en iyi şekilde yapmıştır.

Özellikle taşrada yaşayan halkı bilgilendirmek adına yerel basın önemli bir misyon üstlenmiştir. 1913 yılından itibaren vilayet merkezlerinin dışında kalan ve bu vilayetlere bağlı daha küçük yerleşim bölgelerinde yayımlanan gazetelerin yayın hayatına başladığı ve kendi olanakları dâhilinde yayın hayatlarını sürdürdüğü de bilinmektedir. Bir nevi yerleşme olgusunun temellerinin oturtulduğu bu yıllarda Konya, Bursa, Trabzon ve İzmir, merkezi bir konumda olmuş, İstanbul'dan bağımsız olarak yerel basın olgusunu kuvvetlendirmiştir (Yalman, 2020: 116).

Ankara hükûmeti ile halkın arasındaki bağı güçlendirmeyi amaçlayan yerel basın, bu işlevini Cumhuriyet'in kurulmasının ardından daha geniş biçimde sürdürmüştür (Çavuş, 2017: 20-21). Olayların kayıt altına alınması, geçmişin geleceğe aktarılması çerçevesinde toplumların yazılı ve kayıtlı hafızaları olarak en önemli kaynak birikimi arasında yer alan basın, Cumhuriyet fikrinin benimsenmesine katkı sağlamış ve toplumun düşünce dünyasına etki etmiştir (Özkaya Duman, 2013: 1040).

Genç Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında gazeteler üzerinden adeta bir eğitim seferberliği başlatılmıştır. Ayrıca daha önce halkı Millî Mücadele etrafında toplamak için seferber olan gazeteler, daha sonra halkın Cumhuriyet etrafında kenetlenmesini sağlamak için çaba göstermiştir. Bu anlamda Cumhuriyetle birlikte yeni kurulan illerde vilayet gazeteciliği devam ettirilerek basının gücü yerel meclislerde en etkili şekilde kullanılmak istenmiştir.

Cumhuriyetten sonra illerde yerel yayın yapan özel gazete sayıları artış göstermiştir. Özel teşebbüsle çıkarılan gazeteleri daha etkin bir yapıya getirmek ve özel gazetelerin artış göstermesini sağlamak amacıyla Osmanlı'dan Cumhuriyet'e kadar geniş bir zaman diliminde yayın yapan vilayet gazeteleri zamanla kapatılmıştır (Varlık, 1985: 102).

Kapanan vilayet gazetelerinin boşluğunu ise özel teşebbüsle çıkarılan yerel gazeteler doldurmaktadır. Yerel basın, yerel kültürün ve bölge halkının sosyalleşmesinin en önemli araçlarından olmuştur. Taşrada yaşayanlar yerel basında yer alan kendi çevreleriyle ilgili haberler aracılığı ile bilgi edinme olanağı bulmuş ve günlük yaşam pratiklerini de buna göre düzenlemişlerdir. Bu gazeteler, yerel siyasi yapılanmaların oluşmasına katkı sağlarken, bu hususta propagandanın da en etkili aracı konumunda olmuştur (Dağdelen, 2020: 49).

Vilayet gazeteleri, bugünkü yerel gazetecilikle benzer olsa da üstlendikleri görev ve sorumluluklar açısından farklılaştıkları alanlar olmuştur. Vilayet gazeteleri öncelikli olarak, devlet kademelerindeki yeni yapılanmaların ve yeni sistemin oluşumuna büyük katkılar sağlarken, devletin sözcüsü gibi hareket etmiştir. Özel teşebbüsle yayımlanan yerel gazeteler ise halk odaklı haber çizgisinde yayın yaparak ve bazı sorunlara eleştirel bir gözle bakarak daha farklı işlev yürütmüştür (Gezgin, 2007: 12).

Bugün Türkiye'nin her şehrinde halka hitap eden yerel gazeteleri görmek mümkündür. İllerde yayımlanan yerel gazetelerin sayıları bir ila 15 aralığında değişmektedir (www.anadolununesi.iletisim.gov.tr). Özellikle yerelde siyasi kamuoyu oluşturma ve sorunları yönetim mekanizmalarına duyurma bakımından yerel gazeteler oldukça güçlü bir yapıya bürünmüştür.

Yerel gazeteler ağırlıklı olarak hitap ettiği bölgeyi kapsamakta, genel olarak haber içeriklerini bölgede yaşanan gelişmelere göre oluşturmaktadır. Ayrıca bu içeriklerle kitleleri yönlendiren onların bilgi edinmesine olanak sağlayan yerel gazeteler, yine o bölgenin sorun ve sıkıntılarını dile getiren önemli bir araçtır. Bu özellikler yerel gazeteyi yaygın olarak nitelendiren ve genel konularda haber yapan gazete türlerinden ayırmaktadır (Özsoy, 2019: 93). Dolayısıyla, yerel gazeteler bir şehirde ya da o şehre yakın yerleşim bölgelerinde meydana gelen olayları, siyasi gelişmeleri, halkı ilgilendiren genel konuları haberleştirerek aktaran kuruluşlardır. Şehirlerde yaşanan her gelişme, her olay ulusal gazetelerde yer almayacağı, onlar için haber değeri taşımayacağı nedeniyle yaygın gazetelerin sayfalarında yer bulamaz. Bu manada şehirler için yerel gazetelerin önemi de bir hayli büyüktür. Yerel gazeteler bilgi verme, öğretme, kamuoyu oluşturma, yereldeki kamusal, kurumsal ve siyasi oluşumları denetleme, yereldeki kültürel değerleri tanıtma ve koruma işlevlerine sahiptir (Şeker, 2007: 11-66). Öte yandan yaşanan siyasi gelişmeler, politikacıların değişmesi yerel basının şekillenmesine etki eden en önemli unsurlar arasında olmuştur. Özellikle 1950'li yıllardan sonra oluşan siyasi gazetecilik anlayışı,

günümüzde de bu özelliğini devam ettirmektedir. Yayın politikaları dönemin siyasal anlayışına göre değişkenlik gösteren gazetelerde ticari ve ekonomik kaygıların ön planda olduğu görülmektedir (Arabacı ve ark., 2009: 464).

Çok sesliliğin oluşması adına günümüzde özel teşebbüsle çıkarılan yerel gazetelerin öncüsü olan vilayet gazeteleri, diğer illerde olduğu gibi bu çalışmanın özünü oluşturan Aksaray'da basın faaliyetlerinin başlamasında temeli oluşturmuştur. 1920 yılında Ankara hükümet tarafından il statüsüne dönüştürülen Aksaray'da 1926 yılında yayımlanmaya başlayan Vilayet Gazetesi, şehrin ilk gazetesidir. Bir nevi Cumhuriyet'in sözcüsü olan gazetenin sayfalarında yer alan haberler, Cumhuriyet ideolojisinin benimsetilmesine yönelik olmuştur. Aksaray Vilayet Gazetesi aynı zamanda halkın gözü kulağı olma işlevi sağlamıştır. Devlet ile halk arasında köprü vazifesi olarak bir işlev üstlenen gazete, Aksaray'ın sorunlarını dile getirmiş, sorunların çözümüne ilişkin bilgiler aktarmış ve ilin gelişimine katkılar sunmuştur. Aksaray ve çevresi ile ilgili haberlerin ağırlıklı olarak yer aldığı gazete sayfalarında, bunların haricinde eğitimden kültüre, ekonomiden siyasete, sağlıktan tarıma, dış politikadan ülke genelinde yaşanan gelişmelere gazete sayfalarında yer verilerek halk bilgilendirilmiştir.

Bu bilgiler ışığında çalışmada, Osmanlı'da basın faaliyetlerinin başlaması ve yaygınlaşması, yerel basın olgusu ve yerel basının gelişimi ile Aksaray'da basın faaliyetlerinin başlaması ve gelişim süreci araştırılmıştır.

Çalışmanın amacı, Aksaray'da yayımlanan ilk gazete ve dergilerin tespit edilmesini sağlamaktır. 1926-1980 yılları arasındaki basın faaliyetlerinin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi açısından araştırma önem teşkil etmektedir. Aksaray basın tarihi alanında, az sayıda akademik çalışma yapılmış olması nedeniyle bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde Osmanlı'da basın faaliyetlerinin başlaması değerlendirilerek; azınlıklar tarafından çıkarılan gazeteler, devlet tarafından yayımlanan gazeteler, özel teşebbüsle çıkarılan gazeteler, taşra basının başlaması ve vilayet gazeteciliği konuları anlatılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde Anadolu basını, yerel gazetecilik olgusunun Kurtuluş Savaşı'nın fitilini ateşleyen Millî Mücadele dönemine katkıları, Mustafa Kemal'in basın ile ilişkileri ve çıkardığı gazeteler, Cumhuriyet'in ilanından sonraki süreçte yerel basının durumu değerlendirilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise Aksaray'da basın faaliyetlerinin başlaması, Aksaray Vilayet Gazetesi'nin yayın

hayatına girmesi ve sonrasında yaşanan gelişmeler mercek altına alınmıştır. Aksaray’ın ilk gazete ve dergileri tespit edilmiştir.

Arşiv taraması ile ulaşılan gazete ve dergiler doküman incelemesi tekniğiyle mercek altına alınmıştır. Doküman incelemesini Şimşek ve Yıldırım: (2021: 187) “Araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” şeklinde tanımlamıştır.

Bu teknik ile yapılan analizlerde tüm veri setlerinin araştırma kapsamına alınması bazı durumlarda mümkün olmayabilir. Araştırmacı veri setleri arasında bir grup dokümanı veya dokümanların bazı bölümlerini kategorize ederek araştırmaya dahil edebilir (Şimşek ve Yıldırım, 2021: 197-198). Bu doğrultuda yapılan analizler ile gazete ve dergilerin okurla buluşan ilk sayıları çalışma kapsamına alınmıştır. İlk sayılarına ulaşamayan gazete ve dergilerin diğer sayıları incelenerek bilgiler verilmiştir. Araştırma kapsamına giren dokümanların incelenmesi neticesinde Aksaray basın faaliyetlerinin başlamasında öncü olan gazete ve dergilerin hangi tarihte yayımlandığı, künye bilgileri, kim tarafından çıkarıldığı, yayın periyotları, teknik yapıları ve ilk çıkarılan sayılarında yer alan haber içerikleri aktarılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI'DA BASININ GELİŞİMİ VE YEREL GAZETECİLİK

1.1. OSMANLI'DA BASIN FAALİYETLERİNİN BAŞLAMASI

Türk basın tarihinin ilk örnekleri, yabancılar tarafından çıkarılan gazetelerle verilmiştir. Başta Fransızlar olmak üzere, Rumlar, Yahudiler, Ermeniler, Bulgarlar tarafından birçok gazete Osmanlı sınırlarında yayımlanmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nda yabancılar tarafından çıkarılan gazetelerin yayımlanmasından oldukça uzun bir zaman diliminin ardından devlet eliyle gazetecilik faaliyetleri başlatılarak padişah desteği ile resmî gazetenin çıkarılması sağlanmıştır. Devlet kendi bünyesindeki gazetelerle basının gücünden faydalanmıştır. Bu gazeteler devletin kamuoyu oluşturmada sesi olmuştur.

Osmanlı'da ilk matbaanın 1493 yılında Yahudiler tarafından kurulduğu bilinmektedir. Devam eden yıllarda diğer azınlık kitleler tarafından da kurulan matbaalar Osmanlı sınırları içerisinde kitap çoğaltma odaklı faaliyetler yürütmüştür. Osmanlı'da devlet tarafından kullanılmak üzere ilk matbaa 1729 yılında İbrahim Müteferrika tarafından kurulmuştur. Kurulan matbaada kitap basımı ve devletin birtakım evraklarının çoğaltılması işlemleri yapılmıştır (Kabacalı, 2000: 9-18).

Osmanlı'da ilk gazete basma faaliyetleri ise 1795 yılından itibaren başlamıştır. Yayımlanan ilk gazeteler Fransız Devleti'nin destek vermesiyle çıkarılmıştır. Bu açıdan Fransızlar, Osmanlı'da basın faaliyetlerinin başlamasında önemli bir ilki teşkil etmektedir ve bir nevi resmî basın olgusunun gelişmesine öncü olmuştur. Gazetelerin çıkarılış amacı kaynaklarda; Osmanlı sınırları içerisinde yaşayan Fransızlar başta olmak üzere diğer azınlık kitlelere Fransız inkılabını anlatarak gayesini duyurmak olduğu belirtilmiştir. Ayrıca; inkılap sonrası ülkede meydana gelen değişim ve yeni kurulan Fransa Cumhuriyeti hakkında bilgi vermek yine gazetelerin önemli görevleri arasında yer almıştır. Osmanlı sınırları içerisinde yayın hayatına başlayan ilk gazeteler Fransa Büyükelçiliği ve ticari faaliyetler için Osmanlı'da bulunan Fransız uyruklu kişiler tarafından çıkarılmıştır. İlk dönemde yayımlanan bu gazetelerin çoğunun dili Fransızcadır (Ulusoy Nalcıoğlu, 2013: 41). Bu nedenle Osmanlı İmparatorluğu'nda basın tarihinin başlamasında Fransızlar önemli bir rol üstlenmiştir. Şunu da belirtmek gerekir ki Osmanlı'da yabancılar eliyle de

olsa basın faaliyetlerinin başlaması ile dünyada ilk gazetenin yayımlanmasının arasında 200 yıl gibi uzun bir zaman farkı vardır (Deniz, 2019: 19).

Osmanlı sınırları içerisinde ilki 1795 yılında çıkarılan Fransız gazeteler 1908 yılına kadar etkin bir şekilde Türk basın tarihinde yer almıştır. Bu yıllar arasında Fransızlar tarafından 150 farklı gazetenin yayımlandığı belirtilmektedir. Mısır'ın İngiliz kontrolüne geçtiği 1882 yılına kadarki süreçte de 30 Fransız gazetenin yayımlandığı kaynaklarda yer almaktadır. Bölgenin İngiliz kontrolüne geçmesi ile birlikte Fransız gazete sayılarında önemli oranda bir artış olmuştur. 1884-1914 yıllarında yine 90 civarında Fransızca gazete bölgede yayımlanmıştır (Koloğlu, 2020: 36). Fransız gazeteler kendi düşüncelerini yaymak adına bir nevi Osmanlı sınırları içerisinde düşünce ihracatı yapmaya başlamış, basın bu kapsamda önemli bir aracı olarak kullanılmıştır. Basının kamuoyu oluşturmadaki etkin gücü özellikle siyasi alanlarda çok fazla hissedilmiştir. Osmanlı bu durum karşısında basının gücünü kullanmak istemiştir (Arabacı ve ark., 2009:19). Bu düşünceler ekseninde, Fransızca gazeteler Osmanlı'da gazetelerin ilk örneklerini oluşturmakla kalmamış, Türkçe gazetelerin yayımlanmasına vesile olmuştur. Yayın hayatına başlayan ilk gazetelerle birlikte basının öneminin kesin bir biçimde anlaşılmasıyla Türkçe gazete çıkarma düşüncesi tamamen hâkimiyet kazanmıştır. Devletin sesini ve politikalarını halka duyurma, gazeteler üzerinden kamuoyu oluşturma, gazeteleri devletle halk arasında iletişim ortamı sağlayacak bir araç olarak kullanma düşünceleri ile Osmanlı İmparatorluğu'nda gazete çıkarma faaliyetleri başlamıştır (Ulusoy Nalcıoğlu, 2013: 43). Bunun yanı sıra o dönemde yayın yapan birçok yabancı gazeteye de devlet tarafından destek verildiği görülmüştür. Basının halk üzerindeki etkisi, kamuoyu oluşturma ve devlet erkânının sesini duyurma özelliği sebebiyle devlet bünyesindeki önemli vilayetlerde matbaa kurularak gazete yayımlanma sürecinin başlaması sağlanmıştır.

1.1.1. Osmanlı'da Yabancılar Tarafından Yayımlanan Gazeteler

Fransızlar tarafından Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisinde çıkarılan ilk gazete “Haberler Bülteni” manasına gelen “Bulletindes Nouvelles” isimli gazete olmuştur. Gazetenin 1795 yılında yayımlandığı bilinmektedir. Bu gazetenin en önemli özelliği Türk basın tarihinde ki ilk gazete olmasıdır. Gazete daha sonra çıkarılacak gazetelerin yolunu açmıştır. Bu gazetenin hemen ardından 1796 yılında yine Fransızlar tarafından

“İstanbul’un Fransız Gazetesi” manasına gelen “Gazette Française de Constantinople” isimli ikinci bir gazete çıkarılmıştır (Kabacalı, 2000: 47).

Fransa Devleti tarafından desteklenen bu gazetelerin hedef kitlesi Osmanlı sınırları içerisinde yaşayan Fransızlar ve diğer yabancı gruplar olmuştur. Gazetelerde “Fransız İhtilali” ile ilgili haberler yapılarak Fransızlar bilgilendirilmek istenmiştir. Osmanlı Hükümeti ile bir ilgisi olmayan gazeteler Osmanlı sınırlarında yayımlandığı için ilk basın faaliyetleri arasında kabul edilmektedir (Benek, 2016: 29).

Osmanlı’da çıkarılan bu iki gazetenin ortak özelliği İstanbul’da bulunan Fransız Büyükelçiliği tarafından çıkarılmasıdır. Gazeteler Fransızca olarak yayımlanmıştır. Haberlerinde işlenen konular Fransa devletinin gündemi ile ilgili olmuştur. Gazetelerde Türkçe sözcüklere ve yerel haberlere yer verilmediği görülmüştür. Bir nevi devlet desteği ile çıkarılan bu iki gazetenin haricinde, Osmanlı’da Fransız Büyükelçiliği’nden destek almadan Fransız tüccarlar tarafından özel girişimlerle çıkarılan çok sayıda gazete olduğu bilinmektedir. Osmanlı’da bir başka ifadeyle Türk basın tarihinde, özel teşebbüsle çıkan gazetelerin ilk örneklerini yine Fransız azınlıklar tarafından çıkarılan bu gazeteler oluşturmuştur. Elçiliğe bağlı olmadan yayın yapan “Le Spectateur Oriental” isimli gazete özel ve ticari olarak bir ilki teşkil etmektedir. “Doğulu izleyici”, manasına gelen gazete 24 Mart 1821 tarihinde yayın hayatına başlamıştır ve Osmanlı’da yayın yapan üçüncü Fransız gazetesi olmuştur. Önceki iki gazete İstanbul’da yayın hayatına başlarken, “Le Spectateur Oriental” onlardan farklı olarak İzmir’de yayımlanmıştır (Topuz, 1973: 31).

Gazete haftalık olarak okurla buluşmuştur. Gazetenin çıkış amacını belirten bir ibare gazete logosunun hemen altında “edebiyat, eleştiri ve ticaret yaprağı” ifadeleriyle verilmiştir. Gazetenin yayımlandığı yerin farklı olma özelliği de Türk basın tarihinde bir ilki teşkil etmektedir. Bu gazete ile beraber İstanbul merkezli başlatılan gazete çıkarma furyası İzmir bölgesine yönetilmiştir. Artık basın faaliyetlerinde İzmir’de etkin bir yere sahip olmaya başlamıştır. İzmir’de yayın yapan ve yine Fransızlar tarafından çıkarılan bir diğer gazete İzmirli manasına gelen “Le Smyrneen”dir. Osmanlı’da dördüncü yayın organı olan bu gazetenin 1824 yılında çıkarıldığı bilinmektedir. Gazetenin toplamda 11 sayı yayımlandığı bilinmektedir (Atabay, 2015: 4).

İzmir’de çıkarılan beşinci Fransız gazete “İzmir’in Habercisi” manasına gelen “Le Courier de Smyrne”dir. 1828 yılında yayımlanan gazete Osmanlı politikalarını savunmuştur. Padişah devletin çıkarlarını yabancı devletlere karşı savunan bu gazeteye para desteği

sağlamıştır. Bu durum Osmanlı'nın basının gücünün farkına vardığını göstermektedir. Padişahın Fransız gazetelerine karşı hamle yapabilmek için kontrolünde bir gazete olması gerektiği için bu gazeteye destek verdiği düşünülebilir (Çakır, 2011: 97).

Özellikle gazetenin Ruslara karşı Osmanlı'ya destek vermesi ve Fransızları rahatsız etmesi nedeniyle iki devletin büyükelçileri tarafından baskı altına alınmaya çalışılmıştır. Osmanlı'dan gazetenin kapatılmasını isteyen Büyükelçilikler bir takım girişimlerde bulunmuşlardır. Baskılar kapsamında gazetenin imtiyaz sahibi Alexandre Blacque hakkında soruşturma başlatılmıştır. Bu durum Türk basın tarihinde bir ilki teşkil ederken Blacque, hakkında kovuşturma başlatılan ilk gazeteci olmuştur. Uygulanan baskılar nedeniyle gazete 1833 yılında isim değiştirerek "İzmir Gazetesi" manasına gelen "Journal de Smyrne" olarak bir süre daha yayın hayatına devam etmiştir (Girgin, 2009: 33).

II. Mahmut'un desteğiyle çıkan bir başka Fransız gazetesi "Osmanlı Öğretici" manasına gelen "Le Moniteur Ottoman" isimli gazetedir. Önceki yıllarda destek verdiği Alexandre Blacque'in gazetesinin kapanması sonucu basının etkin gücünü kaybetmek istemeyen padişah, emrinde bir gazete daha olmasını istemiş, bu nedenle gazeteye maddi olarak destek sağlamıştır (Çakır, 2011: 97). 1831 yılında çıkarılan ve yarı resmî nitelikte olan bu gazetenin ardından, II. Mahmut, bu gücü kullanmak için direk devlet bünyesinde gazete çıkarmak istemiş ve Takvim-i Vekayi'nin hazırlıklarına başlamıştır (Topuz, 2018: 38).

Yine 1838 yılında "Doğunun Yankısı" anlamına gelen "Echo de l'Orient" Fransızlar tarafından çıkarılan bir diğer gazetedir. Bu gazeteler haricinde Fransız azınlıklar tarafından çıkarılan Impartial (1841), La Turguie (1866), Levant-Herald (1867), La Reforme (1869), La Pharedu Bosphore (1870), Stamboul (1875) gibi dikkat çeken gazetelerin aralarında olduğubirçok gazete Osmanlı'da yayımlanmıştır (Girgin, 2009:35).

Fransızlar haricinde farklı azınlık gruplar tarafından çıkarılan gazeteler de vardır. Osmanlı sınırları içerisinde yaşayan diğer azınlıklar tarafından çıkarılan gazetelerde azımsanmayacak kadar çok sayıdadır. Özellikle Rumlar, Yahudiler, Ermeniler, Bulgarlar, İngilizler, İtalyanlar tarafından çıkarılmış çok sayıda gazete bulunmaktadır. Gazetelerin yayımlandığı diller ise Türkçe'nin dışında, Rumca, Ermenice, Bulgarca, İngilizce, İtalyanca, Almanca, Farsça, Arapça, Ladino (İspanyol Yahudicesi), Sırpça ve Arnavutça olmuştur.

Osmanlı'da nüfus olarak kalabalık bir yere sahip olan Rumlar gazete çıkarma bakımından etkili olan diğer azınlıklardandır. Basın faaliyetlerini İzmir'de başlatan Rumlar, ilk olarak

1831 yılında “Gençlerin Arkadaşı” manasına gelen “Filos Ton Neon” isimli bir gazete çıkarmıştır. Gazete Türk basın tarihinde ilk Rumca gazete olarak kabul edilmektedir. Gündelik gelişmeleri ve yaşanan olayları konu alan gazete dini yazılara da yer vermiştir. İngiliz ve Amerikalı misyonerler gazetenin çıkarılmasına destek vererek propaganda amacıyla olaylarda gazeteyi kullanmıştır. “Anadolu Yıldızı” manasına gelen “Astir en ti Anatoli” 1832 yılında, “İyoyalı Gözlemci” manasına gelen “Inkos Paratiritis” 1837 yılında, “Bolluk Boynuzu” manasına gelen “Amalthia” 1838 yılında, “İzmir’in Gazetesi” anlamındaki “I Efimeristir Zmirnis” 1849 yılında, “İzmir” manasına gelen “Zmirni” 1870 yılında, “Yeni İzmir” anlamındaki “Nea Zmirni” 1876 yılında İzmir’de çıkarılan diğer Rum gazeteleridir. İzmir’de başlayan Rum basın faaliyetleri kısa süre içerisinde İstanbul’a taşınmıştır. 1835 yılında yayımlanan “Othomanikos Minitor” isimli gazete İstanbul’da yayımlanan ilk Rum gazetesi olmuştur. “Boğaziçi Telgrafi” manasına gelen “Telegraphostou Boshorou” 1850 yılında, “Anadolu Yıldızı” anlamındaki “Anatolikos Astir” 1862 yılında İstanbul’da çıkarılan diğer Rum gazeteleridir. Bunların haricinde İstanbul ve İzmir başta olmak üzere birçok bölgede Rum basın faaliyetleri adına farklı çalışmalar yürütülmüştür. Nüfus olarak etkili bir çoğunluğa sahip olan Rumlara hitap etmek için Osmanlı’da çıkan vilayet gazetelerinin bir kısmı Türkçe’nin yanında Rumca olarak yayımlanmıştır (Topuz, 1973: 88-89).

Rumların yanı sıra Osmanlı’da basın faaliyetlerinde bulunan bir diğer etkili azınlık kitleyi Yahudiler oluşturmuştur. Türkiye’ye matbaayı ilk getiren azınlık grup olan Yahudiler İstanbul, İzmir, Edirne, Selanik, Halep ve Şam’da matbaa kurarak kitap ve sözlük basımı yapmışlardır. Yahudilerinde basın faaliyetlerine başladığı il, Rumlarda olduğu gibi İzmir olmuştur. İlk Yahudi gazetesi 1842 yılında çıkarılan “La Buena Esperenca”dır. Gazetenin dili Ladino’dur (Girgin, 2009: 38). “Chaare Mizzahpuerta del Oriente” isimli gazete 1846 yılında Yahudiler tarafından İzmir’de çıkarılan ikinci gazete olmuştur (Topuz, 2018: 75). Yahudiler’de sadece İzmir’de gazete çıkarmakla kalmamıştır. İstanbul’da yayın yapan çok sayıda Yahudi grupların gazetesi vardır. 1871 yılında çıkarılan “El Tiempo” isimli gazete Yahudiler tarafından İstanbul’da çıkarılmıştır. Bu gazetenin çıkarılmasından 3 yıl sonra 1875 yılında Selanik’te “La Epoca” gazetesi yine Yahudiler tarafından çıkarılmıştır. Bu gazetelerin haricinde farklı bölgelerde yayımlanmış birçok Yahudi azınlıklar tarafından çıkarılan gazete bulunmaktadır (Koloğlu, 2020: 43).

Osmanlı’da basın faaliyetlerinde bulunan bir diğer önemli azınlık kitleyi de Ermeniler oluşturmuştur. 1839 yılında İstanbul’da çıkarılan “İştemeran Bidani Kidelyats” Ermenililer

tarafından çıkarılan ilk gazete olmuştur. 1840 yılında yine Ermeniler tarafından İzmir’de “Aztarar Pazantyan” ve “Arşalus Araradyan” isimli gazeteler çıkarılmıştır. İstanbul’da ise “Hayatsan” 1846 yılında yine Ermeniler tarafından çıkarılan bir başka gazetedir. Bunların haricinde İstanbul ve İzmir başta olmak üzere birçok bölgede Ermeniler gruplar tarafından basın faaliyetleri adına çalışmalar yürütülmüştür. Osmanlı vilayet gazetelerinden bazıları yine Ermeni azınlıklara hitap etmesi adına Türkçe’nin yanında Ermenice olarak yayımlanmıştır (Topuz, 2018: 72).

Bulgarlarda Osmanlı’da basın faaliyetlerinde bulunan azınlık gruplar arasındadır. 1842 yılında İzmir’de çıkarılan “Ljuboslowije” isimli gazete Bulgarlar tarafından Osmanlı’da çıkarılan ilk gazetedir. Bu gazetenin ardından 1848 yılında İstanbul’da Bulgarlar tarafından “Çarigradski Vestnik” isimli başka bir gazete çıkarılmıştır. Bunların haricinde Osmanlı vilayet gazetelerinden bazıları yine Bulgar azınlıklara hitap etmesi adına Türkçe’nin yanında Bulgarca olarak yayımlanmıştır. İçerisinde bulundurduğu azınlıkların önemli bir nüfus çoğunluğuna sahip olması ve Osmanlı’nın coğrafi konumu azınlıkların gazete çıkarma girişimlerine yansımıştır. Azınlık gruplar tarafından çıkarılan bu gazeteler haricinde Sırp, Romen, Rus, Gürcü, Çerkez gibi farklı azınlık kitlelerin de gazete çıkardığı, bu gazetelerin özellikle İstanbul merkezli olarak yayımlandığı kaynaklarda aktarılmaktadır. Osmanlı azınlıkların kendi dillerinde çıkardığı gazetelerle birlikte adeta basın merkezi konumuna gelmiştir. Çıkarılan gazetelerin büyük bir bölümü İstanbul merkezli olurken İzmir’in de basın adına önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir (Koloğlu, 2020: 42-43).

1.1.2. Devletin Yayımladığı Gazeteler

Yabancılar tarafından çıkarılan gazetelerin ardından Osmanlı sınırları içerisinde 33 yıl gibi uzunca bir zaman dilimi sonrasında devlet eliyle Türkçe gazeteler yayımlanmaya başlamıştır. Koloğlu: (2020: 24) 20 Kasım 1828 yılında Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa tarafından çıkarılan ve yarısı Türkçe yarısı Arapça olan Vekâyi-i Mısriyye’nin Osmanlı İmparatorluğu’nun ilk gazetesi olduğunu belirtmiştir. Bu gazete ile birlikte Türk gazeteleri basın tarihinde yer almaya başlamıştır. Gazetenin iki dilde yayımlanması da önemli bir olgudur. Mehmet Ali Paşa’nın bu hamlesi halkın tercih ettiği dilde gazeteyi okumalarını sağlaması adına atılmış etkili bir adımdır. Mehmet Ali Paşa Türkçe’ye ayrı bir

önem vermiş, gazetede yayımlanan haberler ilk olarak Türkçe kaleme alınmış, gazetenin Arapça olarak çıkarılan bölümleri Türkçe’ den çevrilmiştir (Koloğlu, 2014: 47-62).

Gazetenin ilk yayın gününde çıkış amacı belirtilmiştir. Mısır’daki politikalar ve yenilikleri anlatmak amacıyla çıkarılan gazetede, tarım ve sanayi başta olmak üzere birçok farklı alanda yaşanan gelişmelerin takip edilmesi, halkı koruyacak tedbirlerin alınması amaçlanmıştır (Topuz, 2018: 14).Gazete içerik yönünden farklı olmasıyla da dikkat çekmiştir. Öncelikli çıkış amacı divan kararlarını, çıkarılan kanunları ve Mehmet Ali Paşa’nın talimatlarını duyurmak olan gazetede bunların haricinde farklı konularda makale ve haberler, ilanlar yer almıştır. Düzenli bir yayın hayatına sahip olmayan ancak haftada bir okurla buluşturulması için özen gösterilen gazetenin abonelere düzenli olarak ulaşması için Mehmet Ali Paşa sürekli talimatlar vermiştir (Yazıcı, 1991: 271).

Osmanlı İmparatorluğu’nda ikinci gazetenin yine Kavalalı Mehmet Ali Paşa tarafından 1830 yılında çıkarılan Vakayi-i Giridiye olduğu belirtilmektedir. O dönemde yaşanan karışıklıklar azınlıkların çıkardığı gazetelerin örgütlenmede ve halkı bir arada tutmadaki etkileri gazete çıkarma faaliyetlerinin temelini oluşturmuştur. Şöyle ki; Mehmet Ali Paşa, Girit adasında yaşanan kalkışmaları ve iç karışıklığı kontrol altına almak için Girit Valiliği görevine atanmasının hemen ardından Mısır’da olduğu gibi gazete çıkarma girişiminde bulunmuştur. Gazete Türkçe ve Rumca olarak yayımlanmıştır. Gazetede Divan’da görüşülen konular seçilerek kamuoyuna aktarılmıştır. Gazete tamamen devletin sözcüsü konumunda yayın yapmıştır (Koloğlu, 2014: 125-126). Amaç yöre halkına devletin hizmetlerini anlatmak ve her daim devlet elinin bu topraklarda olacağını göstermek olmuştur. Mehmet Ali Paşa çıkardığı iki gazeteyi de bu amaç doğrultusunda kullanmıştır. Osmanlı’da çıkan ilk Türkçe gazeteler bir nevi vilayet gazetesi yani yerel gazete olarak kategorize edilebilir.

II. Mahmut’un da bu gazetelerden sonra basının önemini anladığı ve devlet çıkarları adına gerekli olduğu düşüncesine inandığı için gazete çıkarma faaliyetlerine başlamaya karar vermiştir. Avrupa’ya ve Osmanlı sınırlarında yaşayan yabancılara sesini duyurmak isteyen II. Mahmut, ilk olarak “Monitör Ottoman” gazetesinin yayımlanmasını sağlamıştır ve hemen ardından tamamen Türkçe bir gazetenin hazırlanması için hazırlıklara başlamıştır. 11 Kasım 1831 yılında yayın hayatına başlayan Takvim-i Vekayi dönemin Osmanlı padişahı II. Mahmut’un birebir uğraş ve girişimleri ile çıkarılmıştır (Şapolyo, 1971: 99).

Birçok çalışmada Osmanlı'nın ilk gazetesi olarak belirtilen bu gazete, Vekâyi-i Mısriyye'nin yayın hayatına başlamasından üç yıl sonra çıkarılmıştır. Ancak Takvim-i Vekayi tamamen Türkçe olarak yayımlanması, bizzat Osmanlı Devleti tarafından çıkarılması ve İstanbul'da yayımlanması nedeniyle ilk resmî gazete olarak kabul edilmektedir. Ayrıca bu gazete İstanbul basını kategorisinde yer alması sebebiyle Türk basın tarihi adına atılmış bir başka önemli adımdır.

Padişah II. Mahmut, bu durumla ilgili bir de ferman yayımlayarak gazetenin çıkarılma serüvenini ve amaçlarını duyurmuştur. Gazete çıkarmayı uzun süredir düşündüğünü, vakti geldiğinde karar olarak gazetenin basılmasına onay verdiğini ifade ettiği fermanında II. Mahmut; gazetenin faydalarının herkes tarafından uygun görüldüğünü aktarmıştır. Yabancı basında yer alan haberlerin padişahı etkilediği ve gazete çıkarmaya sevk ettiği belirtilirken, padişahın kamuoyunun bazı haberlerle yanlış yönlendirildiğini, devlete zararı olan bu durumun bir gazete çıkarılarak önlenebileceğini düşüncesine yönlendirmiştir. Çıkarılan gazete ile dönemin gelişmelerini zamanında halka duyurarak devlete olan güven ortamının tesis edilmesi amaçlanmıştır. Gazete haftalık olarak yayımlanmıştır. Bütün devlet erkânına, memurlara, subaylara ve yabancı devletlerin elçiliklerine gönderilmiştir. Gazetenin içeriğini; iç, dış, askeri, bilim, din görevlilerinin atanması haberlerinin yanında ticaret ve fiyatlarla ilgili yapılan haberler oluşturmuştur. II. Mahmut gazetede yazılan yazıların dili ve anlatımı ile ilgili de telkinlerde bulunarak, her kesimin anlayacağı sade bir dil kullanılmasının gerekli olduğunu aktarmıştır (Topuz, 1973: 5-7).

Bu da gösteriyor ki; gazete, hem içerik hem de anlatım dili olarak işlevsel bir yapıya sahiptir. Kamuoyu oluşturma, duyuru ve bilgilendirme gibi önemli işlevlere sahip olma özelliği dikkate alınarak çıkarılan gazete, sadece sınırlar içerisinde değil dış devletlerde de kamuoyu oluşturmaya amaçlamıştır. Gazete ile amaçlanan hususlar sadece bu konularla sınırlı kalmamıştır. Halkı eğitmek ve devletin aldığı kararları halka duyurarak onların bilinçlenmesini sağlamak istenmiştir (Atabay, 2015: 5-6).

Ayrıca vatandaşlarla devlet arasında iletişim köprüsü oluşturmak, devletin yapısında ve kadrolarda meydana gelen değişiklikleri duyurmak, yapılan hizmetleri halka anlatmak için bir nevi görev üstlenmiştir. İlk çıkış amacı kamuoyu oluşturmak olarak lanse edilen gazete içeriğinde yer alan bu haberlerin ağırlık kazanması ile resmî bir devlet bülteni haline gelmiştir. Gazetenin yayın hayatı, Osmanlı Devleti'nin işgalci devletler tarafından yok sayılmasıyla 4 Kasım 1922 tarihinde sona ermiştir (Dinçer, 2020: 23).

91 yıl gibi uzunca bir süre yayın hayatı olan gazete, kamuoyu oluşturma, yabancı basında yer alan yanıltıcı haberlerle oluşturulan algıyı çözme, haberlerin doğrusunu aktarma ve eğitim gibi konularda içerik üreterek, halkın sosyalleşmesine ve kültürel gelişimine katkı sağlamıştır.

Türkçe olarak yayın yapan ikinci resmî gazete Osmanlı'nın desteği ile yayın hayatına başlayan Ceride-i Havadis olmuştur. Sultan Abdülmecid Han'ın destek verdiği gazete 1840 yılında İngiliz vatandaşı William Churchill tarafından çıkarılmıştır (Çakır, 2006: 161). Gazetenin kadrosu çoğunlukla Türklerden oluşmuştur. Churchill tarafından çıkarıldığı için Türk basın tarihinde özel teşebbüsle çıkarılan ilk gazete olarak da düşünülebilir. Ancak Özel teşebbüsle çıkarılmış olsa dahi Osmanlı Devleti'nin verdiği destekle bu gazete yarı resmî olarak nitelendirilmektedir. Devlet gazeteye birçok noktada destek sağlamıştır ve gazetede bu kapsamda devlet lehine haberler yayımlamıştır. 21 yıl yayımlanan gazete Osmanlı gazetesi olarak uzun yıllar halkı bilgilendirmek adına faaliyet göstermiştir. Gazete ilk özel gazete olma özelliğinin yanı sıra 1854 yılındaki Kırım Savaşı'na muhabir göndererek savaş muhabirliği olgusunu gazetecilik literatürüne sokmuştur. Ayrıca gazetede savaşa dair haberlerle ilgili gazete eki çıkarılmış ve bu ekler okur tarafından yoğun ilgi görmüştür (Atabay, 2015: 9-10). Kırım Savaşı ile ilgili yazılar gazetenin kitlesini genişletmiştir. Gazete Kırım Savaşı haricinde dış haberlere her zaman önem vermiştir. Basın tarihinde birçok ilklere öncülük eden gazete ilanlar vasıtasıyla gelir elde etmiş ve ilk ölüm ilanlarının yine bu gazetede yayımlandığı bilinmektedir (Topuz, 2018: 18).

1.1.3. Özel Teşebbüsle Yayımlanan Gazeteler

Resmî ve yarı resmî olarak nitelendirilen, Osmanlı Devleti'nin desteği ve yöneticilerinin girişimleri ile çıkartılan gazetelerin ardından sınırlar içerisinde birçok özel gazete art arda yayın hayatına başlamıştır. Osmanlı'da batılı ülkelerden uzunca bir süre sonra çıkarılan gazeteler ilk dönemlerde beklenen gelişmeyi gösterememiştir. Gazetelerin toplum içerisinde yer edinmesi zaman almıştır. Gerek yabancılar tarafından gerek se devlet tarafından çıkarılan gazetelerin içeriği devlet söylemleri ile olmuştur. Batılı düşünceler manasında gazetelerin içerik yönünden farklılaşması ve halk nezdinde kabul görmeye başlaması tamamen özel teşebbüsle çıkarılan ve devletten destek almayan gazetelerle sağlanmıştır. Özel gazeteler resmî gazetelere göre izledikleri farklı yayın politikaları ile Türk basın tarihinde gazetecilik adına yepyeni bir dönemin başlamasını sağlamıştır. Devlet

eli ile çıkarılan gazetelerde temel amaç devlet hizmetlerini ve devlet nezdinde yaşanan gelişmeleri duyurmak olurken, özel teşebbüslerle çıkarılan gazetelerde eleştirel görüşler yer almıştır. İlk çıkan özel gazetelerde bunun önemli örneklerine rastlanmaktadır (Güz, 2000: 56).

Bu anlamda Türk basın tarihinde özel teşebbüsle çıkarılan ilk gazete Agâh Efendi tarafından çıkarılan ve başyazarının Şinasi olduğu “Tercüman-ı Ahval” olmuştur. 1860 yılında yayın hayatına başlayan gazete devletten hiçbir şekilde destek almamıştır ve bu nedenle ilk özel gazete olarak kabul edilmektedir. Gazetenin kurucu kadrosunda Şinasi’de bulunmaktadır. Gazete, Osmanlı Hükümeti’nin politikalarını ve uygulamalarını eleştiren gazete ayrıca batı fikirlerinin toplumda yayılmasına katkıda bulunmuştur (Çakır, 2006: 162).

İçerik yönünden farklı olduğu gözlemlenen gazete dönemin ekonomik ve toplumsal sorunlarını dile getirmesiyle dikkat çekmiştir. Yine gazetede eğitim konusunda yaşanan problemler ve aksaklıklar eleştirel bir dille aktarılmıştır. Anlaşılır bir dil kullanılan gazete, hem ilk özel gazete olması hem de eleştirel yapıda olması nedeniyle yeni bir dönemi başlatmıştır. Gazete ilk olarak sadece pazar günleri okurla buluşurken, daha sonra haftada üç gün süre ile yayımlanmaya başlamıştır. Gazetenin zaman zaman beş gün süre ile yayın yaptığı da kaynaklar arasında yer almaktadır (Atabay, 2015: 13).

Gazete, Türk basının gelişmesine ve farklılaşmasına önemli katkılar sağlamıştır. Kaynaklarda ilk fikir gazetesi olarak yer alan “Tercüman-ı Ahval”, edebiyat ve dil açısından ön plana çıkmıştır. Gazetenin kurucularından olan Şinasi’nin “Şair Evlenmesi” tiyatro eseri bölümler halinde gazete sayfalarında yer almıştır. Yeni bir kamuoyu mecrası olan gazete, içerik ve şekil farklılığı ile okurlarının ilgisini çekmiş, modern gazeteciliğin temelleri bu gazete ile atılmıştır. Gazetenin yayın hayatı 1866 yılında son bulmuştur (Dinçer, 2020: 41).

Türk basın tarihinde birçok ilklerin yaşandığı bu süreç basın dünyasında daha önce örneği olmayan farklı işlevlere sahne olmuştur. Haberden eleştiriye, eğitimden eğlenceye, tiyatrodan, kitap ve diğer basılı eserlere, yazım kurallarından halkın haber içeriğine katkı sağlamasına kadar bu yeni uygulamalarla gazetecilik adeta bir meslek haline dönüşmeye başlamıştır (Güz, 2000: 56).

Bu gazetenin çıkarılmasının ardından kısa bir süre sonra “Tasvir-i Efkâr ” isimli gazete yayın hayatına başlamıştır. Bu gazete, Türk basın tarihinde tamamen özel imkânlarla

çıkarılan ikinci gazete olmuştur. 1862 yılında Şinasi tarafından çıkarılan gazetenin ilk sayısında çıkış amacına yer verilmiştir. Bu amaçlar; yaşanan gelişmelerle ilgili olarak kamuoyuna haber aktarmak, halkın yararına olan konularda bilgi vermek, yaşanan sorun ve problemler karşısında insanlara düşünmeyi öğretmek olarak belirtilmiştir. Gazetede hem ülke içinde yaşanan gelişmeler hem de dış haberler yer almış, bu haberler farklı sütunlarda okura aktarılmıştır. Haftada iki gün yayımlanan gazetede Şinasi, özgür düşünce kavramı ekseninde yazılar kaleme almış ve gazeteyi farklı bir yapıya sokmuştur. Gazete, Türk basın tarihinde özgürlük adına halkın düşünce ve taleplerini iletmesi için mektup gönderilmesi uygulamasını başlatarak bir ilki teşkil etmiştir. Hatta Şinasi demokratik bir yapı düşüncesiyle yazılarını kaleme almış ve yönetim sistemi olarak parlamenter anlayışı savunmuştur. Devlet eliyle çıkarılan gazetelerin aksine padişahlarla ilgili yüceltici yazılar yazmamıştır. Gazetenin toplamda 850 sayı yayımladığı bilinmektedir (Atabay, 2015: 15-16). Gazetede yayımlanan haberlerin anlaşılır bir dille yazılmasına önem veren Şinasi, Türk basın tarihinde eski Türkçe harflerle baskı yapılan dönemde noktalama işaretlerini ilk kullanan gazeteci olmuştur (Tokmakçioğlu, 2011: 196). Fikir gazeteciliğinin de öncüsü olarak bilinen Şinasi'den sonra gazetenin başına Namık Kemal geçmiş ve özgürlükçü yazılarıyla dikkat çekmiştir. Şinasi'nin izinden giden Namık Kemal kaleme aldığı yazılarla sık sık hukuki engellere takılmış ve son olarak yazdığı “Şark Meselesi” yazısı sonucunda gazetecilik yapması yasaklanmıştır (Topuz, 2018: 22).

Bu gazeteleri 1863 yılında Refik Bey tarafından çıkarılan Mirat Gazetesi takip etmiştir. Özel teşebbüsle yayımlanan diğer gazeteler ise: 1867 yılında çıkarılan Muhbir, Âyine-i, Vatan, Muhip ve Utarit. 1868 yılında çıkarılan Terakki, 1869 yılında çıkarılan Mümeyyiz, Basiret, Hadika ve Diyojen, 1870 yılında çıkarılan İbret, Asır ve Devir, 1872 yılında çıkarılan Musavver. 1873 yılında çıkarılan Hayal ve Hülasatü'l Efkâr, 1874 yılında çıkarılan Medeniyet, 1875 yılında çıkarılan Sadakat, Vakıf, İstikbal ve Sabah 1878 yılında çıkarılan Tercüman-ı Hakikat, 1886 yılında çıkarılan Mizan ve 1894 yılında çıkarılan İkdam gazetesi. Osmanlı'da adından söz ettiren bu özel gazetelerin haricinde çok sayıda çıkarılmış özel gazetelere birçok kaynakta yer verilmektedir (Atabay, 2015: 17-43).

1.2. OSMANLI'DA TAŞRA BASINI

Tanzimat Fermanı sonrası 1864 yılındaki bir düzenleme ile Osmanlı'da eyalet sisteminden vilayet sistemine geçiş yapmıştır. Devletin görevlendirdiği kişilerin kontrolünde çıkarıldığı

için resmî gazeteler olarak nitelendirilen ve eyalet sisteminin ardından yeni yerel yönetimler kapsamında oluşturulan vilayetlere özgü yayın yapan gazeteler çıkarılmaya başlamıştır. Vilayet gazeteleri olarak isimlendirilen gazeteler Türk basın tarihinde ki ilk taşra basını, diğer bir ifadeyle yerel gazeteleri olduğu bilinmektedir. Günümüzdeki yerel basının temeli vilayet gazeteleri ile atılmıştır (Varlık, 1985: 99). Yayımladığı bölgedeki konuları işleyerek kamuoyunu bilgilendiren gazeteler yerel basın, günümüz söylemiyle mahalli basın, Anadolu basını ya da taşra basını gibi ifadelerle anılmaktadır. Bu tanım nedeniyle yerel gazeteciliğin temeli olarak vilayet gazeteleri kabul edilir.

Vilayet serüvenine geçiş süreci, Selçuklu Devleti'nde uygulanmaya başlanan ve Osmanlı'da da devam ettirilen eyalet sisteminde birtakım sorunların yaşanması, bu sorunlara bağlı olarak teşkilatlanmalarda ki sıkıntıların artması ve bunlara ek olarak dış odakların eyalet yönetim sistemlerine müdahaleleri nedeniyle gerçekleşmiştir (Çavuş ve Çifçi, 2020: 45). Özellikle Suriye ve Niş eyaletinde yaşanan olaylar bu düzenlenmenin yapılmasına zemin hazırlamıştır. Devlet erkânı, sorunların çözülmesi için yeni bir adım atılması gerektiğini ve yerel yönetimlerle alakalı mutlak değişiklikler yapılması gerektiği kanısına varmıştır. Eyaletlere denetim ve inceleme yapmak üzere heyetler gönderilerek, yeni bir sistem inşa etmek üzere araştırmalar yapılmıştır. Araştırma için görevlendirilenler arasında bulunan Ali Paşa ve Fuad Paşa özellikle karışıklıkların yaşandığı eyaletleri temel alarak, bu bölgelerde acil olarak yönetsel yenilikler yapılması gerektiğini aktarmıştır. Bu doğrultuda eyalet sisteminin kaldırılarak yerine vilayet sistemini getirecek nizamname (tüzük) 7 Kasım 1864 tarihinde yayımlanmıştır. Vilayet sistemine geçişte dönemin Niş Valisi Ahmed Şefik Midhat Paşa öncü olmuştur. Karışıklıkların yaşandığı Niş'te etkili bir yönetim sergileyen Midhat Paşa, devlet erkânının takdirini toplamıştır. Osmanlı hükümeti bu başarıyı ön planda tutarak, vilayet oluşumunu Midhat Paşa'nın Vali olarak atandığı Tuna'da başlatmıştır (Çadircı, 1985: 222).

Vilayet gazetelerinin çıkış nedeni temelde, Osmanlı'da yaşayan azınlıklara yönelik ayrıştırıcı fikirlerin yabancı gazetelerde sıklıkla işlenmesidir. Özellikle Osmanlı'da nüfus olarak oldukça geniş bir yer tutan Araplara yönelik, onların dillerinde yayımlanan gazetelerin artması karşısında bu etkinliğin azaltılmak istenmesi olmuştur (Koloğlu, 1992: 20).

1.2.1. Vilayet Gazetelerinin Doğuşu

Vilayet sistemine geçilmesini sağlayan 1864 tarihli Nizamname kapsamında yerel bölgelerin idare sistemleri düzenlenirken, yeni oluşturulan büyük vilayetlere valilikler bünyesinde matbaa açılması sağlanmıştır. Kurulan matbaalarda vilayet gazeteleri basılmaya başlanmıştır. Bu geçişle Osmanlı Devleti, Takvim-i Vekayi ile başlattığı gazete çıkarma işlerini devlet eliyle yeni oluşturulan vilayetlere yaymıştır (Varlık, 1985: 99).

Nizamname kapsamında idari yapı içerisinde vilayetlerde o yörenin her türlü genel yazışma işini yürütecek mektupçu görevlendirmeleri yapılmıştır. Mektupçular devlet içi yazışmaların yanı sıra vilayet gazeteleri çıkarmak üzere kurulan bu matbaaları da yönetmiş, gazetelerde yer alan haberleri denetlemekle ilgili görevler icra etmiştir. Mektupçular ayrıca resmî veya gayri resmî hangi yazı vilayet gazetesinde yayımlanacaksa ve bu matbaalarda çoğaltılıp dağıtılacaksa denetim işini üstlenmişlerdir (Kocabaşoğlu ve Birinci, 1995: 102). Gazeteler çoğunlukla vilayet merkezlerinde basılırken, nadir de olsa bazı vilayetlerin merkezinde değil kazalarında yayımlanmıştır. Bu gazeteler vilayet valisinin ya da o dönemde mektupçu olarak da isimlendirilen vali yardımcılarının kontrolünde çıkarılmıştır. Yayımlanan vilayet gazetelerinde yer alacak haber yazıları da bu mektupçuların denetiminden geçirilmiş ve ardından vilayet valisinin onayı ile yayımlanmıştır (Topuz, 2018: 31).

Vilayet gazetelerinde yer alan haberlerin büyük bir kısmı padişahla ilgili bilgiler; tayin, atama, görev yükseltme ve yasal düzenlemelerden oluşmuştur. Bunların haricinde yine hükümet ile vilayet idarecilerinin yapmış olduğu temel yatırım ve hizmetlerle ilgili haberlerin gazetelerde sıklıkla yer aldığı görülmüştür. Sağlık, gezi ve ziyaret haberleri de gazetede ki haberler arasında yer almıştır. Yayımlarda bilinçli bir gazetecilik yaklaşımı olması da Türk basın tarihi adına önem taşımaktadır. Gazetelerin yayımlanan nüshalarında gazete tanımı ve gazete işlevleri konusunda bilgilere yer verilmiştir (Koloğlu, 2020: 34-35).

Vilayetlere kurulan matbaalarda gazetelerin haricinde kitap, dergi, takvim, yıllık gibi farklı eser basımları gerçekleştirilmiştir (Çavuş ve Çifçi, 2020: 313). Bütün bunlardan anlaşılacağı üzere vilayet gazeteleri devletin o yörelerdeki yöneticilerinin işlerini kolaylaştırmak adına resmî gelişmeleri aktarmaya yardımcı olmuştur. Vilayet gazeteleri ayrıca o yörelerdeki devlet yöneticilerinin uygun gördüğü konuları basılı haber şeklinde kamuya duyurma görevi yürütmüştür (Kocabaşoğlu ve Birinci, 1995: 103). Birçok bölgede

vilayet gazeteleri ile birlikte ilk kez gazete çıkarılmıştır ve yerel basının başlama serüvenine bu şekilde adım atılmıştır. Vilayet matbaalarına gazete basımı yapmaları için İstanbul'dan görevliler gönderilmiştir. Yöre halkı matbaada çalıştırılmak üzere eğitilmiştir ve zamanla işi öğrenenler bu matbaalarda görevlendirilmiştir (Gündüz, 2018: 62).

Koloğlu: (2020: 31) Osmanlı İmparatorluğu'nda yayımlanan ilk vilayet gazetesinin 1860 yılında Beyrut'ta çıktığını, Hadikat al-Ahbar isimli bu gazetenin Türkçe ve Arapça olarak yayımlandığını belirtmiştir. Gazetenin Suriye'deki iç karışıklığı ve yaşanan kargaşa ortamını kontrol altına almak için geniş bir yetkiyle görevlendirilen Vali Fuat Paşa tarafından devletin yereldeki sözcüsü gibi kullanıldığını aktarmıştır. Gazetenin devlet kontrolünde çıkması, devletin o bölgedeki sesi olması, sadece o bölge sınırları içerisinde yayımlanması gibi nedenlerle ilk vilayet gazetesi olarak anılmakta olduğunu anlatmıştır. Vali Fuat Paşa denetiminde yayımlanan gazete o dönemde başlatılan ayırıştırıcı faaliyet ve söylemleri önlemek amacıyla yayın yaptığı için bugünkü anlamıyla ilk yerel gazete oluşumunu da sağlamıştır (Uçak ve Erkal, 2019: 95). Günümüzdeki işleviyle ilk yerel gazete olma özelliğine sahip olan Hadikat al-Ahbar, Suriye Vilayet Gazetesi çıkarılmadan önce yayımlandığı için bölgenin resmî gazetesi olma özelliğini kazanmıştır. Bu durum gazetenin ilk vilayet gazetesi olarak aktarılmasını güçlendiren etki olmuştur (Çelik ve Çakar, 2018: 156).

1.2.2. Tuna Vilayet Gazetesi

Osmanlı'da ilk vilayet uygulaması 1864 tarihinde Tuna'da başlamıştır. Niş, Silistre ve Vidin'in birleştirilmesi ile oluşturulan Tuna vilayeti Osmanlı'nın ilk vilayet bölgesi olmuştur. Buradaki başarılı uygulamalar neticesinde diğer bölgelerde de vilayetler oluşturulmaya başlamış ve Suriye, Erzurum, Halep, Edirne, Trablusgarp gibi birçok vilayet, yayımlanan nizamname ile kurulmuştur. Vilayete geçişte bir ilki teşkil eden ve örnek olan Tuna, vilayet gazeteciliğinin başlamasına da öncülük etmiştir. Tuna Vilayeti'nde kurulan matbaada çıkarılan gazete, vilayetlerin oluşturulması evresinde, kültürel anlamda atılan en önemli adım olmuştur (Varlık, 1985: 99).

Midhat Paşa tarafından 1865 yılında çıkarılan Tuna Vilayet Gazetesi, 2 sayfası Türkçe ve 2 sayfası Bulgarca olarak yayımlanmıştır. Gazete ilk yılını her hafta Çarşamba günleri yayımlanarak geçirmiştir. İkinci yıl ile birlikte yayın süresi haftada iki güne çıkarılmış ve gazete Çarşamba ve Pazar günleri yayımlanmıştır (Koç, 2015: 155). Kocabaşoğlu: (1991:

149) gazetenin amaç ve işlevlerini, vilayet halkının kendi sorunlarından haberdar olmalarını sağlamak, bunun yanı sıra sağlıktan, asayiş olaylarına, yol yapımından diğer birçok konuya halka bilgi vermek olarak aktarmaktadır. Vilayet gazetelerinin kuruluş amacını Tuna Vilayet Gazetesi ilk sayısından itibaren hissettirmiştir. Vilayetin sosyal, ekonomik, kültürel ve manevi yönlerden ilerlemesi, bu kapsamda devletin yapmış olduğu çalışmalar ile ilgili olarak gazete halk ile devletin idare mekanizması arasında bir köprü olmuştur (İbrahimow, 2016: 93). Tirajı bini aşan gazete, dilinin sadece anlaşılır olması, ilgiyle takip edilmesi o dönem için oldukça başarılı bir gazetecilik yapıldığını da göstermiştir (Kocabaşoğlu, 1991: 149).

1.2.3. Osmanlı'da Yayımlanan Diğer Vilayet Gazeteleri

Tuna Vilayeti'nin ardından Suriye, Erzurum, Halep, Edirne, Trablusgarp vilayetleri oluşturulmuştur. Bu vilayetlerin de sistemsiz işleyişlerinde olumlu sonuçların ortaya çıkması neticesinde imparatorluk sınırları içerisinde Bosna, Edirne, Trabzon, Selanik, Bağdat vilayetleri kurulmuştur. Tuna ile başlayan vilayet oluşturma süreci hızla ülke geneline yayılmıştır. Sonraki yıllarda bu vilayetlere yenileri eklenerek vilayet sayısı imparatorluk genelinde daha da artırılmıştır. Devletin sesini bu vilayetlerde duyurmak adına da birçok gazete yayımlanmıştır. Bu gazetelerin büyük bir bölümü ismini, çıkarıldığı vilayet isimlerinden alırken, bazı gazetelerin ise vilayet isimlerinden farklı bir isim aldığı da görülmektedir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde çıkartılan vilayet gazetelerinin geniş bir listesini Koloğlu: (2020: 31-33) aktarmıştır ve aktarılan listede ilk vilayet gazetesinin Hadikat al-Ahbar Gazetesi olduğunu belirtmiştir. Gazete 1860 yılında Suriye'nin Beyrut bölgesinde çıkarılmıştır. Gazete olağan üstü yetkilerle Suriye'de yaşanan iç karışıklıkları önlemek için görevlendirilen Vali Fuat Paşa tarafından devletin bir yayın organı gibi kullanılmıştır. Devlet desteğini alan ve yerel yönetimin çizgisinde hareket eden gazete, bu işlevi nedeniyle yarı resmî olarak nitelendirilmiştir. Osmanlı'da ilk vilayet gazetesi olarak kabul edilen gazete, Türkçe ve Arapça dillerinde yayımlanmıştır.

Tuna Gazetesi 1865'te Türkçe ve Bulgarca olarak Tuna vilayetinin Rusçuk bölgesinde yayın hayatına başlamıştır. Gazete Midhat Paşa tarafından çıkarılmıştır. Tanzimat sonra yönetim birimlerinde yapılan değişikliğin ardından Osmanlı'nın ilk vilayeti olan Tuna, bu düzenlemeden sonra vilayet gazeteciliğinin de ilk örneği olması nedeniyle önemli bir konumdadır. Vilayetlerde gazete çıkarma işleyişi Tuna ile birlikte diğer büyük vilayetlere

de aktarılmıştır. Bunlardan ilki Suriye Gazetesi'dir. Gazete 1865 yılında Türkçe ve Arapça olarak yayımlanmış ve Suriye vilayetinin Şam bölgesinde çıkarılmıştır. Trablusgarp Gazetesi ile vilayetlerde gazete çıkarma işlevi devam ettirilmiştir. Gazete 1866 yılında Türkçe ve Arapça dillerinde yayımlanmış ve Trablusgarp vilayet merkezinde çıkarılmıştır (Kabacalı, 2000: 89-90). Koloğlu: (2020: 34-35) gazetenin çıkış amacını şu şekilde aktarmıştır:

“Bilindiği gibi gazete denilen şey umumun yararlanacağı kesin haberleri gerek çıktığı yere ve gerekse taşraya yayıp herkesi iyi bilgiye sahip kılmak ve bu hayırlı vesile ile uygarlık şerefının ilerlediği yerler halkının beğenilen davranış ve zevklerini aktararak eğitime hizmetini üstlenmek demektir.”

Trablusgarp'tan sonra gazete çıkarma faaliyetleri daha da hız kazanmıştır. Fırat Gazetesi 1866 yılında Türk, Arap ve Ermeni dillerinde yayın yaparak Halep Vilayet Merkezi'nde çıkarılmıştır (Varlık, 1985: 100). Yine aynı yılda Lübnan Gazetesi Arapça ve Fransızca dillerinde yayımlanmak üzere Cebeli Lübnan vilayetinde çıkarılmıştır (Koloğlu, 2020: 32).

1867 yılı vilayetlerde gazetelerin artırılması anlamında önemli bir zaman dilimi olmuştur. Bu yılda Envar-ı Şarkıyye Gazetesi Türkçe ve Ermenice dillerinde yayımlanmak üzere Erzurum Vilayet Merkezi'nde çıkarılmıştır. Gazetenin en temel ve belirgin özelliği Anadolu'nun ilk gazetesi olmasıdır. Gazetede iç ve dış haberlere yer verilmiştir. Rusların 1916 yılında Erzurum'u işgal etmesi ile bir süre kapanan gazete 1918 yılında tekrar yayın hayatına başlamıştır ve gazetenin ismi daha sonraki yıllarda Erzurum olarak değiştirilmiştir (Varlık, 1985: 100). Gazete Erzurum Vilayet Gazetesi olarak Cumhuriyet döneminde yayın hayatını uzun yıllar sürdürmüştür. Koloğlu; (2020: 35-36) gazetenin 1870 yılındaki bir sayısında halka yönelik eleştirel yazılara yer verdiğini belirtmiştir ve gazetede çıkan ilgili yazıyı şu şekilde aktarmıştır;

“Frenkler çalışıyorlar, geceyi gündüze katıyorlar, biz gündüzü geceye katmak istiyoruz. Vatanseverlik bizde öylesine yerleşmiş ki Türkçe söylediğimiz ‘armut piş ağzıma düş’ atasözünü hemen hemen gerçek yerine koymuş gibi gülüyoruz. Ayıp ayıp. Ülkemiz dünyanın Pazar yeri ve ürünlerimize her tarafın gereksinmesi tartışılmaz iken biz niçin ihtiyaçlarımızın büyük kısmını hatta tamamını Avrupa'dan getirmeye muhtaç olalım. Ve ülkemize gelen Frenkleri ürünlerimizi aldıkları ve taşıdıkları için kendimizi üstün ve yüksek görelim. Bu bizim için alçalma değildir?”

Girid Gazetesi'nin yayımlanma yılı da 1867'dir. Türkçe ve Rumca dillerinde yayımlanan gazete Girid Vilayet Merkezi'nde çıkarılmıştır. Bu gazeteleri Edirne Gazetesi takip

etmiştir. 1868 yılında Türkçe ve Rumca dillerinde yayımlanmaya başlayan gazete, Edirne Vilayet Merkezi'nde çıkarılmıştır (Kabacalı, 2000: 90). İşkodra Gazetesi'nin de çıkış tarihinin 1868 yılı olduğu bilinmektedir. Sadece Türkçe olarak yayımlanan gazete İşkodra Vilayet Merkezi'nde çıkarılmıştır (Özbay, 2014: 273)

Koloğlu; (2020: 35) 1868 yılında çıkarılan bir diğer vilayet gazetesinin Yanya olduğunu aktarmıştır. Gazetenin Türkçe ve Rumca dillerinde yayımlandığını ve Yanya Vilayet Merkezi'nde çıkarıldığını belirtmiştir. Gazetede eğitime büyük önem verildiğini bir okulda düzenlenen diploma töreninin gazete sayfalarında geniş yer tuttuğunu valinin de bu konu hakkında söylemlerine yer verildiğini aktarmaktadır.

Diyarbakir Gazetesi 1869 yılında Türkçe ve Ermenice dillerinde Diyarbakir Vilayet Merkezi'nde çıkarılmıştır. 1867 yılında vilayet olan Diyarbakir'de iki yıl gibi kısa süre içerisinde vilayet gazetesi yayımlanmaya başlamıştır. Gazete Vilayet Valisi Hatunoğlu Kurt İsmail Paşa tarafından çıkarıldı. Osmanlı'dan Cumhuriyete miras kalan gazete dönemin en uzun yayımlanan vilayet gazetelerindendir. 1931 yılında özel teşebbüse devredilerek yayın hayatını farklı isimle devam ettirmiştir (Talip, 2007: 140). Bu gazeteyi Hüdavendigâr Gazetesi takip etmiştir. Gazete 1869 yılında Türkçe ve Ermenice dillerinde yayımlanmış ve Bursa Vilayet Merkezi'nde çıkarılmıştır (Varlık, 1985: 100). Erzurum'dan sonra Anadolu'da yayımlanan ikinci vilayet gazetesi olma özelliğine sahip olan gazete, Vali Hacı İzzet Paşa tarafından çıkarılmış, gazetenin ilk yöneticiliğini de o dönemde öğretmen olarak görev yapan Saip Efendi yapmıştır. Gazete haftada iki gün süreyle yayımlanmıştır. Osmanlı'dan Cumhuriyete miras kalan gazetelerdendir ve uzun yıllar yayın hayatını sürdürmüştür (Öztürk, 2019: 67). Koloğlu; (2020: 34) gazetenin ilk sayısında çıkış amacının halkın bilinçlenmesini sağlamak olduğunu belirtmiş ve bu amacı belirten yazıyı şu şekilde aktarmıştır:

“vaktiyle basımcılık ilmi ortaya çıktı ve bir kalemden çıkan bir kelimenin az vakitte yüz bin ele geçmesi mümkün oldu. Artık lisanla halka verilecek malumat pek küçük kalarak herkes gözünün önündeki adamın sözüne kanaat etmeyip, kendisinden bin saat uzaktaki adamların söyledikleri, bildirdikleri ve yaptıkları ve yapacakları ve yapmak istedikleri şeyleri işitmeye ve okumaya başladı ki, onları hep haber veren bu misillu havadisi ilan ve işaa eden kağıtcağıza gazete denildi.”

Konya Gazetesi'nin çıkış tarihi 1869 yılına denk gelmektedir (Özbay, 2014: 273). Bazı kaynaklarda çıkış tarihinin 1870 yılı olduğu aktarılmaktadır. Dört sayfa olarak yayımlanan gazetenin iki sayfası Türkçe, diğer sayfaları ise Karamanlıca ve Rumca dillerinde

yayımlanmıştır. Gazetenin çıkış sayfaları bazen iki bazen dört sayfa olarak değişiklik göstermiştir. Gazete sayfalarının Rumca olmasının nedeni azınlık nüfus olarak Rumların Konya’da çok sayıda olması nedeniyledir. Konya Vilayet Matbaası 1867 yılında Vali Ahmet Tevfik Paşa tarafından kurulmuş ve kuruluşundan 2 yıl sonra vilayet gazeteleri çıkarılmaya başlanmıştır (Arabacı ve ark., 2009: 45). Matbaada Konya Vilayet Gazetesi’nin haricinde farklı gazetelerde basılmıştır. Millî Mücadele döneminde Anadolu basının güçlenmesine ve bağımsızlık mücadelesine önemli katkıları olan Babalık ve Öğüt Gazeteleri de Konya Vilayet Matbaasında basılan gazetelerdir.

1869 yılında yayın hayatına başlayan bir diğer vilayet gazetesi Selanik Gazetesi’dir. Türkçe, Rumca, Bulgarca ve Yahudice dillerinde yayımlanan gazete, Selanik Vilayet Merkezi’nde çıkarılmıştır. Bundan önceki vilayet gazeteleri Türkçe ve bölgede yaşayan halkın dilinde yayımlanmıştır. Sadece iki farklı dilde basılan bu gazetelerden farklı olarak Selanik Gazetesi, dört dilde yayın yapmıştır (Koloğlu, 2020: 32-33). Gazete çıkarma işlevi açısından oldukça hızlı bir evrenin yaşandığı 1869 yılında yayımlanan bir başka gazetede de Trabzon Gazetesi’dir. Gazete Türkçe ve Rumca dillerinde yayımlanmış ve Trabzon Vilayet Merkezi’nde çıkarılmıştır (Özbay, 2014: 273). Zevra Gazetesi’nin çıkış tarihi de yine 1869 yılına denk gelmektedir. Türkçe ve Arapça dillerinde yayımlanan gazete, Irak bölgesi vilayetlerinden olan Musul ve Basra’nın dahil olduğu Bağdat Vilayet Merkezi’nde çıkarılmıştır. Midhat Paşa’nın Bağdat’a görevlendirilmesi ile kendisinden matbaa kurması ve gazete çıkarması istenmiştir. Tuna vilayetindeki başarılarıyla bilinen ve Tuna Vilayet Gazetesi’ni çıkararak vilayet gazeteciliğini resmî olarak başlamasını sağlayan Midhat Paşa, daha sonra Bağdat Valisi olarak atanmıştır. Atanma kararının ardından Tuna’da olduğu gibi Bağdat’ta da bir gazete çıkarmak isteyen Midhat Paşa, Ahmet Mithat Efendi ile bağlantı kurarak bir matbaa hazırlığı yapılmasını istemiştir. Kurulan bu matbaada da Zevrâ Vilayet Gazetesi çıkarılmıştır. Gazetede Irak bölgesindeki gelişmeleri konu alan haberlere genişçe yer verilmiştir. Özellikle devlet emir ve fermanları, valilik çalışmaları, askeri gelişmeler ile asayiş haberleri bu açıdan dikkat çekmektedir. Gazetecilikte artık oldukça farklı bir kimliğe bürünen Midhat Paşa bu gazetede çok daha farklı işlere imza atmıştır. Özel haberler gazete yer bulurken, okurlar tarafından gazeteye gönderilen mektuplar ve bu mektuplara verilen cevaplar da yayımlanmıştır (Hanlıçe, 2018: 239-241).

Prizren Gazetesi, 1871 yılında yayın hayatına başlamıştır. Türkçe ve Sırpça dillerinde yayımlanan gazete Prizren Vilayet Merkezinde çıkarılmıştır. Kastamonu Gazetesi, 1872 yılında Türkçe olarak Kastamonu vilayet merkezinde çıkarılmıştır (Varlık, 1985: 100).

Kastamonu’da vilayet matbaası 1869 tarihinde Vali Abdurrahman Paşa tarafından kurulmuştur. Vilayet matbaasının kurulmasının ardından geçen üç yıllık zaman diliminden sonra gazete basımı için girişimde bulunulmuş ve 1872 yılında vilayet gazetesi çıkarılmaya başlanılmıştır. Vilayet matbaası Osmanlı’dan Cumhuriyete miras kalmış, 1944 yılına kadar baskı faaliyetleri devam etmiştir Gazetede, resmî bülten türü bir yayın anlayışından ziyade, özel teşebbüs anlayışı hâkim olmuştur. Gazetenin ilkeli bir yayın hayatı olduğu ve gazeteciliğinde bugün ki tabirle “kes, kopyala, yapıştır” mantığında yapılmaması gerektiği konusu üzerinde hassasiyetle durulduğu görülmektedir (Eski, 2012: 146). Koloğlu: (2020: 34) gazetenin “Hak Söz Acıdır” başlığı ile verilen yazısında bu düşünceleri destekleyen ve vilayet gazetelerinin yayımlarında dikkat edilmesi gereken birtakım hususlara ilişkin değerlendirme yapıldığını belirttiği yazıyı şu şekilde aktarmıştır:

"Vilayet gazeteleri mahallin hakiki olaylarını okuyucularına bildirmeyip de yalnız memurlardan gerekli, gereksiz bahsederek onları övmeleri veya İstanbul'da çıkan gazetelerin makale veya haberlerini aynen alıp yayımlamaları ile şüphe yok ki kutsal görevlerini ihmal etmiş olurlar. Hoşa gitsin gitmesin mahallin gerçek olaylarını gizlemek, veyahut da uzakta olanla kandırmak için başka şekilde göstermeye çalışmak vilayet gazeteleri için korudukları Ülke çıkarlarına karşı affedilmez bir kabahat, tabir caizse büyük bir ihanet değil midir? Öyle ise, gazetemiz eğriye eğri, doğruya doğru demekle niçin ayıplansın?"

Seyhan Gazetesi, 1872 yılında Türkçe ve Rumca dillerinde yayımlanmıştır. Gazete Adana Vilayet Merkezi’nde çıkarılmıştır Yemen Gazetesi, 1872 yılında yayımlanan başka bir vilayet gazetesidir. Türkçe ve Arapça dillerinde yayımlanan gazete Yemen Vilayet Merkezi’nde çıkarılmıştır (Kabacalı, 2000: 90). Koloğlu: (2020: 35) gazetenin sayfalarında kadınlara yönelik Yemen’de verilen eğitim faaliyetlerine ve bunun önemine yönelik yazılara yer verildiğini, valinin de bu durumun olumlu olduğu yönündeki demeçleri olduğunu aktarmıştır.

Rumeli Gazetesi, 1873 yılında Türkçe olarak Manastır Vilayet Merkezi’nde çıkarılmıştır. Ankara Gazetesi, 1874 yılında Türkçe olarak Ankara Vilayet Merkezi’nde çıkarılmıştır (Özbay, 2014: 273). Aydın Gazetesi, 1874 yılında Türkçe olarak İzmir Vilayet Merkezi’nde çıkarılmıştır. Bu gazete İzmir’de yayımlanan ilk Türkçe gazete olmuştur. Özellikle yabancıların çıkardığı gazetelerin bir hayli fazla olduğu İzmir’de yayın hayatına başlayan gazete, bölgedeki azınlık faaliyetlerine karşı önemli görevler üstlenmiştir.

Gazetelerin kamuoyu oluşturmaktaki gücünü iyiden iyiye hisseden Osmanlı'da bir önem İzmir'de yayın hayatına başlayan "Le Moniteur Ottoman" gazetesine destek vermiş, bu gazete Fransızca yayımlanmıştır. Bu kapsamda Aydın Vilayet Gazetesi, bölgenin ilk Türkçe gazetesi olma unvanını taşımaktadır. Gazetede, sadece devlet haberleri, duyuruları yer almıştır. Kurulan bu vilayet matbaası sayesinde İzmir'de Türkçe baskı yapılabilecek matbaa elde edilmiştir (Çığ, 2007: 48).

Neretva Gazetesi, 1876 yılında Türkçe ve Sırpça dillerinde Bosna vilayetinin Hersek bölgesinde çıkarılmıştır. Kosova Gazetesi 1877 yılında Türkçe ve Sırpça dillerinde Üsküp (Priştine) Vilayet Merkezi'nde çıkarılmıştır. San'a Gazetesi, 1877 yılında Türkçe ve Arapça dillerinde San'a Vilayet Merkezi'nde çıkarılmıştır (Kabacalı, 2000: 90).

Sivas Gazetesi, 1878 yılında Türkçe olarak Sivas Vilayet Merkezi'nde çıkarılmıştır. Gazete Sivas Valisi Elhac Ahmet İzzet Paşa tarafından çıkarılmıştır. Millî Mücadele döneminde Anadolu basının oluşmasında oldukça önemli bir görev üstlenen vilayet matbaası ve vilayet gazetesi, Cumhuriyet döneminde de uzunca bir süre yayın hayatına devam etmiştir (Unbehaun, 2001: 14).

Varlık: (1985, :100-101)1882 ve 1884 yıllarında çıkarılan bazı gazeteleri şu şekilde aktarmıştır: Cezair-i Bahri Sefid Gazetesi, 1882 yılında Türkçe ve Rumca dillerinde Rodos Vilayet Merkezi'nde çıkarılmıştır. Mamuretü'l Aziz Gazetesi, 1883 yılında Türkçe olarak Mamuretü'l Aziz Vilayet Merkezi'nde çıkarılmıştır. Manastır Gazetesi, 1884 yılında Türkçe olarak Manastır Vilayet Merkezi'nde çıkarılmıştır. Musul Gazetesi, 1884 yılında Türkçe olarak Musul Vilayet Merkezi'nde çıkarılmıştır. Osmanlı için önemli bir vilayet olan Musul'da vilayet gazetelerinin haricinde birçok özel gazetenin de yayımlandığı bilinmektedir.

Beyrut Gazetesi 1888 yılında Türkçe ve Arapça dillerinde Suriye vilayetinin Beyrut bölgesinde çıkarılmıştır. Basın faaliyetleri olarak köklü bir yere sahip olan Beyrut'ta vilayet gazetesinin haricinde birçok özel gazete yayımlanmıştır. Osmanlı Devleti'nin 1888 tarihinde vilayet yaptığı Beyrut'ta aynı yıl içerisinde vilayet gazetesinin yayımlanması sağlanmıştır. Gazete, Osmanlı'nın son dönemine kadar yayın hayatını sürdürmüştür (Çelik ve Çakar, 2018).

Kudüs Gazetesi, 1903 yılında Türkçe ve Arapça olarak Kudüs Vilayet Merkezi'nde çıkarılmıştır. Hicaz Gazetesi, 1908 yılında Türkçe ve Arapça olarak Hicaz Vilayet Merkezi'nde çıkarılmıştır (Özbay, 2014: 273).

1.3. VİLAYET GAZETELERİ VE YEREL GAZETECİLİK

Osmanlı İmparatorluğu'nda parçalanmanın önüne geçmek ve birliği korumak amacıyla vilayet gazeteleri çıkarılmıştır (Çavuş, 2018: 40). Vilayetlerin kendi ihtiyaçlarını karşılaması, hükümet nezdinde vilayetlerde yapılan çalışmaların aktarılması adına gazete basılması, diğer ilan ve duyuruların, mektup ve kitapların basılması adına bu matbaalar kullanılmıştır. Günümüzdeki yerel basın mantığının ilk önemli örnekleri Osmanlı'da yayımlanan vilayet gazeteleridir. Girgin'in: (2009: 235) "Yerel basın, yalnızca belirli bir bölgede yayımlanan ve okunan, ulusal haberlerden farklı olarak yerel haberlerin ve konuların yer aldığı gazetelerdir" tanımına göre Hadikat al-Ahbar, Vekâyi-i Mısriyye ve Vakayi Giridiye gazeteleri de yerel gazete olarak kabul edilebilir.

Vilayet gazeteleri öncelikle taşralarda basın faaliyetlerinin oluşumu ile Anadolu basını ve yerel basın olgusunun gelişimine öncülük etmiştir. Anadolu'da birçok vilayette, Balkanlardan Ortadoğu'ya yine Osmanlı hâkimiyetinde olan birçok bölgede vilayet gazeteleri yayımlanmıştır. Vilayet gazeteleri ile ilk planda toplumdaki ayrılıkçı fikir ve yönelimleri, azınlıklar tarafından çıkarılan gazetelerin sayıca çoğalması ve bunların toplum üzerindeki etkinliklerinin bastırılması istenmiştir (Koloğlu, 2020: 31). Vilayet gazeteleri birçok kez belirttiğimiz gibi yerel gazeteciliğin temeli konumundadır. Bugünde vilayetlerde (illerde) çıkan gazetelerde bu temel haber çizgisi uygulanmaktadır. Tek fark gazetelerin günümüzde özel teşebbüslerle çıkarılmasıdır. Devlet günümüz gazetelerine belirli kriterler karşılığında resmî ilanlar yoluyla maddi destek sağlamaktadır. Bu da şunu göstermektedir, Osmanlı'da basın faaliyetlerinin başlamasındaki devlet etkisi günümüzde de farklı şekilde devam etmektedir.

1.3.1. Vilayet Gazetelerinin İşlevi

Padişah ve devlet haberleri, yasal düzenlemeler, devlet kademelerinde yapılan yönetici atamaları gazetelerde işlenen ana konular olmuştur. Padişah merkezli haberler ön planda tutulurken vilayetlerde yapılan çalışmalar, sağlık, eğitim, sınavlar, devlet nezdinde o vilayetlere yapılan birtakım yatırımlar, ürün fiyatları, telgraf hatları, çeşitli törenler, hava durumu, afetler, devlet erkânının konuşmaları, önde gelen kişilerin yazıları gazetelerde işlenmiştir (Koloğlu, 1992: 23-24). Bütün bu bilgiler göstermektedir ki günümüz yerel basın mantığının temelleri o yıllarda atılmıştır. Vilayet gazeteleri genel haberlerin yanı sıra çıkarıldığı vilayetler ve çevresi ile ilgili haberlere de çoğunlukla yer vermiştir.

Vilayetlerde gazete çıkarma işlevini üstlenmesi amacıyla kurulan matbaalar, sadece devlet öncülüğünde gazete çıkarmakla kalmamış, kamunun diğer baskı işleri ve bunların yanı sıra özel gazete çıkarma girişimleri konusunda ciddi destekler sağlamıştır. İlk planda İstanbul'dan vilayetlere matbaalarda çalışmak ve gazetecilik faaliyetlerini yürütmek üzere personel gönderilmiştir. Daha sonra bu kişilerin öncülüğünde bölge halkının mesleği öğrenmesi sağlanmıştır. Yeni matbaa ustaları ve gazete çalışanları yetiştirilmiştir. Matbaacılıkla birlikte eğitim konusunda da önemli ilerlemelerin yaşanması sağlanmıştır. Vilayet Gazeteleri ile birlikte bilinçli gazetecilik olgusu da yerleşmiştir (Gündüz, 2018: 62).

Haberlerin yanı sıra gazetelerde şiir, araştırma ve inceleme yazıları, tarihsel, edebi ve sanatsal çalışmalar yer almıştır. Dolayısıyla yöre kültürüne olumlu bir hareketlilik kazandırılmıştır. Eğitici bir rolde üstlendiği anlaşılan vilayet gazeteleri halk tarafından daha rahat okunması ve daha geniş kitlelere hitap edilebilmesi için belirli noktalarda duvarlara asılmıştır (Özbay, 2014: 275-276).

Kabacalı: (2000: 89) vilayet gazetelerinin sayfa sayılarının iki ila dört sayfa aralığında olduğunu, genelinin haftada bir kez yayımlandığını ve trajlarının da beşyüz civarında olduğunu, gazete sayfalarının daha geniş kitlelere ulaştırılması amacıyla halkın yoğun olarak bulunduğu yerlerde duvarlara asıldığını aktarmıştır.

1.3.2. Vilayet Gazetelerinin Özellikleri

Yerel basın, bölgesindeki sosyalleşme ve kültürel oluşumların en önemli unsuru olmuştur. Yöre halkı bu gazetelerde yer alan haberlere göre bilgi edinmiş, bilgi edinmenin yanı sıra yaşamlarını da bu gazetelerde yer alan haberlere göre şekillendirmiştir (Dağdelen, 2020: 49). Şöyle ki, Özbay: (2014: 20) gazeteleri genel anlamıyla bir haber yayma aracı olarak tanımlamıştır. Ayrıca gazetelerin hem eğitime katkı sağlama hem de kamuoyu oluşturma konusunda bir nevi halkın düşüncelerine yön vermek gibi görevler üstlendiğini belirtmiştir. Osmanlı'da basın faaliyetlerinin başlaması da bu amaçlar doğrultusunda gerçekleşmiştir. Önce yabancılar tarafından çıkarılan gazetelerde bu işlevselliğin önemi kavranmıştır. Daha sonra devlet eliyle, gerek İstanbul ve İzmir merkezli çıkarılan gazeteler, gerekse vilayetlerde çıkarılan gazeteler yukarıda belirtildiği üzere bu iki temel işlevi üstlenmiştir. Günümüzde de basın aynı amaç doğrultusunda hareket etmektedir. Yerel gazete genel anlamda belirli bir yörede yayımlanan, içeriğinde yayımlandığı yöreye ilişkin haberlerin

ağırlıklı olduğu gazeteler olarak adlandırılmaktadır. Bu gazetelerin fonksiyonları yayımlandıkları bölgede halkın meselelerine kulak vermek olmuştur. Yerel yönetimle halk arasında köprü işlevine sahip yerel gazeteler yapılan yatırımların, hayata geçirilen yeni düzenlemelerin ve buna benzer birçok kararın bir nevi denetimini de yapma görevine sahiptir (Girgin, 2009: 237-238).

Özellikle Osmanlı'da oldukça önemli kazanımlar sağlayan vilayet gazeteleri işlev olarak bugünkü yerel basın olgusunu oluşturmuştur. Osmanlı'da coğrafi unsurların, siyasi düzenin ve etnik oluşumun merkeze konulmasıyla hayata geçirilen eyalet sisteminin uygulanmaya başlaması Türk basın tarihinde yerel basının oluşumunun temelini atılmasını sağlamıştır. Devletin, yönetim merkezinin dışında kalan bölgelerde vilayet gazeteleri çıkarılması özelliği Anadolu basını ve yerel basın olgularının temeli olmuştur. Her ne kadar yerel gazeteciliğin temelleri bu süreçte atılsa da günümüz yerel basınının daha güçlü ve ayakları yere basan bir sistem üzerine konumlandırılması II. Meşrutiyet döneminde gerçekleşmiştir. Bu dönemde Anadolu'da yayımlanan gazete sayılarında ciddi oranda artışlar yaşanmıştır (Arabacı ve ark., 2009: 19-20).

Vilayet gazeteleri çıkarıldığı dönemin yerel gazetecilik faaliyetlerini gerçekleştirerek bu anlamda önemli bir açığı kapatmıştır. Sadece devlet odaklı haberlerin, yönetsel duyuruların yayımlandığı mecralar olmanın ötesine geçerek yine dönemin aydın kesimlerinin yazar ve muhabir olarak görev almalarına olanak sağlanarak yerel meselelerle ilgili geniş bir çizgide yayımlanmıştır. Bu kişiler tarafından yabancı gazetelerden birtakım çeviriler yapılarak gazete sayfalarında yer alması sağlanmıştır. Vilayet gazetelerinin en dikkat çekici özelliklerinden biri de Anadolu'da ve Orta Doğu'nun bazı ülkelerinde basın tarihinin başlamasını sağlamasıdır. Birçok ülkede yerel gazetecilik faaliyetleri bu şekilde başlamıştır. Osmanlı'da, İstanbul ile başlayan yaygın basın faaliyetleri vilayet gazeteleri ile İstanbul dışına çıkarak yerel basın işleviyle gazetecilik yapılmasına olanak tanımıştır. Vilayet gazeteleri yeni matbaa ustalarının ve gazetelerde çalışacak muhabirlerin yetiştirilmesine olanak sağlamıştır. Vilayet gazeteleri bölge halkının eğitilmesine, vilayetlerin bazılarında "sanat okulları" ve "sanayi okulları" açılmasına imkân tanımıştır. Vilayet gazeteleri bölgelerde sosyal ve kültürel hayatın şekillenmesine önemli katkılar sunmuştur (Özbay, 2014: 274-276).

Yabancı azınlıklarla başlayan, daha sonra devlet eliyle yaygın basın kategorisinde çıkarılmaya başlanan gazetecilik faaliyetleri, vilayet gazeteleri ile birlikte yerel basına entegre edilmiştir. Anadolu'da basın faaliyetlerinin gelişimine katkı sunan vilayet

gazeteleri Osmanlı'da, Millî Mücadele döneminde ve Cumhuriyet döneminde etkin bir yere sahip olmuştur. Yaygın basındaki özel teşebbüsle çıkarılan gazeteler yerel bölgelere de yayılmıştır. Cumhuriyet'in ilanının ardından illerde özel teşebbüsle çıkarılan yerel gazete sayılarının artması ile vilayet gazeteleri zamanla kapatılmıştır. Bugün yerel gazetecilik faaliyetleri tamamen vilayet gazetelerinin üstlendiği görev ekseninde yayın hayatlarını sürdürmektedir.

Türkiye'nin gerek Osmanlı gerekse Cumhuriyet dönemlerinde yayımlanan vilayet gazeteleri bütün bu özellikleri ve işlevselliği ile Türk basın tarihinde kendine özgü izler bırakmıştır. Basın tarihinin devlet desteği ile başlatılması yine devlet bünyesinde Anadolu'ya yayılması Türk basın tarihinde gazeteciliği anlamlandırma adına önem teşkil etmektedir. Bu anlamda yerel gazeteciliğin temelini oluşturan vilayet gazetelerinin etkileri Cumhuriyet döneminde de açıkça görülmüştür. 1919-1938 yılları arasında Türkiye'de toplam 582 gazetenin çıkarılmakta olduğu kaynaklarda aktarılırken, bu gazetelerin 176 tanesinin İstanbul merkezli yayımlandığı ve geri kalan 406 tanesinin ise Anadolu'da yayımlandığı belirtilmiştir (Aydeniz, 2007: 15).

İKİNCİ BÖLÜM

CUMHURİYET DÖNEMİ BASIN FAALİYETLERİ VE YEREL GAZETELER

Osmanlı'da karışıklıkların olduğu bölgelerde devlet otoritesini sağlamak için basının gücünden faydalanılmış, basın aracılığı ile kamuoyu oluşturma çalışmaları yapılmıştır. Basın ile ilgili bu düşünce Cumhuriyete giden yolda gerek mütareke dönemi gerekse Millî Mücadele döneminde yine aynı doğrultuda olmuştur. Kurtuluş mücadelesi sürecinde halkın doğru bilgilendirilmesi ve mücadelenin farkında olması amacıyla haberlerin basın yoluyla hiçbir engele maruz kalmadan aktarılması sağlanmıştır. Mustafa Kemal Atatürk basının bu işlevselliğini çok iyi bildiği için basını “milletin ortak sesi” olarak tanımlamıştır (Kıhtır, 2021: 30). Türk basın tarihinde derin izler bırakan Cumhuriyet dönemi özellikle günümüz yerel gazeteciliğinin oluşumu ve özel teşebbüsle çıkarılan yerel gazetelerin hayatımıza girmesinin temelini oluşturmaktadır. Şöyle ki basın; içinde bulunduğu koşullara, yaşanan gelişmelere, verilen mücadelelere göre şekillenen ve olgunlaşan bir yapıdadır. Ekonomik gelişmeler, toplumsal hareketlilik ve dünya ülkelerinde yaşanan olaylar Türk basın tarihinin gelişimi bakımından önemli olmuştur (Gürkan, 1998: 25).

İşgal edilen ve yıkılmak üzere olan bir imparatorluk, bu ortamda başlatılan bir kurtuluş mücadelesi, mücadelenin başarısı ve Cumhuriyetin ilanı... Tüm bu gelişmeler Türk basın tarihi olgusunun bambaşka bir boyuta gelmesini, özellikle savaşın başlamasından kazançla neticelenmesine varana kadar, toplumu yönlendirme yönünden ne kadar etkin bir rol oynadığını net bir şekilde gözler önüne sermiştir.

2.1. CUMHURİYETİN İLANINDAN ÖNCE BASININ DURUMU

1914-1918 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin de katıldığı I. Dünya Savaşı süresince basın, uygulanan sansür nedeniyle sessizliğe bürünmüştür. 25 Ağustos 1914 tarihli yasada askeri kademelerin izni olmadan ordu harekâtıyla ilgili gelişimlerin gazete sayfalarında haber olarak yer alması yasaklanmıştır (Koloğlu, 1985: 91).

I. Dünya Savaşı'nı kaybeden Osmanlı İmparatorluğu'nun işgal edilmesi ve 30 Ekim 1918 yılında İtilaf Devletleri ile Mondros Mütarekesi'ni imzalamasının ardından başlayan süreç

mütareke dönemi olarak isimlendirilmektedir (Koç, 2006: XXI). İşgallerin başladığı bu evrede devletin bu olumsuzluklardan nasıl kurtulacağı, uluslararası arenada etkisiz kalan Osmanlı Devleti'nin durumu, vatandaşların bu süreçteki tutumları, kurtuluş ümidi gibi birçok konu belirsizlik göstergesi olmuştur. Bu durum basın kanadında da belirsiz bir hava oluşturmuştur (Özyürek, 2018: 1095).

Mütareke dönemin başladığı 1918 yılı öncesinde İstanbul'da 88 ve bugün ki Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içerisinde yer alan taşra bölgelerinde 47 olmak üzere toplamda 135 Türkçe süreli yayın olduğu bilinmektedir. Mütareke döneminde bunlara ilave olarak İstanbul'da 43,taşrada 21 gazete olmak üzere toplam 64 yeni süreli yayın basın faaliyetlerine başlamıştır (Kocabaşoğlu ve Akan, 2019: 6).

Mütareke sonrası başlayan işgal durumları karşısında kurtuluş için 19 Mayıs 1919 yılında Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkması ile Anadolu merkezli başlayan ve 29 Ekim 1923 yılında Cumhuriyet'in ilanına kadar devam eden sürece ise Millî Mücadele dönemi denilmektedir. Bu süreç, Türk basını adına büyük önem teşkil etmektedir. Mütareke ile birlikte başlayan işgaller ve bu işgallere karşı Millî Mücadele ekseninde yapılan hamleler basını da etkilemiştir. Basın bu süreçte İstanbul ve Anadolu basını olarak ikiye ayrılmıştır. İşgal altındaki Osmanlı'da hem işgalci devletlerin hem de padişahın baskıları nedeniyle İstanbul gazeteleri ve Osmanlı gazeteleri bağımsız olarak hareket edememiştir. Gazeteler hem padişah hem de işgalci devletlerin baskısı nedeniyle iki taraflı sansür uygulamasına maruz kalmışlardır. Mustafa Kemal Paşa tarafından başlatılan mücadele, uygulanan sansürler nedeniyle gazete sayfalarında yer almazken, başlatılan bu Millî mücadele hareketi ile ilgili kötü ve olumsuz haberler sansüre takılmadan gazete sayfalarında geniş bir şekilde yer almıştır (Koç, 2006: XXI).

Buna karşın Anadolu'daki basın faaliyetleri artırmıştır. Savaş ve sonrasında başlayan işgaller nedeniyle vilayet matbaaları ekipman ve personel anlamında ağır bir durumla karşı karşıya kalmıştır. Ancak başlatılan Millî Mücadele ile birlikte işlevini yitirmiş vilayet matbaalarına, yayın hayatına son verilmiş vilayet gazetelerine yeni personeller bulunarak, eksik teçhizatlar giderilerek ve kapanan matbaalar yeniden aktif hale getirilerek Anadolu'da başlatılan direniş harekâtına destek hususunda basın faaliyetlerinin devam etmesine olanak sağlanmıştır (Kocabaşoğlu ve Akan, 2019: 250). Bu anlamda Millî Mücadele dönemini kapsayan 1919-1922 yılları basın faaliyetleri anlamında oldukça hareketli bir dönem olmuştur. İstanbul'da 138, bugünkü Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içerisinde yer alan taşra bölgelerinde ise 202 olmak üzere 340 yeni süreli yayın

basın faaliyetlerine başlamıştır (Kocabaşoğlu ve Akan, 2019: 6). Anadolu basının etkinliğinin arttığı bu dönemde, Anadolu gazetelerinin İstanbul gazetelerini sayıca geçmesi Türk basın tarihi anlamında önemli bir konu olmuştur.

Millî Mücadele ile hareketlenen basın faaliyetleri bu süreçte üç farklı kategoride değerlendirilmiştir. Bunlar; Millî Mücadele karşıtı, Millî Mücadele destekçisi ve yabancı basın olarak belirtilmektedir. Mücadelenin karşısında olan basın, Mustafa Kemal tarafından başlatılan kurtuluş hareketına karşı olumsuz haberler yaparak, mücadeleyi eleştiren haberler yayımlamanın yanı sıra mücadeleyi önleme bakımından yapılan hamleleri konu alan haberleri de geniş bir şekilde sayfalarına taşımıştır (Koç, 2006: XXII). Türkiye coğrafyasında yabancı dilde çıkarılan gazetelerde azımsanamayacak kadar fazladır. Mütareke ve Millî Mücadele süreçlerinde Ermenice, Fransızca, Rumca, Ladino ve diğer dillerde toplamda 225 azınlık gazetesi yayımlanmıştır (Kocabaşoğlu ve Akan, 2019: 5). Bu gazetelerin de mücadele karşıtı haber yaparak kamuoyunu galeyana getirme ve bu mücadeleyi engelleme gayretinde oldukları, işgalci güçleri desteklediği görülmüştür.

Bu ortamda yaşanan gelişmeleri halka aktarmak adına önemli bir görev üstlenen İstanbul basını da yayın anlayışını; işgalci devletlerle göre belirlemiştir. Onlarla yakın temas kurma ve anlaşıp uyguladıkları yöntemleri destekleyen bir düşünce ekseninde yayın yapma eğiliminde olmuşlardır. Gazetelerde yayımlanan haberler bu doğrultuda yapılmıştır. Ayrıca bu gazeteler Millî Mücadeleye açıkça karşı çıkmış, bunun yanı sıra toplumda işgalci devletlere karşı öfkelenmeye neden olacak gelişmeleri gazete sayfalarından uzak tutmuşlardır. Anadolu basını ise kurtuluş mücadelesini destekleyerek Millî Mücadele ile ilgili daha gerçekçi bilgileri aktarmıştır. Halkın mücadele etrafında kenetlenmesi için gazete sayfalarına bu yönde haberler yansıtılmıştır (Ertan, 2011: 80).

Millî Mücadelenin başladığı günden itibaren bu mücadeleyi destekleyen ya da desteklemeyen gazeteler değerlendirildiğinde İstanbul'da süreli yayımların yüzde 74 gibi büyük bir çoğunluğu kararlı yahut çekinerek milli mücadeleye destek olmuştur. Bu gazeteler zaman zaman sansür engellerine takılarak Millî Mücadele ile ilgili haberler yapamamışlardır. Geri kalan yüzde 26 oranındaki gazeteler ise tamamen Millî Mücadele karşıtı yayın yapmıştır. Bu gazetelerin tutumları mücadelenin başlangıcından sonuna kadar hiç değişmemiştir. Ancak destek veren gazeteler sıklıkla sansür uygulamalarına maruz kalmıştır. Taşradaki yayımlarda ise yine yüzde 77 oranında gazetelerin net bir şekilde mücadeleden yana olduğu belirtilmiştir. Yüzde 23 oranında da Millî Mücadelenin karşısında yer almıştır. Zaman içerisinde özellikle yeni yayımların basın hayatına girmesi,

bunun yanı sıra politik olarak Ankara'nın etkin yönetim anlayışı ve savaşılan cephelerde birtakım askeri başarıların olması, mücadeleyi destekleyenlerin sayısında artış yaşanmasını sağlamıştır (Kocabaşoğlu ve Akan, 2019: 60).

2.1.1. Yerel Gazeteciliğin Millî Mücadeleye Katkısı

Şapolyo: (1971: 186) “Türk'ün bağrına saplanan bu hançeri, halka kim haber verecekti. Tabiki gazete” ifadeleriyle halkın haber alma noktasında sıkıntı yaşadığı bu süreçte gazetelerin önemine vurgu yapmıştır. Yerel gazeteler bu manada Millî Mücadele'nin en büyük destekçilerinden olmuştur.

Gazetelerin baskı altına alındığı bu evrede bazı gazeteciler işgalci devletlere ve Osmanlı hükümetine karşı haberler yapmış, Süleyman Nafiz'in sürgün cezası almasına neden olan “Kara bir gün” başlıklı haberi, gazeteci Hasan Tahsin'in haberinde ötesinde Millî Mücadele'nin ilk kurşununu sıkan kişi olması gazeteciliğin ne denli önemli bir olgu olduğunu kanıtlamıştır. Mücadelenin ilk adımının iki gazeteci tarafından atılması özellikle yerel gazetelerin, Türk milletine uyarılarda bulunmak adına kenetlenmeye ve mücadeleyi destekleyici haberler yapmaya başlamasını sağlamıştır (Şapolyo, 1971: 187).

Millî Mücadele döneminde yaşanan bütün gelişmeler dönemin basın anlayışında yeni değişimler yaşanmasına neden olmuştur. İstanbul ve Vilayet Gazeteleri olarak taşrada varlık gösteren gazetelere Anadolu'da çıkarılan yeni gazeteler eklenmiş, ilk kez Anadolu basını ismi telaffuz edilmeye başlamıştır. Anadolu'da başlatılan kurtuluş mücadelesini desteklemek ve bu mücadeleye yönelik her türlü olumsuz düşünce ve davranışları engellemek için önemli bir konuma gelen Anadolu basını, gücünü ve etkisini artırmıştır (Atabay, 2015: 72).

Koloğlu: (2020: 114-115) Mustafa Kemal Atatürk'ün 1919 yılında Samsun'a çıkıp Millî Mücadele'nin fitilini ateşlediği o süreçten önce dahi işgalcilere karşı bağımsızlık olgusunu destekleyen gazetelerin olduğunu ve mücadelenin başlaması ile birlikte Anadolu'da mücadeleye destek veren çok sayıda gazete yayımlandığını belirtir. Destek veren gazetelerin haricinde karşıt gazetelerin varlığı da yine bilinmektedir. Özellikle 1919 yılında direniş harekâtı ve bağımsızlık mücadelesinin başlamasının ardından Anadolu'da 39 yeni gazete yayımlanmıştır. Anadolu gazeteleri olarak anılan bu yeni gazetelerle ve öncesinde çıkarılan diğer vilayet gazeteleri ile Anadolu'da basın faaliyetlerinin oldukça hareketli olduğu gözlemlenmiştir. Bu süreçte Anadolu'da yayımlanan ve Millî Mücadeleye destek

veren belli başlı yerel gazeteler şunlardır: Babalık Gazetesi (Konya), İbret Gazetesi (Konya), Öğüt Gazetesi (Konya), Konya İntibah (Konya), Albayrak Gazetesi (Erzurum), Açıkgöz Gazetesi (Kastamonu), İzmir’e Doğru Gazetesi (Balıkesir), Hukuk-u Beşer Gazetesi (İzmir), Doğrusöz Gazetesi (Balıkesir), Yeni Adana Gazetesi (Adana/Kayseri), Ses Gazetesi (Balıkesir), Anadolu (İzmir), Hâkimiyet-i Milliye (Ankara), İrade-i Milliye (Sivas). Bunların haricinde çok sayıda kurutuluş mücadelesini desteklemek ve yine mücadeleyi gölgelemek adına yayın organı çıkarılmıştır. İstanbul gazetesi olarak mücadeleye destek veren bazı gazeteler işe şu şekildedir; “Akşam, Aydınlık, Dergâh, Güleryüz, İdrak, İleri, İstiklal, Kurtuluş, Minber, Tarik, Tasfir-i Efkar, Vahdet, Vakıf (Kocabaşoğlu ve Akan, 2019: 59-81). Mücadele karşıtı bazı gazeteler ise şu şekildedir; İstanbul Gazetesi, Alemdar Gazetesi, Ferda Gazetesi, İrşad Gazetesi, Peyam-ı Sabah Gazetesi. Bu gazeteler İstanbul gazeteleri olarak bilinmektedir (Alver, 2010: 306-307).

Destek veren gazetelerin sayılarının artması, bu gazetelere yeni çıkan gazetelerin de eklenmesi ile bir nevi kurtuluş mücadelesi kendi basınını oluşturmuştur ve Türk basın tarihinde ilk kez taşra gazeteleri İstanbul gazetelerinin önüne geçmiştir. Özellikle Millî Mücadelenin merkezi Ankara bu süreçte çok hareketli bir basın akışına sahip olmuştur (Kocabaşoğlu ve Akan, 2019: 245). Anadolu basını olarak nitelendirilen gazetelerin basılması ve yayımlanması ise yine Osmanlı tarafından vilayetlere kurulan gazetelerin basıldığı vilâyet matbaalarından yararlanılarak yapılmıştır (Varlık, 1985: 102).

Vilayet gazeteleri, Millî Mücadele sürecinde, kurtuluş mücadelesine destek vermek için Anadolu’da başlatılan basın hayatına ve bu gazetelerin yayımlanmasına gerek eleman, gerek gazetecilik deneyimi gerekse teknik ve donanımsal olarak öncü olmuştur (Dervişoğlu, 2009: 160). Osmanlı’da devletin ve hükümetin sesi olan vilayet gazeteleri, Millî Mücadele döneminde de kurtuluş mücadelesinin sesi olmuştur, yeni seslere yol göstermiştir. Anadolu topraklarının Osmanlı yönetimine ve İstanbul’a uzak olması, işgal altında olmaması ve bunlara bağlı olarak sansür tehlikesinin olmaması da Anadolu basınının Millî Mücadeleye destek vermesi adına elini güçlendiren önemli etkenler olmuştur (Özkaya, 2014: 8).

2.2. MUSTAFA KEMAL PAŞA VE BASIN

Osmanlı’nın işgal altında olması Vahdettin padişahlığındaki hükümetinin bu işgale karşı sergilediği davranış ve izlediği yol, Anadolu’da oluşturulan farklı örgütlenmelerle bir

mücadelenin başlamasını sağlamıştır. Bu mücadelede halkı örgütlemek adına dönemin tek kitle iletişim aracı olan gazeteler önem kazanmıştır. Mustafa Kemal tarafından, Millî Mücadele’yi öncelikle Türk halkına ve sonrasında tüm dünyaya doğru olarak anlatmak için gazetecilikle ilgili oldukça önemli adımlar atılmıştır (Deniz, 2019: 74-75).

Harp okulu öğrencisi olduğu yıllarda okul gazetesinin çıkarılmasında görev alan ve o yıllardan beri basın gücünün farkında olan Mustafa Kemal Millî Mücadele fitilini ateşlemeden önce “Minber” isimli bir gazete çıkarmıştır. 2 Kasım 1918 yılında yayımlanan gazete mütareke dönemine denk geldiği için dengeli bir yayın politikası izlememiştir. Gazete sayfalarında dönemin siyasi yapısı, ekonomik ve sosyal konular haber olarak aktarılmıştır. Gazetede başyazıların büyük bir bölümünün takma isimlerle Mustafa Kemal’e ait olduğu belirtirken, “Hatip” takma ismi ile yazılan yazıların halen Mustafa Kemal’e ait olduğu konusu netleştirilmemiş ve tartışmalar devam etmektedir. Açık olarak gazete sayfalarında askeri gelişmelerle ilgili olarak direkt Mustafa Kemal haberleri yapılmıştır. Bu gazete Millî Mücadelenin sözcüsü İrade-i Milliye ve Hâkimiyet-i Milliye gazetelerinin temelini oluşturmuştur (Kıhtır, 2021: 44-45).

Millî Mücadele döneminde gerek gazete çıkarma faaliyetinde bulunan, gerekse çıkmakta olan gazeteler aracılığı ile kamuoyu oluşturmayı amaçlayan Mustafa Kemal Paşa, bağımsızlık mücadelesine yönelik yapılan olumsuz haberlere ilişkin cevap vermek için basını hep ön planda tutmuştur (Ayhan, 2009: 101). Bu anlamda Millî Mücadele döneminde Mustafa Kemal Paşa’nın yaptığı ilk icraat telgraf ağına el koymak olmuştur. Haber akışını kontrol altına almak isteyen Mustafa Kemal, bağımsızlık mücadelesinin başlatıldığı ve halk direnişinin sağlandığı bölgelere dışardan haber gelmesinin önüne geçmeyi amaçlamıştır (Koloğlu, 2020: 114). Telgraf sisteminin ele geçirilmesi ile o dönemin en hızlı iletişim araçlarından olan telgrafla Millî Mücadele ve bağımsızlıkla ilgili haberlerin de kamuoyuna hızlıca ulaştırılarak kamuoyu oluşturulması sağlanmıştır (Arabacı ve ark., 2009: 139).

Halkın tamamen bağımsızlık mücadelesi içerisinde olmasını amaçlayan Mustafa Kemal, kamuoyu oluşturma işlevini daha etkili hale getirmek ve kapsamlı bir propaganda yapabilmek için telgraf sistemi haricinde gazetelerin yayımlanmasını istemiştir. Halkın verdiği desteği ve Millî Mücadeleye olan inançlarını dünyaya duyurmak için Erzurum ve Sivas kongrelerinde bu hususu dile getirmiştir (Özbay, 2014:152). Kongrelerde yapılan istişareler sonucunda gazete çıkarılması için karar alınmış ve gazetelerin hızlıca yayım hayatına başlaması için çalışmalar başlatılmıştır.

Sivas Kongresi'nde bağımsızlık mücadelesini duyurmak için Mustafa Kemal Paşa'nın telkinleri ile İrade-i Milliye isimli bir gazetenin çıkarılması kararı alınmıştır. Kısa sürede Sivas'ta yayın hayatına başlayan gazetenin ilk sayısı Mustafa Kemal'in başyazısı ile çıkarılmıştır. Gazete Sivas Vilayet Matbaası'nda basılmıştır. Gazete ismini milletin iradesi olması düşüncesinden almıştır. Millî Mücadelenin fitilini ateşleyen kongrelerin ardından Ankara'ya gelen Mustafa Kemal, burada da ilk iş olarak bir gazete yayımlanmasını sağlamıştır. Bizzat Mustafa Kemal'in kontrolünde çıkan ve Millî Mücadelenin etkin bir şekilde sözcüsü olan bu gazetenin ismi Hâkimiyet-i Millîye'dir (Ayhan, 2009: 114). Gazete Ankara Vilayet Matbaasında basılmıştır. Mustafa Kemal'in, bu iki gazetenin yayın hayatına başlamasını sağlamanın yanında Anadolu'da Millî Mücadeleye destek veren Anadolu basınına güçlendirmek için de daha farklı çalışmalar yürütmüştür (Kabacalı, 2000: 155). Gazeteler de sayfalarından Mustafa Kemal Paşa ve Millî Mücadele haberlerine sık sık yer vermiştir. Özellikle Kurtuluş Savaşı ile ilgili bilgiler, yayımlanan tebliğler halkı bu mücadeleye dâhil etmek adına haber olmuştur. İstanbul basınında gerek Osmanlı Hükümeti gerekse işgalci devletler tarafından sansüre takılan haberler, Anadolu basınında özgürce yayımlanabilmiştir (Ayhan, 2009: 114-115).

Mustafa Kemal sadece gazete çıkarmak ve çıkan gazetelere destek vermekle kalmamış, bağımsızlık mücadelesinde daha geniş kitlelere ve özellikle yabancı devletlere duyurmak için Anadolu Ajansı'nın (AA) kurulmasını sağlamıştır. Ankara merkezli kurulan ajans vilayetlerde çıkan gazetelere haber içeriği konusunda önemli destekler sağlamıştır. Kurtuluş mücadelesi ile ilgili haberlere daha iyi yön verebilmek adına Anadolu Ajansı'nın kurulması oldukça önemli olmuştur. Mustafa Kemal'in daha öncede bu husus hakkında görüşmeler yaptığı Halide Edip Adivar ve Yunus Nadi, ajansı kurmakla görevlendirilmiştir (Özkaya, 2014: 44). Ajans Ankara'nın Kurtuluş mücadelesindeki sesi olmayı amaçlamıştır ve bu doğrultuda Millî Mücadele'ye ciddi desteği ve yararı olmuştur (Tokmakçioğlu, 2011: 24). Ajans resmî olarak 6 Nisan 1920'de kurularak hizmet vermeye başlamıştır. Kuruluş tarihi Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) açılmadan 17 gün önceye denk gelmektedir. Millî Mücadele'nin ve Kurtuluş Savaşı'nın her aşamasına tanıklık eden Anadolu Ajansı, 23 Nisan 1920'de kurulan TBMM'nin de çıkardığı ilk yasaları duyurma görevini üstlenmiştir. Ayrıca, Anadolu Ajansı yabancı devletlere karşı ulusal mücadeleyi savunmak, Türkiye'nin haklı istekleri konusunda kamuoyunu aydınlatmak ve ona karşı bazı çevrelerin yürüttüğü oyunları boşa çıkarmak gibi misyonları da üstlenmiştir (www.aa.com.tr). Kıt imkânlarla ve zor şartlarda kurulan ancak buna karşın kısa sürede örgütlenerek bu amaçlar doğrultusunda

çalışmalara başlayan ajans Anadolu'yu ve Millî M¼cadele'yi destekleyen gazeteleri habersiz bırakmamıştır (Özkaya, 2014: 44). Sürecin başından sonuna Atatürk, basının kitleleri etkilemek adına sağladığı faydaları her yönüyle anlamıştır. Aynı etkilerin ve faydaların yeni Türk Devleti'nde de olacağını düşünerek gerekli tüm tedbirleri alarak, basının gücünden faydalanmıştır (Yazıcı, 2017: 1119). İstanbul merkezli basın faaliyetleri bu süreçte Ankara merkezli yapılmaya başlamıştır.

2.2.1. Anadolu Basınının Doğuşu

Anadolu basını gerçek anlamda Millî M¼cadele yıllarında başlamış ve Cumhuriyet döneminde gelişme göstermiştir (şapolyo, 1971: 206). Kurtuluş m¼cadelesini basının verdiği destek ve güç ile yürüten Mustafa Kemal, Anadolu basının yaygınlık kazanması ve gelişimi adına önemli adımlar atmıştır. İrade-i Milliye, Hakimiyet-i Milliye ile Ankara Basının öncülerinden olurken, bazı İstanbul merkezli yaygın gazetelerin ve baskı altındaki vilayet gazetelerinin de Ankara'ya taşınması ise Anadolu basını güç kazanmıştır. Ankara H¼k¼meti basını sürekli desteklemiş, Anadolu basının etkinliğini artırmak istemişti. İstanbul basının işgal nedeniyle sessiz kalması nedeniyle Ankara merkezli gazeteler ve Anadolu gazeteleri önem kazanmıştır (Güz, 1991: 37-40).

Gazeteler Mustafa Kemal'in çizdiği çerçevede yayın yapmış, gazetelerin gerekli yerlere gönderilmesi hususunda girişimlerde bulunmuştur. Sürecin en başından itibaren ilk olarak basın gücünü ele geçirmek amacıyla olan Mustafa Kemal, Anadolu gazetelerinin yanı sıra askeri ve ulusal (İstanbul) basın yayımlarının da en ücra köy ve mahallere ulaştırılmasını sağlamıştır. İstanbul gazetelerinin sakıncalı olanlarının ise yine Anadolu'ya girmelerini engellemek adına çalışmalar yür¼tm¼řtür (Kıhtır, 2021).

Atatürk'¼n Millî M¼cadele döneminde oldukça önem verdiği basın, bağımsızlığın habercisi, Türk halkının sesi olmuştur. Vilayet matbaalarının desteği ile çıkan Anadolu basını (yerel basın) kurtuluş ve bağımsızlık çizgisinde olduğu için bu kapsamda m¼cadele veren askeri yapılanma ve dernekler tarafından da desteklenmiştir. Bu m¼cadelede milletin tek sesi olan basınının yaptığı etkili propaganda sayesinde halk bağımsızlık etrafında toplanmıştır. Mustafa Kemal, m¼cadele süresince kamuoyunu etkileme adına önemli görevler icra eden bu gazetelerin sayfalarında haber konusu olmuştur. Yaptığı açıklamalarla her daim m¼cadelenin sesi olmuştur. Anadolu basını bu işleviyle büyük kahramanlıklara imza atmıştır. Basın, kurtuluş m¼cadelesinde toplumun ortak sesi ve Millî

Mücadele çatısı altında toplanılmasını sağlayacak en etkili propaganda aracı olmuştur (Ayhan, 2009: 113-115).

Savaş yıllarında Anadolu basını imkânsızlıklar içinde büyük bir yoksulluk sorunuyla kurtuluş mücadelesinin içerisinde bulunmuştur. Baskı harfleri, kâğıt ve mürekkep gibi baskı malzemelerinin kıt olduğu bir zaman diliminde gazeteler büyük oranda yayın hayatlarını sürdürmüştür. Kâğıt bulmakta zorlanan gazeteler zaman zaman ambalaj kâğıtlarına baskı yaparak mücadelenin sesini kamuoyuna duyurmuştur (Öztoprak, 2014: 13). 1920 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kurulması ile gazetelere bir nebze de olsa nakdi destek sağlanmıştır. Millî Mücadele destekçisi olan ve her türlü olumsuzluğa rağmen bu davaya inanan Anadolu basını zaferin kazanılması için hiçbir fedakârlıktan kaçınmamış ve kurtuluş mücadelesinde hak bildiği bu yolda istikrarlı bir şekilde görevini yapmıştır (Zekai, 1999: 27). Fedakâr Anadolu basınının göstermiş olduğu bu özveri, vatandaşların ve yine devlet hademelerinin üzerindeki etkin gücü Milli Mücadele'nin kazanılmasından sonra çok daha saygın bir konuma gelmiştir (Bulut, 2018: 79).

2.3. CUMHURİYET DÖNEMİNDEYEREL BASIN

Osmanlı'nın yıkılışına doğru gidilirken başlatılan Millî Mücadele sürecinde 23 Nisan 1920'de ilan edilen Türkiye Büyük Millet Meclisi, ulusal bağımsızlık mücadelesinde rotayı belirlemiş ve yeni bir devletin sinyalini vermiştir. 1921 yılında yayımlanan ve hayal edilen bu devletin ilk anayasası olarak kabul edilen Teşkilatı Esasiye Kanunu'nda kurulacak yeni devletin kuruluş mahiyeti ve sınırları anlatılmıştır (Yamaç, 2020: 205). 29 Ekim 1923 yılı itibarıyla Türkiye Cumhuriyeti ilan edilerek yeni bir devlet kurulmuştur. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Osmanlı'dan miras kalan vilayet yapılanması ve vilayet gazeteciliği çıkarılması geleneğini devam ettirmiştir. Cumhuriyet döneminde yeni vilayetlerin oluşturulması sürecinde öncelikli olarak vilayet matbaalarının kurulması kültürel olarak atılan en etkili adım olmuştur. Oluşturulan her bir vilayetin valilikleri bünyesinde kurulan matbaalarda, Osmanlı'da olduğu gibi gazetelerin haricinde yıllıklar, takvimler, kitaplar basılmıştır (Varlık, 1985: 99).

Yeni Türk Devleti'nde temellerin oturması, halkın yeni yönetim sistemi ve yeni rejimin getirdiği yenilik hareketleriyle ilgili bilgilendirilmesi için yine en önemli unsur basın olmuştur. Osmanlı'nın yıkılışına, Millî Mücadele sürecine ve Cumhuriyetin ilanına tanıklık eden vilayet gazeteleri bu süreçte yine etkin bir şekilde farklı görev sorumluluklar

üstlenmiştir. Cumhuriyetle kurulan yeni siyasal düzeni, toplumsal dinamikleri, yönetim anlayışını anlatmak, halkı bu hususta aydınlatmak için yine basına büyük ihtiyaç duyulmuştur. Basın hem Cumhuriyet tarafından şekillendirilme hem yeni bir yapılanma sürecine girmiş, hem de kurulan sistemi kamuoyuna aktarma noktasında katkılar sağlamıştır (Alver, 2010: 309). Bu konu üzerinde hassasiyetle duran Mustafa Kemal Atatürk, Cumhuriyete karşı olan ve bu yeni rejimi tehlikeye sokan her türlü davranışa karşı tedbir almıştır. Bu kapsamda gerek kurulan İstiklal Mahkemeleri, gerek ise Takrir-i Sükûn Kanunu ile gerekli yaptırımlar sorgusuz uygulanmıştır. Bu süreçte Cumhuriyet rejimine sıcak bakmayan, karşı olan gazeteler tek tek kapanırken, kalan gazetelerle yeni yönetim sistemi kamuoyuna aktarılmıştır. Devam eden gazetelerin haricinde bu süreçte yeni gazetelerde çıkarılmaya başlanmıştır. En dikkat çeken gazete 1924 yılında Yunus Nadi tarafından kurulan Cumhuriyet Gazetesi'dir. Gazete hilafet karşıtı propaganda yapmak ve buna karşın Cumhuriyet'i benimsetip kabul görmesini sağlamak yönünde yayınlar yapmıştır (Topuz, 2018: 162).

Cumhuriyet Gazetesi'nin ardından birçok İstanbul ve Ankara merkezli gazeteler yayımlanmıştır. Bu gazetelerden dikkat çekenler ise; Akşam, Tan, Son Posta, Ulus, Zaman, Hürgün, Haber, Akın, Vakit ve Yeni Sabah olmuştur (Atabay, 2015). Ulusal gazeteler olarak adlandırılan bu gazetelerin yanı sıra vilayet gazeteleri geleneği de yine Cumhuriyet'le mahiyetleri genişletilerek yayın hayatlarına devam etmiştir. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan süreçte, oldukça geniş bir coğrafyada yayın yapan vilayet gazeteleri, yayımladığı her dönemde devletin sesini taşrada duyurmak adına bir temsilci gibi hareket etmiştir. Bu açıdan taşra basınının ilk örneklerini veren resmî nitelikteki bu gazetelerin üstlendiği görev hem Osmanlı'da hem Millî Mücadele döneminde hem de Cumhuriyet döneminde büyük benzerlikler taşımaktadır (Çavuş, 2018: 39). Özellikle Millî Mücadele döneminde oldukça önemli görev ve sorumlulukları yerine getirmesi ile dikkat çeken yerel gazeteler, Cumhuriyet'in kuruluşu ile yine buna benzer bir misyon üstlenmiştir (Ayhan, 2009: 115).

2.3.1. Cumhuriyet Dönemi Vilayet Gazeteleri

Osmanlı mirası vilayet matbaaları Cumhuriyet'in ilanından sonra uzun yıllar vilayet gazeteciliği geleneğini daha ileri düzeye taşıyarak sürdürmüştür (Çavuş, 2018: 39). Ancak; Cumhuriyetin ilanından sonra vilayet gazeteleri Cumhuriyetle birlikte oluşturulan yeni

yönetimi destekleyenler ve bu yönetime karşı olan gazeteler olarak ikiye ayrılmıştır. Karşıt gazeteler Takrir-i Sükûn Kanunu kapsamında alınan kararlar gereği yayın hayatına devam edememiştir (Uçak ve Erkal, 2019: 93). Bu dönemde yayın hayatına devam eden vilayet gazeteleri için en önemli görev eğitici bir faaliyet yürütmek olmuştur. Devlet eliyle yeni gazeteler yayımlanmış, bu gazeteler Cumhuriyet düşüncesinin sözcüsü olmuştur. Cumhuriyet’le ilgili gelişmelerin halka aktarılması adına önemli görevler üstlenen vilayet gazetelerinin sayısı Cumhuriyet’le birlikte ciddi oranda artış göstermiştir. Gazetelerin çizgisi ise Atatürk ilke ve inkılâplarını yaymak olmuştur

Kurtuluş savaşının kazanılmasının ardından kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin sınırları içerisinde kalan 15 vilayet ve Cumhuriyetle oluşturulan yeni vilayetlerle sayı 74’e çıkarılmıştır (Ulucak, 2010: 57). Osmanlı vilayet sistemine benzer şekilde oluşturulan ve valilerin idaresinde olan bu vilayetlerde vilayet matbaaları kurularak basın faaliyetleri yeni devlet sınırları içerisinde oldukça geniş bir alana yayılmıştır. Bu dönemde çıkarılan bazı vilayet gazetelerini Kabacalı: (2000:175-176) şu şekilde aktarmıştır:

“Konya vilayet matbaasında basılan Babalık ve Öğüt gazeteleri, Kastamonu vilayet gazetesi, Tekirdağ Vilayet Gazetesi, Sivas Vilayet Gazetesi, Muğla Vilayet Gazetesi, Kütahya Vilayet Gazetesi, Kocaeli Vilayet Gazetesi, Kırklareli Vilayet Gazetesi, Kastamonu Vilayet Gazetesi, İzmir Vilayet Gazetesi, Isparta Vilayet Gazetesi, Edirne Vilayet Gazetesi, Diyarbakır Vilayet Gazetesi, Çorum Vilayet Gazetesi, Bursa Vilayet Gazetesi, Balıkesir Vilayet Gazetesi ve Aksaray Vilayet Gazetesi”

2.3.2. Vilayet Gazetelerinin Cumhuriyet Dönemindeki İşlevi

Vilayet gazeteleri yeni kurulan birçok ilde ilk süreli yayın olma özelliğini teşkil etmiştir. Bir dönem Osmanlı sınırlarında yer alan ve birinci dünya savaşının ardından değişen sınırlar kapsamında başka ülkelerin sınırlarında kalan vilayetler o ülkelerin basın tarihine katkı sağlamıştır. Cumhuriyet ile birlikte belirlenen yeni Türk devletinin sınırları, gerekse diğer ülkelerin sınırları içerisinde kalan vilayetlerde yayımlanan bu gazeteler bu günkü manda gelişen yerel basın sektörüne öncü olmuştur (Köksal, 2018: 829).

Savaştan yeni çıkılması, yeni yönetim sistemi, halkın devletin içinde bulunduğu durumu görmesi ve yapılanları benimsemesi adına öncelikli olarak eğitici görevler üstlenmiştir. Cumhuriyetle birlikte devletin demokratik ve ulus devlet olması adına yapılan inkılâpların uygulanmaya başladığı dönemlerde vilayet gazetelerinin önemi bir hayli artmıştır.

Gazetelerin genel ve öncelikli işlevi Cumhuriyet yönetimi ile ilgili elde edilen avantajlar halka aktarılmıştır. Gazetelerde Mustafa Kemal ve İsmet İnönü tarafından yapılan açıklamalar, mecliste yaptıkları genel kurul konuşmalarına sıklıkla yer verilmiştir (Çavuş, 2018: 42). Alınan kararların ve inkılâpların Türkiye Cumhuriyeti Devleri vatandaşları tarafından anlaşılması, kavranması ve benimsenmesi adına vilayet gazeteleri eğitici bir rol üstlenmiştir (Topal, 2013: 797). Yine Cumhuriyetle birlikte yapılan harf inkılabının ardından Latin Alfabesine geçilmesi bakımından da vilayet gazeteleri eğitici bir işlev yürütmüştür. Harf inkılabı sonrasında yayımlanan gazeteler bir süre eski ve yeni harflerle yayımlanmıştır. Yayımlanan gazeteler bir nevi yeni harfleri öğretmek için sözlük işlevi görmüştür. 1 Aralık 1928 tarihinden itibaren gazeteler tamamen yeni harflerle yayımlanmaya başlamıştır (Kabacalı, 2000: 173).

Gazetenin işlevleri sadece bunlarla kalmamıştır. Gezi haberleri, ekonomi haberleri, imar ve iskân faaliyetleri ile ilgili haberler, tarım ve hayvancılık konusunda haberler, sağlık haberleri, yerli mallarına yöneltici haberler, sivil toplum kuruluşlarına dair haberler, reklam içerikleri, eğitim kurumlarına yönelik haberlerle Türk toplumunun kültürel, ticari ve sosyal yaşamlarına yön verme amaçları doğrultusunda etkili olmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AKSARAY'DA BASIN FAALİYETLERİNİN BAŞLAMASI VE 1926-1980 YILLARI ARASINDAKİ GELİŞİMİ

3.1. AKSARAY'IN CUMHURİYET DÖNEMİNDEKİ SİYASİ VE İKTİSADİ YAPISI

Aksaray, tarihi belge ve kaynaklarda büyük bir merkez olmasıyla her zaman dikkat çekmiştir. Aksaray coğrafi konumu itibariyle önemli bir yerde bulunmaktadır. Roma ve Bizans dönemlerinin yaşandığı Aksaray, Selçuklu döneminde Türkleşmeye başlayan Anadolu'da ticareti yönlendiren İpekyolu'nun güven içerisinde olmasını sağlamak gibi bir sorumluluğu da üstlenmiştir. Aksaray, Osmanlı'da bu etkinliğini daha da artıran bir konumda olmuştur. Fatih Sultan Mehmet'in padişahlığı döneminde bağımsız sancak yapılan Aksaray, sancak merkezi olarak uzunca bir süre idare edilmiştir (Konyalı, 1974: 1766).

Belirli bir zaman sonra bağımsız sancak statüsünden düşürülen Aksaray, Cumhuriyet ilan edilmeden önce nahiye olarak Niğde'ye bağlanmıştır. Milli Mücadele döneminde Ankara Hükümeti tarafından kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 14 Ekim 1920 tarihinde alınan karar sonrası Aksaray vilayet olma hüviyetine kavuşmuştur (Kaya, 2020: 16).

Aksaray'ın il olmasında devlete yük olmamak için gerekli masrafların Aksaray halkı tarafından karşılanacağı teklif meclis erkânına sunulmuştur. Aksaray halkı gerekli masrafları karşılayarak Aksaray'ın il olmasını sağlamıştır (Can, 2022: 130). Cumhuriyet ilan edilmeden il yapılan Aksaray'ın, Millî Mücadele'ye sunduğu önemli katkılardan dolayı ödüllendirildiği belirtilebilir. Osmanlı'nın işgal edilmesinin ardından Aksaray'da işgallere karşı büyük tepkiler gösterilmiş ve işgallere karşı yapılacak mücadelede gerekirse canların feda edileceği çekilen bir telgrafla Osmanlı Hükümeti'ne duyurulmuştur. İşgallerle ilgili protesto gösterileri düzenlenmiş, milli heyecanın her daim diri tutulması adına çalışmalar yürütülmüştür. Millî Mücadele'nin başlamasıyla Aksaray, bu bağımsızlık mücadelesine maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgememiştir. Aksaray Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kurulmuş, işgalcilere karşı topyekûn savaşılabileceği belirtilmiştir.

Dönemin Niğde Milletvekili olan Aksaraylı Vehbi Çorakçı, büyük imkânsızlıklarla Millî Mücadeleyi başlatan Mustafa Kemal'in ordusuna sahibi olduğu tüm develeri Tekâlif-i Milliye emirleri kapsamında bağışlamıştır. Ayrıca Aksaray'da kurulan Tekâlif-i Milliye Komisyonu ile Aksaray halkının yardımları gerekli yerlere ulaştırılmıştır (Doğan, 2017: 276-279).

Millî Mücadele'nin etkili şehirlerinden olan Aksaray, Cumhuriyetin ilanıyla gelişme göstermeye başlamıştır ve önemli yatırımlar hayata geçirilmiştir. Cumhuriyet'in ilk evrelerinde endüstri faaliyetlerinin adımlarının atıldığı Aksaray'da kurulan "Azmi Milli Un Fabrikası" Cumhuriyet'in ekonomik anlamda en önemli kazanımlarından biri olmuştur. Fabrikanın un üretiminden ziyade bir diğer dikkat çeken özelliği de elektrik üretmesidir. Fabrikadan sağlanan elektrikle şehrin aydınlatılması sağlanmıştır. Aksaray o yıllarda elektriğe kavuşan sayılı şehirlerden olmuştur. Bu gelişme Aksaray'ın Cumhuriyet döneminin önemli yerleşim yerlerinden biri olduğunun da kanıtı olmuştur (Aksaray Valiliği, 2011: 20). Aksaray Vilayet Gazetesi'nde fabrika ile yapılan bir haberde fabrikanın üretim kapasitenin günlük 30 ton olduğu ve elde edilen unların ticari amaçla çevre illere gönderildiği belirtilmektedir. Fabrikanın kurulum aşamasında, Aksaray halkı düşünülerek o dönemin teknolojisine uygun elektrikli kara un değirmeni bölümü oluşturulduğu ve burada günlük olarak 15 ton un üretildiği belirtilmiştir. Aksaraylı çiftçilerin ürettiği buğdayın, değerinde satılmasının fabrika sayesinde sağlandığı bilgisi gazete sayfalarında haber olarak yer bulmuştur (Tekeli, 2008: 237).

Aksaray'ın il olma serüveni ise çok uzun sürmemiştir. 1933 tarihinde vilayet oluşunun 13.yılında Aksaray, yeniden ilçe olarak Niğde'ye bağlanmıştır. Millî Mücadele'nin, Cumhuriyet'in her zaman destekçisi olan, kurtuluş savaşına büyük katkılar sunan Aksaray'ın, Cumhuriyet'in ilk yatırımları arasında yer alan ve elektrik üretiminin dahi yapıldığı Azmi Milli Un Fabrikası gibi bir değere sahip olmasına rağmen ilçe statüsüne dönüştürülmüştür. Bu durum Aksaray halkı tarafından hep merak edilen bir soru olarak zihinlerde kalmıştır (Can, 2022: 131). Aksaray 56 yıllık ilçe serüveninin ardından 15 Haziran 1989 yılında Resmî Gazete' de yayımlanan karar gereği tekrardan il olma hüviyetine kavuşmuştur (aksaray.ktb.gov.tr).

Cumhuriyet döneminde iki kez il olan Aksaray tarih boyunca önemli merkezlerden olmuştur. Selçuklu döneminde ticaretin merkezi konumunda olmuştur. Şehirde bulunan hanlar bunun kanıtı niteliğindedir.

Sadece Selçuklu döneminde değil çok eski dönemlerde de Aksaray'ın ticari ve ekonomik yönden geliştiği ve günümüzde bunları belgeler nitelikte Aşıklıhöyük ve Acemhöyük gibi birçok örneklerin görüldüğü belirtilmektedir.

Konumu itibariyle günümüzde Türkiye'nin iller arası geçiş güzergâhında önemli bir merkezde bulunan Aksaray'da tarım ve hayvancılık, sanayi, turizm yatırımları dikkat çeken unsurlar arasındadır. Turizmde İhlara Vadisi, Selime Katedrali, Manastır Vadisi, yer altı şehirleri, Antik Nora Şehri en dikkat çeken unsurlardır (www.aksaray.gov.tr). Ayrıca bu bölgelerde yer alan kiliselerin büyük bir bölümünün günümüzde ziyarete açık olması; Somuncu Baba, Yunus Emre, Yusuf Hakiki Baba, Bedir Muhtar gibi tasavvuf ehli kişilerin türbelerinin şehirde bulunması Aksaray'ın inanç açısından da önemli merkezler arasında olduğunu göstermektedir. Tarih boyunca bu denli önemli bir yerleşim yeri olan Aksaray, İstanbul'un tanınmış semtlerinden olan Aksaray ile karıştırılmaktadır. Bu karıştırma günümüzde de devam eden bir sorun olarak Aksaray'ın karşısına çıkmaktadır. İstanbul'daki Aksaray'ın oluşumu Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmesinden sonra, şehirdeki nüfus politikaları için Aksaray'dan ve Aksaray'ın ilçesi Ortaköy'den o bölgeye götürdüğü kişilerle olmuştur. İstanbul'daki Aksaray ve Ortaköy semtlerinin isimleri oraya göç eden yöre halkı tarafından verilmiştir (Aksaray Valiliği, 2011: 19-20).

Halen bu karıştırma devam etmektedir. İstanbul-Aksaray karıştırmasının yanında uzunca bir dönem ilçe olarak bağlı olduğu Niğde'den ayrılarak il olması ve yine il statüsünden düşürülerek bir süre tekrar Niğde'ye bağlanması gibi durumlar nedeniyle şehrin halen Niğde Aksaray olarak isimlendirilmesi gibi farklı bir tanıtım sorunu daha ortaya çıkarmaktadır. Oysaki Aksaray birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde her zaman dikkat çeken bölgeler arasında yer almıştır.

3.2. AKSARAY'DA BASIN FAALİYETLERİNİN BAŞLAMASI

Merkezi konumda bulunan ve gerek Selçuklu gerekse Osmanlı dönemlerinde ülkeye ekonomik ve askeri anlamda önemli katkıları olan Aksaray cumhuriyetin ilk yıllarında bu etkinliğini hissettirmiştir. Birçok vilayette olduğu gibi Cumhuriyet'in ilanından sonra vilayetlerde matbaa kurulması ve gazete çıkarma faaliyetlerinin başlaması Aksaray'da vilayetinde de uygulanmıştır. 1920 yılında il yapılan Aksaray'a 1926 yılında vilayet matbaası kurulması ve resmî nitelikte bir gazete çıkarılması sağlanmıştır.

Aksaray'ın Anadolu'nun orta yerinde olması ve başkente yakınlığının etkin bir konumda olduğunu göstermektedir (Çavuş, 2017: 24). Aksaray'da basın faaliyetlerini başlatan vilayet gazetesinin öncelikli işlevi diğer vilayet gazetelerinde olduğu gibi yeni yönetim rejimi olan Cumhuriyeti halka benimsetmek, yeni harflerin öğretilmesi ve okuryazar oranını artırmak, inkılapları duyurmak gibi eğitici faaliyetlerde bulunmak olmuştur. Gazetede Mustafa Kemal Atatürk'ün yaptığı açıklamalardan geniş bir şekilde bahsedilmiştir. Yine devlet kademesindeki önemli atamalar, ekonomik gelişmeler gibi konularda da gazetede haberlere yer verilmiştir (Çavuş, 2018: 42).

Gelişmeleri cumhuriyet çizgisiyle haberleştiren Aksaray Vilayet Gazetesi, haberlerde Osmanlı yönetim sistemine eleştirel yaklaşmıştır. Latin alfabesine geçiş sürecinde de etkin rol oynayan gazete bir süre her iki alfabe türüyle yayın yaparak vatandaşları yeni harf sistemine alıştırmak adına da faaliyetler yürütmüştür (Tekeli, 2008 :185). 18 Nisan 1933 yılına kadar yayın yapan Aksaray Vilayet Gazetelerinin yayın ilkesi de samimiyetle ve muhabbetle her kesimden insanların anlayacağı bir dilde siyasi, ilmi ve diğer alanlarla ilgili metinler yayımlamak olarak ifade edilmiştir (Çavuş ve İşliyen, 2018: 212).

Aksaray 1933 yılında vilayetlikten düşürülerek Niğde'ye ilçe olarak bağlanmıştır ve bu gelişmeden sonra Aksaray Vilayet Gazetesi'nin yayın hayatına son verilmiş, vilayet matbaası Niğde'ye nakledilmiştir. 1926-1933 yılları arında 7 yıl yayımlanan Aksaray Vilayet Gazetesi toplamda 325 sayı çıkmıştır (Tekeli, 2008: 185). Gazete yer alan haberler Aksaray'da yapılan çalışmaların önemini göstermektedir.

3.2.1. Aksaray Vilayet Gazetesi

Eski harflerle yayımlanan Aksaray Vilayet Gazetesi 19 Ekim 1926 tarihinde okurla buluşturulmuştur. Aksaray'ın ilk yayın organı olan Aksaray Vilayet Gazetesi'nin 1. yıl 1. sayısı incelenmiştir.1933 yılına kadar yayın yapan gazete haftada bir gün ve dört sayfa şeklinde çıkarılmıştır. Gazete Çarşamba günleri okurla buluşturulmuştur.

Gazetenin birinci sayfasında en üst kısımda gazetenin çıkış tarihine, çıkış yılı ve sayısına ilişkin bilgiler belirtilmiştir. Bu bilgilerin hemen altında orta kısımda gazetenin logosunun eski harflerle Aksaray Vilayet Gazetesi şeklinde yazıldığı görülmüştür. Gazete logosunun yer aldığı bölümün hemen alt kısmında gazetenin haftada bir defa çıktığını belirten “şimdilik haftada bir kez yayımlanır” ifadelerine yer verilmiştir.

Yine bu ifadenin altında da gazetenin hafta bir kez Çarşamba günleri yayımlandığı bilgi okurla paylaşılmıştır.

Logonun sol kısmında künye bilgilerine yer verilmiştir. Gazetenin idare merkezinin Aksaray Vilayet Matbaası olduğu, gazeteye gelecek yazıların gazetenin çıkış sorumlusu olan mektubat-ı maliye müdürüne (mektupçu) gönderilmesi gerektiği, faydalı olan yazıların gazetede yayımlanacağı, gazetede yayımlanmayan yazıların ise geri iade edilmeyeceği bilgisi bu kısımda aktarılmıştır. Bu bölümün hemen alt kısmında günü geçmiş nüsha fiyatının 15 kuruş olduğu aktarılmıştır. Logonun sağ kısmında ise gazetenin abone şartlarına ilişkin bilgiler verilmiştir. Bilgilerde, senelik aboneliğin 200, altı aylık aboneliğin ise 130 kuruş olduğu bilgileri anımsatılmıştır. Yine bu bölümde gazete ilanlarının yazara tabi olduğu ve mesuliyet kabul edilmeyeceği bilgisi aktarılmıştır. Bunların hemen altında gazetenin bir nüshasının 5 kuruş olduğu belirtilmiştir (Aksaray Vilayet Gazetesi, 19 Ekim 1926: 1).

Gazete eski harflerle yayımlanmaya başlamıştır. Harf inkılabının ardından 1928 yılında 105. sayısından itibaren eski harflerle ve yeni harflerle (Latin alfabesi) yayımlanan gazetede sözlük kısımları oluşturulmuş ve yeni harflerin öğretilmesi amaçlanmıştır (Aksaray Vilayet Gazetesi, 10 Ekim 1928: 1). 1929 yılında 113. sayıdan itibaren gazete tamamen Latin alfabesiyle yayımlanmıştır. Gazetenin Türkçe yayımlanmasıyla logosu Latin harflerle yazılı “Aksaray Vilayet Gazetesi” olarak değiştirilmiştir (Aksaray Vilayet Gazetesi, 30 Ocak 1929: 1). Mizanpajı üç sütun olarak düzenlenmiştir. Gazetede yer alan bazı haberler fotoğraflı olarak verilmiştir. Siyah-beyaz olarak yayımlanan gazetenin baskı kalitesi dönemin şartlarına göre iyi durumdadır. Zayi ve duyuru metni şeklinde reklam unsurlarının yer aldığı gazetede herhangi bir karikatür ve illüstrasyon çizimler kullanılmamıştır. Gazetede yer verilen haber sayıları incelendiğinde birinci sayfada iki farklı habere ve bir adet fotoğraf altı yazıya yer verilmiştir. Gazetenin ikinci sayfasında biri devam haber olmak üzere üç farklı habere ve bir takım zayi ve duyuru ilanlarına yer almıştır. Haberlerde fotoğraf ve bir başka görsel unsur kullanılmamıştır. Gazetenin üçüncü sayfasında bir tanesi çok kısa toplamda dört haber yer bulmuştur. Yine bu sayfada da herhangi bir görsel unsur kullanılmamıştır. Gazetenin dördüncü ve son sayfasında ise üç farklı habere ve bir de fiyat listesine yer verilmiştir. Gazetenin basılı nüshaları fotoğraf olarak Aksaray İl Halk Kütüphanesi envanterinde bulunmaktadır.

3.2.1.1. Gazetenin İçeriğinde Yer Alan Haberler

Gazetenin okurla buluşan 1. yıl, 1. sayısı incelenerek gazetenin içeriğindeki haberler aktarılmıştır.¹ Gazetenin okurla buluşan ilk sayısı incelendiğinde gazetenin birinci sayfasında sol kısımda gazetenin çıkış amacını belirten “Gazetemizin Mesleği” başlıklı bir habere yer verilmiştir. Haberde gazetenin haftada bir defa yayımlandığı ve resmî, vilayet gazetesi olduğu belirtilmiştir. Haberde gazetenin samimiyet ve muhabbet ile ışık olacağı ve doğru yolu göstermek adına faaliyet yürüteceği aktarılmıştır. Haberlerde halkın ve köylünün anlayabileceği bir dil kullanılacağı, ilmi, edebi ve fenni yazılara yer verileceği belirtilmiştir. Haberin devamında ikiliğin kalktığı, ayrılığın olmadığı, birlik ve beraberlikle nice güzel günlerin görüleceği özellikle belirtilmiştir. Yine ilerlemenin cumhuriyetin yüksek fazileti ile parlayacağı bilgileri okura sunulmuştur.

Gazetenin orta kısmında Atatürk’ün bir fotoğrafı bulunurken, fotoğrafın hemen altında Atatürk’e övgüler sunan bir yazıya yer verilmiştir. Yazıda zafer ve bağımsızlığın Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından sağlandığı, Cumhuriyetin yine onun tarafından Türk milletine bağışlandığı belirtilmiştir.

Sayfada yer alan bir diğer haberde yine gazetenin çıkışına ilişkin olarak bilgilerin yer aldığı yazı kaleme alınmıştır ve yazı “Günaydın Kardeşler” başlığı ile verilmiştir. “Çalışanlara şefkat ve yardım edici Allah’ın inayetiyle gazetemiz bugün alem-i vücuda doğdu” ifadeleriyle başlayan yazıda büyük yetenek ve gelişmeye sahip Aksaray’ın daima ilerleme isteyen saygın düşüncede olan iyi bir halka sahip olduğu belirtilmiştir.

Yazının devamında şu ifadeler kullanılmıştır:

“Gazetemiz, hemşerilerine, kardeşlerine günaydın deyip, başlar başlamaz zafer ve istiklal-i maliyi ve Cumhuriyeti bize bağışlayan ve bizi saadet ve terakkinin en yükseklerine çıkarmaya ahdeden büyük dehamız; muhterem Reis-i Cumhuremiz Gazi Paşamıza ve onun halis mert, cesur yoldaşlarına ebedi hürmet ve muhabbetlerini, şükranlarını takdim ederek gerekli vazifesini yapar. Sayısız başlangıç ile maziden ibret alarak muazzam haberin hazırlandığı istikbalin çiçekli yollarına dalar”

İlk yazıda günaydın denme amacının da belirtildiği yazıda Aksaray’a elektriğin gelmesi olduğu ve artık gecelerinde gündüz vakitleri gibi aydınlık olacağı ifade edilmiştir (Aksaray Vilayet Gazetesi, 19 Ekim 1926: 1).

¹ Gazetede yer alan haberlerdeki ifade bozuklukları ve yazım yanlışları olduğu gibi aktarılmıştır.

Gazetenin ikinci sayfasında birinci sayfada yer alan “Günaydın Kardeşler” başlıklı yazı devam ettirilmiştir. Haberin devamında yine cumhuriyete övgüler yapılmıştır. Aksaray’ın okulların, matbaanın, köprülerin, geniş yolların, şirketlerin, fabrikaların, sinemanın ve bunun yanında ziraat, sanat ve ticaretiyle gıpta ile gösterilecek önemli bir yerleşke olduğu ve bunların cumhuriyet sayesinde olduğu aktarılmıştır. Sayfada “Kasaba Havadisleri” başlığı ile Aksaray’da meydana gelen gelişmelere yer verilmiştir. Rakamlarla maddeler halinde verilen haberlerde 14 farklı içerik sunulmuştur. İçeriklerde yer alan ve dikkat çeken bazı bilgiler ise şu şekildedir: Gazi Paşa Caddesi’nin tamir edilmekte olduğu ve yolun düzenlenmesi işinin bir müteahhitte ihale edildiği emanette kalan kısımların ise gayretle yapılmakta olduğu bilgisi paylaşılmıştır. Vilayetin seyyar sinemasının kaza ve köylere çıkarıldığı belirtilmiştir. Aksaray Azmi Milli Şirketinin un üretimi ile ilgili bilgilere, Aksaray-Konya yolunda yapılan çalışmalara, şuan 15 Temmuz Milli İrade Meydanı’nda bulunan Hükümet Konağı inşaatının devam ettiği ve müteahhitlerin tebrik edildiğine değinilmiştir. Yine ikinci sayfada bir diğer haber “Sağlık Öğüdü” başlığı ile verilirken, yazı içeriğinde bir takım uyarılar yapılmıştır. Yazıda Pasteur isimli bir Fransız bilim adamının vücutta hastalık yapan bakterileri bularak hastalıkların önlenmesine yardımcı olduğunu ve doktorluğun gelişimine katkı sunduğu bilgileri aktarılmıştır. Yazıda birçok hastalığın içme suyu kaynaklı olduğu, suların gözle görünmeyen mikroplar taşıdığı, bu nedenle karın ağrısı, dizanteri gibi hastalıklara sebebiyet verdiği söylenmiştir. Bu hastalıkların önüne geçmek için sulardaki mikropların Fransız bilim adamının bulduğu bakteriyoloji sayesinde giderileceği belirtilmiştir (Aksaray Vilayet Gazetesi, 19 Ekim, 1926: 2).

Gazetenin üçüncü sayfasında “Ekincilik” başlığı ile tarımsal üretime dayalı bilgilerin yer aldığı bir yazıya yer verilmiştir. Aksaray’ın ekin yeri olduğu toprağının humustan meydana geldiği ve buna benzer toprağın Mısır ve Adana’da olduğu bilgisi paylaşılmıştır. Yine yazıda hükümetin ekim yapılmasına ilişkin nasihatlerde bulunduğu, ekmeyenlere ceza işlem uygulandığı belirtilmiştir. Aksaray’da bataklık yapıdaki yerlerin kurutulup ekine çevrilmediği konusunun anlatıldığı yazıyı desteklemek için bir hikâye kaleme alınmış ve hikâye okura şu ifadelerle aktarılmıştır:

“Çocuklarım. Ben ölüyorum. Size eşyadan, maldan, davardan bir şey bırakmadım. Ancak tarlamıza bir hazine gömdüm. Arayıp bulunuz. Onunla idare ediniz Oğullar babalarını defnettikten, duasını, hayır ve hasenatlarını yaptıktan sonra kazma ve küreklerini alıp tarlaya koşarlar. Şura benim bura senin derken bütün tarlayı beş altı

kere kazarlar. Bir şey bulamazlar. Oturup fikir alışverişinde bulunurlar. Madem ki toprağı bu kadar deştik, uğraşımız boşa gitmesin burayı ekelim fikrinde karar kılarlar. Hemen çalışmaya başlarlar. Tarla layıkıyla kazıldığı için içinde hiçbir yabancı ot kökü kalmadığından hasat zamanında konu komşunun tarlalarından birkaç misli fazla ekin verir. Toplayıp ihtiyaçlarından fazlasını satarlar. Hakikaten babalarının dediğı gibi hazineyi bulurlar”

Yazının devamında Avrupa ve Amerikalıların ziraatı altın yumurtlayan tavuğa benzettiğı, onların ekin ekme işinin ne demek olduğunu layıkıyla anladıkları aktarılmıştır. Sanatta ve marifette belki onlarla baş etmenin zor olacağı ancak ziraatta onlardan geri kalınmaması gerektiğı vurgulanarak Cumhuriyet Hükümeti’nin bu alanda yaptığı hizmetler belirtilmiştir. Cumhuriyetle birlikte köylere bu alanda yapılan hizmetler şu ifadelerle okura iletilmiştir:

“Cumhuriyet Hükümeti nasıl ki hastalarınıza doktor göndermiş, bütün dertlerinize derman veriyor. Toprağınız için de vilayetlerinize bir ziraat müdürü, bir memur göndermiştir. Bunlar uzun müddet ziraat dersleri okumuş, bütün incelikleri ezberlemiş ekin doktorlarıdır. İcabında onlara müracaat eder, buyruklarını tutar ve tarifleri gibi yaparsak bu derde çare buluruz. Bundan sonra her hafta ziraat için size yol, töre öğretilecektir. Öğütler verilecektir”

Sayfada yer alan bir başka haberde “Son On Beş Günlük Havadis” başlığı ile ülke gündemine ilişkin haberlere verilmiştir. On bir farklı bilgilendirmenin yapıldığı yazıda dikkat çeken yazılar ise şunlar olmuştur. Ekim 1926 itibariyle Kanun-i Medeniye’nin (Türk Medeni Kanunu) tanınmaya başladığı, İstiklal mahkemelerinde çok az sayıda kalan vatan hainlerinin acilen yargılanarak gerekli cezaların uygulanması gerektiğı, Sarıkamış hapishanesinde mahkum kalmadığı ve kapılarının kilitlendiğı bilgileri verilmiştir. Bu bilgilerin sonunda kısa sürede bu kadar asayiş ve güvenliğin hayal edilemeyeceğı ancak bu huzur ve güvenin Cumhuriyet’in eseri olduğu belirtilmiştir. Yine havadisler arasında Kayseri’de bir tayyare fabrikası kurulduğu ve açılışının yapıldığı aktarılmıştır. Sayfada “Gelenler” başlığı ile dönemin Aksaray Milletvekili Besim Atalay’ın Cumartesi günü (gazete Çarşamba günü yayımlanmıştır) Aksaray’a geleceğı bilgisi ve “Haftalık Havadisler” başlığı altında Aksaray’dan ve yine ülke gündeminden bir takım bilgiler paylaşılmıştır. Havadisler arasında Atatürk’ün heykelinin saygıyla meydana dikildiğini ve bu gelişmeyle ilgili Ağaoğlu Ahmet Bey tarafından Hakimiyet-i Milli gazetesinde haber yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.

Haberde Gazi Paşanın heykelini gören kişinin Türklük, istiklal, medeniyet ve beşeriyet duygularını beslemesi gerektiği söylenmiştir. Gazinin Türkiye'nin ilk büyük reisi olduğu, Türklük isminin ilk kez onunla birlikte devlet olarak kullanıldığını, Türk'ün istikbalini kapsamlı olarak onun gerçekleştirdiği vurgulanmıştır (Aksaray Vilayet Gazetesi, 19 Ekim 1926: 3).

Gazetenin dördüncü sayfasında üçüncü sayfada yer alan “Haftalık Havadisler” haberinin devamına yer verilmiştir. Sayfada “Zengin Olmak” başlığı ile yeni bir yazı yer almıştır. Yazıda zengin olmanın en küçük işleri birleştirip büyük işler yapmakla olacağı belirtilmiştir. Yumurta ticareti örneği ile desteklenen haberde yumurta saklamanın incelikleri şu ifadelerle tarif edilmiştir:

“Yumurtaları suya daldırıp her tarafını ıslatalım. Çıkarıp sırayla bir tencereye dizelim. Bir gölge yerde kurutalım. Sonra ağaç slajı ve böyle şeylerle sandığa iskiş edelim. İşte bu yumurtalar 3-4 ay ve belki daha uzun süre teze saklanabilir”

Sayfada “Faydalı Şeyler” başlığı ile kısa kısa bilgilere değinilmiştir. El çatlaklarına süt özü, nişasta ve mısır özünün ateşte karıştırılarak merhem yapıp çatlak ellere sürülebileceği, sabun tozu ile yıkanan elbiselerin sararmayacağı, kanı temizlemek, iştahlı ve kuvvetli olmak için 20 adet ceviz yaprağını 200 gram suya bırakıp yarısı kalıncaya kadar kaynatılması gerektiği, kalan suyun şeker veya bal ile karıştırılarak her yemekte bir bardak içilmesi gerektiği, gözlerin kuvvetlenmesi için tuzlu ılık suyla yıkanması gerektiği, öksürenlerin her gün bir kaşık zeytinyağı içmeleri tavsiye edilmiştir. Yine bunların haricinde “Baba Öğüdü” başlığı ile nasihatler aktarılmıştır. Nasihatler şu ifadelerle okura sunulmuştur:

“1-Hiçbir iş yapmayan için zaman müthiş bir düşmandır. 2- Sükut altın, söz gümüş, hakikat ise demirdir. 3-Rehberiniz daima ümit ve gayret olsun. Hayal ile asla zihninizi bozmayınız”

Sayfada halkı bilgilendirmek adına “Ucuz Fiyatla” başlığı altında başka bir yazı bulunmaktadır. Yazıda ucuz elbise ürünleri, baston, şemsiye, şapka ve çorap gibi ürünlerin ucuza alınması için Osman Bey Zade ve Tahir Bey'in ticaret hanelerine uğranmasının herkesin menfaatine olacağı söylenmiştir. Sayfada “At Yarış” başlığı ile Aksaray'da yapılacak at yarışlarından bahsedilmiştir. Ayrıca Konya'da yapılacak yarışlara da Aksaray'dan atların gönderileceği ifade edilmiştir. Yine sayfada “Haftalık Piyasa Cetveli” haberi ile buğday, arpa, çavdar, keten, burçak, mercimek ve kuru fasulyenin kilogram

fiyatlarına, inek, manda ve koyun yağı fiyatlarına, yün, tiftik ve keçi kılı fiyatları bu kısımda yer almıştır (Aksaray Vilayet Gazetesi, 19 Ekim 1926: 4).

3.2.1.2. Gazete Yer Alan Genel Haber Konuları

Aksaray Vilayet Gazetesi yayımlandığı süre boyunca içeriğinde, siyasi haberlerden, ekonomik gelişmelere, ihracat ve ithalat ile ilgili haberlerden, eğitim alanındaki gelişmelere, tarım ve hayvancılık ile ilgili haberlerden, sağlık alanında yaşanan gelişmelere varana kadar oldukça geniş haber örgüsü yer almıştır. Dış politika konularında da gazetede haberlere yer verilmiştir. Avrupa ülkeleri başta birçok ülke ile ilgili haberler gazete nüshalarında aktarılmıştır. Bunların yanı sıra özel ve resmî ilanlar, reklamlar gibi farklı içerikler yine gazete sayfalarında yer bulmuştur.

Bu denli geniş bir içeriğe sahip olan gazetenin en temel hedefi ise bu içeriklerle Cumhuriyet fikrini, vatandaşlara aktararak benimsenmesini sağlamak olmuştur. Cumhuriyet'in ilanından 3 yıl sonra Aksaray'da yayımlanmaya başlayan vilayet gazetesinde Cumhuriyet'in kazanımları, önceki yönetim anlayışından farkları, ülke halkının Cumhuriyetle rahatlığa kavuşacağı, toplumsal ve ekonomik yapının gelişeceğine dair yazılar kaleme alınmıştır (Tuğluoğlu, 2016: 273).

Gazetenin yayın hayatı boyunca dikkat çeken haber içerikleri ise birçok kaynakta farklı yönleriyle değerlendirilmiştir. Özellikle Cumhuriyet'in kuruluş tarihi olan 29 Ekim'in Cumhuriyet Bayramı olarak ilan edilmesi vilayet gazetelerinde her kuruluş yıldönümünde geniş bir şekilde işlenmiştir. Aksaray Vilayet Gazetesi'nin 30 Ekim Çarşamba (Birinci Teşrin) 1929 tarihli (150. sayı)nüshasında içeriğin tamamen Cumhuriyet ile ilgili olduğu görülmektedir. Manşet haber "Dünkü salı gününe müsadif mukaddes Cumhuriyet bayramımızın yıl dönümü" başlığı ile verilmiştir. Haber içeriğinde Cumhuriyet'in erdemleriyle ilgili genel bilgiler verilmiştir. Tam sayfa kutlamaların yer aldığı gazetede ayrıca Aksaray'daki kutlama etkinlikleri de geniş şekilde yer almıştır (Aksaray Vilayet Gazetesi, 1929: 1).

Aksaray Vilayet Gazetesi'nde yine buna benzer şekilde 19 Mayıs, 23 Nisan ve 30 Ağustos gibi diğer özel gün ve haftalarda da yayımlar yapılmıştır. Milli duyguların halk nezdinde yoğunlaşması yönünde içerikler oluşturulmuştur. Eğitim haberleri de vilayet gazetesinde öncelikli konular arasında olmuştur ve eğitim içerikli haberlere fazlaca gazete nüshalarında yer verilmiştir.

Gençlerin eğitimi ile ilgili dönemin öğretmenlerine yönelik olarak yapılan bir haberde şunlar anlatılmıştır. Savaş yılları ve cumhuriyetin ilanı ile yeniden inşa edilen Türkiye’de o dönemde öğrenci olan gençlerin ilerleyen yıllarda yönetimi devralacağı ve o zamana kadar Türkiye’nin tamamen değişeceği ve o zorlu yılların silik hatıralarının artık tarih olacağı aktarılmıştır. Ayrıca öğrencilere hitaben yapılan haberde 600 yıllık bir devletin yönünü nasıl kaybettiğinin de anlayacakları şekilde aktarılması gerektiği ve cumhuriyet neslinin bu düsturda hareket ederek cumhuriyeti çok daha uzun yıllar yaşatmak için mücadele vermeleri gerektiği dile getirilmiştir. Eğitim konulu haberlerde ayrıca köylünün okuryazar olmasını sağlamak gerekliliği, köylünün kendilerine özel olarak çıkarılan kanununda belirtilen hususları uygulama bakımından bilinçli duruma getirilmesini sağlamak amaçlanmıştır. Eğitim haberleri içeriğinde okuma yazma oranları da zaman zaman okuyuculara aktararak eğitimde gelinen seviye belirtilmiştir. 800 bin vatandaşın okuryazar hale getirildiği ile ilgili bir haber yayımlanarak bunun çok güzel bir gelişme olduğu vatandaşlarla paylaşılmıştır. Bu sayede ilerleyiş hızı ve hedefe varma hususunda vatandaşların motive edilmesi amaçlanmıştır (Çavuş, 2018: 41-46).

Yine Cumhuriyetin kazanımlarından olan yeni harf inkılabıyla ilgili de gazete sayfalarında eğitim faaliyetlerini de kapsayacak şekilde haberlere yer verilmiştir. Vilayet gazetesi bu inkılâbı hafızalarda daima diri olmasını sağlamış, vatandaşların yeni harfleri öğrenmesinde doğrudan faaliyet yürütmüştür. Bunun yanı sıra gazetenin haricindeki basılı eserlerde de yeni harflerin doğru telaffuz edilmesine önem verildiğini gazetede yer alan haberler göstermektedir (Çavuş ve İşliyen, 2017: 212).

1928 yılında Latin harflerinin kullanılmaya başlamasının ardından Aksaray’da da hummalı bir çalışmanın başladığı, yeni harfleri öğretmek amacıyla Türk Ocağı’ndan Hilmi Bey ile dönemin defterdarı aracılığı ile derslerin verileceği bilgisi gazete sayfalarından duyurulmuştur. Yine gazete alıştırma harfler ve yeni harfleri öğreten yazılar yer almıştır. Aksaray’da faaliyette bulunan esnafların da dükkan tabelalarında yeni harflere uymaları gerektiği ve tabelada yer alan bilgilerin doğru bir şekilde yazılması gerektiği gazete sayfasında haber olarak verilmiştir (Tuğluoğlu, 2016: 275-276).

Tüm vilayet gazetelerinde olduğu gibi Aksaray Vilayet Gazetesi’nde de Türkçe sözlük ile ilgili yapılan çalışmalar, dil bilgisi ve imla kuralları ile ilgili bilgiler haberleştirilerek vatandaşlara aktarılmıştır. Ayrıca gazetenin 5 Şubat 1930 tarihli nüshasında İstanbul Kanaat Kütüphanesinden Türkçe sözlük temin edilebileceği duyurulmuştur.

Eğitim ile ilgi olarak gazetenin bir başka nüşhasında okula giden öğrencilerin haricinde vatandaşlar ve özellikle muhtarlarla ilgili bir eğitim seferberliğinin başlatılması gerektiği belirtilmiştir. Muhtarlar kısımlara ayrılarak eğitim sürecine tabi tutuldukları ve kademeli olarak herkese eğitim verildiği belirtilmiştir. Gazi Mustafa Kemal Atatürk bir milletin bekası ve gücü için ekonominin önemi her platformda vurgulamıştır. Zaman zaman gazetede yer alan haberlerde de yine bu doğrultuda demeçler verilmiştir. Gazetenin bazı nüşhalarında ekonominin önemi ile alakalı olarak yayımlanan haber içerikleri okura sunulmuştur. Bağımsızlık ve varoluş mücadelesinin kazanılmasının ekonomik zaferlerle de taçlandırılması gerekmekte olduğu belirtilmiştir. Eğer ki ekonomik anlamda da bir başarı ve kazanım sağlanamaz ise övünç duyulan, tüm dünyayı şaşırtan ve tüm dünya ülkelerinin beğenisini toplayan eşsiz zaferin bir kıymetinin olmayacağı aktarılmıştır. Ekonomik zaferinde sağlam ve süreklilik arz edecek şekilde başarılması gerektiği vurgulanmıştır (Çavuş, 2018: 47-50).

Yine eğitimle ilgili olarak karma eğitime geçiş süreci, öğretmen açığı, açığı kapatmak için yürütölen çalışmalarla ilgili bilgiler gazete sayfalarında yer almıştır. Gazetenin bazı nüşhalarında bu gelişmelerle ilgili sık haber yapılmıştır. 1926 yılı ortaokul mezunlarının öğretmen olmak için eğitime tabi olacakları ve eğitim sonucunda yapılacak sınavda başarılı olan kişilerin öğretmen olarak görev yapacağı bilgisi yapılan bir haberle duyurulmuştur (Tekeli, 2008: 208).

Dış politika ile ilgili de birçok habere yer verilen Aksaray Vilayet Gazetesi'nin bir nüşhasında günümüzün de en sıcak gelişmeleri arasında yer alan Türk-Yunan ilişkilerinin aktarıldığı bir haberde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yapılan oturumlarda Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni ilgilendiren siyasi konuların tamamının çözüme kavuşturulduğu belirtilmiştir. Ancak Yunanistan ile olan gerilimlerin giderilmediği ancak her an onaylanmak üzere olduğu ve Yunanistan'ın barış esasına dayalı bir anlaşma olacağını gösteren tutumlar sergilediği ancak konuyla ilgili Yunan halkının kesin bir uyuşma için olgun bir zeminde birleşmemesinden kaynaklı olduğu aktarılmıştır. Günümüzde yine vatandaşların öncelikli gündemleri arasında olan Türk-ABD ilişkisi o dönemde de vilayet gazetelerinde haberlere konu olmuştur. Aksaray Vilayet Gazetesi'nde zaman zaman bu ilişkiyi konu alan haberler sayfalara taşınmıştır. Yayımlanan bir haberde Amerika Birleşik Devletlerinin ekonomik gelişmesinin hızlı ve iyi bir durumda olduğu belirtilmiştir. Ekonomik anlamda güçlü bir durumda olan ABD ile ticari anlaşma yapıldığı ve bu

durumun Türkiye için uygun bir hamle olduğu ve Türk ekonomisinin de genişlemeye uygun olduğu aktarılmıştır (Çavuş ve Çifçi, 2020: 319-320).

Genel haberlerin haricinde gazetede Aksaray ile ilgili haberlerinde yer aldığı görülmektedir. Nüfus sayımı ile ilgili yapılan bir haberde Aksaray’da Cumhuriyet’in kurulmasının ardından ilk nüfus sayımının 28 Ekim 1927’de yapıldığı ve yapılan sayımda Aksaray merkez nüfusunun 37 bin 423 kadın ve 34 bin 379 erkek olmak üzere toplamda 71 bin 82 kişi olduğu bilgisi vurgulanmıştır. Şehirde gerçekleşen asayiş olaylarının da sıklıkla yer aldığı gazetede 16 Nisan 1930 yılında yayımlanan nüshasında işlenen bir cinayetin faili olan iki kişinin Aksaray Belediyesi önünde vatandaşların göreceği şekilde idam edildiği haberine yer verilmiştir. Yine içki ve kadın meselesi yüzünden zaman zaman kavga ve cinayetlerle ilgili haberlere de gazete sayfalarında okura iletilmiştir (Tekeli, 2008: 191-199).

3.3. VİLAYET GAZETESİ SONRASINDA AKSARAY BASINI

Aksaray’da vilayet gazetesinin 1933 yılında kapatılması ve vilayet matbaasının şehirden götürülmesinin ardından uzunca bir süre basın durgunluk sürecine girmiştir. İlçe olan Aksaray’da 1950 yılına kadar 17 yıl boyunca hiçbir basılı yayın organına rastlanmamıştır. 1950 yılında Hasandağı isimli bir dergi yayın hayatına başlayarak Aksaray’ın kaza sürecindeki ilk yayın organı olmuştur.

Hasandağı Dergisi’nin yayımlanmasının ardından çok geçmeden 1951 yılında Ulırmak Gazetesi yayın hayatına başlamıştır ve vilayet gazeteciliği ile biten gazete yayımlama faaliyeti bu gazete ile yeniden canlanmıştır. Yine 1951 yılında Aksaray Sesi isimli bir başka gazete daha yayın hayatına başlamıştır. Yine bu yıllarda “Demokrat Aksaray” ve “Yeşil Aksaray” isimli gazetelerin de yayımlandığı bilinmektedir.

Bu gazetelerin ardından 1961 yılında “Yeniler” diye başka bir gazete yayımlanmıştır. Bu gazeteyi 1964 yılında yayın hayatına başlayan Devrim Dergisi takip etmiştir. Bu dergiden bir yıl sonra 1965 yılında Aksaray Sesi Gazetesi yeni bir kadro ile yeniden yayın hayatına başlamıştır. 1966 yılında Hasandağı Gazetesi Aksaray’da yayın hayatına başlamıştır. 1968 yılında Oyun Dergisi yayın hayatına başlamıştır.

1976 yılında Aksaray’da Ulırmak ismiyle yeni bir gazete yayımlanmıştır. 1976 yılında yayımlanan bir başka gazete ise Aksaraylılar Haber Bülteni olmuştur. İl halk

kütüphaneleri, Milli Kütüphane ve diğer kütüphane arşivlerinde yapılan taramada derginin basılı nüshalarına ulaşamamıştır. Ulaşılan gazete ve dergiler iki farklı kategoride sınıflandırılarak çalışmada değerlendirilmiştir ve Aksaray'daki basın faaliyetlerinin gelişimi aktarılmıştır.

3.4. YAYIMLANAN GAZETELER

Aksaray'daki vilayet gazetesinin yayın hayatına son verilmesinin ardından çıkarılan ilk gazetenin Ulurmak Gazetesi olduğu ve 1951 yılında yayım hayatına başladığı bilgisine ulaşılmıştır. 1933 yılında kapatılan vilayet gazetesinden 18 yıl sonra çıkarılmaya başlanan Ulurmak Gazetesi, Aksaray'ın özel teşebbüsle çıkarılan ilk yerel gazetesi olma özelliğini taşımaktadır. Daha sonra ise farklı yıllarda birçok gazete çıkarılmıştır. Çalışmanın bu bölümünde gazetelerin çıkış yılı, künyesi, gazetenin içeriğinde yer alan haber örnekleri, yayın periyodları ve teknik yapılarına ilişkin bilgiler verilmiştir.²

3.4.1. Ulurmak Gazetesi (1951)

Ulurmak Gazetesi 23 Nisan 1951 tarihinde yayımlanmaya başlayan gazetenin ismini Aksaray'ın ortasından geçen ırmaktan ismini aldığı düşünülebilir. Gazetenin 1. yıl, 1. sayısı incelenerek bilgiler verilmiştir. Ne kadar süreyle yayımlandığı tam olarak bilinmeyen gazete haftada bir gün ve dört sayfa olarak yayımlanmıştır. Gazete Pazartesi günleri okurla buluşturulmuştur. Gazetenin mizanpajı altı sütun olarak düzenlenmiştir. Gazetede yer alan bazı haberler fotoğraflı olarak verilmiştir. Gazetede reklamlara yer verilmiş, ancak reklamlar fotoğrafsız ve grafik unsurları kullanılmadan sadece yazılı metin şeklinde aktarılmıştır. Siyah-beyaz olarak yayımlanan gazetenin baskı kalitesi dönemin şartlarına göre iyi durumdadır. Gazetede herhangi bir karikatür ve illüstrasyon çizimlere rastlanılmamıştır. Gazete yer verilen haber sayıları incelendiğinde birinci sayfada sekiz farklı haber okura iletilmiştir. Gazetenin ikinci sayfasında sekiz farklı habere, gazetenin üçüncü sayfasında yedi farklı habere ve “RESİMLERLE OLAYLAR” başlığı altında dört fotoğraf ve fotoğrafların altında bilgilendirme yazıları yer almıştır. Gazetenin dördüncü ve son sayfasında ise seri ilan şeklinde yedi adet reklama ve devam haberlerinde olduğu beş habere bulunmaktadır.

² Gazetelerde yer alan yazı ve haberlerin imla ve ifade bozuklukları olduğu gibi aktarılmıştır.

Gazetenin birinci sayfasında en üst kısımda gazetenin logosu yer almıştır. Logonun büyük harflerle “ULUIRMAK” şeklinde yazıldığı görülmüştür. Logonun hemen alt kısmında gazetenin yıl ve sayı bilgileri aktarılmıştır. Gazete logosunun yer aldığı bölümün sağ kısmında yayın tarihi ve günlük satış fiyatı ile ilgili bilgiler verilmiştir. Gazetenin satış fiyatı 10 kuruş olarak belirlenmiştir. Gazete logosunun hemen altında ise “HAFTALIK SİYASİ MEMLEKET GAZETESİ” ibaresi yer almıştır. Logonun sol kısmında ise herhangi bir görsel unsur kullanılmadan diş doktoru Zeki Demirelli’nin reklamı yayımlanmıştır. Reklamda “hastalarını günün her saatinde kabul eder” sloganı vurgulanmıştır. Adres ibaresinin de yer aldığı reklam metninde bir de not paylaşılmıştır. Notta; “Damaksız takım diş, birinci sınıf işçilik, hastalarına azami suhulet” ifadesi kullanılmıştır (Uluırmak, 23 Nisan 1951: 1).

Gazetenin dördüncü sayfasında yer alan künyesi incelendiğinde imtiyaz sahibinin İbrahim Acar olduğu ve yazı işlerini fiilen idare eden mesul müdürün ise Ruhi Çorakçı olduğu belirtilmiştir. Künyede ayrıca gazeteye gelen yazıların basılsa da basılmasa da geri iade edilemeyeceği bilgisine, yıllık abone ücretinin beş lira, altı aylık abone ücretinin ise üç lira olduğu bilgisine yer verilmiştir. Resmî ilan ve hususi ilan alımları ile ilgili bilgilerin de yer aldığı künyede gazetenin basın yerinin Konya’da bulunan Yeni Kitap Basımevi olduğu aktarılmıştır (Uluırmak, 23 Nisan 1951: 4). 21 Mayıs 1951 tarihinde gazetenin künyesinde bir değişiklik yapılmıştır. Gazetenin sahibi olan İbrahim Acar değişmezken, gazetenin yazı işlerini idare eden mesul müdürü Ruhi Çorakçı’nın ismi çıkarılarak Hasan Çorakçı ismi künyeye eklenmiştir. Hasan Çorakçı’nın gazetenin yeni mesul müdürü olarak göreve başladığı tespit edilmiştir (Uluırmak, 21 Mayıs 1951: 4).

3.4.1.1. Gazetede Yer Alan Haberler

Gazetenin okurla buluşan 1. yıl, 1. sayısı incelenerek gazetenin içeriğindeki haberler aktarılmıştır. Gazetenin birinci sayfasında ulusal ve uluslararası gündeme ilişkin haberlere yer verildiği görülmüştür. Çıkış günü 23 Nisan’a denk gelen sayının belirgin bir manşeti olmamakla beraber manşet niteliği taşıdığı gözlemlenen ve günün anlam ve önemine ilişkin 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile ilgili bir habere yer verilmiştir. İlgili haber logonun hemen sol alt kısmında “23 Nisan Bayramı Türk Milletine Kutlu Olsun ”şeklindeki başlığıyla verilmiştir. Haberde kutlamalara ilişkin bilgiler yer almış, 23

Nisan'ın büyükler için hâkimiyet, küçükler için çocuk bayramı olarak gönüllerde yer edindiği belirtilmiştir.

Manşet niteliği taşıyan haberin sağ yanında uluslararası gündeme ilişkin bir haber yer almıştır. Konunun, Amerika'nın Avrupa ve Asya meselelerine yönelik olduğu görülmüştür. "Gnl. Mac Arthur Amerikan Kongresinde Konuştu" başlığı altında verilen bu haberde Gnl. Mac Arthur'un kongrede yaptığı konuşma aktarılmıştır. Haberin ana teması Arthur'un görevi bırakması olmuştur. Bu kapsamda Artur'un "Vazifesini, Allah'ın gösterdiği yolda başarmıya çalışmış, ihtiyar bir asker olarak çekiliyorum" ifadelerine haberin spot kısmında değinilmiştir. Amerika'nın, Asya ve Avrupa ile sorununun işlendiği haberde Artur'un, Asya'da yatıştırma siyaseti yapıldığı takdirde Avrupa'da komünizmin önlenemeyeceği düşüncesine değinilmiştir. Arthur ile ilgili haberin hemen alt kısmında ise "Rus ordusundan 34 subay Tevfik edildi" başlığı altında uluslararası gelişmeyle ilgili başka bir haber yer almıştır. Haberde konu olarak komünizm lehine propaganda yapan 34 Rus askerinin tutuklanması işlenmiştir.

Gazetenin birinci sayfasında yer alan bir başka haberde "Konya Millet Partisi İl Kongresi Yapıldı" başlığı ile siyasi bir gelişme aktarılmıştır. Haberde kongreye katılanlar ve kongrede görüşülen konulara yer verilmiştir. "Navlun Ücretleri İndiriliyor" başlıklı bir başka haberde ise yakında faaliyete geçeceği belirtilen Denizbank'ın, navlun fiyatlarına uygulayacağı tarife ile ilgili bilgi aktarılmıştır. "Donanmamıza mensup bir filo Malta'ya gönderilecek" başlıklı haberde ise Tümamiral Rıdvan Koral'ın komutanlığındaki mayın tarama gemileri, denizaltı ve muharip gemilerin yer aldığı bir filonun Mayıs'ın ilk haftasında Malta Cumhuriyeti'ne ziyaret gerçekleştireceği bilgisine yer verilerek amacın yalnızca ziyaret olduğu vurgusu yapılmıştır (Uluırmak, 23 Nisan 1951: 1).

Birinci sayfada Uluırmak Gazetesi'nin (1951: 1): çıkış amacını anlatan ve "Haftalık neşir hayatına girerken" başlığı ile yayımlanan bülten şu şekilde aktarılmıştır:

"Artık adet olmuştur; her yeni gazete neşir hayatına atılırken onun gayesi, tutacağı yol, yapacağı iş bir önsözle sayılır dökülür. Ama bu prensipler sonradan çiğnenir, gazetenin asıl gayesi kaybolur, ve şunun bunun oynacağı olurmuş oda başka.. Maksat bir ön sözle asil ve yüksek (!) gayeyi, ideali belirtmek değildir? Sonrasına Allah kerim!.. Bu adetten bizde ayrı kalamazdık. Yalnız her şeyden evvel şurasını işaret etmek isteriz ki, gazetemiz ilk günden itibaren çizdiği yoldan yarım derece bile inhiraf etmiyecek ve ilk gün nasıl ise, bir sene beş sene 20 sene sonra da öyle olacak ve öyle kalacaktır. Gazetemizin şunu bunu yapacağız demeden önce ilk ve ana prensibi bu

müstakim yol olacaktır. Haseten tekrar ediyoruz ki, gazetemiz kendisi ve memleket hayrı için hak bildiği yoldan ayrılmayacaktır. Her şeyden evvel memleket ve ona hizmet etmek azmi de hak bildiği yol olacaktır. Bu bakımdan gazetemiz en küçük bir indi düşünce ve görüşe yer vermiyecek, şunun bunun aleti ise kat'iyen olmayacaktır. Nasıl Ulurmak Aksarayımıza feyz ve bereket getiren işse, Ulurmak ta Aksaray efkârı umumiyesinin makesi ve onun feyz ve bereket kaynağı olacaktır. “Ulurmak, mütevazi hali ile neşir hayatına ayak basarken Aksaray için faydalı ve hayırlı bir iş yaptı- (Devamı S. 4 de)”

Gazetenin ikinci sayfasında Sadrettin Baykan'ın “Röportajlarımız ”köşesinde “Büyük misafirlerimiz” başlıklı yazısına yer verilmiştir. Yazıda Bulgaristan'dan ülkeye göç konu alınmıştır. Türkiye'ye Bulgaristan'dan 100 bine yakın göç olduğu ve bunlardan 700'ünün Aksaray'a geldiği belirtilmiştir. Ayrıca Aksaray Yeşil Aksaray olarak nitelendirilmiştir.

“Günün Mevzusu” isimli köşede Nihat Kızıltan'ın “Kanun korkusu” başlıklı bir yazı verilmiştir. Yazıda Atatürk Kanunu konu alınmıştır. Atatürk'e yönelik hakaretlerin ve Atatürk aleyhine işlenen suçların önüne geçmek için bu yasanın çıkarıldığı aktarılmıştır. Yine sayfada “ŞEHİR HABERLERİ” ana başlığı altında birtakım haberler yer almıştır. Haberlerde işlenen konular şu şekilde olmuştur: “Sağlık Bakanlığının birbirini bozan emirleri” başlıklı haberde ilçe hastanesine Operatör Hamdi Kocabaş'ın atandığı sonra geçici bir emirle görevden uzaklaştırıldığı ve yine başka bir emirle yeniden göreve başladığı bilgisine yer verilmiştir. Bir başka haber “İlçe nüfusu süratle artıyor” başlığı ile verilmiştir. Haberde 1951 yılının ilk üç ayında 284 ölüm ve 1684 doğum gerçekleştiği bilgisi aktarılmıştır. Haberde ayrıca 401 evlenme ve 12 boşanma davranışı olduğu belirtilmiştir. Ölüm” başlıklı haberde Mustafa Dağıstan'ın vefat haberi duyurulmuştur. “Karasa bataklığı kurutuluyor” başlıklı haberde Aksaray'ın önemli sorunlarından olan Sağlık Köyü civarındaki Karasaz bataklığının üç yıl içinde kurutulacağı ve bunun için de 600 bin lira ödenek ayrıldığı bilgisi vurgulanmıştır. “Üçüzlere yardım yapılmıyor” başlıklı başka bir haberde ise bir babanın üçüz bebeklerinin olduğu ve babanın Kızılay'dan yardım talebinde bulunduğu ifade edilmiştir. Kızılay'dan olumlu bir netice alınmadığının belirtildiği haberde dönemin kaymakamı Avni Koçyiğit ismi vurgulanarak habere dikkat çekilmek istenmiştir. “Acı bir kayıp” başlıklı bir diğer haberde ise şehrin tanınmış simalarından biri olduğu söylenen Hacı Mustafa Perek'in ölüm haberi aktarılmıştır. Bu haberlerin hemen alt kısmında ülkenin dış politikasına ilişkin bir başka habere yer almıştır. Ulusal nitelikteki bu haber “Dış ticaretimizde yeni inkişaflar” başlığı ile verilmiş, ithalat ve

ihracat konuları ele alınmıştır. Ülkede 1951 yılının ilk üç ayında 169 milyonluk ihracat yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.

Sayfada yine şehir ile ilgili olarak “Koçaş Devlet çiftliğinde çalışmalar” başlıklı bir haber verilmiştir. Haberde Koçaş teknik tarım okulunun bazı sorunlardan ötürü kapatıldığı bu sorunların giderilmesiyle yeniden açılacağı bilgilerine değinilmiştir. Koçaş’ta yapılan üretimlerden bahseden haberde Çiftlik Müdürü Vedat Akyalçın’a hizmetlerinden ötürü teşekkür edilmiştir. Yine bu haberin altında “Koçaş Devlet çiftliği Müdürü taktirname aldı” başlıklı başka bir haber daha yer almıştır. Çiftlik Müdürü Vedat Akyalçın’ın Bulgaristan’dan göç ederek Aksaray’a yerleşen kişilere iş imkanı sunduğuna dair bilgi aktarılmıştır. Aksaray’ın birtakım sorunlarını iletme için “Şaka” başlığı altında “Yok Zabıtası” ismiyle birtakım maddeler sıralanmıştır (Uluırmak, 23 Nisan 1951: 2).

Gazetenin üçüncü sayfasında Celaleddin Kışmır’ın “Haftadan Haftaya” isimli köşesinde “Demişler ki...” başlıklı yazısına yer verilmiştir. Bu yazının hemen altında “İhtiyar Askerler ölmezler, sadece kaybolurlar ” başlığı altında bir kişinin 53 senelik askerlik hizmetine son vermesini anlatan küçük bir haber yer almıştır. Sayfada ikinci köşe yazısı olarak “Tahassürler” başlığı altında Tanoğlu’nun kaleme aldığı “Sitem Dostlardan Gelir...” yazısı yer almıştır. Ayrıca sayfada sağ köşede “Resimlerle Olaylar” başlığı altında dört farklı resim ve resimlerin altında olayı anlatan kısa yazılar okura sunulmuştur. Sayfada yer alan diğer haberler ise; “Bir kişilik helikopterler”, “Hazine avukatları için yeni tasarı”, “Yaz saati ileri alındı”, “Hariçten buğday almamız tenkit edildi” başlıkları altında aktarılmıştır (Uluırmak, 23 Nisan 1951: 3).

Gazetenin dördüncü ve son sayfasında sol bölümde, şehirdeki bazı işletmelerin özel reklamlarına, diğer kısımlarda birinci sayfada yer alan “Haftalık neşir hayatına girerken”, “Konya millet partisi il kongresi yapıldı”, “Gnl. Mac Arthur Amerikan kongresinde konuştu” başlığı ile aktarılan haber ve yazıların devamına yer verilmiştir. Ayrıca sayfada “Çok Çocuklu Ailelere Verilen para ikramiyesi kaldırılıyor mu?” ve “33 üncü devre Yedek Subaylar Diploma aldı” başlıklı haberler aktarılmıştır. Gazetenin Künyesi ise bu sayfa içerisinde yer almıştır (Uluırmak, 23 Nisan 1951: 4).

Gazetede yer alan haberlerin içeriğine bakıldığında yerel gazetenin işlevlerine biraz uzak olduğu görülmüştür. Gazete sayfalarında Aksaray ve çevresine ilişkin haberlerin çok az sayıda olduğu; ulusal ve uluslararası haberlerin ve genel konuların daha fazla yer aldığı söylenebilir.

Gazetenin Milli Kütüphane envanterinde bulunan ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci, sekizinci ve dokuzuncu sayılarında da haber anlayışı farklılık göstermemiştir. Sayfalarda ulusal ve uluslararası haberler ve genel konular daha fazla yer bulmuştur. Ağırlıklı olarak uluslararası haberler gazetenin her sayısında ve ilk sayfalarında yer almıştır. Aksaray’a ilişkin haberler ise sayıların tamamında çok az yer kaplamıştır

3.4.2. Aksaray Sesi Gazetesi (1951)

Gazetenin tam olarak ilk çıkış tarihi bilgisine ulaşılamazken, gazetenin 1951 yılında yayımlandığını gösteren bir takım sayfa örnekleri tespit edilmiştir. Bu yıla ait sayfalar dağınık bir vaziyette ve tamamı tek bir arşivde yer almamaktadır. Gazetenin arşivlerde ulaşılan 1 Ocak 1952 yılında yayımlanan 2.yıl, 41. sayısı incelenerek gazete ile ilgili bilgiler verilmiştir. İncelenen nüshalar gazetenin 1951 yılında yayımlandığını göstermektedir. Ne kadar süreyle yayımlandığı tam olarak bilinmeyen gazete haftada bir gün ve dört sayfa olarak yayımlanmıştır. Gazete Salı günleri okurla buluşturulmuştur (Aksaray Sesi, 1 Ocak 1952: 1). Gazetenin 1955 yılına (5. Yılı) ait 177. sayısının olması gazetenin Aksaray’da uzun süre yayın yapan gazetelerden olduğunu göstermektedir (Aksaray Sesi, 20 Eylül 1955: 1).

Gazetenin, birinci sayfasında logonun sağ kısmında yer verilen künye bilgilerinde imtiyaz sahibinin Ahmet Kadioğlu olduğu ve yazı işlerini fiilen idare eden mesul müdürün ise Nusret K. Otyam olduğu belirtilmiştir. Ayrıca künyede gazetenin idare yerinin “Halk Eczanesi-Aksaray”, adres bilgilerinde ise “Aksaray Sesi-Aksaray” ibarelerine yer verildiği görülmüştür. Künyede bunların haricinde verilen herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır (Aksaray Sesi, 1 Ocak 1952: 1). Gazetenin 29 Nisan 1955 tarihinde yayımlanan 161. sayısından itibaren künyesinde bir değişiklik yapılmış ve yazı işlerini fiilen idare eden mesul müdür Nusret K. Otyam’ın yerine “İ. Kadioğlu” getirilmiştir (Aksaray Sesi, 29 Nisan 1955: 1).

Gazetenin mizanpajı 6 sütun olarak düzenlenmiştir. Gazetede yer alan bazı haberler fotoğraflı olarak verilmiştir. Gazetede reklamlara da yer verilmiş, bununla birlikte reklamlar fotoğrafsız ve grafik unsurları kullanılmadan sadece yazılı metin şeklinde aktarılmıştır. Siyah-beyaz olarak yayımlanan gazetenin baskı kalitesi dönemin şartlarına göre iyi durumdadır. Gazetede herhangi bir karikatür ve illüstrasyon çizimler kullanılmamıştır.

Gazetenin incelenen 2. yıl 41. sayısında sayfalarındaki haber dağılımları incelendiğinde birinci sayfada 6 farklı haber yer almıştır. Gazetenin ikinci sayfasında 14 farklı habere, gazetenin üçüncü sayfasında 5 farklı habere gazetenin dördüncü ve son sayfasında ise seri ilan şeklinde 9 adet reklam ve 3 adet ihale ilanı bulunmaktadır

Gazete nüshalarının tamamının yer aldığı bir arşive rastlanılmamıştır. Gazetenin ulaşılan basılı nüshalarının bir kısmı Aksaray’da Azmi Milli Arşiv Müzesi envanterinde, bir kısmı ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kütüphanesi envanterinde bulunmaktadır.

Gazetenin birinci sayfasında en üst kısımda gazetenin logosu yer almaktadır. Logonun büyük harflerle ve kırmızı renkle “AKSARAY SESİ ” şeklinde yazıldığı görülmüştür. Gazete logosunun yer aldığı bölümün sol kısmında yayım tarihi ve günlük satış fiyatı ile ilgili bilgiler verilmiştir. Gazetenin satış fiyatı 10 Kuruş olarak belirlenmiştir. Ayrıca bu bölümde gazeteye verilecek ilan şartları da belirtilmiştir ve ilanın satır fiyatının 25 kuruş, santim fiyatının ise 75 kuruş olduğu belirtilmiştir. Gazete logosunun hemen altında ise “HAFTALIK-TARAFSIZ-SİYASİ-MEMLEKET GAZETESİ” ibaresi yer almıştır. Logonun sağ kısmında ise gazetenin künye bilgileri aktarılmıştır (Aksaray Sesi, 1 Ocak 1952: 1).

3.4.2.1. Gazetede Yer Alan Haberler

Gazetenin okurla buluşan 2. yıl 41. sayısı incelenerek içeriğindeki haberler aktarılmıştır. Gazetenin manşet bölümünde “İçişleri bakanımızın tamimi” başlıklı habere yer verilmiştir. Haberin spot kısmında haberin veriliş amacı belirtilmiştir. Haber metninde ise genelgenin önemli ve demokrasiye uygun olması nedeniyle gazete yöneticileri tarafından yerinde bir uygulama olduğunun kabul edildiği ve haberin okuyucuya sunulduğu belirtilmiştir. Haberde içişleri bakanının ismi verilmeden genelgede yer alan açıklamaları aktarılmıştır. Açıklamada iyi idareci olma konusu, idarecilerin kendini halkın hizmetinde görmesi, vatandaşa hürmet edilmesi, devlet ile millet arasındaki bağların güzel kurulması hususlarına değinilmiştir.

Gazetenin sol kısmında manşetin hemen yanında Ahmet Kadioğlu’nun kaleminden “Belediyecilik kongresinde” başlıklı bir yazıya yer verilmiştir. Yazısında belediyelerin bir aile yeri olduğu, halka hizmet etme anlamında en önemli kuruluş olduğu bilgisini aktaran Kadioğlu, ayrıca Türk Belediyecilik Derneği 4. Genel Kongresine ilişkin de görüşlerini

beyan etmiştir. Kongreye katılan Türkiye Cumhuriyeti tarihinin ilk kadın belediye başkanı olan Mersin Belediye Başkanı Müfide İlhan'dan yazısında övgüyle söz etmiştir.

Sayfada yer alan bir diğer haber “Emir erinin kaldırılması teklifi tektik ediliyor” başlığı ile okura sunulmuştur. Haberde, mecliste görüşülen emir erlerinin kaldırılması kanununa ilişkin bilgiler aktarılmıştır. Bazı milletvekillerinin kanun teklifine olumsuz baktığı bazı milletvekillerinin ise emir erlerin üzerlerindeki üniformalarla birtakım olumsuz işler yaptıkları gerekçesiyle olumlu baktığı görüşleri haberde belirtilmiştir.

Yine sayfada “1250 parasız yatılı öğrenci okutulacak” başlıklı bir haber okura aktarılmıştır. Haberde 1952 yılı eğitim-öğretim döneminde pansiyon bölümü bulunan okullarda ücret ve giderleri devlet tarafından karşılanmak üzere 1250 öğrencinin parasız okutulacağı bilgisi verilmiştir. Haberin devamında bu kişilerin belirlenmesine ilişkin şartlar yer almıştır.

Sayfadaki bir diğer haber ise Bulgaristan göçmenlerini konu almıştır. “20 bin göçmen evi hazırlanacak” başlıklı haberde Bulgaristan'dan göçe zorlanan 160 bin kişi için ev inşa edildiği, Toprak ve İskan Müdürlüğü tarafından yaptırılan bu evlerin inşaat çalışmalarının hızla devam etmekte olduğu bilgisi aktarılmıştır.

Sayfanın sol alt bölümünde Hüsnü Gürel'in “Yeni yıla girerken Çocuk Esirgemeyi unutmayalım” başlıklı bir şiirine yer verilmiştir. Şiirin konusu yetimlere yardım olmuştur.

Birinci sayfanın en alt kısmında ise “Sayın Aksaraylılar: Yeni Yılınız Kutlu Olsun” yazısıyla kutlama mesajı yayımlanmıştır (Aksaray Sesi, 1 Ocak 1952: 1).

Gazetenin ikinci sayfasında sol kısımda “Davalarımız” isimli köşede Raşit Karabatak'ın kaleminden “Hemşericilik Duygusu” isimli yazı okura iletilmiştir. Yazıda Aksaraylıların birbirlerine tutkun olmama konusu ele alınmıştır. Bir şehrin mensubu olmanın hemşericilikten öte bir değerde olduğunu anlatan Karabatak, bir şehirden olmanın kişilere bazı görev ve sorumluluklar yüklediğini aktarmıştır. Ama bu durumun değişmelere neden olduğunu anlatan Karabatak, hemşericilik hissinin de her kişide aynı olmadığını belirtmiştir. Bir kısım hemşerilerin sıcak ve samimi davranışlarla kişilerin işlerini hallettiğini, sorunlarını çözdüğünü söyleyen Karabatak, bir kısım kişilerin ise soğuk tavırlar sergilediğini vurgulamıştır. Kişilerin düne kadar bir şehrin sakini iken artık birbirlerini tanımazlıktan geldiklerinden de yakınan Karabatak, Aksaraylıların tutkun olmadığı sözünün de böyle meşhur olduğunu okurlarına aktarmıştır ve kendisinin bu söze “birbirimizin onduğunu istemeyiz” ifadesiyle katıldığını bildirmiştir.

Sayfanın sağ kısmında ise “Şehir Haberleri” başlığı altında Aksaray’ı ilgilendiren hususlardaki haberlerden alt başlıklar açılarak bahsedilmiştir. Sayfanın sol alt köşesinde ise Salih Öke’nin “Tehlike Çanı (Acı fakat gerçek)” başlıklı yazısına yer verilmiştir. Yazıda tekel ürünlerine gelen zam konu alınmıştır (Aksaray Sesi, 1 Ocak 1952: 2).

Gazetenin üçüncü sayfasında sol kısımda “Aksaray Tarihinden” isimli bir köşe açılmış ve bu köşede Mehmet Hamzadı’nın kaleminden “Aksaray’da Meftun Şeyh Hamid-Veli” isimli konulu bir yazı kaleme alınmıştır. Sayfada yine “Dost Gözüyle” isimli bir köşe açılmış ve Cevdet Tont’un “İrfan Baba” isimli yazısı aktarılmıştır. İlk sayfada yer alan “İçişleri bakanımızın mühim tamimi” başlıklı haberin devamı da üçüncü sayfada verilmiştir. Sayfada “Roman” isimli bir köşe yazısı daha okura iletilmiştir. Köşede Mesude Gürel’in “Çevrilen Yaprak” isimli yazısında hikaye tarzında bir köşe yazılmıştır (Aksaray Sesi, 1 Ocak 1952: 3).

Gazetenin dördüncü sayfası ilan, reklam ve duyuruların yer aldığı bir sayfa olmuştur. Sayfada “Aksaray icra Memurluğundan Menkul Satış İlânı” başlığı ile resmî bir ilana yer bulmuştur. Yine “Su İşleri 32 Şube Müdürlüğünden” ve “Nakliyat Yapılacak – Toprak Mahsulleri Ofisi Konya Bölge Müdürlüğünden” başlıklı farklı resmî ilanlarda sayfada yer bulmuştur. Ayrıca satılık ev, kayıp, komisyon ilanları ve firmalara ait seri ilanlar ve tanıtıcı reklamlar sayfada yer almıştır (Aksaray Sesi, 1 Ocak 1952: 4).

İkinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci yılına ait on dokuz sayısı tespit edilen gazetenin yayın politikası hemen hemen her sayıda aynı olmuştur. İlk sayfada ulusal haberlere ve yine Aksaray haberlerine temas edilmiştir. İç sayfalarda yoğun olarak köşe yazılarına, Aksaray’a özgü haberlere yer verilmiştir. Gazetenin dördüncü sayfası ise yine ilan, reklam ve duyurulara ayrılmıştır. Gazete, kendisiyle aynı süreçte yayımlanan Ulurmak Gazetesi ile karşılaştırıldığında yerel gazete olgusuna daha yakın olduğu söylenebilir.

3.4.3. Yeniler Gazetesi

Gazetenin 20 Haziran 1961 tarihinde yayımlanan bir sayısına ulaşılmıştır. İlk çıkış tarihi ve ne kadar süreyle yayın yaptığı bilinmeyen gazete dört sayfa şeklinde yayımlanmıştır. Diğer gazeteler düşünüldüğünde gazetenin haftalık olarak yayın hayatına başladığı ancak teknik aksaklıklar ve farklı nedenlerden ötürü yayın periyotlarında değişiklikler olduğu söylenebilir. Gazete içeriğinde yer verilen bir metinde gazetenin belirli bir süre yayın hayatına ara verdiği aktarılmıştır.

Bu bilgi gazetenin daha önceki süreçlerde çıktığını göstermektedir. “Özür Metni” başlığı ile aktarılan ve gazetenin düzenli periyotlarda yayımlanmadığını işaret eden metinde şu ifadeler iletilmiştir:

“GAZETEMİZ uzun bir ayrılıktan sonra tekrar çıkmaya başladı. Özür dileriz. Bundan sonra devamlı çıkmaya çalışacağız. Dostlarımızın bizleri manen ve maddeten destekleyeceğine inanıyoruz. Siladan kucak dolusu selam ve hürmetler. YENİLER”

Gazetenin ulaşılan bu sayısı incelenerek gazete ile ilgili bilgiler verilmiştir. Gazetenin birinci sayfasında logonun hemen solundan yer alan künye bilgilerinde gazetenin imtiyaz sahibinin ve yazı işlerini idare eden mesul müdürün Erdoğan Arıbaş olduğu belirtilmiştir. Ayrıca künyede gazetenin idare yerinin “Hükümet Caddesi No: 34 –Aksaray” olduğu bilgisi paylaşılmıştır. Bunların haricinde künyede yıl ve sayı gibi başka bir bilgiye ulaşılmamıştır. Gazetenin mizanpajı beş sütun olarak düzenlenmiştir. Gazetenin ulaşılan bu sayısında haberlerin hiçbirinde fotoğraf ve herhangi bir görsel unsur kullanılmamıştır. Gazetede herhangi bir reklam, illüstrasyon çizim karikatür unsuruna da rastlanmamıştır. Gazete yer verilen haber sayıları incelendiğinde birinci sayfada iki farklı habere ve bir şiir aktarılmıştır. Gazetenin ikinci sayfasında iki haber ve iki şiire, gazetenin üçüncü sayfasında üç habere ve bir duyuru metnine yer verilmiştir. Gazetenin dördüncü ve son sayfasında ise devam haber olarak üç haber ve bir farklı haber yer bulmuştur. Gazetenin bu sayısında toplam kullanılan haber sayısı devam haberlerle birlikte on bir haber şeklindedir. Gazete ile ilgili bilgiler verdiğimiz nu nüsha İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kütüphanesi envanterlerinde bulunmaktadır.

Gazetenin birinci sayfasında en üst kısımda gazetenin logosu yer almıştır. Logo büyük harflerle ve kırmızı renkle yazılmış ‘YENİLER’ olarak belirtilmiştir. Gazete logosunun yer aldığı bölümün sol kısmında gazetenin yayımlandığı tarih ve künye bilgilerine yer verilmiştir. Logonun sağ kısmında ise günlük satış fiyatı ve abonelik ile ilgili bilgiler yer almıştır. Gazetenin satış fiyatının 50 kuruş olduğu, yıllık abonelik ücretinin altı lira ve altı aylık abonelik ücretinin üç lira olduğu aktarılmıştır. Bu bölümde gazetenin dizildiği ve basıldığı yerin “Yeni Matbaa” olduğu belirtilmiştir. Gazetenin ne maksatla yayımlandığına ilişkin herhangi bir bilgi verilmemiştir. Gazetede sayı ve yıl bilgilerine de gazete sayfalarında rastlanmamıştır (Yeniler Gazetesi, 20 Haziran 1961: 1).

3.4.3.1. Gazetede Yer Alan Haberler

Gazetenin okurla buluşan 20 Haziran 1961 tarihli sayısı incelenerek içeriğinde yer alan haberler aktarılmıştır. Gazetenin birinci sayfasında manşet haber olarak Mehmet Hamzakadı'nın “Tahribe uğrayacak olan Aksaray Ervah Kabristanı Evliya Yatağıdır” başlıklı habere yer verilmiştir. Haberde kabristanlığın sulama kanalı çalışmaları için çalışan iş makineleri tarafından tahrip edildiği ve Aksaraylıların bunun üzüntüsünü yaşadığı aktarılmıştır. Kabristanlığın Selçuklu, İbraniler, Karamanoğulları ve Osmanlı'da kullanımda olan meşhur bir yer olduğu, 850 yıllık bir tarihi geçmişi olan bu yerin acımasızca tahribe uğratıldığı belirtilmiştir. Haberde Ervah Kabristanlığının tarihteki yeri ve önemi ile ilgili bilgilere değinilmiştir. Haberin son bölümünde ise devam kısmının dördüncü sayfada yer aldığı belirtilmiştir.

Gazetenin sol kısmında manşetin hemen yanında “Vatan ve Millete Menfaatsız Çalışmak şuuru dogmalıdır” başlıklı bir haber yer almıştır. Namık Kemal'in sözleri ile başlayan haberde devlet sisteminde birtakım bozuklukların olduğu ve bunun bir hastalık şekline büründüğü aktarılmıştır. Makam ve mevki sahibi olanların yetkilerini kişisel çıkarları doğrultusunda kullandığı, birçok kişinin emek harcamadan kolay yolla zengin olma telaşında olduğu belirtilmiştir. Haberin devamının ise 4. Sayfada olduğu bilgisi verilmiştir. Ayrıca sayfada Recep Yalçın'ın “Alınamaz Bu Vatan” başlıklı şiiri okura iletilmiştir (Yeniler Gazetesi, 20 Haziran 1961: 1)

Gazetenin ikinci sayfasında sol kısımda “İbretle okuyunuz ve vicdanı olanların vicdanı titresin” başlıklı bir yazı kaleme alınmıştır. Yazıda birinci sayfada yer alan habere benzer şekilde Ervah Kabristanlığının tahrip edilmesine yönelik bilgilere değinilmiştir. Sayfada yer alan bir diğer yazı ise “Mamasun barajı sol kanat kanalının kurt deresi veya aga deresi denilen yerden geçmesi çok mümkün ve çok iktisatlıdır” başlıklı haberdur. Haberde Mamasun barajının Aksaray'a yapılmasının önemli olduğu belirtilmiştir. Yatırımın Aksaray'a büyük faydalar sağlayacağı da yazıda belirtilirken, yine Ervah Kabristanlığı içerisinden geçirilecek kanal ve kanal yapımında kullanılan iş makinelerinin tahripleri ile ilgili bilgiler aktarılmıştır. Haberin devamının dördüncü sayfada olduğu bilgisi verilmiştir. Sayfada ayrıca “Yağmurlu Şiir” ve “Ağıt” isimli iki farklı şiir yer almıştır (Yeniler Gazetesi, 20 Haziran 1961: 2).

Gazetenin üçüncü sayfasında sol bölümde “Tarih Köşesi” ismiyle Mehmet Hamzakadı'nın “Şeyh Taptık Emre ile Yunus Emre'nin mezarı hakkında bir görüş” başlıklı yazısına yer

verilmiştir. Yazıda Yunus Emre'nin birçok ilde olduğu iddia edilen kabrinin aslında Aksaray'ın Sarıkaraman köyünde olduğu bilgisi verilmiştir. Taptuk Emre'nin kabrinin de Aksaray'da olduğu ve hatta Taptuk isminde bir köyün de (Halen bu yerleşkede yaşayan insanlar vardır) olduğu, Kırşehir ve Hacı Bektaş Veli Dergahı ile birbirlerine yakınlığının bu iddiaları güçlendirdiği bilgisi yazıda belirtilmiştir. Yazının devamının olduğu, yazının son bölümünde aktarılmıştır ama gazetenin başka nüshalarına ulaşamadığı için yazının da tamamına erişilememiştir. Yine sayfada “Günün Meselesi” isimli köşede “Atom Ekonomisinde Yeni Gelişmeler” başlıklı bir yazı kaleme alınmıştır. Uluslararası bilgilerin yer aldığı yazıda Avrupa atom Birliği, NASA ve Amerika Birleşik Devletleri tarafından nükleer alanda yapılan çalışmalar dile getirilmiştir. Sayfada ayrıca Dr. Raşit Karabatak'ın “VAR OLMAK, YOK OLMAK” isimli bir yazısına da yer verilmiştir. Yazıda 2. Dünya Savaşı ve çok partili hayata geçişle ilgili konular işlenmiştir. Sayfada bir de “Özür Dileme Metni” başlığı ile sağ alt köşede gazetenin daha önceki dönemlerde yayımlandığı ve tekrar yayın hayatına girdiği bilgisi paylaşılmıştır (Yeniler Gazetesi, 20 Haziran 1961: 3). Yazı şu ifadelerle okurla buluşturulmuştur:

“GAZETEMİZ uzun bir ayrılıktan sonra tekrar çıkmaya başladı. Özür dileriz. Bundan sonra devamlı çıkmaya çalışacağız. Dostlarımızın bizleri manen ve maddeten destekleyeceğine inanıyoruz. Siladan kucak dolusu selam ve hürmetler. YENİLER”

Gazetenin dördüncü ve son sayfasında ise birinci ve ikinci sayfalarda yer alan haberlerin devamı okura aktarılmıştır. Gazetede yer alan haber içeriklerine baktığımızda gazetenin tam anlamıyla yerel bir gazete niteliğinde olduğu söylenebilir (Yeniler Gazetesi, 20 Haziran 1961: 4).

3.4.4. Aksaray Sesi Gazetesi (1965)

Gazete, 1951 yılında yayımlanan “Aksaray Sesi” gazetesinin devamı niteliğinde 14 Eylül 1965 tarihinde yeniden yayımlanmaya başlamıştır. 1951 yılında Ahmet Kadioğlu tarafından Aksaray'a kazandırılan gazete, 1965 yılı itibariyle Sinan Kalyon tarafından ikinci kez okurla buluşturulmuştur. Gazetenin 1. yıl, 1. sayısı incelenerek bilgiler verilmiştir. Gazete Yeni Türkiye Partisi'nden o dönemde milletvekili adayı olan Ahmet Kadioğlu'nun seçim propagandasını yaptığı görülmüştür. Ne kadar süreyle yayımlandığı tam olarak bilinmeyen gazete haftada bir gün ve dört sayfa olarak yayımlanmıştır. Gazete

Salı günleri okurla buluşturulmuştur. Gazetenin yayın hayatına ne zaman son verildiği ile ilgili kesin bir bilgiye ulaşılamamıştır (Aksaray Sesi, 14 Eylül 1965: 1)

Gazetenin dördüncü sayfasında yer alan künyesinde imtiyaz sahibinin ve yazı işleri müdürünün Sinan Kalyon olduğu belirtilmiştir. Ayrıca künyede gazetenin idare yerinin “Hükümet Cad. No. 46 - Aksaray” olduğu bilgisine yer verilmiştir. Künyede bunların haricinde yıllık abonelik bedelinin 13 lira olarak belirlendiği, günü geçmiş sayıların 50 kuruş olduğu, gazeteye gelen yazıların basılsın veya basılmasın geri iade edilemeyeceği ve baskı yerinin “Ankara Basım ve Ciltevi” olduğu bilgileri yer almıştır (Aksaray Sesi, 14 Eylül 1965: 4).

Gazetenin mizanpajı 5 sütun olarak düzenlenmiştir. Gazetede yer alan bazı haberler fotoğraflı olarak verilmiştir. Gazetede reklamlara yer verilmemiş, sadece birinci sayfada Yeni Türkiye Partisi’nin logosu ve iç sayfada parti logolarının yer aldığı oy pusulası görseli kullanılmıştır. Siyah-beyaz olarak yayımlanan gazetenin sadece logosu kırmızı renkle basılmıştır. Baskı kalitesi dönemin şartlarına göre iyi durumdadır.

Gazetede yer verilen haber sayıları incelendiğinde birinci sayfada dört farklı habere yer verilmiştir. Gazetenin ikinci sayfasında devam haberlerinde yer aldığı üç habere, gazetenin üçüncü sayfasında yine devam haberlerinde olduğu üç haber yer bulmuştur. Gazetenin dördüncü ve son sayfasında ise devam haber olarak üç haber okura iletilmiştir.

Gazetenin birinci sayfasında en üst kısımda gazetenin logosuna yer verilmiştir. Gazete logosu büyük harflerle ve kırmızı renkle yazılmış ‘AKSARAY SESİ’ olarak belirtilmiştir.

Gazete logosunun yer aldığı bölümün sol kısmında yayım tarihi ve günlük satış fiyatı ile ilgili bilgiler verilmiştir. Gazetenin satış fiyatı 25 kuruş olarak belirlenmiştir. Yine bu bölümde ilanların pazarlıkla alınacağı bilgisi verilmiştir.

Gazete logosunun hemen altında ise “HAFTALIK SİYASİ MEMLEKET GAZETESİ” ibaresi ve gazetenin çıkış yılı ve sayısı ile ilgili bilgiler yer almıştır. Logonun sağ kısmında ise reklam olarak ‘Yeni Türkiye Partisi’ logo görseli yer almıştır (Aksaray Sesi, 14 Eylül 1965: 1) .

3.4.4.1. Gazetede Yer Alan Haberler

Gazetenin okurla buluşan 1. yıl, 1. sayısı incelenerek gazetenin içeriğindeki haberler aktarılmıştır. Gazetenin birinci sayfasında sol kısımda gazetenin çıkış amacını anlatan bir bülten yayımlanmıştır. “Yeniden Başlarken” başlığı ile yayımlanan bülten şu ifadelerle başlamıştır:

“Sevgili Aksaraylılar, seneler sonra bir dönüm noktasında sizin sesiniz olarak yine hizmetinize girmekteyiz. Onbeş sene evvel kendi öz sesin olarak yükselen bu ses, büyük bir samimiyet, medeni cesaret ve senden aldığı kudretle davalarını dile getirmiş, korumuş ve kurtarmıştı. Bugün memleketinde ne varsa, ne görüyorsan bu sesin dile getirdiği ve ateşlediği AKSARAYLI RUHU'nun başarılarıdır. Daha başlanacak çok şey, korunacak ve kurtarılacak pek çok hakların var.”

Yazının devamında Aksaray Sesi gazetesinin ikinci kez çıktığını da kanıtlayan ifadelere yer verilmiştir. Aksaraylının sesi olan gazetenin aynı kararlılıkla yeniden yayım hayatına girdiği aktarılan yazıda Aksaray’ın sesi olma ilkesini Aksaray halkından alacağı güçle başaracağı belirtilmiştir. Her başarının birlikle olacağı vurgusunun yapıldığı yazıda samimiyet ve aşkla bu birlikteliğin sağlanarak Aksaray ruhunun yeniden canlanacağı ifadelerinin vurgulandığı yazı, şu ifadelerle devam etmiştir:

“Her başarı, birlikten doğan kudret, samimiyetten doğan iman ve aşkla olur. Uzun yıllardan beri şunun bunun veya şu ve bu bölgenin menfaat sağladığı, istismar için adeta morfinlenen Aksaray’ımız bir zamanlar yaratılan AKSARAYLI RUHU ile benliğine kavuşmak için silkinmiş, kurtuluş yoluna girmiş ve fakat bu ruh ve bu silkinme, içten ve dıştan sinsi hücum ve kemirilerle susturulmuş ve durdurulmuştur. Ama aziz Aksaraylılar bir defa ruhlarda yakılan ateş kolay kolay söndürülemez. Zamanın hain külleri bu ateşi körlese de bu kül altındaki ateş kendisi için doğacak sabaha kadar korunu saklar. Elbette bu ateşi deşecek bir Aksaraylı eli olacak ve o zaman tekrar parlayacaktır.”

Aksaray halkının sesi olmak yönünde tekrar bir adım atıldığı, Aksaray’ın ve Aksaray halkının arzu ettiği hedeflere ulaşması konusunda yeni bir başlangıç yapıldığı, kaçırılan fırsatların tekrar gelmeyeceği belirtilen yazı şu ifadelerle noktalanmıştır:

“Aksaray Sesi, Aksaraylıların sesi olarak Aksaraylıları geçmişte olduğu gibi Aksaraylı ruhu içinde birleşmeye, kaynaşmaya ve iş başına çağırıyor. Hepinize sevgiler, saygılar ve selamlar...”

Aksaray’da 15 sene öncesinde çıkarılan Aksaray Sesi gazetesinin devamı niteliğinde olan gazetenin birinci sayfasında yer alan diğer haberler incelendiğinde 10 Ekim 1965 tarihinde yapılan Türkiye genel seçimlerine yönelik haberlere yer verildiği görülmüştür. Seçime giren partilerden Yeni Türkiye Partisi’nin (YTP) Genel Başkanı Ekrem Alican’ın bir açıklaması verilmiştir. Gazetenin yeniden çıkışını tebrik ile başlayan açıklamada Aksaray’ın tarihin önemli şehirlerinden olduğu, gazetenin de Aksaray’ın sorunlarını dile getirme bakımından hizmetlerde bulunacağı aktarılmıştır. Ayrıca Aksaray halkının misafirperverliğine de açıklamada vurgu yapılmıştır. Yine YTP Milletvekili Adayı Ahmet Kadioğlu’nun hayatını anlatan özgeçmiş metni gazetenin ilk sayfasında yer almıştır. Haber metninde Kadioğlu’nun aile, doğum, okul, iş ve siyasi yaşamına ilişkin bilgiler okura aktarılmıştır.

Gazetenin Yazı İşleri Müdürü Sinan Kalyon ile beraber Hanifi Çalışkan ve Mahir Eşmekaya ile ilgili de kısa özgeçmiş metinleri ilk sayfada yer bulmuştur. Bu metinlerde de ilgili kişilerle ilgili bilgiler dile getirilmiştir.

Tanıtım haberlerinin haricinde de iç sayfalarda haberlere yönlendirmek maksatlı anons haber şeklinde “Y.T.P. Milletvekili Adayı Ahmet Kadioğlu’nun hemşehrilerine MESAJI”, “AKSARAYLI RUHU”, “Üniversiteli Gençlere” başlıklarıyla üç haber verilmiştir. Haberlerin devamının ikinci, üçüncü ve dördüncü sayfalarda olduğu belirtilmiştir (Aksaray Sesi, 14 Eylül 1965: 1).

Gazetenin ikinci sayfasında “DÂVALARIMIZ” başlığı ile oluşturulan yazı dizisi “Aksaray’ın Tahakkuk Eden Davaları ve Bu günkü tek Dâvası” başlıklı yazı metniyle verilmiştir. Haber metninde Aksaray’ın Türk halkının varoluş savaşı olan Kurtuluş Savaşı’na sağladığı katkılardan dolayı Cumhuriyet’in ilanından vilayet yapıldığı, vilayet olunması ile birlikte Aksaray’da çok güzel hizmetlerin yapıldığı ancak bazı nedenlerden dolayı Aksaray’ın 1933 yılında ilçe statüsüne düşürülerek bütün bu birimlerin sekteye uğradığı bilgisi aktarılmıştır. 1950’den itibaren Aksaray halkının yeniden hamle yapmak için atağa geçtiği ve o dönemde çıkan Aksaray Sesi gazetesinin de Aksaraylı Ruhunu bir arada tutma adına kurulduğu bilgisi paylaşılmıştır. Yazının diğer bölümlerinde ise Aksaray’da yapılan bir takım hizmetler, önemli gelişmelerle ilgili bilgiler vurgulanmıştır. Haber sayfaya sığmadığı için devamı sayfa dörtte verilmiştir.

Yine ikinci sayfada “ŞEHİR HABERLERİ” ana başlığı altında “Seçim Mücadelesi ve Partilerin Adayları” başlıklı bir habere yer verilmiştir. Haberde CHP hariç diğer tüm

partilerin ilk sıra adaylarının Aksaraylı olduğu vurgusu yapılmıştır. YTP’den eski Aksaray Belediye Başkanı ve Milletvekili Ahmet Kadioğlu’nun, CKMP’den Mehmet Altınsoy’un, MP’den Oğuzdemir Tüzün’ün AP’den Şambas Yaşar Arıbaş’ın birinci sıra milletvekili adayı olduğu bilgisi aktarılmıştır. Seçimlere ilişkin Altınsoy ve Tüzün’ün ise kesin olarak milletvekili seçileceği yönünde parti kanatlarında söylemler olduğunun ifade edildiği haberde bunun gerekçesi olarak iki adayın genel merkez hissesinden mebus olacağı ve aldıkları oy oranlarının önemli olmadığı bilgisi okurla paylaşılmıştır.

Bu haberin hemen altında “Adayları Tanıtıyoruz” ara başlığı ile partilerdeki adayların tanıtımları devam etmiştir. Haber sayfaya sığmadığı için devamının dördüncü sayfada yer aldığı haberin sonunda belirtilmiştir (Aksaray Sesi, 14 Eylül 1965: 2).

Gazetenin üçüncü sayfasında sol bölümde gazete yazarlarından İzzet Başer’in “GÖRDÜKLERİMİZ” isimli köşesinde “Komünist Kimdir” başlıklı köşe yazısı yayımlanmıştır. Yazıda Rusya’nın ülkemizdeki birtakım kişileri kullanarak birtakım faaliyetlerde bulunduğu bilgisi aktarılmıştır. Bu kapsamda Rusya’dan bu kişilere yönelik verildiği söylenen emirler 11 madde şeklinde sıralanmıştır. Milliyetçilik bayrağı altında toplanılarak bunlara karşı dur denilmesi gerektiği ve Türklerin Moskoflara doğuştan düşman olduğu okura iletilmiştir.

Sayfanın sağ bölümünde yine gazetenin yazarlarından Ali Utku’nun “GENÇLERİN KÖŞESİ” isimli köşesinde “Nesl-i Cedid” başlıklı köşe yazısı yayımlanmıştır. Yazıda gençlerin nasıl yetiştirilmesi gerektiği yönünde bilgiler verilmiştir. Bir milletin varoluşunu yetmiş gençlerin sağladığının aktarıldığı yazıda, bu gençlerin düşmana karşı mücadele etmekten korkmayan, imanlı ve inançlı, annesine babasına bağlı olacak şekilde yetiştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Amerika ve Rusya ile kesinlikle dost olunmayacağı vurgulanan yazıda onların ekonomik sömürülerinden kurtulma gerekliliği de okura aktarılmıştır. Yazı Türk’ün Türk’ten başka dostu olmayacağı sözleri ile tamamlanmıştır.

Sayfada ayrıca birinci sayfada verilen “Kadioğlu’nun Mesajı” haberinin devamı yer almıştır. Devam niteliğindeki bu bölümde Kadioğlu’nun siyasi geçmişi ve bu sürede yaptığı hizmetler okura iletilmiştir. Kadioğlu’nun siyasete bakış açısı ve yeniden seçilmesi durumunda hizmetlere kaldığı yerden devam edeceği söylemlerine de yazıda yer verilmiştir.

Yine devam haber olarak “AKSARAYLI RUHU” başlıklı haber üçüncü sayfada yer almıştır. Aksaraylı ruhu ile hareket etmek gerektiğinin vurgulandığı devam haberde,

özellikle seçimlerde liste başı olan Aksaraylılara oy atılması hususunda öneriler aktarılmıştır. Devamı buraya da sığmayan haberin diğer kısımları dördüncü sayfada yer almıştır.

“Üniversiteli Gençlere” başlıklı haberlerin devamı da bu sayfada yer almıştır. Eskiden üniversitede okuyan gençlerin parmakla sayıldığını ancak son dönemde bu sayının bir hayli arttığının belirtildiği yazıda üniversite okumak övülmüştür ve hususiyet arz ettiği belirtilmiştir (Aksaray Sesi, 14 Eylül 1965: 3).

Gazetenin dördüncü ve son sayfasında ikinci sayfada yer alan ‘DAVALARIMIZ’ başlıklı haber, yine birinci sayfada yer alan ve üçüncü sayfada devam haberi verilen “Aksaray Ruhu” başlıklı haberi devam ettirilmiştir. Yine ikinci sayıda yer alan adayları tanıtıyoruz haberinin devamına da bu sayfada yer verilmiştir. Dördüncü sayfanın en alt bölümünde “10 Ekim 1965 Pazar günü yapılacak Milletvekili seçimlerinde kullanılacak olan birleşik oy pusulası örneğini hemşerilerimizin alışmaları bakımından veriyoruz. Nasıl oy kullanılacağını gelecek defa anlatacağız” başlığıyla örnek oy pusulası yayımlanmıştır. Pusulada gazetenin açıkça destek verdiği Yeni Türkiye Partisi’nin (YTP) logosu en başta ve evet mührü üstüne basılı olarak belirtilmiştir. Gazetenin genel bilgilerinin yer aldığı künyesi de dördüncü sayfada yer almıştır (Aksaray Sesi, 14 Eylül 1965: 4).

Gazetenin tespit edilen diğer üç sayısında ağırlıklı olarak yine siyasi haberlere yer verildiği görülmektedir. Özellikle YTP milletvekili adaylarının her sayıda ilk sayfada olması, içeriğindeki haberlerin yine milletvekili adaylarına yönelik yapıyor olması gazetenin siyasi amaçlı bir gazete olduğunu göstermektedir. Niğde iline bağlı olan Aksaray’ın YTP’den aday olan Ahmet Kadioğlu’nun da gazete sayfalarında açık bir şekilde propagandası yapılmıştır. Aksaray halkını Aksaray milliyetçiliği etrafında toplayacak birtakım destekleyici haberler de gazete sayfalarında yer almıştır.

3.4.5. Hasandağı Gazetesi

Hasandağı Gazetesi 11 Temmuz 1966 tarihinde yayımlanmaya başlamıştır. Gazetenin 1. yıl, 1. sayısı incelenerek bilgiler verilmiştir. Gazetenin ismini Aksaray’ın simgesi niteliğinde olan Hasan Dağı’ndan almıştır. Gazetenin ikinci sayfasında yer alan künye bilgilerinde imtiyaz sahibinin Mustafa Doğruer ve gazetenin mesul müdürünün Habibe Sumru Südemen olduğu belirtilmiştir.

Ayrıca künyede gazetenin idare yerinin “Belediye Arkası Somuncuoğlu Pasajı No:11 Niğde-Aksaray” olduğu bilgisine yer verilmiştir. Künyede yer alan diğer bilgilerde ise altı aylık abonelik bedelinin 18 lira, üç aylık abonelik bedelinin dokuz lira olduğu belirtilmiştir. Resmî ilanların tek sütun santimi 10 lira, hususi ilanlarının tek sütun santiminin dört lira olduğu bilgisi ayrıntılı bir şekilde künyede yer almıştır. Gazeteye gelen yazıların yayımlansa da yayımlanmasa da geri verilemeyeceğinin de belirtildiği künye bilgilerinde dizgi ve baskı adresinin “Doğruer Matbaası” olduğu belirtilmiştir. Künyede yine gazetenin ismi olan “Hasandağı” yazısı ve yazının altında “Günlük Tarafsız Siyasi Gazete” sloganı bulunmaktadır (Hasandağı, 11 Temmuz 1966: 2).

Hasandağı Gazetesi Aksaray’da önceki gazetelerden farklı şekilde günlük olarak yayın yapmıştır. Aksaray’ın ilk günlük süreli yayını olan Hasandağı Gazetesi’nin iki sayfa şeklinde çıkarıldığı tespit edilmiştir. Önceki sayılarında ara ara sayfa sayılarında bazı özel zamanlarda değişikliklerin görüldüğü gazetenin 8 Mart 1968 yılında çıkan ikinci yıl 507. sayısı ile birlikte sabit olarak dört sayfa şeklinde çıkarıldığı tespit edilmiştir. Uzunca bir süre dört sayfa olarak yayımlanan gazetenin sayfa sayısında 12 Temmuz 1977 yılında değişiklik yapılmıştır. Gazete 11’inci yılında çıkarılan 3bin 96’ncı sayısından itibaren altı sayfa olarak çıkarılmaya başlamıştır. Aksaray’ın en uzun soluklu yayın organı olma özelliği taşıyan gazete 1 Nisan 2016 yılına kadar yayın hayatını sürdürmüştür. 50 yıl boyunca günlük yayın yapmıştır.

Gazetenin mizanpajı beş sütun olarak düzenlenmiştir. Gazetede yer alan bazı haberler fotoğraflı olarak verilmiştir. Gazetede reklamlar da yer almıştır ancak reklamlar sadece yazılı metin şeklinde aktarılmıştır. Siyah-beyaz olarak yayımlanan gazetenin baskı kalitesi dönemin şartlarına göre iyi durumdadır. Gazetede herhangi bir karikatür ve illüstrasyon çizimler kullanılmamıştır. Gazetede yer verilen haber sayıları incelendiğinde birinci sayfada sekiz farklı habere yer verilmiştir. Gazetenin ikinci sayfasında sekiz farklı habere, gazetenin üçüncü sayfasında sekiz farklı habere ve fotoğraflarla olaylar başlığı altında dört fotoğraf ve fotoğrafların altında bilgilendirme yazıları yer almıştır. Gazetenin dördüncü ve son sayfasında ise seri ilan şeklinde yedi adet reklam ve devam haberlerinde yer aldığı 5 haber kullanılmıştır.

Gazetenin basılı nüshalarının bir bölümü Yeni Aksaray Gazetesi arşivinde, bir bölümü ise Ankara Milli Kütüphane envanterinde bulunmaktadır.

Gazetenin birinci sayfasında en üst kısımda gazetenin logosuna yer verilmiştir. Gazetenin logosu büyük harflerle ve kırmızı renkle yazılmış “HASANDAĞI” olarak belirtilmiştir. Gazete logosunun yer aldığı bölümün sol kısmında Hasan Dağı’nı simgeleyen bir fotoğraf ve fotoğrafın hemen altında gazetenin sloganı olan “Hakkın ve Halkın Hizmetinde” yazısı yer almaktadır. Gazete logosunun yer aldığı bölümün sağ kısmında yayım tarihi ve günlük satış fiyatı ile ilgili bilgiler verilmiştir. Gazetenin satış fiyatı 10 kuruş olarak belirlenmiştir.

Gazete logosunun hemen altında ise “Günlük Tarafsız Siyasi Gazete” ibaresi yer almıştır. Hemen bu yazının altında gazetenin yıl ve sayı bilgilerine ve gazetenin adres bilgisine yer bulmuştur. Ayrıca yine bu kısımda “Sabahları çıkar ”ifadesi ile gazetenin her sabah bayilerde yer aldığı ve Aksaray halkıyla günlük olarak buluşturulduğu vurgusu yapılmıştır. Logo ve logo etrafının uzunca bir süre aynı yapıda olduğu görülen gazetenin üçüncü yılında logonun sağ tarafında bulunan Hasan Dağı görseli ve “Hakkın ve Halkın Hizmetinde” yazısı farklı bir formatta verilmiştir (Hasandağı, 11 Temmuz 1966: 1).

3.4.5.1. Gazetede Yer Alan Haberler

Gazetenin okurla buluşan 1. yıl, 1. sayısı incelenerek gazetenin içeriğindeki haberler aktarılmıştır. Gazetenin birinci sayfasında manşet bölümünde “Af Tasarısı Bugün Görüşülüyor” başlıklı ulusal ölçekli bir habere yer verilmiştir. Haber metni metninde dönemin hükümeti tarafından bir af tasarısı oluşturulduğu ve meclise sunulan bu tasarının mecliste sandalyesi bulunan partiler tarafından nasıl değerlendirildiği bilgisi aktarılmıştır. Bazı partilerin tasarıya destek verdiği, bazı partilerin kapsamının genişletilmesi gerektiği, bazı partilerin ise destek vermediği ve tasarının akıbetinin merakla beklendiği yine okurla paylaşılmıştır.

Bu yazının hemen altında gazetenin sol bölümünde gazetenin çıkış amacına yönelik olarak gazetenin mesul müdürü Halime Sumru Südemenin “Selam” başlıklı yazı yer almıştır. Yazıda gazetelerin halkı aydınlatma ve bilgilendirme açısından işlevi, devletin yapısına zarar verecek ve devlet menfaatlerini yok sayarak farklı güçlere hizmet eden kişilerin düşüncelerine karşı halkın sesi olma hususuna vurgu yapılmıştır. Gazetenin Aksaray’ın meselelerine ışık tutacağı ve halk arasındaki söylentileri objektif bir şekilde gün yüzüne çıkaracağı, ayrıca birçok alanda işin ehli kişilerin yazılarıyla yararlı bilgiler aktarılacağı vurgulanmıştır. Gazetenin Aksaray’ın ve Aksaraylının olduğunun vurgulandığı yazıda

herkese gazete alma tavsiyesi ve gazetenin uzun olması bakımından halk desteğinin önemi okura aktarılmıştır.

Gazetenin birinci sayfasında yer alan diğer haberler incelendiğinde Aksaray ile ilgili haberlerin çoğunlukla yer bulduğu görülmüştür. “Ziraat Teknisyeni Bora Atandı” başlıklı haberle Aksaraylı bir kişinin Bor ilçesine atandığı bilgisi okurla paylaşılmıştır. Yine “PTT Telefon Şebekesi” başlıklı haber sayfada yer almıştır. Haberde ilçe olan Aksaray’a telefon şebekesi için 400 bin lira yatırım yapılacağı bilgisi okura duyurulmuştur. Bir başka haberde “Liseden Ayrılıyorlar” başlığı altında tarihi Aksaray Lisesi’nde öğretmenlik yapan Hasan Durmuş’un başka bir şehre atandığı bilgisine, yine eğitimle alakalı olarak “Öğrenci Kursları açılıyor” başlıklı haberle yine tarihi Aksaray Lisesi’nin okul aile birliği heyetinin bütünlemeye kalan öğrenciler için 40 gün sürecek kurslar açacağı bilgisi paylaşılmıştır.

Birinci sayfada ayrıca bazı yazarların bilgisi yer bulmuştur. “Klişesini elde ettiğimiz yazı ailelerinden bazıları” başlığı altında birer kare vesikalık fotoğrafla köşe yazarlarının ismi ve yazdıkları yazıların başlıkları okura aktarılmıştır (Hasandağı, 11 Temmuz 1966: 1).

Gazetenin ikinci sayfasında üst bölümde künye bilgilerine yer verilirken, künyenin alt kısmında gazetenin sol bölümünde “Din ve Ahlak” başlıklı köşede Aksaray Müftüsü Hasan Uysal’ın yazısına yer verilmiştir. Yazıda Aksaray’ın önemli bir yerleşim yeri olduğu ve buna rağmen fikri yayın yapan gazetelerin olmamasının yadırganır nitelikte olduğu belirtilmiştir. Hasandağı Gazetesi’nin bu anlamda yayın hayatına başlamasının memnun edici olduğunun vurgulandığı yazıda Müftü Uysal her daim bu gazetenin destekçisi olacağını aktarmıştır. Hasan Uysal uzunca bir süre gazetede aynı sayfa ve köşede okura din ve ahlak konusunda kaleme aldığı yazılarla bilgilendirme yapmıştır.

Bu haberin hemen altında Mali Müşavir Emin Görün’ün reklam metni yer almıştır. Gazetenin sağ kısmında ise “Ortaköy İlçesi Balcı Aşağı Mahalle Cami Bakım ve Yaşatma Tüzüğü” başlığı ile bir derneğin tüzük duyurusu yapılmıştır. Gazetenin sayfa sayısı dörde çıkarılana kadar ikinci sayfada buna benzer metinler verilmiştir. Gazete oldukça dar bir yayın anlayışı benimsemiştir. Kendinden önce çıkan gazetelere oranla yerel haber sayısının fazla olduğu gazete, sayfa sayısının artması ve Aksaray’ın il hüviyetine bürünmesi gibi gelişmelerle yerel konuları sayfalara taşımaya özen göstermiş ve yerel haber yapmanın dışına çıkılmamıştır. Gazetenin tam anlamıyla yerel gazete niteliğinde olduğu söylenebilir. Gazetede ayrıca birinci sayfada nöbetçi eczaneyi işaret eden “Bu gece Sağlık Eczanesi

nöbetçidir” ifadesiyle bir duyuru yapılmıştır. Her gün nöbetçi eczane duyurusunun yapıldığı gazete bu yönüyle de farklılık göstermektedir (Hasandağı, 11 Temmuz 1966: 2).

3.4.6. Ulırmak Gazetesi (1976)

Gazetenin ulaşılan 25 Nisan 1978 tarihi 2. yıl, 451. Sayısı incelenerek bilgiler verilmiştir. Gazetenin kuruluş tarihi kaynaklarda 4 Kasım 1976 olarak belirtilmektedir. Gazetenin yakın tarihli olmasına rağmen 1980 yılı öncesindeki sayılarına arşivlerde rastlanmamıştır. 1980 yılı sonrasındaki gazete nüshaları Ankara Milli Kütüphane envanterinde bulunmaktadır.

Gazetenin Avukat Mürsel Perek ve kardeşi İlhami Perek tarafından kurulduğu ve gazetenin imtiyaz sahiplerinin de iki kardeş olduğu belirtilmektedir. Dönemin Aksaray Belediye Başkanı Taki Tatlıpınar’ın gazetenin ilk çıktığı yıllarda gerek ekonomik anlamda gerekse belediye matbaasında basım desteği verilmesi anlamında destek olduğu aktarılmaktadır. 1976 yılında kurulan ve 1979 yılında satılığa çıkarılan gazete dönemin Cumhuriyet Halk Partisi’nden (CHP) siyaset yapan ismi Ali Rıza Toprak tarafından satın alınmıştır. Toprak gazetenin imtiyaz sahibi olduğu, Yazı İşleri Müdürü’nün ise Cengiz Tarhan olduğu bilinmektedir. Tarhan daha sonra Ulırmak Gazetesi’ni tamamen satın almıştır. Gazetenin Yazı İşleri Müdürlüğü görevini ise oğlu Muhsin Tarhan üstlenmiştir. Gazete üç farklı el değiştirmesine rağmen ismi değiştirilmemiştir. (Tarhan (2009)’dan akt. Vurgun, 2022: 82).

Gazetenin mizanpaj beş sütun olarak düzenlenmiştir. Gazetenin birinci sayfasında yer alan hiçbir haberde fotoğraf kullanılmamıştır. Sayfada yer alan haber sayıları incelendiğinde birinci sayfada üç farklı habere yer verildiği görülmüştür.

Gazete Ulırmak ismiyle Aksaray’da çıkartılan ikinci gazete olmuştur. Gazetenin bir diğer özelliği ise 1966 yılında şehrin ilk günlük süreli yayını olan Hasandağı gazetesinden sonra ikinci günlük süreyle yayın yapan gazete olmasıdır. Gazetenin logosunun en üstte kırmızı yazı ve büyük harflerle “ULIIRMAK” olduğu belirtilmiştir. Ayrıca logonun alt kısmında “Günlük Siyasi Gazete” ibaresi ve sol kısmında da divit kalem görseli ve “Aksaray’ın Gözü Kulağı Dili” ifadelerine yer verilmiştir. 1976 yılında yayın hayatına giren gazete Pazar günleri hariç Hasandağı Gazetesinde olduğu gibi haftanın altı günü yayımlanmıştır. Aksaray’ın ikinci günlük gazetesi olan Ulırmak Gazetesi’nin 1980 yılı öncesi bası nüshalarına erişilemediği için gazetenin sayfa sayısı hakkında detaylı bilgiler

aktarılamamıştır. Gazete 40 yıllık yayın hayatının ardından 1 Nisan 2016’da kapatılmıştır (Uluırmak, 25 Nisan 1978: 1).

3.4.6.1. Gazetede Yer Alan Haberler

Gazetenin tespit edilen 25 Nisan 1978 tarihli incelenerek birinci sayfasında yer alan haberler aktarılmıştır. Bu sayıda, gazetenin manşet bölümünde gazeteye maddi destek sağladığı da bilinen dönemin ilçe belediye başkanı Taki Tatlıpınar ile ilgili bir habere değinilmiştir. “Taki Tatlıpınar’ın Çabaları Sonuç Verdi Eczacıbaşı Seramik Fabrikası Aksaray’a Kuruluyor” başlıklı haberde Dorikini köyünde bin dönümlük bir alan üzerine 710 milyon yatırım bedeliyle Eczacıbaşı tarafından bir fabrika kurulacağı bilgisi paylaşılmıştır. Fabrika kurulması için Eczacıbaşı yönetimini TakiTatlıpınar’ın ikna ettiği vurgulanmıştır. Hatta gazete ismiyle metin içerisinde tebrik ve teşekkürlerle birlikte hayırlı olsun temennisinde bulunulmuştur. Manşetin hemen sol tarafında Kaya Gürün’ün “İşçi Tasarrufları ve Türkiye’de Çok Ortaklı Şirketler” başlıklı yazısına yer verilmiştir. Yazıda yurt dışında çalışan işçiler ve işçi sayıları, bu işçilerin memleketlerine yapılacak yatırımlara ilgi göstererek destek sağladığı aktarılmıştır. Yatırımları da güvendikleri insanlarla ortak olarak yaptıkları bunun nedenini de şirket yönetiminin ilerde başka kişilerin eline geçmesi riski olduğu bu durumda “hemşeri şirketleri” olgusunu oluşturduğu okura aktarılmıştır. Yazının devamının olduğu belirtilmiştir ancak herhangi bir sayfa sayısı verilmemiştir. Bu durumda gazetenin Hasandağı Gazetesi’ne benzer şekilde iki sayfa şeklinde çıkarıldığı ihtimalini güçlendirmektedir. Yine sayfada “TÖB-DER’in İlgisi Yokmuş” başlıklı başka bir haber daha yer almıştır. Haberde TÖB-DER ile ilgili bir takım suçlayıcı söylemlerin olduğu ancak derneğin Aksaray Şube Başkanı Yaşar Öztaş tarafından yapılan bu söylemlerin yalan ve asılsız olduğu yönündeki açıklamalara vurgu yapılmıştır. Gazetede yer alan haber içerikleri gazetenin tam anlamıyla yerel gazete niteliğinde olduğunu göstermektedir (Uluırmak, 25 Nisan 1978: 1).

3.4.7. Aksaraylılar Haber Bülteni

Aksaraylılar Haber Bülteni 1 Mart 1976 tarihinde yayımlanmaya başlamıştır. Gazetenin 1. Yıl, 1. Sayısı incelenerek gazete ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Gazetenin altıncı sayfa yer verilen künyesinde sahibi ve yazı işleri müdürünün Aksaraylılar Dayanışma ve Kültür Derneği adına Nahit Turhan Eruz olduğu belirtilmiştir. Eruz'ın aynı zamanda dernek başkanı olduğunu gösterir Başkan ibaresi de isminin önünde aktarılmıştır. Derginin yönetim yerinin Mine Sokak 17/3 Maltepe/ANKARA olduğu okura aktarılırken, dizgi ve baskı işlemlerinin Şafak Matbaası'nda yapıldığı yine künye bilgilerinde yer almıştır. Derginin üç ayda bir yayın yapacağı bilgisinin de verildiği künyede gazetenin 150 Kuruş olduğu yıllık aboneliğin ise 10 TL olduğu bilgisi paylaşılmıştır (Aksaraylılar Haber Bülteni, 1 Mart 1976: 6).

Gazete üç ayda bir yayın yapacak şekilde çıkarılmıştır. Ulaşılan iki sayısı incelendiğinde ilk sayısı 1976 Mart ayı olan gazetenin ikinci sayının da Haziran ayında yayımlandığı ve belirtildiği üzere üç ayda bir çıkma ilkesine uyulduğu görülmektedir. Ancak gazetenin bu nüshaların haricinde yayın yaptığı bilinmemektedir. Sayfa sayısı olarak da önceki gazetelere göre farklı olan ve altı sayfa olarak yayımlanan Aksaraylılar Haber Bülteni bir ilki de temsil etmiş oldu.

Gazetenin mizanpajı 5 sütun olarak düzenlenmiştir. Gazetenin birinci sayfası dahil diğer sayfalarında yer alan hiçbir haberde fotoğraf kullanılmamıştır. Gazetenin en dikkat çeken özelliği reklamlarda fotoğraf, karikatür ve illüstrasyon türü görsellere yer verilmesi olmuştur. Üçüncü, dördüncü ve beşinci sayfalarda bu unsurların kullandığı reklam çalışmalarına yer verilmiştir. Gazetede yer alan haber sayıları incelendiğinde gazetenin ilk sayısında birinci sayfada üç farklı habere ve bir köşe yazısına yer ayrılmıştır. Gazetenin ikinci sayfasında iki farklı köşe yazısı, üçüncü sayfasında üç yazı ve bir şiire, dördüncü sayfa ise beş yazı ve bir şiire, altıncı sayfasında on iki farklı haber ve bir duyuru okura iletilmiştir.

'Aksaraylılar Dayanışma ve Kültür Derneği' yayın organı olarak çıkarılmaya başlanmıştır. Gazetenin logosu "AKSARAYLILAR" yazısının en üstte ve büyük puntolarla yazılmasından ve yazının yanında yine daha küçük puntolarla "Haber Bülteni" yazıları ile oluşturulmuştur. Logonun hemen altında gazetenin kime ait olarak yayın yaptığı, sayı ve tarih bilgileri yer almıştır (Aksaraylılar Haber Bülteni, 1 Mart 1976: 1).

Gazetenin iki sayı çıkarıldığı tespit edilmiştir. Gazete dernek yapılanması, faaliyetler, dernek tanıtımı, Aksaray'a özgü haberlerle ve vefat eden tanınmış isimlerin verilmesi gibi Aksaray'da yaşanan bazı gelişmeleri Ankara'da yaşayan Aksaraylılara duyurmak amaçlı çıkarıldığı söylenebilir.

3.4.7.1. Gazetede Yer Alan Haberler

Gazetenin okurla buluşan 1. yıl, 1. sayısı incelenerek gazetenin içeriğindeki haberler aktarılmıştır. Gazetenin birinci sayfasında manşet haber olarak 13 Nisan 1975 tarihinde kurulan “Aksaraylılar Dayanışma ve Kültür Derneği Tüzüğü Onaylandı” başlıklı haberle duyurulmuştur.

Haber metninde Ankara’da yaşayan Aksaraylıların girişimleri ile kurulan derneğin tüzüğünün Ankara Valiliği tarafından onaylandığı aktarılmıştır. Derneğin kuruluş amacının tüzükte yer alan kısmı ise şu ifadelerle okura sunulmuştur:

“Ankara’da bulunan Aksaraylılar ile Ankara’ya gelecek Aksaraylılar arasında dayanışma ve mevcut bağların güçlenmesini sağlamak, kültürel gelişimleri için girişimlerde bulunmak. Henüz gelişme halinde bulunan derneğin yukarıda belirtilen amacı gerçekleştirmesinde bütün Aksaraylıların ve kendini Aksaraylı sayanların büyük katkılarının olacağına inanılmaktadır. Yapılan toplantılara ve derneğe karşı gösterilen ilgi bu inancı doğrulamaktadır.”

Yine gazetenin sol sütunlarına denk gelen alanda başyazı verilmiştir. Nahit Eruz’un kaleminden aktarılan başyazı “Aksaraylı Üstüne” başlığı ile okura aktarılırken, içeriğinde de Aksaraylıların bir araya gelmeyeceği kanısı olduğu ve bu kanının yıkılması gerektiği ifade edilmiştir. Yazının devamının ise gazetenin altıncı sayfasında olduğu bilgisi verilmiştir.

Gazetede geniş bir yer kaplayan başyazıda Aksaray’da bir kanı olduğu ve bu kanının Aksaraylıların bir araya gelemeyeceği, birlikte bir iş yapamayacağı ve dayanışma yönünün zayıf olduğu vurgulanmıştır. Yazıda bunun neden kaynaklandığı sorusunun cevaplarına ilişkin bilgiler aktarılmıştır. Buna benzer durumların hemen hemen her şehirde olduğu ve bunun en büyük nedenini ise içinde bulunulan siyasi ve ekonomik yapı olduğu aktarıldığı yazıda şu ifadeler kullanılmıştır:

“Gerek dernek işlerinde, gerek dayanışma konusundaki aksamaların, toplum ilişkilerindeki birtakım güvensizliklerin nedenlerini Aksaraylı olmakta veya olmamakta değil, ülkenin ekonomik, siyasi ve kültürel oluşumunda aramalıyız. Toplumsal ilişkilerde kopukluk varsa, güvensizlik varsa bu yalnızca Aksaraylı da değil, ülkemizin diğer kentlilerinde de var elbet. Hele hele tek kişiyi ya da tek aileyi değil de toplumu ilgilendiren bir konu varsa, o toplumu oluşturan kişiler arasındaki ilişkiler bir yerde daha güvensiz, daha soğuk oluyor. Bu genel plan içinde bu kuşkular yerine mı değil mi tartışmasını bir yana bırakmamız gerekiyor. Zira bunlar bizim ülke

çapında sorunlarımız. Ama bu sorunları daraltıp sadece Aksaray'a Aksaraylılara indirgediğimizde bunların sadece Aksaraylılara has olmadığını göreceğiz.”

Bu durumun kavranması ve sadece Aksaray’a has bir durum olmadığının farkına varılması ile bu algıların değişeceğinin aktarıldığı yazıda, böylece yukarda anlatılan düşünce tabusunun yıkılacağı, insanların her şehirde bir araya gelebileceği ve Aksaray’ın da dayanışma içerisinde yapılanmalar oluşturacağı vurgusu yapılmıştır. Buna rağmen illa ki bir takım aksaklıkların yaşanacağını da belirtildiği yazı ilgili sayfada şu ifadelerle noktalanmıştır:

“Ama aksaklık olmayacak mı, inancı ters yönde etkileyecek unsurlar çıkmayacak mı? Olacak elbet. Ülkemizin diğer kentlerinde ne gibi aksamalar oluyorsa bizde de olacak. Ama bu, genel plandaki aksamanın bize yansımaları biçiminde olacaktır. Değilse, Aksaraylı olduğumuz için değil. (Devamı 6. Sayfada)”

Gazetenin içeriğinde yer alan haberler incelendiğinde derneğin tanıtımı ve faaliyetleri ile ilgili duyuru amacı taşımakta olduğu açıkça görülmektedir. Birinci sayfada yer alan bir başka haberde yine derneğe üyelik çağırısı yapılmıştır. “Üyeliğe Çağır” başlığı ile verilen haber metninde bir derneğin işlevsel olması için birlikte mücadele edilmesi gerekliliği aktarılmıştır. Gerek şehirden gerek se dernek üyelerinden gerekli desteği görmeyen oluşumların fayda sağlamasının da mümkün olmadığını belirtildiği yazıda her üyenin yönetim kurulunda görevliymiş gibi çalışması gerektiği Aksaraylı olan ve Aksaraylı olmasa da kendisini Aksaray’a adanmış kişilerin gayretle çalışması gerektiği bilgisi verilmiştir.

Gazetede ayrıca Aksaraylılar Gecesi adı altına bir organizasyon düzenleneceği bilgi metnine yer verilmiştir. Bir duyuru mahiyetinde yayımlanan metinde 13 Mart 1976 Cumartesi günü Ankara Dedeman Oteli Salonlarında etkinliğin düzenleneceği ifade edilmiştir. Ayrıca gazetede bir dikkat çeken içerik te gazetenin birinci sayfasında içindekiler bölümüne yer verilmesidir. İçindekiler bölümünde iç sayfada yer alan haberler başlıkları ile aktarılmıştır. Okur iç sayfadaki haberlere yönlendirilmek istenmiştir. Bu kısım önceki gazetelerde olmayan bir özellik olarak dikkat çekmektedir.

Aksaraylılarla ilgili yaşanan gelişmelerin de yer aldığı gazetenin birinci sayfasında “Bir Hemşehrimizin Adı Bir Parka Verildi” başlığıyla verilen haberde Ankara’da bir parka Aksaraylı bir kişinin isminin verilmesi hususu okurla paylaşılmıştır (Aksaraylılar Haber Bülteni, 1 Mart 1976: 1).

Haber metni şu ifadelerle okura ulaştırılmıştır:

Ankara-Konya yolunun Konya'ya 50 kilometre yakınında, Karayolları Genel M¼d¼rl¼ğ¼nce yaptırılan dinlenme parkına hemşehrimiz Abdurahman şENER'in adı verilmiştir.

Bu parka “Karayolları Abdurahman şener Dinlenme Parkı” adının verilme nedeni; birkaç yıl önce Ankara'da ölen hemşehrimiz Abdurahman şENER'in karayollarına, bilhassa Karayolları Konya Bölgesine büyük hizmetinin geçmiş olması. Avukat Musa şENER'in oğlu olan Mühendis Abdurahman şener uzun yıllar Konya'da görev yapmış, ölüm¼ne yakın yıllarda da Ankara'ya atanmıştı.

Gazetenin ikinci sayfasında iki köşe yazısına yer verilmiştir. Nusret Kemal Otyam'ın “Anılara Dönüş” başlıklı yazısında buna benzer bir derneğın 1950 yılında kurulduğunu, Hasandağ isimli bir derginin de o derneğın yayın organı olduğunu aktarmıştır. Yine Aksaray Sesi isimli bir gazetenin çıktığından bahseden Otyam, bu oluşumların sorunların dile getirilmesi adına Aksaray için önemli olduunu da belirtmiştir. Bu gazetenin uzun ömürl¼ olmasının da en büyük görevlerden biri olduunu dile getiren Otyam, tüm Aksaraylılarında destek olması gerektiğini aktarmıştır. Yine gazetenin ikinci sayfasında yer alan bir başka köşe yazısında Çetin Çatan, “Turizm'de Aksaray'ın şansı” başlığı altında okura seslenmiştir. Turizmde Aksaray'ın şansını çok büyük olduunu, ancak gerekli alt ve üst yapıya sahip olmadığını dile getirmiştir. Turizmin Türkiye için de yeni bir sektör olduğundan bahseden Çatan, yine Aksaray'ın tanıtım sorunsalına da turizmle çare olunabileceğini aktarmıştır. Gazetenin ikinci sayfasında bu köşe yazılarının haricinde sol alt köşede çerçeve içerisinde bir de gazetenin tanıtımı adına reklam varisi bir yazı verilmiştir. Yazıda “Gazetemize İlginizi Bekliyoruz” ifadeleri yer almıştır (Aksaraylılar Haber B¼lteni, 1 Mart 1976: 2).

Gazetenin üç¼nc¼ sayfasında “Biliyormuydunuz” başlığı ile Aksaray'ın tanınmış isimleri ve özel ilgi alanları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Aksaray Eski Belediye Başkanı ve Milletvekili Ahmet Kadioğlu'nun ressam olduğı, Eczacı Nusret Kemal Otyam'ın edebiyatçı, dönemin Gümr¼kler Genel M¼dür Başyardımcısı Nahit Eruz'un hikayecilerden olduğı ve üç hikaye kitabının bulunduğı, Azmi Çetin'in şair olduğı ve güzelleme, taşlama tür¼nde şiirlerinin olduğı bilgisi aktarılmıştır. Üç¼nc¼ sayfada gazeteye haber ve yazı gönderilmesi için “Haberlerinizi ve Yazılarınızı Bekliyoruz” başlığında bir metin yer almaktadır. Metinde gazetenin Aksaray sorunlarını dile getirmeyi amaçladığı, ancak Aksaray'ın eski anıları ve bir takım özelliklerinin de yer alacağı okura aktarılarak içerik

desteği istenmiştir. Sayfada ayrıca bir reklama ve “Teşekkür” başlığı altında Aksaraylılar gecesine yardımında bulunan ve yakından ilgilenen isimler tek tek yazılarak teşekkür edilmiştir (Aksaraylılar Haber Bülteni, 1 Mart 1976: 3).

Gazetenin dördüncü sayfası “Eşya Piyangosu” başlıklı bir yazıya yer verilmiştir. Bilet numarası ve eşya türlerinin yer verildiği yazının ne maksatlı verildiği ile ilgili herhangi bir bilgi belirtilmemiştir. Sayfada ayrıca Aksaraylı isimlerin görev atama bilgilerini içeren bilgilere değinilmiştir. Bu konuyla alakalı bir de “Kim nerede?” başlıklı bir haber gazete sayfasında yer almıştır ve haberde bundan sonraki sayılarda Ankara’daki Aksaraylıların hangi kuruluşta görev yaptıkları bilgisinin paylaşılacağı ifade edilmiştir. Dördüncü sayfada Halk ve Ziraat olmak üzere iki banka reklamına da yer verilmiştir (Aksaraylılar Haber Bülteni, 1 Mart 1976: 4).

Gazetenin beşinci sayfasında ölüm, göreve başlama, atama, evlilik gibi yine Aksaraylı kişilerin içinde bulunduğu genel durumlarla ilgili bilgiler aktarılmıştır. Sayfada bir de “Önemli Duyuru” başlığı ile dernekle ilgili duyuru metni yayımlanmıştır (Aksaraylılar Haber Bülteni, 1 Mart 1976: 5).

Gazetenin altıncı sayfasında “Dernek Kurucularını ve Üyelerini Tanıtıyoruz” başlıklı bir metinle dernek hakkında yine bilgilendirici bir haber metnine yer ayrılmıştır. Yine altıncı sayfada gazetenin ilk sayfasında yer alan başyazının devamına yer verilirken, Emlak Kredi Bankasına ait bir reklam ve gazetenin künyesi de bu sayfada yer almıştır. Gazetenin ilk sayısında genel olarak işlenen konular Aksaraylılar Dayanışma ve Kültür Derneği ile ilgili bilgilendirme ve duyurular olurken, Aksaraylı tanınmış isimlere ilişkin haberler yer bulmuştur. Gazetenin tespit edilen ikinci sayısında da yine buna benzer konular ağırlıklı olarak yer bulmuştur (Aksaraylılar Haber Bülteni, 1 Mart 1976: 6).

3.4.8. Diğer Gazeteler

Aksaray’da fiziki olarak tespit edilen bu yayın organlarının dışında yayın yaptığı bazı kaynaklarda ismen aktarılan farklı gazete ve dergilerin olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Faik Gür isimli bir iş adamının “Yeşil Aksaray Gazetesi” isimli çıkardığı, yayına başladığı ilk tarihin kesin olarak bilinmediği gazetenin 1966 yılına kadar yayın hayatını sürdürdüğu bilgisine ulaşılmıştır. Gür’ün aynı zamanda Türkiye İşçi Partisi (TİP) Aksaray İlçe Başkanı olarak uzun yıllar görev yaptığı, çıkardığı gazetenin siyasi içeriklerle yayımlandığı ve

genelde muhalif konular üzerinde durduğu aktarılmıştır. Gazetenin basılı hiçbir nüshasına rastlanılmamış, il halk kütüphaneleri, Milli Kütüphane ve diğer kütüphane arşivlerinde yapılan taramada hiçbir görsel unsura ulaşılamamıştır. Bu nedenle, tam olarak hangi tarihte yayımlandığı, künye bilgileri, sayfa sayısı ve yayın periyoduna ilişkin bilgiler verilememiştir (Vurgun, 2020: 81).

Yine “Demokrat Aksaray” isimli bir gazetenin yayımlanacağı bilgisi Aksaray Sesi Gazetesi’nin 1951 yılında yayımlanan bir sayfasında yapılan haber metniyle duyurulmuştur. Haberin verildiği sayfanın tamamına ulaşılamazken sadece metnin yer aldığı bir küpüre ulaşılmıştır. Küpürde yer alan haber metninde şu ifadeler yer verilmiştir:

“Memnunlukla haber aldığımıza göre pek yakında Demokrat Aksaray diye siyasi bir gazetenin daha bize yoldaş olacağını öğrendik. Yeni çıkacak olan arkadaşlarımıza muvaffakiyetler dileriz”

Belirtilen gazetenin basılı nüshasına il halk kütüphaneleri, Milli Kütüphane ve diğer kütüphane arşivlerinde yapılan taramada rastlanmamıştır. Bu nedenle, tam olarak hangi tarihte yayımlandığı, sayfa sayısı ve yayın periyoduna ilişkin bilgiler verilememiştir.

3.5. YAYIMLANAN DERGİLER

Vilayet gazetesinin yayın hayatına son verilmesinin ardından uzun bir süre sessizliğe bürünen Aksaray basını, dergi faaliyetleri ile yeniden hareketlenmiştir. Aksaray’da 1933 yılında kapatılan Vilayet Matbaası Aksaray’da basın faaliyetlerinin de bir süre durmasına neden olmuştur. Bu tarihten 17 yıl sonrasına kadar herhangi bir basılı yayın organına rastlanmayan Aksaray’da Ekim 1950 tarihi itibarıyla yayımlanmaya başlayan Hasandağı Dergisi, Vilayet Gazetesi’nden sonra ilk basın girişimi olduğu tespit edilmiştir. Derginin basılı nüshaları Ankara Milli Kütüphane bünyesinde bulunmaktadır.³

3.5.1. Hasandağı Dergisi

İsmi Aksaray’ın simgelerinden olan Hasan Dağı’ndan alan dergi 1950 yılının Ekim ayında okurla buluşmuştur. Derginin 1. Yıl, 1. Sayısı incelenerek dergi ile ilgili bilgiler verilmiştir. Ankara’da kurulan Aksaray Yardımlaşma Derneği adına çıkan derginin merkezinin de Ankara olduğu görülmüştür.

³ Dergilerde yer alan yazı ve haberlerin imla ve ifade bozuklukları olduğu gibi aktarılmıştır.

Derginin ikinci sayfa yer verilen künyesi incelendiğinde sahibinin “Aksaray Yardımlaşma Derneği adına Ahmet Kadioğlu” olduğu belirtilmiştir. Neşriyat (yazı işleri) müdürünün ise “Mehmet Altınsoy” olduğu ifade edilmiştir. Derginin Ankara’da bulunan idare yeri ve merkezinin adresi “Bayram Caddesi No: 15” olarak aktarılmıştır. Derginin ilk sayısındaki künyede aylık abone bilgilerine yer verilmiştir. Abonelik ücreti bir yıllık 350 kuruş, altı aylık 190 kuruş olarak belirtilmiştir. Dergi yayın hayatına başladığı ilk sayıdan son sayısına kadar yönetim kadrosu aynı şekilde kalmıştır (Hasandağı, Ekim 1950: 2).

Aylık olarak çıkarılan dergi, on altı sayfa olarak yayımlanmıştır. Diğer sayılarda da sayfa sayısının 16 olduğu görülmüştür. Her ay düzenli olarak yayımlanan derginin son sayısının 1952 yılı Ağustos ayında yayımlandığı görülmüştür. Derginin bu son sayısında “Muhterem Okuyucu” başlığı ile okuyucuya veda niteliğinde bir yazı kaleme alınmıştır.

Dergide dernek faaliyetleri, genel haberler, Aksaray ile ilgili haberler, genel ve Aksaray özelinde sağlık haberlerine yer verilmiştir. Ayrıca dergi yazarları tarafından ele alınan konularla ilgili yazılar ve şiir köşesi de dergide yer bulmuştur. Dergi 16 sayfa olarak yayımlanmıştır. Aylık olarak yayımlandığı belirtilen derginin iki yıl süreyle çıkmış olduğu ve bu süre zarfında dokuz sayı yayımlandığı bilgisine ulaşılmıştır. Derginin basılı dokuz nüshası Milli Kütüphane envanterinde bulunmaktadır.

Derginin mizanpajı iki sütun olarak düzenlenmiştir. Kapak sayfası renkli olan derginin yine kapak sayfasına iki adet Aksaray’la ilgili fotoğraf yerleştirilmiştir. Derginin sayfalarında yer alan haberler ve yazıların hiç birinde fotoğraf kullanılmamıştır. Sadece derginin ikinci sayfasında daire içerisinde Hasandağı görseli kullanılarak oluşturulan logo paylaşılmıştır. Dergide yer alan haber sayıları incelendiğinde on altı sayfa yayımlanan dergide genel olarak her sayfada bir haber yer bulmuştur. Nadiren bir sayfada iki haber yer alırken, yine nadiren iki sayfada bir haber olduğu görülmüştür. Dergide toplam on dört farklı yazıya ve sekiz farklı şiire yer verilmiştir.

Derginin kapak sayfasında derginin ismi en üstte verilirken, dergi isminin hemen altında “Aylık Fikir-Sanat-Edebiyat Mecmuası” ibaresi yer almıştır. Derginin tespit edilen sayısında mavi renkte bir kapak tasarlandığı, ayrıca kapakta Aksaray temalı fotoğraf kullanıldığı görülmüştür (Hasandağı, Ekim 1950: 1). Derginin ulaşılan 12 nüshasında da kapak sayfası, farklı renklerde ve Aksaray temalı fotoğraflar değiştirilerek tasarlanmıştır. Derginin kapak sayfasında kullanılan farklı fotoğraflarla Aksaray’ın tanıtımına katkı sunmanın amaçladığı söylenebilir.

3.5.1.1. Dergide Yer Alan Haberler

Derginin okurla buluşan ilk nüshası olan 1. yıl, 1. sayısı incelenerek derginin içeriğindeki haberler aktarılmıştır. Derginin ilk sayısında kapakta Hasan Dağı fotoğrafı, kağıdı ve kağıdı süren bir kişi, çoban ve otlatıldığı koyunların çizimleri yer almıştır. Ayrıca kapakta bir çerçeve içerisinde “Aksaray’dan bir görünüş” yazısıyla Aksaray’ı anlatan bir fotoğraf verilmiştir (Hasandağı, Ekim 1950: 21).

Derginin ikinci sayfasında sol bölümde Neşriyat Müdürü olan Mehmet Altınsoy’un kaleme aldığı “Adımız için” yazısına yer verilmiştir. Yazıda derginin ismini Aksaray’ın halen önemli sembol değeri olan Hasan Dağı’ndan aldığı vurgulanmıştır. Türkiye’nin diğer önemli dağlarının da ismen zikredildiği yazıda derginin ismini aldığı Hasan Dağı gibi olacağı ve devamlılık arz edeceği okura aktarılmıştır.

Yine sayfada Atâ Çorakçı’nın kaleme aldığı “Hasandağı adının ilhamettiği” yazısı yer almaktadır. Yazıda Aksaray’da çocukluk dönemini geçiren herkesin Hasan Dağı’nın birçok efsanelerini dinlediği, herkeste Hasan Dağı ile ilgili anı oluştuğu ifade edilmiştir. Dağın, efsanelerini dinleyen çocuklara kendisi gibi heybetli olma ruhunu aşıladığı belirtilmiştir. Hasan Dağı’nın her zaman karlı ve dumanlı bir havada olduğunun aktarıldığı yazıda Aksaraylıları birbirine bağlayan önemli bir değer olduğu okura aktarılmıştır. Derginin künye bölümü de ikinci sayfada yer almıştır (Hasandağı, Ekim 1950: 2).

Derginin üçüncü sayfasında en üst kısımda derginin logosu yer almaktadır. Hasandağı resmî ile oluşturulmuş logonun hemen alt bölümünde ise “Fikir-Sanat-Edebiyat Dergisi” ibaresi yer almaktadır. Derginin bu sayfasında “BAŞLARKEN” başlığı altında derginin çıkarılmasını sağlayan Aksaray Yardımlaşma Derneği’nin kuruluşu ve bazı faaliyetleri ile derginin çıkış evreleri dile getirilmiştir. Yazının son bölümü derginin on üçüncü sayfasında yine aynı başlıkla yer almıştır. Derginin çıkış amacını anlatmak için hazırlanan bültene şu ifadelerle başlanmıştır:

“Tarihten önceki devirlerden akıp gelen Türk medeniyeti içinde her devirde mühim bir mevkii olan Aksaray’ımız ve Aksaray’lılar arasında bir âhenk yaratarak muasır cemiyetin istediği sosyal yardımlaşma ve içtimâî kalkınmayı temin maksadıyla 1947 yılında hamiyetli hemşehrilerimizin himmetiyle kurulan Aksaray Yardımlaşma Derneği bugüne kadar büyük gayesinin tahakkuku için maddi imkânları nispetinde mütevazî faaliyetine devam etti. Üç yıldan beri her gün bir adım daha atarak hedefine ulaşmağa gayret etti”

1947 yılında kurulan derneğin ilk yıllarının tamamen hazırlıklarla geçtiğinin aktarıldığı yazıda 1948 yılından itibaren kayda değer faaliyetlerin başladığı belirtilmiştir. Kayseri ve Ankara'daki liselerde dört Aksaraylının dernek imkanlarıyla eğitimlerine başladığı, yine ihtiyaç sahibi Aksaraylılara sağlık ihtiyaçlarını karşılamaları hususunda maddi destekler sağlandığı okura aktarılmıştır.

Derneğin 1950 yılında da buna benzer hizmetler yaptığının vurgulandığı yazıda Aksaray'da Ortaokul öğrencilerinin barınma ihtiyaçlarını karşılamak için bir yurt yapılmasının kararlaştırıldığı ve kısa sürede bunun gerçekleştirildiği bilgisine yazıda yer verilmiştir.

Aylık bir dergi yayımlanması hususunda da bir planlama yapıldığının aktarıldığı yazıda bu husus şu ifadelerle okura sunulmuştur:

“Diğer taraftan sosyal ve kültürel kalkınmayı temin maksadiyle aylık bir mecmua çıkarmayı tasarladı. Ve bu tasavvurunu sizlere (Hasandağı) adı ile sundu. (Hasandağı) büyük ve mukaddes hedeflere ulaşmak için ilk hamlenin kuvvet kaynağı ve çıkış sahasıdır. (Hasandağı) memleketimizin, ilim, fen, san'at, edebiyat, din vesair kültür sahasında yaptığı hizmetleri, vesikalarıyla Türk efkârına sunmak ve bu suretle Türk münevverlerinin ve büyüklerinin yapıcı ve koruyucu alâkalarını bu aziz yurt köşesinin üstüne çekmek için vazifelidir”

Derginin amacını ise Aksaray'ın doğal kaynakları, tarım, ticaret, sanayi ve ekonomik anlamdaki imkânları, bunları daha verimli hale getirilmesini halkın fikir dünyasına sunmak olduğu bilgisi okura aktarılmıştır. Genç yeteneklerin gelişmesi adına onlara fırsatlar sunulması gerektiği, onları bu noktada teşvik ederek yetişmelerine olanak sağlamanın da asli bir görev olduğu okurla paylaşılan başka bir kısmı oluşturmaktadır.

Memleket duygusuna da vurgu yapılan yazıda, hemşericilik gücü şu ifadelerle aktarılmıştır:

“(Hasandağı) yurdun her köşesine dağılmış olan bütün hemşehrilerimize memleket duygularını, düşünüş ve görüşlerini, ihtiyaçlarını duyurmaya ve bu suretle daimî surette memlekete ile alâkalarını temin etmeye, en uzak yerlerdeki hemşehrilerin sevinçlerine ve kederlerine ortak ve onların dertleriyle hemdert olmaya çalışacak, her hemşehrinin gücü yettiği kadar büyük vatanın bir parçası olan Aksaray'a hizmet ve yardım etmesine imkân ve fırsatlar hazırlayarak bunu isteyecek ve bu suretle bütün hemşehriler arasında bir kaynaşma, bir anlaşma ve ahenk temin etmekle vazifeli olacaktır”

Yine yazıda dergi içeriğinin hazırlanması hakkında Aksaray'ın tanıdığı simalarının, şairlerinin ve eleştirmenlerinin yazılarına ve şiirlerine yer verileceği bu sayede şehrin kültürel birikimine fayda sağlanmasının amaçlandığı vurgulanmıştır. Aksaray'a bu anlamda hizmet etmenin yanı sıra Türk kültürüne ilişkin bilgiler de aktararak tüm Türk dünyasının ilgisinin çekilmesinin arzu edildiği okura aktarılmıştır.

Dergi içeriğinde yerel yazıların yanı sıra tüm toplumu ilgilendiren edebiyat, sanat ve fikir yazılarına yer verilerek derginin tüm toplumun malı olmasına yönelik hizmet edeceği aktarılmıştır (Hasandağı, Ekim 1950: 3). Yazıda şu ifadeler yer verilmiştir:

“Bu suretle bir Aksaray mahsulü olduğu kadar olgun ve dolgun yazılarıyla herkese hitap eden bir mecmua olarak Türk aydınlarının ellerine ulaşacaktır. (Hasandağı'ndan yükselen ses, gönlü vatan aşkı ile yananların, saadeti nefesine hizmete değil, bu cennet yurt için gayrette bulunanların sesidir. Sizin olan bu sesin daima yükselmesi ve daha gür çıkması için bilerek, istiyerek cemiyete ve (Hasandağı'na yardım ediniz. Onu doğrakten sarsıntılardan korumak, büyütmek, besleyip süslemek ve olgunlaştırmak, hemşehrilerimizin en ileri vazifelerindendir. Mecmuamıza (Hasandağı) dedik. Onun kadar vakur, onun kadar heybetli, onun kadar sağlam ve onun kadar cevherli olsun diye...”

Derginin dördüncü sayfasında, Kazım Berksan'ın 'Köy Yolları ve Finansman' başlıklı yazısına yer verilmiştir. Haberin son bölümünün onuncu sayfada olduğu belirtilmiştir. Yazıda Atatürk'ün ülkenin kalkınması ve gelişmesi için yol yapılması gerektiği konusundaki düşünceleri aktarılmıştır. Atatürk'ün yolu olmayan ilçe ve köyler için ilkel ve uyuşuk bir yapıda olacağı, yolun insanları harekete geçiren ve hizmete koşturan ve insanları coşturan bir yapısının bulunduğu sözleri de vurgulanmıştır. Kazım Berksan'ın yol ile ilgili yaptığı bir araştırmanın da yer aldığı yazıda yaşanan yol sıkıntıları ve çözüm önerilerine ilişkin de bir takım bilgiler dile getirilmiştir (Hasandağı, Ekim 1950: 4).

Derginin beşinci sayfasında Muvaffak Sami Onat'ın 'Şiirde Yeni-Eski Davası' başlıklı yazısına yer verilmiştir. Bütün nesillerin kendilerini yeni ve kendilerinden öncekileri eski saydığının belirtildiği yazıda şiirde de çok sayıda yeni ve eski tartışmalarının yaşandığı ancak bunun iyi kötü şeklinde algılandığı anlatılmıştır. Sayfada Halil Soyuer'in "Gariplik" başlıklı da bir şiiri aktarılmıştır (Hasandağı, Ekim 1950: 5).

Derginin altıncı sayfasında Dr. Şeref Korkut'un 'Sıtma Afeti ve Moskof Belası' başlıklı yazısı yer almıştır. Yazının başlarında Osmanlı'dan, Türkleşme hareketlerinden ve Kırım'dan bahsedilmiştir. Kırım Türklerinin özellikle vurgulandığı yazıda Osmanlının

zayıflaması ve Türk birliğinin bozulmasına dikkat çekilmiştir. Çarlık Rusya ve Sovyetler birliğinin bu evrede bir takım emellerinin olduğu aktarılan yazıda sıtma hastalığının da onlar tarafından bu topraklara getirildiği bilgisi verilmiştir. Yine Kırım’da Türklere karşı yapılan vahşetin de anlatıldığı yazıda Sovyetlerin dağılarak rejim değişikliğine gidildiği ancak Moskof olgusunun Moskof kominizimi olarak devam ettiği vurgusu yapılmıştır. Sayfada sağ alt köşede İlhan Geçer’in “Damlalar” isimli şiiri okura sunulmuştur (Hasandağı, Ekim 1950: 6).

Derginin yedinci sayfasında Dr. Dede Baba’nın ‘Aksaray’ın Sağlık Durumu’ başlıklı yazısı yer almıştır. Yazıda Aksaray’ın kasaba olduğu ve yüz bin oranında bir nüfusa sahip olduğu bilgisi yazının girişinde belirtilmiştir. Aksaray kışının çok soğuk ve çetin geçtiği, yazın ise yine çok sıcak geçtiği ve bu iklimsel durumun sağlık açısından da bir takım hastalıklara yol açtığı belirtilmiştir. Bunun yanında beslenme bakımından da sıkıntıların olduğu ve önemli besin maddelerinden olan et ve buna benzer gıdalara erişimin zor olduğu vurgulanmıştır. Bir fakirlik durumunun aktarıldığı ve fakirlerin sağlık açısından da fakir olduğunun belirtildiği yazıda sağlık yatırımı yapılması, doktor tayin edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Yazının son bölümünde ise toplumun yaşam standartlarını iyileştirme, ameliyatların yapılabilir hale getirilmesini sağlayarak insanların sağlık alanında kuvvetli olmasını sağlamak, modern araç ve gereçlere hâkim olmak gereklilikleri de aktarılmıştır. Yine sayfa da sol alt köşede M. Kemal Aral’ın ‘Sanatoryum Geceleri’ isimli şiiri yer almıştır (Hasandağı, Ekim 1950: 7).

Derginin sekizinci sayfasında “Hasandağ Postası” ana başlığı altında bir takım haber konularına değinilmiştir. Haberlerde derginin kurulmasına olanak sağlayan Aksaray Yardımlaşma Derneği’nin faaliyetlerine, Aksaray’ın yeni ilçe belediye başkanının Ahmet Kadioğlu olduğuna ve yine Ahmet Kadioğlu’nun daha başkanlık görevine başlamadan yürüttüğü birtakım çalışmalara değinilmiştir (Hasandağı, Ekim 1950: 8).

Derginin dokuzuncu sayfasında “Aksaray’dan Tipler” başlığı altında Aksaray’a mal olmuş kişilerin hikâyelerine yer verileceği belirtilmiş. Yazı dizi olarak isimlendirebileceğimiz çalışmanın duyurusu okura şu ifadelerle iletilmiştir:

“Okuyucularımıza her sayfamızın bu sütununda Aksaray’da yetişip ilim, sanat, fen, din, tasavvuf v.s. de temayüz etmiş bir tipini tanıtmaya çalışacağız. Bu işte bir sıra takip etmiş olmak için en eskiden başlıyoruz. Aşağıdaki yazımızda mitolojik iki tipi takdim ediyoruz”

İlk tip olarak Ali Baba ve Hasan Baba aktarılmıştır ve ikili arasında geçen hikâye “Dağ başında evliyalık” başlığı ile verilmiştir (Hasandağı, Ekim 1950: 9).

Derginin onuncu sayfasında “Köy yolları” başlığı altında Türkiye geneli yol çalışmaları ile ilgili bilgilerden bahsedilmiştir. Derginin on birinci sayfasında Nusret Otyam’ın kaleminden “Cemiyet Hayatı Yardımlaşma Demektir” başlıklı yazı okurla buluşturulmuştur. Sayfanın sağ alt köşesinde Kemal Abal’ın “Döne’nin Kızına” başlıklı şiirine yer almıştır. Derginin on ikinci sayfasında dönemin Aksaray ilçe belediye başkanı olan Ahmet Kadioğlu’nun “Türkiye’de mahalli idareler bütçesinde devletin kontrolü” başlıklı yazısı yer bulmuştur (Hasandağı, Ekim 1950: 10-12).

Derginin on üçüncü sayfasında da Kadioğlu’nun kaleme aldığı “BAŞLARKEN” yazısı devam ettirilmiştir. Derginin on dördüncü sayfasında Tarık Günkurt’un kaleminden “Hayallerin ardından” başlıklı yazıya yer verilmiştir. Yazı başlığının üst kısmında yazının hikaye olduğu belirtilmiştir. Hikayenin sonunun da on altıncı sayfada yer aldığı belirtilmiştir (Hasandağı, Ekim 1950: 13-14).

Derginin on beşinci sayfası şiirlere ayrılmıştır. “Şiir sayfamız” başlığı altında Mehmet Çakırtaş, Murat Karaca, Mahmut Çakan ve Şevket Gökten’in kaleme aldığı şiirler sayfada aktarılmıştır. Derginin on altıncı ve son sayfasında Tarık Günkurt’un on dördüncü sayfada yer alan “Hayallerin ardından” başlıklı hikâye yazısının devamı yer almıştır. Sayfanın alt kısmında “Bu sayıdan sonra” başlığı altında derginin ikinci sayısında Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk, Operatör Dr. Şerif Korkut, Prof. Namık Orkun, Hikmet Tanyu ve Zeki Sofuoğlu ile birlikte birçok tanınmış imzaların mahalli ve umumi mevzular hakkında yazarlarının yer alacağı okurla buluşturulmuştur. Yine sayfanın alt kısmında “İtiraz” başlığı ile okura bir mesaj iletilmiştir. (Hasandağı, Ekim 1950: 15-16). Mesajda, şu ifadeler yer verilmiştir:

“Dostlarımızdan ve hemşerilerimizden yüzlerce mektup aldık. Bize ne duruyorsunuz, dediler. Onların sabrını suiistimal etmemek için acele çıktık. Kusurlu çıktık. Mümkün olan ilerde telafiye çalışacağız. Mümkün olmayan kusurumuzun bağışlanması dileğimizdir.”

3.5.2.Devrim Dergisi

Derginin ilk sayısı 10 Kasım 1964 tarihinde yayımlanmıştır. Derginin 1. yıl, 1. sayısı incelenerek bilgiler verilmiştir. Derginin son sayfasında yer verilen künye incelendiğinde

Aksaray Öğretmenler Derneği tarafından çıkarılan derginin imtiyaz sahibinin dernek adına Ramazan Hakan olduğu belirtilmiştir. Sorumlu Genel Yayın Müdürü'nün ise Ali İsmet Gençler olduğu belirtilmiştir. Basıldığı yerin ise İstanbul Matbaası olduğu aktarılmıştır (Devrim, Kasım 1964: 32). 15 Şubat 1965 tarihinde yayımlanan 4'üncü sayıda derginin künyesinde değişikliğe gidilmiştir. Sorumlu Genel Yayın Müdürlüğü görevine Ali İsmet Gençler'in yerine İbrahim Şimşek getirilmiştir (Devrim, Kasım 1964: III). 15 Nisan 1965 tarihinde yayımlanan beşinci sayıda yine künyede bir değişiklik yapılmıştır ve derginin baskı yerinin Çınar Matbaası İstanbul olduğu belirtilmiştir. 15 Mayıs 1965 tarihinde yayımlanan 6'ncı sayıda yine künyede bir değişiklik yapılmıştır ve derginin baskı yerinin Ege Matbaası Ankara olduğu bilgisi verilmiştir (Devrim, Kasım 1964: 33).

Derginin kapak sayfasında derginin ismi "DEVİRİM" en üstte mavi zemin üzerine siyah yazı ile verilirken, dergi isminin hemen altında kırmızı zeminde Aksaray Öğretmenler Derneği ve hemen alt kısmında "Düşün ve Sanat Dergisi" ibaresi yer almıştır. Kapakta Atatürk fotoğrafı, fotoğrafın son kısmında derginin ilk sayısına ithafen "Bu sayımız Ata'nın değerli anısına adanmıştır" ifadesi kullanılmıştır. Derginin sol alt bölümünde ise derginin çıktığı "10 Kasım 1964" ibaresi bulunmaktadır (Devrim, Kasım 1964: 1).

Aylık olarak çıkarılmaya başlayan dergi 1965 yılı Şubat ayına kadar aylık olarak çıkarılan derginin beşinci sayısı bu tarihten iki ay sonra Nisan ayında yayımlanmıştır. Yayın periyodunda bir ay aksama yaşanmıştır. Altıncı sayıda normale dönen dergi Mayıs ayında yayımlanmıştır. Derginin yedinci sayısı ise beş ay sonra 15 Ekim 1965 tarihinde yayımlanmıştır. Derginin yayın periyodunda yine aksama yaşanmıştır. Yayın periyodunda aksamaların yaşandığı derginin sekizinci ve dokuzuncu sayısı yine bir ay arayla Kasım ve Aralık aylarında basılmıştır. Derginin tespit edilen son sayısı (Dokuzuncu Sayı) ise bir önceki sayıdan yine bir ay sonra Ocak ayında yayımlanmıştır. Net olarak sabit bir yayın süresi olmadığı da böylece belirlenmiştir. Eldeki dergi sayıları incelendiğinde derginin 1966 yılı Ocak ayında "Aksaray Atatürk Anıtı Özel Sayısı" olarak son sayısının yayımlandığı tespit edilmiştir.

Sayfa sayıları bazı sayılarda farklılık gösteren dergi otuz dört ve elli iki sayfa aralığında yayımlanmıştır. Derginin Aksaray İl Halk Kütüphanesi envanterinde yedi sayısının olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Derginin mizanpajı bazı sayfalarda bir ve bazı sayfalarda iki sütun olarak düzenlenmiştir. Kapak sayfası renkli olan derginin yine kapak sayfasında bir adet Atatürk ile ilgili fotoğraf

aktarılmıştır. Derginin sayfalarında yer alan haberler ve yazıların hiç birinde fotoğraf kullanılmamıştır. Gazetenin iç sayfalarında yer alan bazı haber ve yazılarında fotoğraflar kullanılmıştır. Fotoğraf kullanımı olarak diğer yayın organlarına en fazla görsel unsurun kullanıldığı yayın organıdır. Dergide reklama yer verilmemiştir. Dergide yer alan haber sayıları incelendiğinde derginin her sayfasında farklı haberlerin yer aldığı, bazı haberlerin ise iki sayfada yer aldığı görülmüştür. İlk sayısı otuz iki sayfa çıkan dergide toplam on yedi yazıya ve bir şiire yer verilmiştir

3.5.2.1. Dergide Yer Alan Haberler

Derginin okurla buluşan 1. yıl, 1. sayısı incelenerek derginin içeriğindeki haberler aktarılmıştır. Derginin bu ilk sayısında yer alan yazı ve haberlerin tamamına yakını konu olarak Mustafa Kemal Atatürk'ü işlemiştir. Çıkış tarihi Mustafa Kemal Atatürk'ün vefat tarihi 10 Kasım olan derginin kapak sayfasında da ilk sayının Ata'nın anısına armağan edildiği belirtilmiştir. Derginin kapaktan sonra gelen sayfasında Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi yer almıştır. Derginin ikinci sayfasında “Ata'nın Bursa Nutku” yer almıştır. Yazıda Atatürk'ün gençlere inkılaplara ve cumhuriyete sahip çıkması gerektiği yönündeki sözleri aktarılmıştır (Devrim, Kasım 1964: 1-2).

Üçüncü sayfada da “Büyük Atatürk” isimli köşe yazısında “Ata” başlıklı yazı “Türk Gençliği” imzası ile verilmiştir. Yazıda gençlerin bağımsızlığın ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilelebet koruyucusu olacağı vurgulanmıştır. Bilinçli ve sağlam adımlar cumhuriyetin nesilden nesle aktarılacağına ifade edildiği yazıda ülkeye saldıracak düşmanlarında silah güçleri ne olursa olsun Türk gencinin asla yenilmeyeceği belirtilmiştir (Devrim, Kasım 1964: 3).

Derginin (1964: 4) dördüncü sayfasında Atatürk'e ait fotoğraf ve fotoğrafın altında Atatürk'ün şu sözüne yer verilmiştir:

“Ey yükselen yeni nesil! İstikbal sizindir. Cumhuriyeti biz tesis ettik; onu ilâ ve idame edecek sizsiniz”

Derginin beşinci sayfasında “Atatürk ve Egemenlik Anlamı” yazısı Atatürk imzasıyla yayımlanmıştır. Yazıda Türk milletinin özgürlüğü için, milletin namus ve şerefi için bütün gücüyle mücadele edeceği vurgulanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin hep yaşaması için güçlü bir yapıda olması için bilinçli olmak gerektiği ve buna karşı olanların hürriyete

karşı bir düşman olduğu bilgileri aktarılmıştır (Devrim, Kasım 1964: 5).

Derginin (1964: 6) altıncı sayfasında yine büyük bir Atatürk fotoğrafı ve fotoğrafın altında Atatürk'ün şu sözü yer almıştır:

“Ey millet! İyi biliniz ki, Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, müritler, mensupları memleketi olamaz.”

Derginin yedinci sayfasında “Özgürlük ve Toplum” başlığı ile Atatürk imzalı bir başka yazı yer almıştır. Yazıda, çocuk ve gençlere ilk olarak Türk milletinin bağımsızlık duygusunun milli kimliğine ve kültürüne sahip olmaları gerektiği ve bunlara karşı duran düşmanlara karşı her zaman mücadele edilmesi gerektiğinin öğretilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Yine bu hususta basının önemli bir güce sahip olduğu, milletin aydınlanması, milletin doğru yolda olmasının sağlanması, bu doğrultuda gerekli bilgilerin aktarılması için basına ihtiyaç duyulduğu bilgisi aktarılmıştır. Basın özgürlüğü ile ilgili de kısımların yer aldığı yazıda basın özgürlüğünün sakıncaları olacağı ancak bu sakıncaların yine basın özgürlüğü ifadeleri de dikkat çekmiştir (Devrim, Kasım 1964: 7).

Derginin sekizinci sayfasında İsmet İnönü'nün kaleminden “Yönetimlerimize göre Ata ve Atatürk” başlıklı yazıya yer verilmiştir. Yazıda, Atatürk'e minnet duygularına değinilmiştir. Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olduğu, özveriyle millete hizmet eden seçkin bir şahsiyet olduğu, Türk milletinin de her daim bunu bilerek hatıralarının yaşatılacağı aktarılmıştır (Devrim, Kasım 1964: 8).

Derginin dokuzuncu sayfasında Türk yazar ve diplomatlarından Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun, Kamu hukuku ve siyasal bilimlerde çalışan Prof. Dr. Yavuz Abadan ve akademisyen Prof. Selahattin Batu'nun Atatürk ile ilgili değerlendirmesi ve anılarından bahsedilmiştir (Devrim, Kasım 1964: 9).

Derginin (1964: 10) onuncu sayfasında yine büyük bir Atatürk fotoğrafı ve fotoğrafın altında Atatürk'ün şu sözü yer almıştır:

“Bir takım kuş beyinli kimselere kendinizi beğendirmek hevesine düşmeyiniz, bunun hiçbir kıymeti ve ehemmiyeti yoktur.”

Derginin on birinci sayfasında Prof. Dr. Turhan Feyzioğlu'nun Atatürk ile ilgili düşünceleri aktarılmıştır. Yine sayfanın en alt kısmında “Düzeltilme” başlığı ile haberlerde yapılan yazım yanlışlarına ilişkin bilgiler dile getirilmiştir (Devrim, Kasım 1964: 11). Düzeltilme metni şu şekilde okura sunulmuştur:

“Bir yanlışlık sonucu sekizinci sahife başlığındaki YÖNETİCİLERİMİZE kelimesi YÖNETİMNİLERİMİZE ve yirmi sekizinci sayfa başlığındaki YÖNETİCİLER kelimesi de YÖNETİCELER şeklinde basılmıştır, özür dileriz.”

Derginin on altıncı sayfasına kadar birçok farklı kişilerin Atatürk ile ilgili kaleme aldığı görüşler dergide yer almıştır. Derginin on yedinci sayfasında Halim Yağcıoğlu'nun kaleminden “Atatürk'ten son mektup” isimli şiire yer verilmiştir (Devrim, Kasım 1964: 16-17).

Derginin özgün içerikleri ise sayfa yirmiden itibaren başlamaktadır. Sayfada dönemin Aksaray İlçe Belediye Başkanı Mehmet Dalkılıç'ın “Devrim Çıkarken” başlıklı takdim yazısı yer almıştır. Yazıda Aksaray'da görevli olan ve Atatürkçü düşünce etrafında birleşen öğretmenlerin dergiyi çıkarmasının Aksaray adına önemli bir gelişme olduğu vurgulanmıştır. Belediye başkanın derginin her zaman destekçisi olacağının vurgulandığı yazıda dönemin Niğde Valisi olan İbrahim Öztürk'ün öğretmen, imam ve muhtar olarak üç temel aydın kitle olarak görülen kişilerle bir eğitim seferberliği başlattığı, derginin de buna katkı sağlayacağı Dalkılıç tarafından kaleme alınan takdim yazısında okura aktarılmıştır.

Derginin yirmi birinci sayfasında “Hoş geldiniz derken” başlığı ile dönemin Aksaray kaymakamı Sabri Yorulmaz'ın takdim yazı yer almıştır. Yazıda ilçenin tarih, kültür, turistik ve ekonomik anlamda çok farklı değerlere sahip önemli bir yer olduğu ancak yıllardır ihmal edilen bir durumda olduğu vurgusu yapılmıştır. Aksaray'ın Türkiye'deki birçok ilden bu özelliklerinin yanı sıra toprak büyüklüğü ve nüfus çokluğu ile de önde olduğunun vurgulandığı yazıda Aksaray'ın yeniden vilayet olması gerekliliği anlatılmıştır (Devrim, Kasım 1964: 21).

Derginin yirmi ikinci sayfasında ilköğretim okul müdürü olan Eyüp Dağaslanı'nın kaleminden “Ayarsızlık” isimli bir yazı okurla buluşturulmuştur. Vicdan ve bir takım ruhsal meselelerin konu alındığı yazıda, sürekli olarak fikir değiştirilmesi ve bunun bir ayarsızlık olduğu bilgisi aktarılmıştır (Devrim, Kasım 1964: 22).

Derginin yirmi üçüncü sayfasında Mustafa İpekdal'ın “Eğitim Sorunlarımız” başlıklı yazısı yer almıştır. Yazıda, kişilerin yaşamlarında uymaları gereken bir takım kurallar olduğu ve bu kurallara uygun bir yaşam sürülmesinin öğretilmesi gerektiği dile getirilmiştir. Özellikle çocukların da kendilerini toplumdaki kişileri rol model olarak yetiştirdiğinin aktarıldığı yazıda, herkesin bu noktada şahsiyetlerine dikkat etmesi gerektiği belirtilmiştir. Terbiyenin öneminin de vurgulandığı yazıda Montessa ve Jhon Dewey'in okullarında Dalton planı

uygulandığı ve bu planın çocukların kişiliklerini geliştirme hususunda farklı yöntemler uygulandığını ancak çocukların toplum içinde bu rolleri uygulayamadıkları aktarılmıştır (Devrim, Kasım 1964: 23).

Derginin yirmi dört ve yirmi beşinci sayfalarında Kıyas Parıltı'nın kaleminden “Güven ve Başarı” başlıklı yazısına yer verilmiştir. Yirmi beşinci sayfa da ayrıca Ali İsmet Gencer'in kaleminde “Sızı” başlıklı bir şiir yayımlanmıştır (Devrim, Kasım 1964: 24-25).

Derginin yirmi altıncı sayfasında Ramazan Hakan'ın kaleminden “Neden Köy Enstitüleri” başlıklı yazısı okurla buluşturulmuştur. Yazıda köy enstitülerinin kaldırılışına ilişkin eleştirel bilgilere değinilmiştir (Devrim, Kasım 1964: 26).

Derginin yirmi sekiz ve otuz birinci sayfalarında Aksaray Kız Enstitüsü'nün tanıtımından bahsedilmiştir. Enstitü yöneticilerinin vesikalık fotoğrafları ve fotoğraf altında unvan ve isimlerinin yer aldığı bilgiler verilirken, devamında enstitüyü anlatan yazı ve resimler sayfaları doldurmuştur (Devrim, Kasım 1964: 28-31).

Derginin son sayfasında “DERNEĞİMİZ” başlığı ile derneğin tanıtım yazısı yer almıştır. Yazı dernek yönetim kurulunun altlarında isim ve unvanları yazılı portre fotoğraflarla desteklenmiştir. Yazının giriş ifadeleri şu şekilde aktarılmıştır:

“Dört Ekim 1964 Cumartesi günü yapılan yıllık genel kurul toplantısından sonra göreve atanan öğretmenler derneği yöneticileri 1963-64 yılı sonunda geniş bir çaba içine girerek, önce sizlere ciddi bir yayım organını sunmaktadırlar”.

Derginin Türkiye’de yayımlanmakta olan diğer tüm dergiler gibi güçlü ve bilinçli bir yapıda olduğunun vurgulandığı yazıda, yine derginin devrimci ve halkçı öğretmenlerin düşüncelerini, söylemlerini içereceği bilgisi aktarılmıştır. Derginin haricinde birtakım etkinliklere de imza atacağı belirtilen derneğin Türkiye Milli Talebe Federasyonu ve bu yapıdaki diğer derneklerin de destekleriyle 31 Aralık 1964 tarihinde kültür festivali organize edileceği ve önemli sanatçıların sahne alacağı bilgisi okurla paylaşılmıştır.

Atatürkçü düşüncenin gerçek bir anlatımla halka aktarılacağı ve bu kapsamda 15 Şubat 1965 tarihinde açık oturum programı organize edileceği ve yine 23 Nisan 1965 tarihinde Kız Enstitüsü ve Cumhuriyet ilkokuluna Atatürk anıtı hediye edileceği bilgileri de yazıda yer almıştır. Yazı şu ifadelerle noktalananmıştır:

“Bütün bu çabalarla ilgili olarak daha şimdiden gerekli temaslara geçen dernek sekreterimiz Ali İsmet Gencer müspet sonuçlar almıştır. Topluma hizmet prensibinin bilinci içinde bulunan derneğimiz hepimizin ilgi ve yakınlığını bekler.”

Yine derginin son sayfasında haberlerin haricinde künye bölümüne yer verilmiştir. (Devrim, Kasım 1964: 32).

3.5.3. Oyun Dergisi

Aksaray’da ‘Oyun’ isimli derginin 1968 yılında yayımlandığı belirtilmektedir. “Aylık Sanat Dergisi” olarak yayımlanan dergi Aksaray Lisesi’nde edebiyat öğretmeni olan Abdullah Esen ve Sabit Kemal Bayındıran tarafından çıkarılmıştır. Derginin sayfa sayısının dört olduğu ve satış fiyatının ise 50 kuruş olduğu belirtilmiştir. Derginin çıkış amacını anlatan “Çıkarken” başlıklı yazı ilk sayıda okura aktarılmıştır. Yazıda genç yeteneklerin yarına hazırlanmasının amaçlandığı, dergini ayda bir kez yayımlanacağı, ilk sayının “Atatürk Özel Sayısı” olduğu, gelecek sayılarda bir takım tiyatro faaliyetlerinin dergiye konu olacağı gibi bilgiler okura iletilmiştir. Dergi ile ilgili İl halk kütüphaneleri, Milli Kütüphane ve diğer kütüphane arşivlerinde yapılan taramada basılı nüsha örneklerine rastlanmamıştır (Varlık, 2018: 364).

SONUÇ

Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesinin ardından 1864 yılında uygulanan yeni yerel yönetimler sistemi kapsamında yayın hayatına başlayan vilayet gazeteleri ile basın faaliyetleri Osmanlı'da ülke geneline yayılmıştır. Vilayetlerdeki haber ihtiyaçlarını karşılamak, vilayet halkına devlet erkanından haberler ulaştırmak, yine bölgede yaşanan sorunların devlet erkanına duyurulması gibi işlevsel bir yapıya bürünen gazeteler, yerel yerleşim bölgelerinde sosyal ve kültürel canlanmayı sağlamıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde de devam eden bu gelenek sayesinde birçok il ilk kez gazetelerle tanışmıştır.

Aksaray'da basın faaliyetleri Osmanlı'dan miras kalan vilayet gazeteciliği ile başlamıştır. 1926 yılında yayımlanmaya başlayan Aksaray Vilayet Gazetesi şehrin ilk gazetesidir. 1933 yılına kadar bu yayınlarına devam eden gazete, Aksaray'ın 1933 yılında il statüsünden düşürülerek ilçe statüsüne dönüştürülmesi ve Niğde'ye bağlanması sonrasında kapanmış, vilayet matbaası da Niğde'ye götürülmüştür.

Dönemin siyasi gelişmelerinin bir sonucu olarak yaşanan bu durumun ardından şehirde basın faaliyetleri uzun bir süre sessizliğe bürünmüştür. Aksaray'da basın faaliyetlerinin yeniden canlanması vilayet gazetesinin kapanmasının ardından geçen 17 yıllık bir zaman dilimi sonrasında 1950 yılında yeniden başlamıştır.

İlçe statüsünde olmasına rağmen gerek gazeteler gerekse dergilerle basın anlamında hızlı adımların atıldığı Aksaray'da 1950-1980 yılları arasında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Aksaray'da bu yıllar arasında 10 gazete ve 3 derginin yayımlandığı tespit edilmiştir.

1950 yılında Hasandağı isimli dergi ile yeniden canlanan Aksaray basını, Aksaray'ın ilçe statüsünde olmasına rağmen bu tarihten sonra ciddi hareketlilik göstermiş, 1951 yılında Ulırmak isimli gazete ile basın faaliyetleri hız kazanmıştır. Aynı yıl içerisinde Aksaray Sesi isimli bir gazete daha yayımlanmıştır. Yine, bu gazetelerin dışında çıkış yılları tam olarak bilinmeyen ve herhangi bir basılı nüshasına ulaşılamayan, ancak kaynaklarda 1951 yıllarında çıktığı aktarılan Demokrat Aksaray ve Yeşil Aksaray isimli gazetelerinde yayımlandığı bilinmektedir. O dönemde arşiv sistemine önem verilmemesi, Aksaray'ın ilçe olarak başka bir ile bağlı olması, dönem gazetelerinin baskı adetlerinin az olması ve zaman içerisinde kaybolması gibi nedenlerle bu gazetelere ulaşamamıştır.

Kültürel olarak canlanan, halkın sesinin yeniden duyurulmaya başlandığı Aksaray, kaybettiği il statüsünü geri kazanmak için basının gücünden etkin bir şekilde faydalanmak

istemiş, ilerleyen dönemde çok sayıda gazete ve dergi yayımlanmıştır. 27 Mayıs darbesinin ardından kurulan Milli Birlik Komitesi'nin aldığı kararlar ile Türk basınında yaşanan hareketlilik Aksaray'a da yansımıştır. Gazete ve dergiler hızlı bir gelişme gösterirken, sayılarında önemli artışlar yaşanmıştır.

Bu yıllarda ideolojik ve siyasi rüzgârdan etkilenen Aksaray'ın, 1960 sonrası yayınları arasında siyasi saiklerle çıkarılan gazetelerin olduğu görülmektedir. 1961 yılında Yeniler Gazetesi, 1964 yılında Devrim Dergisi, 1965 yılında Aksaray Sesi Gazetesi, 1966 yılında Hasandağı Gazetesi, 1968 yılında Oyun Dergisi, Aksaray'da 1960'lı yıllarda yayımlanan süreli yayınlardan olmuştur. 1970'li yıllarda devam eden gazete çıkarma furyasında, Aksaray'da 1976 yılında Ulurmak Gazetesi ve Aksaraylılar Haber Bülteni isimli gazeteler yayımlanmıştır. Arşiv kayıtlarında, kütüphane envanterlerinde ve literatür taramalarında ulaşılamayan başka gazete ve dergilerin olduğu da muhtemeldir.

Yapılan incelemelerde yayımlanan gazete ve dergilerin yayın sürelerinin farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir. Aksaray basınında yayınlar; günlük, haftalık, aylık, iki ayda bir ve daha uzun aralıklarla okurla buluşturulmuştur. Çoğunlukla gazeteler haftalık, dergiler ise aylık olarak yayımlanmıştır. Gazetelerin bir kısmının düzensiz aralıklarla çıkarıldığı, bazılarının ise uzun ömürlü olmadığı görülmüştür. Bu gazeteler içerisinde en uzun ömürlü olan ve diğerlerinden farklı olarak günlük yayın yapan gazeteler 1966 yılında yayımlanmaya başlayan Hasandağı Gazetesi ve 1976 yılında yayımlanmaya başlayan Ulurmak Gazetesi olmuştur. Gazete ve dergilerin sayfa sayısında ve fiyatında değişiklikler olduğu görülmüştür.

Genel olarak gazeteler dört sayfa şeklinde çıkarılmış, dergiler ise daha fazla sayfa ile okurla buluşmuştur. Dergilerin sayfa sayıları her sayıda değişkenlik göstermiştir. Haberler genel ve yerel olarak gazete sayfalarında yer bulmuştur. Zaman zaman uluslararası gelişmelerle ilgili haberlerde gazete ve dergi sayfalarına taşınmıştır.

Yine gazete ve dergilerde abonelik sistemi uygulanmıştır. Abonelik Aksaray'daki tüm yayınlarda öne çıkan önemli bir unsur olmuştur. Bu sayede okur sadakati oluşturulmak istendiği görülmektedir. Reklam olarak dar bir yelpazeye sahip olan yayın organlarında resmi nitelikte reklamların da yer aldığı görülmüştür. Reklam geliri ve abonelik uygulaması sayesinde kazanılan ücretler ise gazete ve dergilerin masraflarını karşılamak açısından önemli bir kaynak oluşturmıştır.

Gazetelerde, dönemin baskı tekniğinin etkisiyle yazım yanlışları, harf ve tarih hatalarının fazla olduğu görülmüştür. Fotoğraf kullanımı yine baskı tekniklerine göre değişiklik göstermiştir. Bazı gazetelerde erken yıllarda çıkmasına rağmen fotoğraf unsuruna yer verilirken, daha yakın tarihli gazetelerin fotoğrafsız yayımlandığı gözlemlenmiştir. Yine bir sayısında fotoğraf kullanılan gazetenin bir sonraki sayısında hiç fotoğraf kullanılmadığı da görülmüştür.

Günümüzde, basın faaliyetlerinin hala başlamadığı, yani gazete ve dergisi olmayan ilçeler düşünüldüğünde, geçmiş yıllarda ilçe statüsünde olmasına rağmen il kültürü ile hareket eden Aksaray'da basın faaliyetlerine önem verildiğini söylemek doğru bir değerlendirme olacaktır.

Yerel ile geneli buluşturmak, iktidara Aksaray'ın sesini duyurmak Aksaray basının asli görevlerinden olmuştur. Bu anlamda Aksaray'da yayımlanan gazete ve dergilerin görevlerini iyi şekilde yaptıkları söylenebilir. Ancak dönemin siyasi yapısı, Aksaray'ın ilçe olması, baskı tekniklerindeki zorluklar gibi birtakım nedenlerden dolayı gazete ve dergilerin düzenli ve uzun ömürlü yayın yapmaları zor olmuştur.

Aksaray'da 1926-1980 yılları arasında yayın yapan bu gazete ve dergiler, çıkarıldıkları zaman diliminde gerek ulusal gerekse uluslararası gelişmelerle ilçe halkını bilgilendirmiş, kamuoyu oluşturmuş ve şehrin kültürel iklimini canlandırmıştır. Ayrıca Aksaray'ın yeniden il statüsünü kazanması, yatırımlardan mahrum kalmaması, bağlı olduğu Niğde siyasetine ortak olması adına önemli bir görev ifa etmiştir.

12 Eylül 1980 askeri darbesiyle yaygın ve yerel basın büyük yara almıştır. Bu nedenle 1980 sonrası Aksaray basınında yaşanan gelişmeler çalışmada kapsam dışı tutulmuştur. 1984 yılı ülkenin dünyaya açıldığı liberal ekonomiye geçiş yılları olmuştur. Darbenin etkilerinin silinmeye çalışıldığı bu dönemde basın sektörü de ekonomik dönüşümden nasibini almış, gazetecilik ve yayıncılık sektörü endüstriye dönüşmüştür. Günlük basın faaliyetlerinin bu süreçte hızla artması nedeniyle Aksaray'da 1980 sonrasında yayımlanan gazete ve dergilerin ayrı bir çalışmada değerlendirilmesi yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

- Aksaray Valiliği. (2011). *Osmanlı belgelerinde Aksaray vilayeti*. (T. Koltuk, Dü.) Ankara: Aksaray Valiliği.
- Alemdar, K., & Uzun, R. (2019). *Herkes için gazetecilik*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Alver, F. (2010). *Gazetecilik bilimi ve kuramları*. İstanbul : Kalkedon Yayınları.
- Arabacı, C., Ayhan , B., Demirsoy, A., & Aydın, H. (2009). *Konya basın tarihi*(2 b.). Konya: Palet Yayınları.
- Atabay, M. (2015). *1981'den günümüze Türk basın tarihi ve gazeteciler*(2 b.). Edirne: Paradigma Akademi.
- Aydeniz, H. (2007). Tarihsel ve Literal Açıdan Yerel Gazetecilik. S. Gezgin içinde, *Türkiye'de yerel basın*(s. 1-27). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Yayınları.
- Ayhan, B. (2009). *Atatürk ve basın*. Konya: Palet Yayınları.
- Benek, M. (2016). Osmanlı'da Basının Doğuşu ve II. Meşrutiyete Kadarki Gelişimi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(7), 27-39.
- Bulut, F. (2018). Toplumsal Değişim ve Siyaset Üzerinde Basının Etkisi. M. Uğur (Dü.), *Türk Basın Tarihi Uluslararası Sempozyumu 19-21 Ekim 2016 / Elazığ*. içinde 1, s. 67-87. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Can, A. (2022). Vilayet Aksaray ile Kaza Aksaray'ın Siyasi ve İktisadi Açıdan Bir Değerlendirmesi (1921-1989). *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 35, 129-145.
- Çadırcı, M. (1985). Tanzimat'tan Cumhuriyete Ülke Yönetimi. V. Çakmak içinde, *Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi* (Cilt 1, s. 210-244). İstanbul.
- Çakır , H. (2006). Tarihimizin İlk Mizah Dergisi Diyojen'in Kapatma Cezalarına Yine Mizahi Yoldan Gösterdiği Tepkiler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(15), 161-172.
- Çakır, H. (2002). *Osmanlı'da basın iktidar ilişkileri (azınlık basını, Türkçe basın ve dış basın)*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çakır, H. (2011). II. Meşrutiyet'e Kadar Osmanlı'da Basın İktidar İlişkileri. *İletişim Fakültesi Dergisi*(11), 95-113.
- Çavuş , S. (2018). Aksaray Vilayet Gazetesi'nde Cumhuriyetin İlk Yılları ve İnkılaplar (1929-1930). *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 37-57.
- Çavuş, S. (2017). Yerel Basının Sorunları üzerine Tespitler: Aksaray Örneğinde Nitel Bir Araştırma. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(4), 19-32.
- Çavuş, S., & Çifçi, M. E. (2020). Aksaray Vilayet Gazetesi'nde Türk Dış Politiskası (1929-1930). *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 312-330.

- Çavuş, S., & İşliyen, M. (2018). Aksaray Vilayet Gazetesi'nde Cumhuriyet'in İlk Yılları ve İnkılâplar (1929-1930). *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 37-57.
- Çelik, K., & Çakar, E. (2018). Osmanlı Basın Tarihinde Önemli Bir Merkez Olarak Beyrut ve Beyrut Vilayet Gazetesi. M. Uğur (Dü.), *Türk Basın Tarihi Uluslararası Sempozyumu 19-21 Ekim 2016 (Elazığ)*. içinde 1, s. 149-186. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Çığ, Ü. (2007). 19. Yüzyılda Osmanlı'da Gazetecilik Hareketleri: Takvim-İ Vekayi'den Vilayet ve Özel Girişim Gazetelerine. S. Gezgin içinde, *Türkiye'de yerel basın*(s. 29-75). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Yayınları.
- Dağdelen, M. Ç. (2020). *Yerel gazetecilik alanı (mekanizmalar, işleyiş ve stratejilerle denizli kent örneği)*. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.
- Deniz, Ö. (2019). *Basın özgürlüğünün yüzyılı 1864-1964*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Dervişoğlu, F. M. (2009). Milli Mücadele Döneminde Basın ve İrade-i Milliye Gazetesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 159-166.
- Dinçer, Ö. (2020). *Mukaddimeler zaviyesinden tanzimat dönemi gazeteleri*. İstanbul: Hiperyayın.
- Doğan, H. (2017). Millî Mücadelede İşgal ve Zaferlerin Aksaray'daki Yansımaları. S. M. Yıldız, A. Can, & M. Özkaya (Dü.), *II. Uluslararası Aksaray Sempozyumu* içinde (s. 276-281). Aksaray: Kalkan.
- Duman, D., & Özkuzgun, S. (2018). 1935 Genel Seçimlerinde Türk Basınında Siyasal Bir Obje Olarak Kadın. M. Uğur (Dü.), *Türk Basın Tarihi Uluslararası Sempozyumu 19-21 Ekim 2016 / Elazığ*. içinde 2, s. 1199-1224. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Erdem, B. N. (2007). 12 Eylül İhtilalinin Yerel Basının Haber Seçimleri Üzerindeki Etkisi: Hakimiyet Gazetesi Örneği. S. Gezgin içinde, *Türkiye'de yerel basın*(s. 111-139). İstanbul : İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Ertan, T. F. (2011). *Başlangıcından günümüze Türkiye cumhuriyeti tarihi*. Ankara: Siyasal Kitapevi .
- Eski, M. (2012). Kent Kültürünün Oluşmasında Basının Görevi: Kastamonu Örneği. *Dört Öge*(1), 141-152.
- Gezgin, S. (2007). *Türkiye'de yerel basın*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Girgin, A. (2009). *Türkiye'de yerel basın*. İstanbul: Der Yayınevi.
- Gündüz, U. (2018). *Osmanlı'dan günümüze basın ve modernleşme*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Gürkan, N. (1998). *Türkiye'de demokrasiye geçişte basın (1945-1950)*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Güz, N. (1991). *Türkiye'de basın-iktidar ilişkileri (1920-1927)*. Ankara: Gazi Üniversitesi.

- Güz, N. (2000). Osmanlı'da Basın. *Selçuk İletişim Dergisi*, 1(3), 40-57.
- Hanlıçe , M. (2018). Ortadoğu'da Osmanlı Vilayet Gazetelerine Bir Örnek: Zevrâ Gazetesi (1869). M. Uğur (Dü.), *Türk Basın Tarihi Uluslar Arası Sempozyumu 19-21 Ekim 2016 Elazığ*. içinde 1, s. 231-270. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- İbrahimow, O. (2016). Osmanlı Devleti'nde İlk Basın Yayın Faaliyetleri ve Tuna Gazetesi. *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*(5), 82-94.
- Kabacalı, A. (2000). *Başlangıçtan günümüze Türkiye'de matbaa, basın ve yayın*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Kaya , E. (2020). *Tarih'ten günümüze Aksaray*. Aksaray: Yeni Aksaray Basın Yayın.
- Kihtir , A. (2021). Ulusal Kurtuluş Mücadelesi Sürecinde Atatürk ve Basın. N. Çokluk içinde, *Atatürk ve Kitle İletişimi* (s. 29, 82). İstanbul: Der Yayınları.
- Kocabaşoğlu , U., & Akan, A. (2019). *Mütareke ve milli mücadele basını direniş ile teslimiyetin sözcüleri ve "mahşer" in 100 atlısı*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kocabaşoğlu, U. (1991). Tuna Vilayet Gazetesi. *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*(2), 141-149.
- Kocabaşoğlu, U., & Birinci, A. (1995). Osmanlı Vilâyet Gazete ve Matbaaları Üzerine Gözlemler. *Kebikeç*(2), 101-122.
- Koç, B. (2015). Tuna Vilayeti Gazetesi ve İçeriğine Dair Bazı Bilgiler (Mart 1865-Mart 1868). *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 34(57), 121-158.
- Koç, İ. (2006). *Tek parti döneminde basın iktidar ilişkileri (1929-1938)*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Koloğlu, O. (1985). II. Abdülhamid'in Basın Karşısındaki Açmazı. V. Çakmak içinde, *Tanzimattan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi* (s. 82-93). İstanbul: İletişim yayınları.
- Koloğlu, O. (1992). *Osmanlı'dan günümüze türkiye'de basın*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Koloğlu, O. (2014). *İlk gazete ilk polemik*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Koloğlu, O. (2020). *Osmanlı'dan 21. yüzyıla basın tarihi*. İstanbul: Pozitif.
- Konyalı, İ. H. (1974). *Abideleri ve kitabeleri ile aksaray tarihi*(Cilt 2). İstanbul: Fatih Yayınevi.
- Köksal, A. (2018). II. Abdülhamid Dönemi'nde Gazetecilik Mesleğine Dair Muhtelif Görüşler. M. Uğur (Dü.), *Türk Basın Tarihi Uluslar Arası Sempozyumu 19-21 Ekim 2016 Elazığ* içinde (s. 815-851). Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Özbay, C. (2014). *Dünyada ve osmanlı'da basının tarihsel gelişim süreci*. İstanbul: Doğu Kitapevi.
- Özkaya , Y. (2014). *Milli Mücadele'de Atatürk ve Basın (1919-1921)* (3 b.). Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

- Özkaya Duman, O. (2013). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Ulusal'dan Yerel'e Basın ve Yayıncılık Faaliyetlerinin Gelişimi Üzerine Bir Değerlendirme. *Turkish Studies*, 8(12), 1031-1041.
- Özsoy, S. (2019). Çok Partili Hayata Geçiş Sürecinde Yerel Basın: Bolu Örneği. *İNİF e Dergi*, 4(2), 92-110.
- Öztoprak , İ. (2014). *Türk ve batı kamuoyunda milli mücadele*. Ankara : Türk Tarih Kurumu Yayınları .
- Öztürk, Y. (2019). Bursa Basın Hayatı'nda Hüdavendigâr Gazetesi. *Universal Journal of History and Culture*, 2(1), 63-78.
- Özyürek, M. (2018). Milli Mücadele Dönemi'nde İstanbul Basınının Anadolu'dan Haber Alma Kaynakları. M. Uğur (Dü.), *Türk Basın Tarihi Uluslararası Sempozyumu 19-21 Ekim 2016 / Elazığ*. içinde 2, s. 1095-1115. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Şapolyo, E. B. (1971). *Türk gazeteciliği tarihi her yönüyle basın*. Ankara: Güven Matbaası.
- Şeker , M. (2007). *Tekniği, içeriği, çalışan profili, haber kaynakları, ekonomi politikası, gücü ve sorunlarıyla yerel gazeteler*. Konya: Tablet Kitapevi.
- Şimşek , H., & Yıldırım, A. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*(12 b.). Ankara: Seçkin.
- Talip, A. (2007). Yerel Eğitim Tarihi Kaynağı Olarak Diyarbakir Vilayet Gazetesi. *AÜİFD*(1), 135-151.
- Tekeli, O. (2008). Aksaray Vilayet Gazetesi'ne Göre Aksaray'ın Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Durumu 1926-1933. M. Şaşmaz içinde, *Niğde, Aksaray ve Nevşehir Tarihi Üzerine* (s. 185-237). İstanbul: Kitabevi.
- Tokmakçioğlu, E. (2011). *Türk basın tarihi* . Ankara: İsim Yayınları.
- Topal, N. (2013). Niğde Basın Tarihinden Bir Kesit (1924-1931). *Turkish Studies*, 8(5), 797-813.
- Topuz, H. (1973). *100 soruda türk basın tarihi*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Topuz, H. (2018). *II. Mahmut'tan holdinglere türk basın tarihi*(8 b.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tuğluoğlu, F. (2016). Aksaray Vilayet Gazetesi ve Muhtevası Hakkında Bazı Değerlendirmeler. *I. Uluslararası Aksaray Sempozyumu* (s. 271-280). Aksaray: Aksaray Üniversitesi.
- Uçak , O., & Erkal, A. (2019). Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Yerel Basının Gelişim Süreci. *Selçuk İletişim Dergisi*, 12(1), 92-122.
- Ulucak, B. (2010). *Türkiye'de Mülki İdare Sistemi ve Sistemin Güncel Sorunları - Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı.

- Ulusoy Nalcıoğlu, B. (2013). *Osmanlı'da muhalif basın'ın doğuşu (1828-1878)*. İstanbul: Yeditepe.
- Unbehaun, H. (2001). Sivas Vilayetinde Basının Doğuşu. *Türk Bilim Araştırmaları*(10), 10-37.
- Varlık, B. (1985). Yerel Basının Öncüsü Vilayet Gazeteleri. V. Çakmak içinde, *Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi* (Cilt 1, s. 99-102). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Varlık, B. (2018). Aksaray Basın Tarihi Üzerine Bir Not. (M. Yüksel, Dü.) *Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi*(45), 363-366.
- Vurgun , F. (2020). Yerel Medya'nın Kamuoyu Oluşturmada Rolü: Aksaray Örneği. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yalman, A. E. (2020). *Modern Türkiye'nin Gelişim Sürecinde Basın 1831-1913*. (B. Keşoğlu, Dü.) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yamaç, M. (2020). Türkiye Devleti'nin İlk Anayasası 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 204-220.
- Yazıcı, N. (1991). Vakay-i Mısriye Üzerine Birkaç Söz. *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)*, 2(2), 267-278.
- Yazıcı, N. (2017). Atatürk Dönemi Kitle İletişimi Üzerine Bazı Değerlendirmeler (1920-1938). E. Ünlen (Dü.), *Türkiye Cumhuriyeti'nin Ekonomik Ve Sosyal Tarihi Uluslararası Sempozyumu*. içinde 2, s. 1087-11-36. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Zekai, G. (1999). *Milli mücadele başlarken Türk kamuoyu* . Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

GAZETE VE DERGİLER

Aksaray Sesi, 1951

Aksaray Sesi, 1952, 2. Yıl, 41. Sayı

Aksaray Sesi, 1965, 1. Yıl, 1. Sayı

Aksaray Vilayet Gazetesi, 1926, 1. Yıl, 1. Sayı

Aksaray Vilayet Gazetesi, 1929, 4. Yıl, 150. Sayı

Aksaraylılar Haber Bülteni, 1976, 1. Yıl, 1. Sayı

Devrim Dergisi 1964, 1. Yıl, 1. Sayı

Hasandağı Dergisi 1950, 1. Yıl, 1. Sayı

Hasandağı Gazetesi 1966, 1. Yıl, 1. Sayı

Uluurmak Gazetesi 1951, 1. Yıl, 1. Sayı

Uluurmak Gazetesi, 1978, 2. Yıl, 451. Sayı
Yeniler Gazetesi, 1961

İNTERNET SİTESİ

<https://www.aa.com.tr/tr/p/tarihce>

<http://anadolununesi.iletisim.gov.tr/view/index.xhtml>

<https://aksaray.ktb.gov.tr/TR-63620/cumhuriyet-donemi-ve-aksaray39in-vilayet-olusunun-tarih-.html>

<http://www.aksaray.gov.tr/aksaray-tanitim>

EKLER

EK-1Aksaray’da 1926-1980 yıllarında yayımlanan gazete ve dergilerin listesi⁴

GAZETE VE DERGİ ADI	İLK YAYIN YILI	İMTİYAZ SAHİBİ	YAYIN PERİYODU
AKSARAY VİLAYET GAZETESİ	1926	Dönemin Mektupçusu	HAFTALIK
HASANDAĞI DERGİSİ	1950	İmtiyaz Sahibi: Ahmet KADIOĞLU	AYLIK
ULUIRMAK GAZETESİ	1951	İmtiyaz Sahibi: İbrahim ACAR	HAFTALIK
AKSARAY SESİ GAZETESİ	1951	İmtiyaz Sahibi: Ahmet KADIOĞLU	HAFTALIK
DEMOKRAT AKSARAY GAZETESİ	1951	-	-
YEŞİL AKSARAY GAZETESİ	1951	İmtiyaz Sahibi: Faik GÜR	-
YENİLER GAZETESİ	1961	İmtiyaz Sahibi: Kenan ARIBAŞ	-
DEVİRİM DERGİSİ	1964	İmtiyaz Sahibi: Ramazan Hakan	AYLIK
AKSARAY SESİ GAZETESİ	1965	İmtiyaz Sahibi: Sinan KALYON	HAFTALIK
HASANDAĞI GAZETESİ	1966	İmtiyaz Sahibi: Adem DOĞRUER	GÜNLÜK
OYUN DERGİSİ	1968	İmtiyaz Sahibi: Abdullah ESEN - Sabit Kemal BAYINDIRAN	AYLIK
ULUIRMAK GAZETESİ	1976	İmtiyaz Sahibi: İlhami PEREK	GÜNLÜK
AKSARAYLILAR HABER BÜLTENİ	1976	İmtiyaz Sahibi: Nafiz Turhan ERUZ	2 AYDA BİR

⁴ Gazete ve dergilerin listesi çıkış yıllarına göre sıralanmıştır.

تورمور [۱]

۱۹ تشرین اول سنه ۱۹۲۶

۱۳ ربیع الآخر ۱۳۴۵

سنه [۱]

آبونه شرائطی :

سنة [۲۰۰] آبی آبی [۱۳۰] غروشدور

اعلانات وازارله نامدر

اعلانات مندرجاتی مسئولیت قبول ایلر

نسخه سی [۵] غروشدور

اداره خانه : آقسرائی ولایت مطبعه سی

غزته به عائد یازارله اوراق و کتاب مطبعه

میریفته کوندرلیقدور

فائده ل بازیر درج اولنور . درج اولیان

اوراق اعاده اوتاراز

اقبسیته برای

ولایت غزنه شهر

شماره [۱۵] غروشدور

هفته سی کیش نسخه ل [۱۵] غروشدور

شماره ۱

سنة ۱

کون آیدین

قارداشلر

غزته مز شیمدیک حشمه به لیش

اولور وسی ولایت غزنه سیدور

مسکک ایلک ماله سنده آکلاشیرک:

هب صمیمیت هب عتله نووارشاد

ساجاجقدر. الزیاده خلقت کولینک

اکلا به یه یکی بر لسان قوللاغمه

جالیته جقدر بومرزده یازاش سیاسی

و شخصی اولماق شرطیه علمی ،

ادبی ، قی بازیر اجرا و تطبیق قابل

فائده ل شیلر بیچون ستونیز آجقدر .

شهر واستقلال ملی و آتی منافع قیش جمهوری

بره باشلایان وری سمدت ترفیک الیو کنگلرته

چهارمعه عزم ایدن بیوک داهیمز محترم

رئیس جمهورمن غازی باشامن

باشلایان به شفت و وادیم ایدیشی

آلهک عتایله غزنه مز بو کون عالم

وجوده طوغدی . یک بیوک استمداد

وانکشانه مالک بو نوواد : آقسرائیک

جالیشان و دایما ترقی ایشیان محترم

خلقت کزاده طبع سلیمیدور ایلک سوزی

تحدیت نمش و قدر شناسلق اولمیدور .

زیرا قدر بیان ملتله آرمسند

قدری بللر چو غازی درین دوشونور .

سک بو زمایچون یک بیوک بروطفه در

آلهک ایچون غزنه مز بمنزهر بیلیمه

قارداشلیره « کون آیدین »

دیوب بجرای کلامده جولانه باشلار

باشلامز طفر واستقلال ملی و آتی

منافع قیش جمهوری بره باشلایان

و قی سمدت و ترفیک الیو کنگلرته

جقارمعه عزم ایدن بیوک داهیمز ؛

عزم رئیس جمهورمن ؛ غازی باشامزه

واوشت . شامس امر ؛ جسور

بولداشیر . ایدی حرمت و محترمی ؛

یازار و شکر الیو رفیع و تقدیم

ایدرک الیو تحسین و طبعی بیاز بورها

ساز باشلانج ایله ماشیدن عقر

آقام و عیبت آلهرق ، حالده اصلا

بولقت بیوک معظوره لک شامس لیلی

بودی استغناک بیچکلک بوللرته

شالار .

بیله ایکلیک ؛ آریلق ؛ غریبق

قالندی . هب برک : هب عیبت :

بورلک ؛ بو عیبت : بره دها نیجه

نیجه قیشی ؛ سمدت کونلر ادواک

ایندره جقدر بوکا : ترفیک هر کون

بردلو کوکل اوغشایی دیدارنی

کوزمکله سوشکده زایدیا کومدیکمن

بکین دورلرک عبرت ویرن سقائنی

کوز اوکته کتیرم شو بر ایکی

سنه لک رفاه و ترفیق الیو کوچک

قسی بیله اونک عصرلر به صمیمته .

مامشدی . شهسزدرکه بو ترقیات

جمهوریت قیشک تورک سجه عالمینه

اوردانی جلا محسولیدور . وقتله

مزارلرمن خاتمه لرمزدن چوق ایدی

حیاتده کیرمز ، مزار ماشلاری

قدر ماوغری ، بو کیک و کوستریشلی

دکلدی . کیم ایشایریدی که بیگلر جمعه

بویش بوشنه آتوب کیدن و قشله اولورک کاه ، کاه سیل

بابوب شاهلر شاهانلر هیتان اولور ارماعی برله آلتون

اولسون ؛ نور کبلسون غازی باشا رشیدلده مطیع

[بیوک ایکلیک صمیمته]

و قارمز بر اولدانی تلمیح و اشارت ایلوندور .

آقسرائی و آقسرائیلر ایچون بوته غنبارلندور .

حسن یتیمز مشترک مساعیمز بره نه یابوق مکالاتی بولدی

یوزی کوستردی چوق شکر هر شیمزدن و حق مکونانغردن

شواکت مقلان کون آیدین سرلوحه سیله ازمقلنمک

سبی مصباحه شرفی آیدینی ایلچنده رفاه و سمدتله

اوراق قیشی اظهارله برابر قصه مزده کی الکتری

شور و شعل بولای و لاغزده آتی کیچهرمن کوندر

هفته
آکسرای
چهارشنبه

هفتگی حوادث

1 اوست طری اوچین صیده

اوچینجی مدیت - چونکی غازی تورکیه ایلیک بیوک رئیسیدر ، غازی بزه مدیت نه دیک اولدین اوکریدی . بزی جیجوره چورن مللر : جیانیلرین هر ایدنده عقی شاشیرنه جی بر سرتهلر ترقی سمدت وکنیکلک میداندنه قوشارکن بیسک بر دلو زخیر ایللر ، قوزل : قلمیز ودمانمز باغلی ایدی عادتا ماومش بر قلمیه صابلاغشقی ، ماومش ماوشون قالش هر هانکی بر عسوت چورومکه حکوم اولدیندن زده کوند کونه چورویوب کیدیوردی . یلمز ؛ یورولق یلمز بر عزم وایمان ایللر ایزدن ماوندی بزی لایق اولدینمز ترقی وختیاری بوللر او : جیقادری .

ایلیک بیوک وداهی رئیسیدر . بزه تکمیل دنیاده کی بئیرتهلر صیتی بر صورتده باغلی بولدیلمیزی او بزه اوکریدی انسانلیمیزی بک طائی لالیله او بزه کلاندی انسانلیمیزی بک یلمیز بیکسز انسان طالشقی دیک اولان انسیدن کایر .

غازی پاشا بزم باشمز مکتبه قهر بزه ایدلر تکمیل دنیا انسانلارین قاجتین عادتا یلمیز بر حالده ایدک

زنگین اولقی اصولی

زنگین اولقی ایلک کوچک ایلری برکدربوب بیوک ایلر باغله اولورملا زده اوقدر بوزمه جالغه ایت برلر جانیوک بوزدن بیکریملیون قازان بته آدمواردر اوعدن برحساب ایدم بوزمه تک بر دانهسی ولایزده ا کتیا برعروشه دور . بیک غروشلر بیک بوزمه آلسق اشانده ددیکم اولمه قنده صافلاوب بیا ایدن برله ملا استابول وجوارنه کوندر . سک اراده ا کتیا بیدی بچی غروشه ساتیلنه قندن بئیشیش

آهون فیاتله

آهون فیاتله ؛ متین ، شریف مال آلمی آرزو بیوران ذوات کرامت (غنایکدهد مالهر و تبرکاتی) تجارتخانه سنه اوغرامدان بقیه عله کیسه ملری منتضری اقتصادنددر .

قیشاق قاش باطوقلر ؛ قاش ، ازک و جوقلر ایچون حاضر روب ، جاکت ، باطو و مشعل ؛

یرل و آوودیا ؛ معمولان دوز چپکلی قریب دوشلر ، قریب دهمور ، شادموز و سائر ایلکلیر ؛ ماضولای لوبلر و سائر قاشلر ؛ تیور ، پویین و زقیردن معمول حاضر کولکلر ؛ هر نوع قزمواتلر ، یوک وایرلک ، قاشق و ایغه قاشلار ، چورایلر ، الیوانلر ؛ مینولر ، چوبی باشقلری یوک آتیلر ، فاسکیت و شاپلر ، باسئون و شمشیرلر هر چند عطریات ، تووات طاققزی ، خالولر ، بطانیلر و هر چند کونل چشیدیلری وسائر وسائر الحاصل بالمیوم لوازمات نمازمه مزده موجود اولدین کی عتم مشقارلیمیزی عمن ایدم بیک ایچون هر نوع احتیاجلری آرزولری وجهله سیرایش ایدر و کتیه تیز .

آت یاریشی

بو آتیک یکر آتینده آت یاریشی یایله بئیدی اوسورکده اعلان ایلدیدی قشط انیر آتینهده آتیک یکر یایکشی کونی آت یاریشی یایله جی وولایز آت یاریش رسمی اورایه اشتراک ایش اولدین و قوق الماده کوزل اولدین یاریش مزده هر طرفدن رغبت ایدیلدی ا ک شیلدی ایچون آت صاحب لره زمان براق اوزره قوشومری سا ه تعین نامی ۱۹۲۶ تاریخنه علقی ایتدیلمز اعلان اولور .

اقداری ولایحی عالییه منصوبه

آکسرای ولایتی هفتگی پیاسه جدولی

بهر کیلیسی	ق	نوی	ق	ایه	نوی
۲۱۰	سرت	۱۵۰	۱	ساری اینک	۱
۲۶۰	پاش	۱۳۰	۱	پاش مانه	۱
۱۸۰	علول	۱۰۰	۱	قیون	۱
۱۳۰	چاودار	۸۰	۱	دوک	۱
۱۲۵	آزبه	۸۰	۱	پوک	۱
۲۳۰	کتن	۱۲۰	۱	تندک	۱
۱۰۰	اذهین	۵۰	۱	کچی قیل	۱
۲۳۰	یورچاق				
۲۰۰	مربک				
۲۶۰	قوری فصولیه				

ولایت مطبوسی

آهون فیاتله

آهون فیاتله ؛ متین ، شریف مال آلمی آرزو بیوران ذوات کرامت (غنایکدهد مالهر و تبرکاتی) تجارتخانه سنه اوغرامدان بقیه عله کیسه ملری منتضری اقتصادنددر .

قیشاق قاش باطوقلر ؛ قاش ، ازک و جوقلر ایچون حاضر روب ، جاکت ، باطو و مشعل ؛

یرل و آوودیا ؛ معمولان دوز چپکلی قریب دوشلر ، قریب دهمور ، شادموز و سائر ایلکلیر ؛ ماضولای لوبلر و سائر قاشلر ؛ تیور ، پویین و زقیردن معمول حاضر کولکلر ؛ هر نوع قزمواتلر ، یوک وایرلک ، قاشق و ایغه قاشلار ، چورایلر ، الیوانلر ؛ مینولر ، چوبی باشقلری یوک آتیلر ، فاسکیت و شاپلر ، باسئون و شمشیرلر هر چند عطریات ، تووات طاققزی ، خالولر ، بطانیلر و هر چند کونل چشیدیلری وسائر وسائر الحاصل بالمیوم لوازمات نمازمه مزده موجود اولدین کی عتم مشقارلیمیزی عمن ایدم بیک ایچون هر نوع احتیاجلری آرزولری وجهله سیرایش ایدر و کتیه تیز .

Nüşası (5) Kuruştur

İDAREHANE

Aksaray vilâyeti matbaası

gazeteye ait yazılar tahrirat müdürlüğüne gönderilmelidir diğer işler için matbaa müdürlüğüne müracaat edilmesi lâzımdır .

Tesis tarihi : 19 Birinci teşrin 1926

AKSARAY

Vilayet

GAZETESİ

Günü geçen (15) kuruştur

ABONE

Seneliği (250) altı aylığı (140) Kuruştur .

İlanat ücreti tarifeğe göre dir İlanat müdrecatından mes'uliyet kabul edilmez faydalı yazılar konulur konulmayanlar iade edilmez .

tel . ad . aksaray vilâyet matbaası

Sayı — 113 30 İkinci Kânun — 1929 Çarşamba
18 şaban — 1347 yıl — 3

Aksaray

«Çiftçi kardeşler kooperatif şirketi» esas mukavelenamesi

İcra vâkilleri hey'eti celilesince tasdik buyruldu

İktisadiyatımızın inkişaf ve tashih için bu teşebbüs çok mühim ve hayatidia

Her işde el birliği çok mühimdir . Bir kuvvetin kâfi gelmediği işde bir kaç kuvvet birleşirse o iş hemen yapıla bilir . Uzun misallar göstermeğe lüzum görmüyoruz .

Canlı iki misaldan bahsetmek kâfidir :

El birliği olmasaydı tarihin seyrini değiştiren o muazzam ve müthiş istiklâl cihadını yapamaz, o büyük zaferi kazanamaz ve bugün hür ve temiz bir hava içinde yaşayamazdık . O el birliği olmasaydı bugün esir ve hizmetçi vaziyetinde bir kaç rumun tahkir ve tezyifleri altında ezilip kahrolacaktık . Türk buna nasıl tahammül ederdi ? İşte : cihanca tanınmamızı ve bugünkü temiz , saf ve hür havamız içinde yaşamamızı o istiklâl cihadındaki el birliğine boğuluyoz . Ve yine el birliği olmasaydı Aksarayımızda «Azmi Milli» şirketi-miz vücuda gelmez ve bugün gördüğümüz muazzam un fabrikası-m, Elektrik fabrikasını ve bunlardan tevellüt eden kazanç ve nurlarını görmek mümkün olurmu-
du ? Aksarayımızda değil böyle tesisat yapmak, bunun yüzde onu nisbetinde tesisat yapmak ha-nğimizin kuvveti dahilindedir ?

İşte el birliğinin meydana getirdiği büyük eserler .

Hep işitiyoruz : Bulgarlar biz-den ayrıldıktan sonra pek fakir ve geri oldukları halde bu gün çok yükselmişlerdir . Güçük bir devl-

Birincikânun 929

Tarih kaydetmediği bir günü daha salâhelerine geçirdi .

birinci kânun 929

Butarihte bütün türkiyede ce-halete resmen ilân harp ettiğimiz gündür . Baharp ilân vilâyetimizde de bir kânunsanide fevkalâde me-rasim ve tezahüratla icra edilmiş ve yürümeğe başlanmıştır . Necar-eki biz bunillet mekteplerini sevin-ince , tehâlükle açar ve harbe girişirken istiklâl harbi ve bu harp kahramanlarından aziz maarif ve-kilmiz Mustafa Necati beyi gayb-etmekle müteellim olduk . Sevinç içinde , neş'e içinde bu kara haber hepimizi müteessir etti . Hersene bugünü tes'it ederken bu kahra-man büyük türk evladının ruhu-nu da taziz ve takdis edeceğimize şübhe yok .

Büyük milletimize muvaffakiyet ve aziz ölüye rahmet dileriz .

et olmalarına rağmen neden ve nasıl yükseldiler ? hemen cevap verelim : şirketler sayesinde ve bi-lhassa kooperatif sayesinde . Bu ko-

operatifler bulgarları sayı hayret bir surette terakki ettirmiş , zengin ve müreffeh yapmıştır .

Akıllı tam manasile « iktisat » asrıdır . Bugün iktisadiyatı iyi ol-mayan, iktisaden fev'a vaziyette bu-lunan devletler er geç ezilmeğe, mahvolmağa mahkûmdurlar .

Görüyoruz ki hükümetimizin birinci ve başlıca meşğuliyeti ; iktisadiyatımızın inkişaf ve tarsi-ni üzerinde temerküz ediyor .

Âli iktisat meclisi teşkil ettirildi . Bu âli meclis çareler aradı ve aramakta . Bulduğu çareler tabii-dir ki ehemmiyetle tatbik edilecek

Diğer vilâyetlerimizde de şirk-etler ve bilhassa İstanbul ve İzmir de kooperatif şirketlerinin teşkil-i-ne çalışılmaktadır . Türk azmi , türk kuvveti elbet bu mes, eleyi de halledecektir .

Bu iktisadi mücadelede Aksar-ayımız birinci safta bulunmak ba-htiyarlığına nail olmuştur ,

« Azmi milli » anonim şirketini « Halk iktisat » bankası takip et-mi-şti . Bugünde Aksaray vilâyeti « Çiftçi kardeşler » kooperatif şir-keti tasdiki resmîye iktiran ederek onlara iltihak ediyor . Bir kaç sene zarfında bunlara snai müessesati-mızın da kavuşacağına şüphemiz yok .

Vilâyetimizin çok azimkâr, faal, şahşkan aziz valisi Ziya bey efendi vilâyet dahilinde sıhhat , umran , ırfan sahâlerinde attığı kuvvetli adımlara bugün çok kuvvetli iktisadi hamlesi de iltihak ediyor . iki

DIŞ TABİBİ
Zeki Demirelli
Hastalarını günün her
saatinde kabul eder
NOT : Demek ki takım dışı,
Birinci sınıf içilik,
Hastalarına atmalı subalet.
Adres : Yeni Hal Arkası

ULUIRMAK

Haftalık Siyasi Memleket Gazetesi

Yıl : 1

Sayı : 1

Pazartesi
23

Nisan - 1951

FİYATI 10 KURUŞ

İdare Yeri : Hükümet Caddesi
No. 8 Birinci kat - AKSARAY

23 Nisan Bayramı Türk Milletine kutlu olsun

Bugün 23 Nisan Milli Haki-
miyet ve Çocuk bayramıdır. 31
sene evvel bugün Türkiye'de
ilk Büyük Millet Meclisi Büyük
Atanın reisliğinde ve Haki-
miyet kayıtsız şartsız Türk mil-
lette tanınmıştır. Aynı zaman-
da günün mutlu sevincini bu-
günü yavrularının gözlerinde
görmek insanı bu büyük güne
Çocuk bayramı dememize de

vesile olmuştur. Bu suretle 23
Nisan hem Hakimiyet bayramı
olarak büyüklerin, hem de Ço-
cuk bayramı olarak küçüklerin
gönüne yerleşmiş tarihi günle-
rimizden biridir.

Bugün bütün yurttan olduğu
gibi Aksaray'da da bu mutlu gün
kutlanacaktır. Hakimiyet ve
Çocuk bayramı hepimize kutlu
olsun.

Haftalık

Neşir Hayatına Girerken

Artık âdet olmuştur; her yeni gazete ne-
şir hayatına atılırken onun gayesi, tutacağı yol, yapacağı iş bir ön-
sözle sayılır döktür. Ama bu prensipler son-
radan çiğnenir, gazete-
nin asıl gayesi kaybolur, ve şunun bunun oynanacağı olurmuş oda başka.. Maksat bir ön-
sözle asil ve yüksek (!) gayesi, ideali belirtmek değildir ? Sonrasına Allah kerim !..

Bu âdetden bizde ayrı kalamazdık. Yal-
nız her şeyden evvel gurasını işaret etmek isteriz ki, gazetemiz ilk günden itibaren çizdiği yoldan yarım derece bile inhiraf etmeyecek ve ilk gün nasıl ise, bir sene beş sene 20 sene sonra da öyle olacak ve öyle kalacaktır. Gazetemizin şunu bunu yapacağız demeden önce ilk ve ana prensibi bu müstakim yol olacak-
tır.

Hassaten tekrar ediyoruz ki, gazetemiz kendisi ve memleket hayrı için hak bildiği yoldan ayrılmıyacaktır. Her şeyden evvel memleket ve ona hizmet etmek azmi de hak bildiği yol olacaktır. Bu bakımdan gazetemiz en küçük bir fedi düşünce ve görüşe yer vermeyecek, şunun bunun aleti ise kat'iyen olmayacaktır.

Nasıl Uluirnak Aksarayımıza feyz ve bereket getiren işe, "Uluirnak" ta Aksaray efkârı umumiyesinin makesi ve onun feyz ve bereket kaynağı olacaktır.

"Uluirnak", mütevazı hali ile neşir hayatına ayak basarken Aksaray için faydalı ve hayırlı bir iş yaptırır. (Devamı S. 4 de)

On dört Mayısın birinci yıldönümü

Ankara, 20 (İstanbul Ajansı) — On dört Mayıs inkılabının birinci yıldönümü yaklaşmış bulun-
maktadır. Demokrat Parti teşkilatından genel merkeze yapılan müracaatlarda, bu hususta genel merkezin bir kutlama programı hazırlayıp hazırlamayacağı sorulmaktadır. Bu müsaibetle, Demokrat Parti Genel Başkanı olan Başbakan Adnan Menderes'in reyde vatandaşlara hitap ederek, bir iktidar yitimin bilâncosunu yapması muhtemeldir.

Konya Millet Partisi il kongresi yapıldı

General Şefik Çakmak ve O Nuri Köni kongrede bulundular

Kongreye sekiz ilçe delegesi iştirak etti. Kongre çok hareketli geçti

Konya (20 - Özel) — Cuma günü Şehin al-nemasında Millet Partisinin il Kongresi yapıldı. Kongre de Parti genel yürütme kurulundan Başkan Vekili eski İstanbul Milletvekili Osman Nuri Köni General Şefik Çakmak, altı ilcenin de-

legeleri ve iki ilcenin mü-
zahitleriyle Belediye Başkanı, D.P. ve C.H.P. mensupları ve kalabalık bir halk kitlesi hazır bulun-
muştur.

Saat 9 da yoklama yapılarak nisbın mevcut olduğu anlaşıldıktan sonra Kongre Başkanlığına Cihanbeyli Başkanı ve Nazmi Ünal Başkan vekillğine Kadıncı delegesi Nusret, kâtipliklere de Konya'dan Yusuf Akçaya ilçe delegeleri seçildikten sonra gündeme devam edildi.

Konya il yürütme kurulu Başkanı Avukat Galip Bilge Çalışma raporu nu okudu. İhtisap ve aleyhtarlık pek çok konuşmalar oldu. Mütevazın hesap ve mürakip raporlarında oku-
(Devamı S. 4 de)

Navlun ücretleri indiriliyor

Yakında faaliyete geçecek olan Denizbank uzun müddettenberi birçok şikâyetlere sebep olan navlun fiyatlarının indirilmesi meselesini ilk işlerden birisi olarak ele alacaktır.

Yeni hazırlanacak olan tarifede, beyannamele deniz nakliyat şirketlerinin mevcut tarifeleri esas tutulacaktır. (ANKA)

Gnl. Mac Arthur Amerikan kongresinde konuştu

Kongrede General Truman'a şiddetle hücum etti

General Asyada yatıştırma siyaseti güdüldürse Avrupada komünizmi önleyemeyiz, dedi

Vazifesini, Allahın gösterdiği yolda başarıya çalışmış, ihtiyar bir asker olarak çekiliyorum

Mac Arthur (sağda) ve yeni B. Milletler Komutanı Ridwan

Washington, 21 (A.P. Usis a.s.) — General Mac Arthur Amerikan Kongresi buzuunda beklenen mü-
him demecini vermiştir.
"Sizlere hayatımın son demlerinde, sırf memleketime hizmet maksadıyla kinsiz ve hiddetsiz hıtabediyorum.

Birleşik Amerika, Asya ve Avrupa meseleleriyle karşı karşıya bu un-
maktadır. Bazı kimseler (Devamı Sayfa 4 de)

Mayısın ilk haftasında

Donanmamıza mensup bir filo Malta'ya gidecek

Ankara 21 (Özel) — Donanmamıza mensup bir filo, mayısın ilk haftasında Malta'ya bir ziyarette bulunacaktır.

Tümamiral Ridvan Koral'ın komutanlığında ki filo; Gayret, Muavenet, Sultanhisar ve Demirhisar muhripleriyle Amara, Alanya, Antalya ve Ayazlık mayın tarama gemileri, Akar Kemal gemisi ve Oruçreis. Mu-
retreis ve daha henüz isimli belli olmayan üçüncü bir denizaltı iştirak edecekler.

Filonun Malta'ya gidi-
şi tamamen bir ziyaret-
(Devamı S. 4 de)

Rus ordusundan 34 subay tevfik edildi

Komünist aleyhtarı propaganda yapmaktan sanıklar

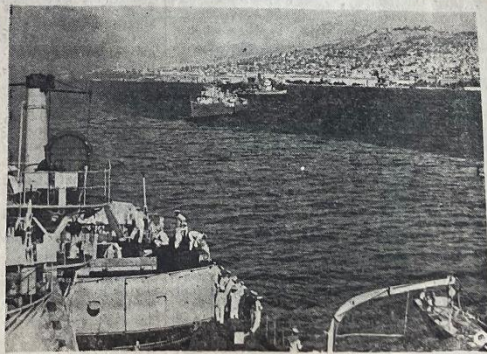
Berlin, 21 a.s. (R-uter) — Komünist aleyhtarı haberler ajansının dün akşam bildirdiğine göre, Sovyet gizli polisi Doğu Almanya'daki Rus ordusuna mensup 34 subay ve eri tevfik etmiştir.

Bu şahıslar komünizm aleyhinde propaganda yapmaktan sanık-
tır. Aynı ajans, ayrıca yedi

Alman içişlerinin tevfik edildiğini bildirmektedir.

931 Doğumlu Hava ve Jandarma sınıfları askere alınacak

Haber aldığımızı göre 931 Doğumluların Hava ve Jandarma sınıflı 25 Nisan'da Kit alarına sevk edilmek üzere şubede toplanacaklardır.

Donanmamıza mensup filolardan biri boğazi geçerken

Aksarayda yegâne toptancı
HAZIM KULAK ve NURİ YAZICI
Ticarethanesi

Vestfalia süt makineleri, her nevi bakkaliye çeşitleri, çimento, teahhüt işleri ve her nevi ticaret

Kısa bir müddet zarfında saygı değer müşterilerinden gördüğü rağbetten cesaret alan müessesem, imkân dahilinde bütün kolaylık ve suhuletli müşterilerine göstermek için karar altına almıştır. Fiyatlarımız rekabet kabul etmeyecek derecede ucuzdur.

Bir tek tecrübe iddiamızın doğruluğunu ispata kâfidir

Adres: Ziraat Bankası karşısı

HÜKÜMET TABİSİ

Dr. HİKMET NECMİ GÖKTUĞ

Hastalarını her gün kabul eder

Adres: Hastahane civarı Merhum Hicabi Kızıltan evi

Ankara - İskenderun yolu üzerinde bulunan, Aksarayımızda duracak yolcuların istirahat edebilecekleri yegâne yer

Yeni Park Otelidir

Müşterilerinin bütün ihtiyaçlarına her türlü konforu ile cevap verecek durumdadır

Şirin Aksarayda, rahat sakın bir gece geçirmek zevkini size ancak Park Otel salonları tatdıracaktır.

Adres: Halkevi ve parkı karşısı

ALI ABAY

DAHİLİYE MÜTEHASSISI

Dr. KEMAL GÜRKAN

Memleket Hastahanesi Dahiliye Mütahassısı

Hastalarını her gün kabul ve muayene eder

Adres: Orta Okul Civarı

Otuz senedenberi

Temiz işçiliği ile tanınmış

OSMAN ÖRS ve KARDEŞLERİ

Bilumum oto, traktör, tamiri ve her türlü ziraat aletleri yapımı elektrik kaynak işleri

DOKTOR - OPERATÖR

HAMDİ KOCABAŞ

Memleket hastahanesi baştabibi ve operatörü

Hastalarını hergün kabul eder

Hastahane Civarı Merhum Neşet Ef. Evi

Yeni açılan

H. MEHMET TEKELİ ve ORTAĞI

Her türlü inşaat ve elektrik malzemesi, Bilumum bakkaliye çeşitleri, Vestfalia süt makineleri, yeni gelen Alman malı SIEMENS marka cereyanlı ve pilli radyolar

Ziraat Bankası karşısında

Konya M. P. II kongresi yapıldı

(Başarılı S. 1 de)

narak hepsi oya konularak kabul edildi.

Bundan sonra dilekçelere geçilerek (Kongre kararları) kısa ve özlemler arasında Genel Kongre arza değ. r mahall ihtiyaçlara ve kanun mevzuatına tasuluk edenleri ve gayet kıymetli de mevcut olup hepsi zaptı geçtikten sonra öğle paydosu yapıldı.

Öğleden sonra saat 14 te oturum açıldı. Gündem gereğince II yürütme kurulu, Disiplin kurulu seçimleri yapıldı, tasnif devam ederken Genel Şefik Çakmak söz alarak esdü.

Konya II yürütme teşkilatında bilhassa ittifakla kaydedilen, partili arkadaşların, millet partisi davasında tam bir anlayışla çalıştıklarını gördüğün, partinin tasfiye edildi canlı bir misalinin gördüğünü 14 Mayısın beri 50 ye yakın il teşkilatı

kurulduğunu belirtti. Söz alan Osman Nuri kömde lüyük mevzuatı millet partisinin nasıl anladığını esaslı ve hukuk çerçevesi içinde ve tam bir selâhiyetle anlattı.

Könl sözlerine devamla din ve dünya işlerinin tamamen birbirinden ayrıldığını, kimsenin bu mevzuatı ele almadığını bir zamanda Millet partisinin bunu programına pervasızca ve sarahalle koyduğunu işaretlen sonrd.

İktidar partisinin yel-niz muhalif olarak C.H.P. yi ele aldığını, Başbakanın onlara el uzattığını ve bunu Samet Ağaoğlu-nun daha dün Malatya-nukunda tekrarladığını izerinde durarak, Millet partisinin tasfiye edilmediğini, gün geçtikçe kuvvetlendiğini, iktidar partisinin hâlini anlındemokratik kanunları yasattığını söyleyerek sözlerini alkışlar arasında sonuçlandırdı.

Kongre samimi bir hava içinde sona erdi.

Neşir hayatına girerken

(Başarılı S. 1 de)

gına ve yapacağına kâ-nidir. Bu fayda ve hayr-ı daha da arttırmak ancak aziz okuyucularının müzaheretleri ile olacaktır.

Biz tamamen hata ve kusurdan ari olarak çıktığımızı iddia etmeyeceğiz, hatta bu için biraz da acemisi olduğumuzu itiraf edeceğiz. Fakat bu noksanlarımız, hiç bir zaman memleket yolundaki çalışmalarımıza mani değildir; hatta müjveriktir.

"Ulurmak", Aksarayımızın fikir mecrasında yavaş yavaş okunmaya hazırlanırken - en geniş bir hüsnüniyetle - onun yolunu kesmek isteyenlerin bulunabileceğini kabul etmiyoruz. Böyle bahtsızlar çıkarsa dahi, bu nafi bir hareket olacaktır; hizmet akısına mani olmak beyhudedir.

Buna mukabil bizim yolumuzda, bize yardım edeceklerin çok hemde pek çok olduğuna inanıyoruz. Zaten bu inanış, bize "Ulurmak", ı çıkarmak cesaretini vermiştir. Hizmet yolumuz açık olsun.

Bu vesile ile "Ulurmak", aziz okuyucularını hürmet ve muhabbetle selâmlar.

Donanmamıza mensup bir filo Maltaya gidiyor (Başarılı sayfa 1 de) tır. Hıg bir manevraya iştirak etmeyeceği gibi başka limanlara da uğramıyacaktır. Filo Maltada üç gün kalacaktır.

Gnl. Mac Arthur Truman'a şid. detle hücum etti

(Başarılı sayfa 1 de)

bu iki vazifeyi başarmak için kuvvetimizin kâfi olmadığını söylüyorlar. Bundan daha beter bir bozgunculuk tasavvur edemiyorum. Komünistler bütün dünyayı tehdit etmektedirler. Aya'da yaptığımız siyasi takibat, mek Avrupa'da komünist ölemeye mufat gayelerimizi zayıf düşürür.

"Komünist Çin'in mdehalesi yeni siyasi kararlar alınmasını icabet-tiren yeni bir vaziyet meydana gelmiştir. Fakat bu kararlar alınmamıştır.

Mücadeleci bir zihniyetle konuşan 71 yaşındaki General demıştir ki: "Benim durumuma tahrib etmek için gayretler sarfedilmiştir. "Benim bir harp kurtulduğum iddia edildi.

"Dünyada hakikatla bundan daha uzak birşey yoktur."

General Mac Arthur sözlerini şöyle bitirmiştir. "Artık askerî mesleğimi sona erdirmeyor ve vazifesini Allahın gösterdiği yolda başarmaya çalışmıyım. İhtiyar bir asker olarak çekiliyorum. Allah ısmarlasın."

Çok Çocuklu Ailelere

Verilen para ikramiyesi

kaldırılıyor mu?

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı; Umumi Hıfzıssıhha Kanunu gereğince çok çocuklu ailelere verilmekte olan para ikramiyesinin kaldırılmasına dair kanunun tasarrufları hazırlamıştır. Bakanlık tasarrufları gereğince şimdiye kadar çok çocuklu 151453 kişiye 458330 liranın dağıtımına bu aduğunu hâlen 27614 kişinin sıra beklediğini, esasen çok öz'ü olan bu yardımın kaldırılması ica-bettini belirtmektedir.

Tasarrıya göre, beş veya daha fazla çocuğu bulunan ailelara para ikramiyesi yerine eğer istilerse maddalya verilecektir.

33 üncü devre

Yedek Subaylar

Diploma aldı

Yedeksubay Okulunun 23 üncü dönem eğitimini başarı ile bitiren yedek subayların diplomaları Cuma günü Yedeksubay okulunda yapılan bir törenle verildi. Tören-de Büyük Millet Meclisi Başkanı, Milli Savunma ve Ulaştırma Bakanları, Genelkurmay Başkanı, Genelkurmay ve Milli Savunma Bakanlığı İleri gelenleri hazır bulunmaktadırlar.

Koredeki bir hava meydanından İleri hatlara malzeme ve mühimmat götürmekte olan bir nekiye uçağı havalandırırken R. Milletler Kurvetlerine mensup Uçak-Avar topçuları nöbet bekliyorlar.

İngiliz Camiası Başkanlarının Londra'da yaptıkları toplantıdan sonra Amerikaya kısa bir ziyaret yapan Yeni Zelanda Başkanı Sidney G. Holland Başkan Trumanla konuşarak Yeni Zelanda şahlisinin Amerika halk ve kuvvetleri ile, dünya sulhuna temin etmek üzere onur onuru buluncaklarını söyledi. Başkan Truman, Başbakan Holland, Dean Acheson, Büyük elçi Sir Carl Brenden görülmektedir.

Ulurmak

Haftalık Siyasî Memleket Gazetesi

Sahibi

İbrahim Acar

Yazı işlerini idare eden me's'ul müdür

Ruhi Çorakçı

Gazeteye gelen yazılar basılma basılmama inde adlımaz

ABONE ŞARTLARI

Yıllığı 5 lira

6 aylığı 3 lira

İlan Şartları

Resmî ilanların satımı 50 kuruştur. Resmi ilanlar pazariğe tabiidir. İlanlardan mesuliyet kabul edilmez

Basıldığı Yer:

Yeni Kitap Basımevi - Konya

SALI
1
Ocak 1952
Fiatı 10 Kuruş
İlan Şartları
Satır 25, Santimi 75 kuruştur.

AKSARAY

SESI

HAFTALIK-TARAFSIZ-SİYASİ-MEMLEKET GAZETESİ

SAHİBİ
AHMET KADIOĞLU
Yazı İşlerini Yöneten
Nusret K. Otyam
İDARE YERİ
Halk Evi - Aksaray
ADRES
AKSARAYSESI - Aksaray

YIL : 2

SAYI : 41

Belediyecilik kongresinde

Ahmet Kadioğlu

Büyük manada bir ai- topluluğu olan belde belediye memurlarının birlikteliğiyle hemşehrilerin hizmet ve hakları bakımından en mühim karakteristiği bir anme müessesesidir.

Birçok ahvalde amme menfaatleriyle şahsi ve ferti menfaatlerin çarpıştığı ve çatıştığı bu müessesenin statüsünün bugün kü demokratik zihniyete uygun olmadığı da bir vakaıdır. Yeni bir devreye girmiş bulunan camiaımız her cihetten pek tabii ola- rak zihniyet değişikliği bek- lemekte haklıdır. Belediye- cilik bakımından da bu yeni zihniyeti bekleyen bütün belediyeciler Türk Belediyecilik Derneğinin dördüncü genel kongresi- ne, mutad toplantı günün- ün iki defa tehir edilmiş bulunmasına rağmen bü- yük bir ekseriyetle iştirak etmiş bulunuyordu.

Yurdun her köşesin- den gelmiş olan belediye- ciler, bütün meselelerde- ki evelden konuşmuş ve hazırlanmışlar gibi ilti- fak halindedi.

Belediyecilik tarihimiz de ilk kadın Belediye Re- is olan Mersin belediye Reisi sayın Müfide İlhan, bir şifhesiz 500 e yakın kongre üyeleri arasında sadece tek oluştı değil kongre çalışmalarındaki ol- gunluğu, mesleki bilgisi ve enerjisiyle dikkati çek- yordu. Bundan başka kong- reye taınan Belediye Re- islerinden biride Şenkaya Belediye Reisi idi. Bu mes- lektaşımız Erzurumun her- hangi bir köyesinde göze- çarpmıyan Şenkaya sını- hakikaten gayet hazırlıklı ve planlı bir şekilde propa- ganda ediyordu. Konuş- maları samimi ve sade idi.

Kongrenin bütün tip- lerini tanıtmaya ne ifade- lerini ne de şifhelerimiz müsaittir. Esasen ele al- mek istediğim mevzuun da çerçevesi dışında ka- lir.

Kongrede görüşülecek mevzular beş grupta to- planmıştı: Belediye kanunu tasarısı, belediye gelirleri belediye imar kanunu ta- sarısı ve turizm konusun- da belediyelere düşen iş- lere ait komisyonlar en- mülkleri idi.

Belediye kanunu tasarı- sı komisyonunda belediye- cilerce iltifak edilen nok- talar; mevcut kanundaki

İçişleri bakanımızın tamimi

Bu çok mühim tamimi demokrasiye intibakımızda yerinde bir hareket addettiğimizden Okuyucularımıza arz ediyoruz.

Yeni vaziyet dolay- ısıyla siz mesai arkadaşları- ma Türk halkına hizmet bakımından ehemmiyetli gördüğüm bazı noktaları bildirmek isterim.

Şöyleki:

Herhangi bir idare ci- hazi ve memleketin vatan- daşları tarafından ne kadar benimsenirse o nispette iş- çıkarır ve iyi idarenin ya- rınmış olduğu gibi kudem- lerinin işleminde de tamnı- ma sınırlı ve münim belediye memurları statü- sünün Devlet memurları statüsü bi leştirilmesi muhasebe sisteminin bu- günkü basit usulden Devlet muhasebesi veya ticari muhasebe sistemine uydu- rulması meseleleri idi.

Belediye gelirleri ko- misyonunda ise, esasen kendisine tevdi edilmiş bulunan binbir çeşit vazif- ler karşısında dar geliri- ve fakir bütçe'ere tasallut eden belde' terbiyesi büs- ses gibi bütün parazit his- selerin kaldırılması mese- lesi ittifaq edile 3 noktalar- dandı.

İmar kanunu tasarısı komisyonunda, beldelemin imarı ve istikmal mesele- ri üzerinde esaslı müta- aalar ileri sürüldü ve ka- (Devamı S. 2 de)

Yük ehemmiyeti vardır. O- da şudur: Memleketin en büyük mülkiye amiri dedi- ğimiz vazifedar zail karşı bu zat devleti yani bir mil- letin en büyük teşkilat ci- hazını temsil ettiği için her vatandaşın nasıl bir- met beklemesi lazım bu- zain da kendini aynı dere- cede vatandaşın hizmetinde bilmesi ve vatandaşla karşı- aynı hürmet hissinin taşıma- sı lazımdır.

Aksi takdirde halkın halk tarafından idaresi düs- tununa ya mülkiyet amiri ya vatandaşın tarafından zarar irae edilmiş olur. Halka hizmet etmek öze- ri bir idareye hakkıdır. Şimdiye kadar aksaklıklar göster- miş olan ve memleketin tanzimatı ber demokratik bir idareye hakkı ka- vuşmaması yüzünden ak- saklıklar göstermesi zaten tabii bulunan bu nazıya idareyle taviz ediliğim

1250 parasız yatılı öğrenci okutulacak

1952 yılı ders dönemi içinde ücret ve giderleri devletçe verilerek üzere paşeyonu bulunan ilse ve orta okullarda parasız yatılı okutulacak öğrenci- lerinin sayısı 1250 olacak- tur.

Bu cümleden olarak harp malû ve savagla ölenlerin çocuklarından harp malû ve savagla ölenlerin çocuklarından yüz kişi okutulacaktır.

Geri kalan parasız yatılı öğrenciler müsaba- ka imtihanı ve dörttebir müsabaka imtihanları- dan en yüksek not alan öğrenciler; dörttebir Bulgaristandan gelmeye mecbur edilen göçmen çocukları; dörttebir liseli olmayan illerde oturan ortaokul mezunları ile liseye devam etmekte olan öğrenciler; dörtte birde türlü şartlar ve ihtiyaclar gözönünde bulundurula- rak Milli Eğitim Bakan- lığınca tespit edilmiş il- lerde oturan ve genel büt- çeden maaş veya ücret alan devlet memurlarının çocukları arasından al- nacaktır.

Bakanlık adına, bundan böyle bir işte her muame- lede ve her kararda şahsen düşünmek ve tatbik etmek, ettirmek azimindeyim. Hal- ka yalnız emir vermek öze- ri kullanan hasin idare amirleri devri artık kapan- mıştır. Bunun yerini hakkın hizmetinde bulunan güler yüzlü dost gönüllü idare amirleri almıştır.

Valiler, Kaymakamlar ve Nahiy Müdürleri yani mahallin en müyük mülkiye amirleri selahiyetlerini bu hizmetin ve halleti ruhiye- nin emrettiği istikamette

kullanırsa hem devlet ile millet arasındaki berater- lik anlaşılacak hemde edenler ile edilenler diye bir tefrik ve bir ikiligin mevcut olmadığı görüle- cektir.

Bu bahiste halkımızla va bilhassa köylü halkı- mızla en çok temas olan idare amirleri Nahiy Mü- dürleridir. İdare ile vatan- daş arasında herhangi bir mesele ve işte ilk karış- laşma ve anlaşma yolu- la anlaşma ekseriyetle na- hiye müdürlerinin me- muriyet hudutları içinde cereyan etmektedir.

Emir erinin kaldırılması teklifi tetkik ediliyor

Yalnız şehir dışında vazife gören subaylara emirleri verilmesi şekli üzerinde duruluyor

Ankara (Özel) — Dün- Büyük Millet Meclisi Mil- li Savunma Komisyonu- da emir orienatla kal- dırılmasına dair olan ka- nun teklifi görüşülmüştür.

Kayseri Milletvekili General İsmail Berkok ve bazı dyeler bu teklife il- tiraz ederek emir erlerin kaldırılmasını kabul et- mekle subaylara karşı bakarsız edilmiş olacağı- nı ileri sürmüşlerdir. Tek- lif sahiplerinden Ahmet Başbüyük ile Hüseyin Ortakçıoğlu, emir erleri nin, üzerlerindeki döf- masının gayesi ve gerefiyle mütenasip işlerde kulla- nılmadıklarını söylemişler ve tezlerini ısrarla müda-

Nispet Şüreyya En- dik her iki tarafın zıd mü- talasalarını birleştiren ye- ni bir teklif ortaya atmış ve subayların sivillerden daha zor şartlar altında çalıştıklarını belirttikten sonra, yalnız şehir dışın- da vazife alan ola- subaylara (emir eri anla- mında değil, ordudaki ker- şilikli, yardımlaşma anla- mında olmak üzere) er tah- sistol, şehirlerdeki subay- lara ise hayat şartları normal olduğundan hiçbir yardımcı verilmemesini istemiştir.

Milli Savunma Baka- rı da bu teklife iştirak etmiş ve teklifi formüle edilmesi için oturum fa- lik edilmiştir.

20 bin göçmen evi hazırlanacak

Trakya hududundan yurdumuza iltica eden göçmen kardeşlerimiz

Bulgaristandan zor- la tahricatı tabii tutula- rak apanvatana gelen 160.000 ırkdışımızın iskân için Toprak ve

İskân Genel Müdürlü- ğünce yapılmakta olan ev inşaatı büyük bir hızla devam etmekte- dir.

Sayın Aksaraylılar: Yeni Yılınız Kutlu Olsun.

SESİMİZ

Yeni yıla girerken Çocuk Esirgemeyi unutmayalım

Dr. HÜSNÜ GÜREL

Yeni bir yıl atıldı: ömrümüzden mazide ; Bir yaş daha atarak yakınlıklaştık atıye.. Ümit kuşu ölüyor içtimizde : — Var diye..

Koşuyoruz yarına belki bize yar diye, Haykırıyor furtına : — Şu serpilen kar, diye

Karda açık paralar daha çok sızlar, diye.. Valvayıyor yetimler : — Anne, beni sar, diye ;

Se'atetin elinden sen bizi kurtar, diye..

**

Ey vatandaş! Senin de vereceğin hediye Varlığını zerreder. O da yeter yetime!

20 HAZİRAN - 1961

Devlet Neşrası

01884

YENİLER

Sahibi ve Yayıncısı: İsmail Edem
YERDOĞAN ARIBAŞ
İdare yeri: Hükümet Cad. No: 34
Akarsay

FIAT 1 : 50 kuruş

Abone

Yıllık : 6 lira
Altı aylık : 3 lira

Düzeltilmiş ve basıldığı yer:
Yeni Matbaa

Vatan ve Millere Menfaatlız Çalışmak Şuru Doğmalıdır

Başta bu terkodulu her emeli her bevel Kuvvet hâli ise aziminde tan kafesi; Neticede cümleden vatanın her nefesi, Cümle insana diyor, bak bu duvar Allah'ın sesi

NAMİK KEMAL

Evvel, Namık Kemal'in gur ve ceket sesi senelerce önce dayıduğu ıstırah, kalbinin hevesini terennüm ederek bizlere tutacağımız yolu, gidince gümüş ıstırahmeti ne güzel göstermişli. Aradan seneler geçti, yaysız hadiseler birbirini kovaladı fakat ne yankı ki ne işçen pek az şey oldu. Namık Kemal'in bu sözleri bu gün elbette ıstırahmeti ne güzel göstermişli. Aradan seneler geçti, yaysız hadiseler birbirini kovaladı fakat ne yankı ki ne işçen pek az şey oldu. Namık Kemal'in bu sözleri bu gün elbette ıstırahmeti ne güzel göstermişli. Aradan seneler geçti, yaysız hadiseler birbirini kovaladı fakat ne yankı ki ne işçen pek az şey oldu.

Tahribe uğrayacak olan Aksaray Evrah Kabristanı Evliya Yatağıdır

Yazar: Mehmet Hamzakadı

Bir kısımlı tahribe uğratılmış olan, Evrah Kabristanının azap ve üzüntüsü içinde, bu satırları kaleme almayı ve efkârı umumiye, tarihi kıymeti bakımından, biraz da tenvir etmeyi videdi bir borç telâki etmekteyiz.

Günlerden, Mayısın ilk haftasında, bir Cuma günü idi. Aksaray halkının kısmi ekserisinin Evrah Kabristanına doküldüğünü, orada Mamasın Barajı sulama kanalının geçirilmesi için kreyder makinelerinin zorlusuz, sualız adap ve usuliz bir şekilde 850 senelik bir tahribe malik olan ve Şeyhülislam, Ehlâkîler, Karamanogulları ve Osmanogulları devrinde de meşhur olan kabristanı tahrip ettiğini, bir

Alınamaz Bu Vatan

Bir çiğ gibi kopmuşuz Tanrı Dağı burcundan, Bir ağı gibi akmışız Asyanın ortasından.

Başa Hakan Özü han buyruk vermiş fişir Tırtıltısız bir anda yer, gök, her yer.

Albayrak dalga, dalga, alev alev göklerde Böz yeltili Bozkurtlar yol göstermiş en önde.

Demir dağlar dererek Ötügenen geçmiştir, Koca setler yıkarak ükeler fetetmiştir.

Kırk tane Çerçesyle Çine girilmiş Kürşatlar, Bir avuç kahramanla Rumada Atılalar.

Eğilmeyen dik başlar emrimize ram olmuş Nice büyük devletler hamlemizden yok olmuş.

Alparslanın kütüğü parçalanmış Bizans, Döğüniz Anadolu'ya Ayyıldızın gölgesi.

Kılıçarslan, Melikşah, Yıldırım, Fatihler, Bir fışıl Dinyaya bedel olan yığtılar,

Konları ile yazmışlar sayısız zaferleri, Kosovayı, Mohacı, Çaldıran, Plevneyi,

İşlenmiş yürekleri Türk geliyor korkusu, Ta Mustafa uzanmış Türkün Büyük Yavuz.

Canakkale, Sakarya, sığmıyor tarihlerle, Mustafa Kemal Paşam Dumlupınarda gene.

Bir biri ayrı destan, bünbir zaferle dolu, Ta Mustafa uzanmış Türkün Büyük Yavuz.

Her karış toprakta Mehmetçğin kımı var, Alınmaz bu vatan 30 milyon Ecl var.

Ruşp YALÇIN

hâfız veya oğuz gün evri ölüpü buraya defnedilen kadın ve çocukların naşlarının kreyder makinesi altında, kolaları kesilmek, başları parçalanmak ve bir kenara toprak yığını gibi atılmakta olduğu haberini aldım. O gün Aksaray hâkî bu çok çirkin hareketi telin ediyor, grup grup toplanarak hadiseyi Ankara da alâkalı makamlara duyurulmasını istiyorlardı. Nihayet Aksaray Kaymakam'ının da a-nında müdabele ettiği bu hadise için altı kişilik grup hareketi geçerek o gün Ankara ya vassal oluyorlar, büyükleri-miz'e temasa geçiyorlar ve bu hadise dolaylı güllerinin feci kâliyi karşısında adeta âsi vaziyette, kreyder makinelere nin önüne geçmiş ve neticeden malumat beklemekte olan

bine yakın ahali, heyetin Akaradaki temaları neticesini bekliyorlardı.

Varoluşlar, sağ'sunlar... derterimisi dinleyen Devlet Su İşleri Umum Müdürüğü ve Eski Eseler ve Müasir Ummun Müdürüğü dakikasında hareketi geçerek Aksaray halkının üzüntü ve heyecanına tercüman olup Vîlâyet kanalı ile Aksaray'a talimat verdir-diler ve su kanalı hafriyatını, işarı ahar kadar, durdurdular.

Yazımızın buraya kadar olan kısmı hadisenin kısaca izahından ibarettir. Şimdi, biraz da Aksaray Evrah Kabristanını tarihi durumunu belirtelim.

Malumu voçile, Evrah ruh ların cem o'duğu mahalle de nite, ıstırahmeti göre, Evrah namındaki Kabristan Şafda, Bağdatta ve Aksaray'da mevcuttur. Bir Kabristana evrah denilebilmesi için azgari 7 ve azami 70 evliyanın o kabristanda medfun olması icap ediyormuş.

Biz, 15 Kasım 1959 tarihli makalemizde, Aksarayın isimlerinden birinde (Dac-u-su lûhâ) olduğunu Evliya Çelebi Seyhatnamesi ile Profesör Mehmet Ali Arın'ın Hacı Bayram Ve'li adlı eserine dayanarak yazmıştık.

Malumu olduğı üzere, hülagı Hanın hicri 650, milâdi 1233 tarihinde Bağdat'ta zapt ve Evliyaullahın Necmeddin Kübrayı ve Abbasi Dev'eti hü kûmdarı Elmû'tassını katlettiler sonra, Bağdatta yerleşmiş olan Horasan erenleri ile bir kısımlı Evliya mertebesine erişmiş tanrıları Aksaray'a gele rek yerleşmişlerdir.

Bunlar Selçuk hükümdarı Rüknettin Kılıçaslan tarafından hüsnü kabûle çok iyi muamele görmüşler ve Aksarayda ölmüşlerdir. Ne yazık ki bu evliyalar üzerlerinin bina ile kapatılmaması ve kubbe hadra (Gök kubbesi)nin Tanrı tarafından kabirlerinin üzerine konulmuş ol-du'una, o günün manevi düşünce-lerine atfın, ölmekten evvel öldürmüşler ve bu tanrı erlerinin kabirleri üzerine türbe yapılmıştır için mezar kütaleleri de görülmüşlerdir.

Manevi bakımdan kimlerde ne marifetler olduğunu kimse bilemez. Bizim evrah kabrista

Devamı sa. 4. de

Sahife : 3

20 Haziran/1961

Tarih Köşesi

Şeyh Taptık Emre ile Yunis Emrenin mezarı hakkında bir görüş

Mehmet HAMZAKADI

Yunis Emre ile, Şeyhi olan Taptık Emre'nin mezarlarının bulunduğu yerler hakkında muhtelif makale ve eserler mevcut olduğu gibi, Yunis Emrenin de 9 yerde Makam mezarı olduğu bir çok bilgilerin tarafından açıklanmış bulunmaktadır.

Biz, Yunis Emrenin: Bursa, Kula ile Silahlı aramada Emre Köyü, Sandıklı, Keçiözü, Karaman, Sivas, Erzurum Palandöken dağı, Farsuk ve Sakarya nehirlerinin birleştiği yerdeki Sarıköy'de değil; Taptık Şeyhin mefzun bulunduğu Nigde Aksaray kazasının, (Sarı Karaman) köyünün Ziyaret tepesinde gömülü olduğunu köldüye çalışacağız ve karınlelele tedbir edeceğiz.

Gerek Yunis Emre ve gerekse şeyhi Taptık Emre, Kırşehirine bağlı eskiden Karaca Hüyük namıyla anılan, şimdiki Hacı Bektaş kazasında iştirak ve teneffüz etmiş olan ve Şeyh Ahmed Yesevi'nin halifeleri tarafından, ilahîyetin köklemesi ve Yesevi tarikatının taamününü, aynı zamanda Diyarı Rûm'a (Anadoluya) gönderilen ve Horasan erleri meyânında bulunan Hacı Bektaş Velî'nin dergâhına 50 Km. ve o sıralarda bir meşayih merkezi olan Aksaray kazasına da 25 Km. mesafede ve tamamen Meşeliklerle mestur Ekecik dağı eteğinde kâh (TAPTİK) köyünde uzun müddet hayat geçirmiş ve irtisatlarında bulunmuşlardır.

Anırlar boyunca (TAPTİK) ismini taşıyan bu köye, 1954 senesinde gittiğimizde, Taptık Şeyhin mefzun olduğu mezar ziyareti etmiştik. Bu köyün en yaşlı adamlarından edindiğimiz malumata göre, bu mezarın üstü vakitte bir türbe ile zamanla yıkılmış ve bir taş yığma haline gelmiş olan bu türbenin üzerine bundan 20 yıl kadar evvel bir camî inşa ettirilerek Taptık Emrenin mezarı camî içine alınmış ve diğer müridlerine ait mezarlar ise, camî dışında bırakılmıştır, Taptık Emrenin mezarı açıldan yapılmış olup kitabesiz yoktur.

Yine Taptık köyünün en yaşlı adamları, Taptık Emrenin gayri matbu bir eseri ile, türbeye alt bir de vakfiyenin olduğunu ve bunların, köy camîi hatibi Nuri (Akıyol) hoca tarafından 40 sene evvel alınıp götürüldüğünü söylemişlerdir. Ki bu eser ve vakfiye tarafından anılmaktadır, ele geçirildiğinde ayrıca yayımlanacaktır.

Taptık Emrenin karısına ANASULTAN derlerdi. Ana Sultan ise, Aksaray'ın Gözli Kuyu ve Karkın köyleri civarında yüksek bir tepede ve bir türbe içinde yatmaktadır. Türbe Selçukî mimarı tarzında inşa edilmiş olup, buna alt vakfiye ve Berat'ın Şehrimizden Ali Gürün'de olduğu ve Babası Niyazi efendinin, Anasultan evkafından faydalandığı muallehy tarafından beyan edilmiştir. Ne yazık ki, tarihî bir vesikânin mezarlıkları tarafından tetkik ve istinsahına müsade edilmemekte ve saklanmakta devam olmaktadır.

Taptık Emrenin, rivâyete göre, (Bacı Sultan) namıyla maruf bir de kızı vardır ki, mahallen ve yaşlılardan yaptığını tetkik ve araştırılmasına nazaran, Aksaray'ın Timarhane mahallesinde ve bir türbe içinde mefzundur.

Bacı Sultan Türbesi, lîhânî mimarı tarzında tuğladan yapılmış olup, secdegâh kısmı 35 sene evvel tamamen yıkılmıştır. Ali mahzen kısmında, üzeri kadın elbiseleriyle ve yeşil çuha ile kaplanmış bir kadın mezarı müşahade edilmektedir. Kadınlar arasında, burası bir hâcet kapusu olarak telâkki edilir.

(Devamı var)

Atom Ekonomisinde Yeni Gelişmeler

Avrupa Atom Birliği (Euratom) geçen yıl hazırlık ve planlama safhasını tamamlayarak fiili çalışmalarına başlamıştır. Bu hususta yayınlanan rapora göre, birleşik devletlerinden topekkül eden araştırmacı ekibi 233 den 1.200'e çıkmış, 1962 de sona eren birinci beş yıllık plan için açılan 215 milyon dolarlık kredinin mühim bir kısmı kullanılmıştır. Birleşik devletleri başlıca üç yünden çalışmaktadır: Mükterek Araştırma Merkezi, Araştırma Mukaveleleri ve Milletlerarası Araştırma Anlaşmaları.

Mükterek Araştırma Merkezi İtalya'da Ispra şehrinde bulunmaktadır. 1962 yılı sonuna kadar burada çalışanların sayısı 1.500'ü bulacaktır. Fakat araştırmaların büyük bir kısmı merkezdeki tesislerde değil de, millî yahut milletlerarası resmi veya hususî tesislerde ya da yapılacak anlaşmalara göre 12 devletlerin hapsinde ya bulunmaktadır. Şimdiki kadar imzalanmış bir çeşit anlaşmaların sayısı 100'ü bulmuştur. Birliğin anlaşma başına verdiği mali tahbüt 1 milyon doları bulmaktadır ve bu anlaşmaların 35'i Ameri-

ka Birleşik Devletleriyledir. Başlıca gaye, araştırma programlarını koordine etmek, elde edilen sonuçları manta zaman açıklamak fikir tentilerinde bulunmaktadır.

Maksat Atom enerjisini pratik yollarla kullanmak olduğuna göre Euratom, enerji ihtiyacının gelişmesi üzerinde devamlı tetkikler bulunmaktadır. Aşa 6 m emleketin yirmi sene sonra ki enerji ihtiyacının 4 misli artacağı ve o tarihte ihtiyacı dörtte birinin (yünl) bugünkü miktarın) Atom enerjisiyle sağlanacağını ne ticesine varılmıştır. Fakat yapılan hesaplar 1970 yılında Atom enerjisinin, bugünkü miktarı kadar mevcut klasik enerji kaynaklarıyla, «Rekabet edebilecek durumda olacağını» göstermiştir. Bu şartla ki, kalifiye işçi ve mütehas sısı miktarı o zamana kadar artmış ve sinat tesisleri, «Nükleer sektörün muhtac olduğu maddeleri» yeter de recede imal edebilecek duruma gelmiş olsun.

Euratom'a düşen diğer önemli bir vazife de halkın sağlık bakımından korunmasıyla ilgili olarak alınacak tedbirler ve konulacak esaslardır. Bu arada tehlikeli o-

lanabilecek azami şaş miktarlarının tesbiti üzerinde de durulmaktadır. Ayrıca toprak, havanın ve suyun radyoaktifitesini kontrol için, ne gibi imkânların mevcut olduğu tesbit edilmiş ve yapılan ölçmelerin bir listesi hazırlanmıştır. Atom reaktörlerinin zararları incelenmiş ve bu gibi tesislerin radyoaktif gökintülerinin zararlarından korunmak için ne gibi tedbirler alınması gerek tili tetkik edilmiştir.

Atom devrinin yeniliklerin den biri de nükleer sigorta dır. Bu husustaki çalışmalar sonunda varılan esaslara göre, Atom kazalarında öde mek azamîm 15 milyon dolardır. Fakat Euratom bu anlaşmayı tamamlanarak, bu 110.120 milyon dolara kadar çıkarmayı tasarlamaktadır.

Euratom komitesi, bir Avrupa Üniversitesi kurma tasavvurunu yeniden ele almaktadır. Bu hususta altı devletin iştirakiyle yapılan teplantıda yapılan görüşme lerin faydalı olduğu bellil makte ve geçici olarak Flor ansa'da kurulacak enstitinin müsbet bir şekilde bah sedilmektedir. Avrupa Üniversitesi, mevcut Üniversite lerin birinde 34 yıl okumış öğrencileri kabul edecek ve mezunlarına «Avrupa Ün versitesi Doktoru» unvanı verecektir. Doçent ve öğren elerin sayısı sıkı sıkıya tah dit edilecek. İlk beş yıllık devre sonunda şenede 500 öğrenciye tamamlanmış bilgi verilmiş olacaktır.

Bundan başka bir de «Ver i Tesisleri ve Enformasyon Bürosu» kurulmuştur. İngiliz lere ve Birleşik Amerika'nın iştirakiyle kurulan bu bü royun vazifesi, belirli konu larla yayımlanan enformasyon leri toplayıp nesretmek tir. Elektronik makinelerle tetkik edilen büro, gelecek Temmuz'da genişletilecek ve her d'iden tercümeleri ya nen bir tesis haline getirile cektir.

VAR OLMAK, YOK OLMAK

Milletler var veya yok olmak davası ile tarihleri boyca bir çok defalar karşı karşıya gelmişlerdir. Biz bu devr son yüzülda iki defa yaşadık. Birisi II. Dünya Savaşı sonunda. Diğerleri çok partili devrimizin 15. yılı sonunda. Birinci sindeki ruh, Atatürk'ü sembolize etti, onu bayrak yaptı; Yir minci asrın Türkiyesini doğdu.

İkincisindeki ruh, milletin tenelinde, fitri ve hamâd kudretinin kendisinde, övârhâğında sembolize oldu; Türk Ordusu milletin sürüklenmekte olduğu sonsuz karanlık ortasından çıkıp çıkardı. Gün ışığına kavuşturdu. Her iki olay da sonuç bakımından aynıdır: Var olmak davası. Birincisinde yolların savaş yorunluğu içindeydik. Bizi yemek için batman iştahı ne kadar azgındı?

İkincisinde bizi idare eden başların hırsları azgındı. Nereye gittiğimiz bilmiyorduk. Millet tradesinin verdiği imti yazlar meşer o milleti ne badirelere sürüklemiş? Kocamızı açac gibi öden, çürüyor, yok oluyorduk.

Geçti o günler. Geçti ama dava bitmedi. Biz tarihimizin hiçbir devrinde birbirimize bu kadar sarılmak zorunda kalmamıştık. Çünkü hiç bir zaman birbirimizden bu kadar av rılmamıştık. Birbirine kin besleyen guruplar doğdu içimizde. Hatta bir ananın iki çocuğu birbirine sırt çevirir oldu. Neden olsun bunlar? Aynı soyun çocukları olarak milletimizin üzerinde yaşadığımız vatanın menfaatlerini aramak değil mi amacımız? Ne olur geçmişe, milletlerin geçmişine biraz bakalım, göreceğiz ki orada idare eden başlar çok zaman yolunu yastırılmışlar, milletlerine hesap vermişlerdir. İnsan olmak vasfımız ihneteye lânet eder.

Geçmiş günlerin kavgalarını atalım. Milletler yaşamak için menfaatlarını göklerde arıyorlar. Biz henüz gökleri ulaşamıyoruz, hiç olmazsa birbirimizin kalplerine ulaşalım. Bir birimizi sevelim. Bu vatan bizim. Bu millet bizim. Yaşamak zorundayız. O halde ancak millî birliğin verdiği kudret ve imana güveneceğiz. Bu vatanın yaşaması buna bağlıdır. Var olmak bir olmaya bağlıdır.

Dr. Ragıp KARABATAK

ÖZÜR DİLEME

GAZETEMİZ uzun bir ayrılıktan sonra tekrar çıkmaya başladı. Özlü dilleriz. Bundan sonra devamlı çıkmaya çalışacağız. Dostlarımızın bizleri mânen ve maddeten destekleyeceğine inanıyoruz. Sıfadan küçük do lusu selâm ve hürmetler.

YENİLER

13 Eylül 1965

SAĞI

14

EYLÜL 1965

Fiyatı 25 Kuruş

Bilan Şartları

Pazarlıkta Yapılır

AKSARAY

SESI

HAFTALIK-SİYASİ-MEMLEKET GAZETESİ

VII : 1

Sayı : 1

Devlet Nâşası

Y. T. P.

YENİ TÜRKİYE PARTİSİ

049.561

Yeniden Başlarken

Sevgili Aksaraylılar, seneler sonra bir dönüm noktasında sizin sesiniz olarak yine hizmetimize girmekteyiz. Onbeş sene evvel kendi öz sesiniz olarak yükselen bu ses, büyük bir samimiyet, medeni cesaret ve senden aldığın kudretle davalarını dile getirmiş, korumuş ve kurtarmıştı. Bugün memleketinde ne varsa, ne görüyorsan bu sesin dile getirdiği ve ateşlediği AKSARAYLI RUHU'nun başarılardır. Daha başarılacak çok şey, korunacak ve kurtarılabilecek çok hakların var.

Sevgili ve aziz Aksaraylı, bundan böyle de senin sesin olan bu ses, aynı samimiyet, cesaret ve kudretle vazifesine bıraktığı yerden başlayacak, senden alacağı güçle ve Allahın inayeti ile başarıacaktır.

Her başarı, birlikten doğan kudret, samimiyetten doğan inan ve aşkla olur. Uzun yıllardan beri sunun buvunu veya şu ve bu bölgenin menfaat sağladığı, istismar için âdetâ morfillenen Aksaraylı bir zamanlar yaratan AKSARAYLI RUHU ile benliğine kavuşmak için sildin, kurtuluş yoluna girmiş ve fakat bu ruh ve bu sildinme, işten ve dıştan sinsi hücum ve kermişlerle susturulmuş ve durdurulmuştur. Ama aziz Aksaraylılar bir defa ruhlarında yakılan ateş kolay kolay söndürülemez. Zamanın hain kulleri bu ateşi körleşe de bu kıl atıldıkça kendisi için doğacak sabaha kadar korumak saklar. Elbette bu ateş deşecek bir Aksaraylı eli olacak ve o zaman tekrar parlacaktır.

İşte sevgili Aksaraylılar, sesimizi tekrar duyuracak, körlenen ateşimizi deşecek zaman ve köşebastındayız. Kaybedilen zaman ve kaçırılan fırsatlar bir daha geri gelmez. Zaman saatinin yelkovanı her an ilerliyor.. Takvimden her gün düşen yapraklar uçuyor.. Unutma ki bir köşe başındayız. Döneceğimize köşe Aksaray ve Aksaraylıların özlediği hedefe ve istikbale giden yolun başlangıcı olmalıdır...

AKSARAY SESİ, Aksaraylıların sesi olarak Aksaraylıların geçmişte olduğu gibi Aksaraylı ruhu içinde birleşmeye, kaynaşmaya ve iş başına çağırıyor..

Hepinize sevgiler, saygılar ve selamlar...

Aksaray Sesi

Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Ekrem Alican

Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Sayın Ekrem Alican'ın Aksaray Sesi vasıtasıyla Aksaraylılara beyanatı

«Aksaray Sesi» nin basın hayatına tekrar girişini memnuniyetle öğrenmiş bulunuyorum.

Aksaray; tarihimize önemli mevki olan merkezlerimizden biridir. Aksaray Sesi Gazetesi, bu güzel yurt parçasının çeşitli meselelerini, bu tarihi önem için de dile getirmek yönünden, değerli hizmetler yapacaktır.

SINAN KALYON : 1928 doğumlu, Ankara Hukuk Fakültesinden mezun olup 8 seneberi Aksarayda Avukatlık yapmaktadır.

Siyasi hayata 1961 de Y.T.P. Aksaray kurucu ikinci Başkanı olarak katılmıştır. Evli ve iki çocuk babasıdır.

MEHMET ÖĞRETİCİ : 1329 doğumlu olup Ortaokul mezunudur. Senelerce devlet hizmetinde memuriyet ve bir aralık kendi köyünde muhtarlık yapmıştır. Y.T.P. idare heyeti azası olarak siyasi hayata katılmıştır. Evli olan Öğretici halen ziraat ve serbest işle istigal etmektedir. İhlara ve civarındaki turistik eserlerin tanıtılmasında büyük hizmetleri olmuştur.

Y.T.P. Milletvekili adayı Ahmet Kadioğlu'nun hemşehrilerine MESAJI

Sevgili hemşehrilerim, İnsanlar mensup oldukları topluluğa hizmet aşkı taşıdığı müddetçe o topluluk içinde bir varlık olduğunu hisseder. Aksi halde tufeyli olur.

Hizmet sahaları çeşitli ve derece derecedir. Her varlık kendi cirmi kadar muhitine yararlı veya zararlı olur.

Sevgili hemşehrilerim, 1950 yılına kadar, hizmet sahalarının başka bir çeşidinde, kendi takatı nisbetinde, mensup olduğum

Sahife 3 S. 2

Y.T.P. ADAYI AHMED KADIOĞLU : Aksarayın KADIOĞLU ailesinden merhum Müftü İbrahim efendinin oğludur. 1330 yılında Aksarayda doğdu. İlk ve orta tahsilini burada yaptı. Konya lisesini bitirdikten sonra Mülkiye mektebine girdi. 1938 yılında Mülkiye Mektebi Mali Şubesinden mezun olduktan sonra Maliye Vekâletinde staja başladı. Kısa bir zaman sonra İktisat ve Maliye üzerinde doktora yapmak üzere Belçikaya gitti. İkinci elhan harbinin başlamasından iki ay sonra yurda dönerak Maliye Vekâletinde vazifeye başladı. İki defa nakere çağırıldı. 1948 yılında aynı Vekâlette Muhasebat Genel Müdürlüğü Hesabat Müdürü oldu. 1950 yılında Aksaraylıların arzusu üzerine Belediye Reisliğini kabul etti. 1954 seçimlerinde D.P. den Niğde Milletvekili seçildi. 1957 de yapılan seçimlere o zamanın Adalet Vekili olan H. Avni Gökçürk ile birlikte listede bulunmak istemediğinden seçimlere girmede. 1958 yılında Ziraat Bankası İdare Meclisi Azası olarak vazifelendirildi. 1960 Ağustos ayında yürürlüğe giren 23 sayılı kanunla bu vazife kaldırıldığından aşıka kaldı. 1962 Nisanında Emlak Bankası Müdürler Kurulu üyeliğine seçildi. Bu vazifede iken Aksarayda Emlak Bankası Şubesinin açılmasını temin etti. Ve buradan aşıka bırakıldı. Yine bir sene aşıka kaldı. 1965 başında Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Murakabe Heyetine getirildi. Halen bu vazifeyi ifa etmektedir.

Üniversiteli Gençlere

Tahsil hayatının muhtelif merhalelerini kendisinin göre hususiyetleri, karakterleri ve oluşları vardır.

İlkokulda başlayan tahsil hayatının en tatlı ve heyecanlı devresi Üniversitedir. Esasen meza- ra kadar devam edecek olan haki tahsil devresi buradan başlar.

Üniversiteli sel gibidir.. Üniversiteli selâle gibidir.. Üniver- Sahife 3 S. 2

HANİFİ ÇALIŞKAN : 1336 doğumlu olan Çalışkan, siyasi hayata Y.T.P. saflarında atılmıştır. Ortaköy müteşebbis İğce Başkanı iken adaylığını koymuştur. Halen Ortaköyde Ziraat ve davavetliliği yapmaktadır. Evli ve 6 çocuk babasıdır.

SESİMİZ

AKSARAYLI RUHU

Akdost

Yaşayan bir vücudun hayatıyetini ve bu hayatıyetin manasını veren his şüphe yokturki RUH dur. Devrimizde yapılan birçok makineler canlıların yapabileceği birçok işleri yapmakta ve pek mükemmel yapmaktadır. Elektronik beyin denilen makineler ise insanlığın en son harikasıdır. İnsanoğlu kendisinin yapabileceği her şeyi kendi icat ettiği makinelerle yapmaktadır. Ama onlara kendisinde mevcut Allah vergisi olan RUH'u verememektedir. Ruh öyle bir varlıktır ki canlılardan sadece İNSAN da vardır ve onun içindir ki «mahlukların en şerefisidir İnsan.» Yaratıcı kudret ruhtur. Yaşatıcı, yapıcı kudret onda, iman ondadır. Bu ruh ayakta, sağlam ve imanı olduğu zamandırki İnsan mahlukların en şerefisidir. Zindedir, ya-

Sahife 3 S. 4

115

HASANDAĞI

Günlük Tarafsız Siyasi Gazete

Sabahları çıkar Yıl: 1 Sayı: 1 Somuncuoğlu pasajı No. 11 N. Aksaray

TEMMUZ
II
PAZARTESİ
1966

Fiatı 10 kr.

Af Tasarısı Bu Gün Mecliste Görüşülüyor

Hükümetin hazırladığı af tasarısı meclise verilmiştir. Üç gün önce M. P. hariç diğer parti temsilcileri toplanarak

tasarı üzerinde partilerinin görüşlerini açıklamışlar ve anlaşmadan dağılmışlardır. C.H.P ve TİP «eski devri ihyâ» ba-

hanesiyle tasarıyı beğenmemiştir. C.K.M.P. genel af, A.P. Tasarının dahada genişletilmesini istemiş, Y.T.P. de bu görüşe

katılmıştır.

Tasarının mecliste negibi bir değişikliğe uğruyacağı merakla beklenmektedir.

Kılışını elde ettiğimiz yazı ailelerinden bazıları

Mahir Südemen
(Herşey vatan için)

SELÂM

Yazan: H. S. Südemen

Halkın aydınlanmasında gazete, dergi, radyo, sinema, tiyatro büyük rol oynar. Bu kuruluşlar toplumu büyük medeniyet zirvelerine yetiştirdiği gibi, uçurumda sürükleyebilir. Kökü dışarıda olan art düşünceli kuruluşlar vatanın yüksek menfaatlarını hiçe sayarak, aldattıkları farkında olarak veya olmuyarak patronlarına yaranma çabası içinde bulunurlar. Böylelerine karşı uyanık ve yıkıcı faaliyetleri tesirsiz hale getirmek lazımdır. Burada halkın seviyesine inerek, hakikatları dile getirmek, hak ve hakikat yolunda mücadele etmek olur.

Bir çöl ortasında tomurcukları ağzında olan bir çiçeğin yaşamak için çaba göstermesini düşünün. İşte HASANDAĞI da bunun gibidir, çeşitli imkânsızlıkları yenerek yaşamak ve memleketini süslemek azmindedir. Bu çiçek su ister güneş ister, bakım ister. Bunlar olmazsa mahvolur gider. Çöl yine çöldür.

Halkımızın anlayış gösterceğine ve bize yordamcı olacağına inanıyoruz. Bu inancımızdan kuvvet alıyoruz.

Gazetemiz yeşil'Aksaray'ımızı'n çeşitli dertlerini dile getirerek sokak dedikodularını tarafsız bir gözlemci olarak gün ışığına çıkaracaktır.

Zirai, ticari, sanai eğitim ve sağlık konularında chliyetli kalemlerle faydalı bilgiler sunacaktır.

Bu gazete senin gazetendir, iyi düşün bunu gözün gibi koru. Hergün bir HASANDAĞI al iş yerini ve yuvanı süsle, gurbet ilde bulunan hemşehrilerimize de yetiştir. Abone olmalarını sağla.

Hasandağı'nın uzun ömürlü olmasını cenabı Haktan diler gazetemiz adına bütün hemşehrilerimi saygı ile selamlarım.

Ziraat Teknisyeni Bora Atandı

Şehrimiz Ziraat teknisyeni Yaşar Elmacı Bor ilçesi Ziraat teknisyenliğine atanmıştır. Bu günlerde görevinden ayrılacak olan çalışkan ve feragatli Ziraatçımız Elmas'cıya hayırlı yol-

culuklar diler yeni görevinde de başarılar dileriz.

Öte yandan Bor İlçesi Ziraat teknisyeni Hüseyin Erol'da Aksaray Ziraat teknisyenliğine atanmıştır.

P. T. T. telefon Şebekeşi

P. T. T. İdaresi ilçemiz telefon şebekesi için 400 bin lira yatırım yapmıştır. Önümüzdeki aylarda hizmete girecek olan şebeke ilçemizde telefon sıkıntısını giderecektir.

Liseden Ayrılıyor

Aksaray Lisesi Edebiyat kolu öğretmenlerinden Hasan Durmuş Kendi isteği ile Kayseri sanat okuluna atanmıştır. Başarılı bir hizmet Süresi ile Aksaray'lıların sevgisini kazanmış olan Hasan Durmuş'a Hayırlı yolculuklar dileriz.

Öğrenci Kursları Açılıyor

Aksaray Lisesi Okul - Aile birliği bütünlüme kalmış Öğrenciler için 40 gün süreli öğrenci Kursları açmayı kararlaştırmıştır. 15 Temmuzdan 25 Ağustos'a kadar devam edecek olan kurslara kayıtlar süratle yapılmaktadır. Kurs başladıktan sonra kayıt yapılmayacağı öğrenilmiştir.

Orta ve liselerde bütün sınıflar için İngilizce, Fransızca Matematik Fizik derslerinden, Orta 1 ve 2 inci Sınıflar için Türkçe dersinden öğretim yapılacaktır.

Çok faydalı olan bu teşebbüse emeği geçenlere teşekkür eder öğretim üyelerine ve öğrencilere başarılar dileriz.

Bu Gece

Sağlık Eczanesi nöbetçidir. Tel: 174

Mehmet Kalleci
(Tercümeler)

Mehmet Hamzakadı
(Tarih Hazinedir)

Mustafa Doğruer
(Çalışan Kazanır)

HASANDAĞI
Günlük Tarafsız Siyasi Gazete

Sahibi : Mustafa DOĞRUER
Mesul Md. : Habibe Sumru Südemem
İdarehane : Belediye arkası Somuncuoluğu
Pasajı No. 11 Niğde - Aksaray

ABONE : 6 aylık 18 Lira 3 aylık 9 Lira
Resmi ilanların tek sütun santimi 10 Lira
Hususi ilanlar tek sütun santimi 4 Lira
Gelen yazılar neşredilsin veya neşredilmesin
geri verilmaz.
Dizgi ve Baskı : Doğruer Matbaası N. Aksaray

DİN VE AHLÂK

Yazan : Hasun Uysal
Aksaray Müftüsü

MUHTEREM OKUYUCULARIMA

Türkiye'nin sayılı (ve hatda vilâyet olmaya nanzet) kazalarından birisi olduğu halde, Aksaray'da fikri yönden faal bir yayın organının mevcut olmayışını yadırgamıştım. Bu gün Türkiye'de en müessir eğitim ve öğretim vasıtası gazete, mecmua ve benzerleri olduğu için orta Anadolu'nun bu güzel beldesinde böyle bir çalışmanın gerekli olduğunu her fırsatta arkadaşlarıma söylemişimdir.

Bu gibi düşüncelerle meşbu iken Aksaray'ın değerli, faziletli ve vatan sever evlatlarından bazılarında aynı düşüncede olduklarını sevinçle müşahade ettim. Maddi ve manevi her türlü riski göze alarak teşebbüse geçen bu arkadaşlarımı, canı gönülden tebrik ederken manevi yönden kendilerini her zaman destekleyeceğime dair söz vermiştim. İşte bugün bu arzularımızın tahakkuk etmesinin mutluluğu içerisindeyiz. Bu teşebbüsün memleketimize ve bilhassa Aksaraylı muhterem hemşehrilerime hayırlı ve uğurlu olmasını dilerim.

İnsanın üstün tarafı aklı ile bilip, ruhu ile sezmesidir. Allah kâinatı ve ilmi kendisini bilmemiz için yarattı. İşte gerçek ilim de kâinatdaki muhteşem sanatı bulma ve hissetme yoludur. Kismet olursa biz bu sütünlarda, islâmi gerçekler açısından, karınca kararınca yukarıda bahsi geçen muhteşem sanatın yollarını vermeye çalışacağız. Gayret bizden hidâyet Allahtan.

MALİ MÜŞAVİR EMİN GÜRÖN

Vergi ihtilafları, sosyal sigorta muameleleri ve her türlü mali işler teminatlı surette halledilir.

Hükümet Cad. N. 31 Tel: 89

OrtaKöy İlçesi Balcı Bucağı Aşağı Mahall Cami Bakım ve Yaşatma Tüzüğü

- Derneğin merkezi : Balcı Bucağı aşağı mahallesi
Madde : 1— Balcı Bucağı aşağı mahalle Cami Bakım ve yaşatma Derneği Şubesi yoktur.
Madde : 2— Gayesi : Balcı Kasabası Aşağımahalle Camii bakım ve yaşatmasıdır.
Madde : 3— Derneğin siyasetle ilgisi yoktur.
Madde : 4— Mütessesibis üyeler.

Adı soyadı	Doğum tarihi	İşi	Tabiiyeti	İkametgahı
1— Ahmet Oğ. Gökşen Yaylacı	1325	Çiftçi	T. C.	Balcı aşağı mah.
2— Mustafa Oğ. Ali Kuru	1931	"	T. C.	"
3— Hamdi Oğ. Mehmet deniz	1330	"	T. C.	"
4— Mehmet Oğ. Mesut Altın	1332	"	T. C.	"
5— Ahmet oğ. Hüseyin Bitirim	1331	"	T. C.	"
6— Hasan Oğ. İbrahim Cansu	1326	"	T. C.	"
7— Halit Oğ. Mehmet Yaylacı	1330	"	T. C.	"
8— Hasan Oğ. Mehmet Yedi parmak	1317	"	T. C.	"
9— Rüstem Oğ. Süleyman Balıkcı	1329	"	T. C.	"

Madde : 5— Derneğin üç türlü üyesi vardır.

- A— Asıl üyeler muntazam aidiet verirlir.
B— Fahri üyeler balcılı olmasa bile derneğe maddi ve manevi yardımlarda bulunurlar
C— Mümtaz üyeler: Dernek idare kurulundaki ve genel kurul tasvibile fevkalade yardımları bulunanları mümtaz üyelik belgesi verilir ve şeref tertine isimleri yazılır.

DERNEĞİN GELİRLERİ

- Madde 6— Üyelerin ayda bir liradan aşağı olmamak şartıyla verecekleri aidatın yekünü yıllık 120 lirayı geçemez.
A— Devlet Özel idare ve belediye ile Özel kurumlar ve T. C. kişilerin yardım ve teberrularıdır.

Madde 7— Derneğin gayesine aykırı hareket eden ve aidatlarını muntazam demeyen üyeler genel kurulun tasvibi ile üyelikten ihraç edilir.

Madde 8— Genel Kurul senelik toplantısını Nisan ayı içinde yapar üyelerin isteği ve kurulun veya denetleme kurulunun daveti üzerine olağan üstü toplanır.

Madde 9— Genel Kurul ictimainın açılması için ekseriyetin bulunması lazımdır. Kararlar ekseriyetle alınır. Gündem önceden belirtilir. Ekseriyet isteği üzerine Gündeme yeni madde eklenebilir.

Madde 10— İdare Kurulu yedi asıl ve yedi yedek üyeden teşekkül eder. Derneğin Başkanı idare kurulu aralarından seçilir. Denetleme kurulunda asıl üç d: yedek olmak üzere ayrıca heyetü umumiyece seçilir.

Madde 11— İdare Kurulu derneğin gayesinin tahakkuku için her türlü faaliyet bulundur. Genel Kurula karşı sorumludur. Derneği başkan temsil eder.

Madde 12— Başkan seçimini Mütetkip idare kurulunda bir Başkan ve iki vekil, hasip, veznedar ve birde Katip ve diğer vazife kollarına bakan üyeler vazifelendirilir.

Madde 13— Denetleme Kurulu her altı ayda bir derneğin türlü çalışmalarını Hesaplarını kontrol eder. Yıllık Genel Kuruluna tetkiki rapor bildirilir.

Madde 14— Derneğin masrafı Başkan ve Sayman müşterek imzaları ve idare kurulunun kararı ile ödenir.

Varidatıda teselsül eden numaralı Makbuz mukabilinde ve üyelerin birinin imzasıyla tahsil edilir. Dernek gelir ve giderleri Nöterli sahafeleri numaralarına defterlere kayıt edilir.

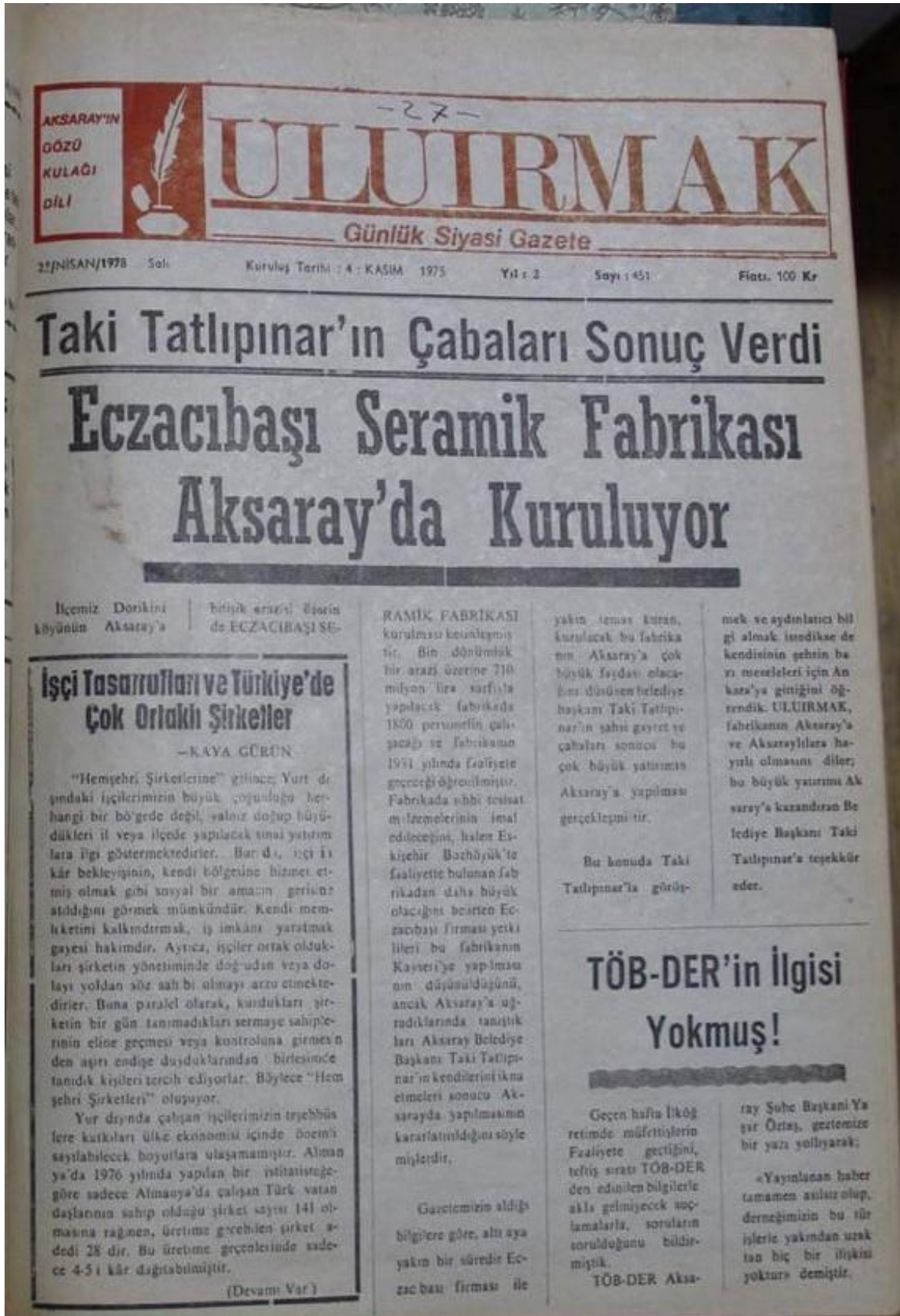
Madde 15— Tüzük genel kurulun % 3/2 sinin isteği ile değiştirilir.

Madde 16— Derneğin feshi Genel kurulca olur. Feshi halinde menkul ve gayri menkul malları Kızılay ve çocuk esirgeme gibi teşekküllerin yarıya teberru edilir.

Madde 17— Cemiyetin tutacağı defterler.

- A— Üye kayıt defteri
B— gelen ve giden evrak kayıt defteri
C— Varidat ve sarfiyat defteri.
D— genelkurul toplantı defteri. (Karar defteri)

Devamı

Ulurmak

GÜNLÜK TARAFSIZ SİYASİ GAZETE

8 Ağustos 1981 Cumartesi

Kuruluş Tarihi: 4 Kasım 1976

Sayı 1313

Yıl : 5

Fiyatı : 500 Kuruş

Genç Pamukbank

Büyük Bankadır

telefonla kadınları rahatsız eden bir öğretmen yakalandı

Sehrımızda son günlerde bazı kişilerin telefonla hanımları rahatsız ettiği öğrenildi.

Yetkililerden aldığımız bilgilere göre de vamlı telefonla rahatsız edilen kadın Ü. Öztürk durumu PTT. ye bildi- rerek Petete yetkilileri olayın üzerine titizlikle durarak devreye dinle- me cihazı koyarak tele- fon eden şahsın Mitat Gürsoy İlkokulu Müd- rü Sadi Yükselin oldu

Bunun üzerine gü- venlik güçleri olaya el- koyarak 31-45 numara- lı okulun telefonundan kadınları rahatsız eden Sadi Yükselin yakalandığı bildirildi.

Gazetemize kadar gelen okuyucularımız o- layı nefretle kınayarak kadınları telefona ra- hatsız eden şahsın bir devlet memurudur. Hemde telefonda Oku- lun telefonudur.

Soruyoruz bu tele- fonlar kadınlar içinmi yoksa Okulun itibarını olanaklı kullanıyor?

Bu gibi ahmaklar davıştıkları her yerde buluyoruz biz böyle bir Devlet Memuruna baş- ka birsey söylemek iste- miyoruz dediler. Olay adliyyeye sevk edilip sanık Sadi Yüksel Sulh ceza mahkemesince serbest bırakıldığı öğrenildi.

İslam Dininde Mezhepler

HAZIRLAYAN İsmail Bitirgen

1. Ali 2. Hasan 3. Hüseyin 4. Zeynebadin 5. Mehmet Bakır 6. Cafer-ül Sadık 7. Musa Kazım 8. Alirza 9. Mehmet Teki 10. Ali Na- ki 11. Haccan-ül askeri 12. Muhammet-ül Mehdi.

Siyasi mezheplerin çıkış tarihleri sırasına göre en önemlileri şunlardır : Doğu İsmailiye Mukanna, Bekkiyye, Kremita, Afrika İsmailiye- leri, Heşşasiye. Bu siyasi mezheplerin hepsi (batnilik) ile ifade olunmaktadır.

Bu mezheplerden başka her mezhebin sa- yısı (Gırka)larında mevcut idi. Yani bir mezhe- bin müsterek ilkelere inanılmakla beraber o mezhebin başındaki şahsın ölümü ile her mezhe- bin bir takım ayrıntılar meydana gelmekte ve bu suretle bir mezhepten ayrılan kollar bi- rer fırka halinde faaliyetlerine devam etmekte- diler.

DOĞU İSMAILİYE MEZHEBİ : Hareket haline geçen ilk siyasi mezheptir. Ali sülalesi- nden İmam Cafer Sadık'ın oğlu İmam İsmail- in adına nisbet edilmiştir. İmam Cafer Sadık M. 759. yılında öldü. Ölümünden önce bü- yük oğlu İsmail imamete halef olarak atandı. İmam Caferin ölümünden sonra beş oğlu a- rasında imamet mehtelif kolları ayrıldı. Ancak İsmailiye mezhebi diğerlerinden daha köklü ol- du ve İran ve Arap dünyasına süratle yayıl- mak olanaklarını buldu.

Bu mezhebin kolayca yayılmasında rol o- nayan iki kuvvet vardı. L. cisi mezhebin ilke- leri. Yedi noktada toplanabilen mezhebin ilke- leri diğer siyasi mezheplerinde şiddetle etkilene- mişti. Bu ilkeleri şunlardır.

Devamı Yarın

Gülseren ile Mustafa Nişanlandı

Ali Gökcan'ın kızı Gülseren ile Kuddus Çorapçı'nın oğlu Mustafa dün Belediye Düğün Salonunda yapılan tö- renle nişanlandılar. Gençlerimizi tebrik eder mutluluklarının devamını dileriz.

Kaymakam Güner Orbay İzine AYRILDI

Sehrımız Kaymaka- mı ve Belediye Baska- nı Güner Orbay dün sa- neliğe izne ayrıldığı öğ- renildi.

Kaymakam Güner Orbay'ın iznine ayrılma- sı üzerine Kaymakamlık görevini vekaleten ilçe- mimiz ilk öğretim müd- rü İsmail Baysal yürü- tüyor. Diğer Belediye Başkanlığında ilçemiz

Tutulmuş Tanınmış Müdür Abdullah Karakaya ve Kalesin Bulvarı'nda bir- lirdi. Kaymakam Orbay'ın bu dönemde Sehi- mizden ayrılmaması için ilk taahhüsüne göre ge- cirenleri öğrenildi. Kayma- kam Güner Orbay'ın Sehi- mizden ayrıldığı bildirildi. Yine bu ka- liden bulvarından her- iki yönünde de bir- lerinde busekarları ge- leriz

Kaymakam Güner Orbay'ın Sehi- mizden ayrıldığı bildirildi. Yine bu ka- liden bulvarından her- iki yönünde de bir- lerinde busekarları ge- leriz

Yarın Akad Akse- ray Devlet Hastanesine gönderilerek Darp edilen Akad 15. günlük ra- pot verildiği bildirildi. Hekiminde Hazra- na Evrakla Adliyyeye sevk edilen sanık Sam- met Özkaya Sulh Ce- za Mahkemesince ser- best bırakıldığı öğrenil- di.

"Aksaray'a Büyük Bir Park Yapılmalıdır,, Anketine Katılınız

Aksaraylıya ve çocuklarına daha güzel da- ha iyi ve daha yeşil bir Aksaray yaratalım. Kentini seven tüm Aksaraylıları anketimize ça- kıryorduz! Aşağıdaki ikinci sayfadadır.

Baldızını ağır şekilde yaraladı

Kaymakam Güner Orbay'ın Sehi- mizden ayrıldığı bildirildi. Yine bu ka- liden bulvarından her- iki yönünde de bir- lerinde busekarları ge- leriz

AKSARAYLILAR HABER BÜLTENİ

Aksaraylılar Dayanışma Ve Kültür Derneği Yayın Organı

Sayı : 1 Mart 1976

13 Nisan 1975 Tarihinde Kurulan

"AKSARAYLILAR DAYANIŞMA VE KÜLTÜR DERNEĞİ,, TÜZÜĞÜ ONAYLANDI"

BAŞYAZI

Aksaraylı Üstüne

Nahit ERUZ

Aksaraylılarda bugüne dek süregelen yaygın bir inanış vardır : Aksaraylı bir araya gelmez, Aksaraylı birlikte iş yapmaz, Aksaraylı dayanışma içinde olmaz.

Nedendir bu?

Bu inanış nereden doğmuştur? Bu inanış doğrulayıcı bir araştırma yapılmış mıdır? Ya da bu kuşkuları giderici girişimlerde bulunmuş mudur? İyi, güzel amaçlarla başlatılan bir takım girişimler neden sonuçta kötüye gitmiştir? Ülkemizde bütün iyi amaçlılar belli kentlerde toplanmış, onlar dayanışma içinde olmuşlar da, bunun ters yapısına sahip olanların tümü Aksaray'da mı doğup büyümüşdür?

Bu ve buna benzer soruların yanıtını bir parça çaba harcıyıp bulduğumuzda kuşkularımızın pek çoğunun yersiz olduğunu, hiç değilse bu kuşkuların sadece Aksaraylılar açısından olmadığını görürüz.

Ülkemizin ekonomik ve siyasal yapısı, ülkemiz insanının duyuş ve düşünüş biçimi belli. Bu yapı içerisinde bazı aksamalar varsa, kopukluklar varsa bunlar yalnızca Aksaraylıya has değil elbet, Gerek dernek işlerinde, gerek dayanışma konusundaki aksamaların, toplum ilişkilerindeki bir takım güvensizliklerin nedenlerini Aksaraylı olmakta veya olmamakta değil, ülkenin ekonomik, siyasal ve kültürel oluşumunda aramalıyız. Toplumsal ilişkilerde kopukluk varsa, güvensizlik varsa bu yalnızca Aksaraylı da değil, ülkemizin diğer kentlilerinde de var elbet. Hele hele tek kişiyi ya da tek aileyi değil de toplumu ilgilendiren bir konu varsa, o toplumu oluşturan kişiler arasındaki ilişkiler bir yerde daha güvensiz, daha soğuk oluyor. Bu genel plan içinde bu kuşkular yerinde mi değil mi tartışmasını bir yana bırakmamız gerekiyor. Zira bunlar bizim ülke çapında sorunlarımız. Ama bu sorunları daraltıp sadece Aksaray'a Aksaraylılara indirgediğimizde bunların sadece Aksaraylılar'a has olmadığını göreceğiz. Bunu görünce de davranışımız, Aksaraylılar arasındaki ilişkilerimiz değişecektir. Bu hastalığın, bu korkunun, bu kuşkunun bize has olmadığını göreceğiz. Böyle olunca da, «Aksaraylı bir araya gelmez, Aksaraylı dayanışma içinde bulunmaz» inancı ortadan kalkacaktır. Bunun yerine, ülkenin her insanı gibi her Aksaraylının da bir araya gelebileceği, her Aksaraylının da dayanışma içinde bulunabileceği inancına, güvencesine varacağız. Ama aksaklık olmayacak mı, inancı ters yönde etkileyecek unsurlar çıkmayacak mı? Olacak elbet. Ülkemizin diğer kentlerinde ne gibi aksamalar oluyorsa bizde de olacak. Ama bu, genel plandaki aksamaların bize yansımaları biçiminde olacaktır. Değilse, Aksaraylı olduğumuz için değil. (Devamı 6. sayfada)

Ankara'da bulunan pek çok Aksaraylı'nın isteği üzerine 13 Nisan 1975 günü kurulan «Aksaraylılar Dayanışma ve Kültür Derneği» tüzüğü Ankara Valiliğince onaylandı.

ÜYELİĞE ÇAĞIRI

Bir derneğin yaşaması, gelişmesi, amacına ulaşması birlikte harcanacak çabayla mümkündür. Hemşehrilerinden, üyelerinden destek görmeyen, ekonomik bakımdan güçlü olmayan derneklerden yarar ummak boşunadır.

Bu nedenle, her üyenin bir yönetim kurulu üyesiymiş gibi çaba harcamasını, Aksaraylılığı benimseyen tüm hemşehrilerimizin ve kendini Aksaraylı sayabilen dostlarımızın derneğimize üye olmasını candan diliyoruz.

İyi bir sonuç alındığında duyacağımız mutluluğu ancak o zaman paylaşacağız.

AKSARAYLILAR GECESİ

13 MART 1976

CUMARTESİ

GÜNÜ

ANKARA

DEDEMAN

OTELİ

SALONLARINDA

Derneğin amacı tüzükte şöyle belirleniyordu : «Ankara'da bulunan Aksaraylılar ile Ankara'ya gelecek Aksaraylılar arasında dayanışma ve mevcut bağların güçlenmesini sağlamak, yararlarını korumak, yardımlaşmayı sağlamak, kültürel gelişimleri için girişimlerde bulunmak.

Henüz gelişme halinde bulunan derneğin yukarıda belirtilen amacı gerçekleştirmesinde bütün Aksaraylıların ve kendini Aksaraylı sayanların büyük katkıları olacağına inanılmaktadır. Yapılan toplantılara ve derneğe karşı gösterilen ilgi bu inancı doğrulamaktadır.

Bir Hemşehrimizin Adı Bir Parka Verildi

Ankara-Konya yolunun Konya'ya 50 kilometre yakınında, Karayolları Genel Müdürlüğünce yaptırılan dinlenme parkına hemşehrimiz Abdurrahman ŞENER'in adı verilmiştir.

Bu parka «Karayolları Abdurrahman Şener Dinlenme Parkı» adının verilme nedeni; birkaç yıl önce Ankara'da ölen hem-

şehrimiz Abdurrahman ŞENER'in karayollarına, bilhassa Karayolları Konya Bölgesine büyük hizmetinin geçmiş olması.

Avukat Musa ŞENER'in açığı olan Mühendis Abdurrahman ŞENER uzun yıllar Konya'da görev yapmış, ölümüne yakın yıllarda da Ankara'ya atanmıştı.

İÇİNDEKİLER

- İkinci sayfada : Nusret K. Otyam «Anılara Dönüş»
Çetin Çatan «Turizmde Aksarayın Şansı»
- Üçüncü sayfada : Azmi Çetin «Aksaray»
(Şiir)
Biliyormuydunuz?
- Dördüncü sayfada : Eşya Piyangosu listesi
- Beşinci sayfada : Haberler
- Altıncı sayfada : Dernek Kurucularını ve Üyelerini tanıtıyoruz

DERNEK KURUCULARINI VE ÜYELERİNİ TANITIYORUZ

Aksaraylılar Dayanışma ve Kültür Derneği'ni kuran yedi kişinin isim ve kimlikleri ile bugüne kadar derneğe üye olanların isimleri şöyle :

Dernek Kurucuları :

Nahit Turhan ERUZ (Gümrükler Genel Müdür Başyardımcısı); Falk DİREKÇİ (Petrol Ofis Nato Başkanlığı Askeri İkmal Müdür Yardımcısı); Mustafa TURGUT (T. Emlâk Kredi Bankası Genel Müdürlüğü Banka Hizmetleri Şubesi Müdürü); Erdoğan ARAL (Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi Müdürü); Süleyman İLERİ (İller Bankası Genel Müdürlüğü Su Servisi Planlama Müdür Yardımcısı); Azmi ÇETİN (Çankaya 1. Bölge Tapu Sicil Muhafız Yardımcısı); Raşit DOĞAN (Sosyal Sigortalar Kurumu Ankara Hukuk İşleri Dava Servisi Şefi).

Kurucular arasındaki görev bölümü ise şöyle : Nahit Turhan ERUZ Başkan, Erdoğan ARAL Başkan Yardımcısı, Mustafa TURGUT Sayman, Falk DİREKÇİ Sekreter, Azmi ÇETİN Üye, Süleyman İLERİ Üye, Raşit DOĞAN Üye.

Dernek Üyeleri :

Ahmet Nuri KADIOĞLU, Yaşar ARIBAŞ, Ali TABANLI, Mahmut POLAT, Haluk ARIBAŞ, M. Saveci EYÜPOĞLU, İbrahim ZEYBEKOĞLU, İbrahim Ziya KİPER, İlhan TOPÇU, Hazım ŞİŞMAN, Necati ALTIN, Mustafa GÜVENÇ, Yusuf ALTINTEK, Sabahattin KUTLU, Niyazi YAMAN, Ali KILIÇ, Güneri EYÜPOĞLU, Erdoğan EYÜPOĞLU, Ziya KÜÇÜKAYBERK, Ülkü GÜNAY, Şahin ATAY, Ali DİVANOĞLU, Kemal AKMERMER, Abdurrahman ÇELİK, Şakir KATI, Ahmet KADIOĞLU, Tayfur BAYKAN, Güneri GÜNEŞ, Cahit ERUZ, Mehmet EKİN, Mehmet ATABAŞ, Sabri İLGÜN, İbrahim CAMKERTEN, Sami ŞİŞMAN, Ender ALTAN, Ethem SAĞLAM, Osman DAĞLI, Cevdet YAVUZ, Kandemir SALMAN Kaya SALMAN, Sait ŞAHİN, Vahit ERUZ, Fikret DAĞISTANLI, Mustafa SOMUNCUOĞLU, M. Kaya ALBAYRAK, Erdoğan ARIBAŞ, Fethi MENEKŞE, Gürhan HAMZAKADI, Ayhan GÖKALP, Kadir SUNAMAK, Mehmet AKATA, Bedri KADIOĞLU, Bünyamin KARA, İlhan ÖZÇELİK, Alaaddin KIZILGÜNEŞ, Fikret ZOBALAK, H. Ali DOĞAN, Dursun TATLI, Leman KOCABAŞ, Taki TATLIPINAR, Ali KADIOĞLU, Oğuz KARAASLAN, Faruk KARAASLAN, Önder PAMUK, Şeref ÖZGEL, Davut YÜCEDAĞ, Asaf GÜVEN, Şevket ÖZMEN, Muammer ŞİŞMAN, Hikmet KIZILTAN, Fahrettin HAMZAKADI, Turgut YİĞİDİM, Mustafa ACAR, Ahmet ATEŞAĞAOĞLU, Kaya ÇORAKÇI M. Hilmi ORHON, İbrahim KASMAN, Orhan AĞAÇLI, Seyfettin ÇOBAN, KARA, Mahmut ÖZTÜRK, Kaya GÜRÜN, Üzeyir ÖZKAN Metin ÇATAN, Ahmet ÖZEL, Muammer DALDAL, M. Ali DALDAL, Kemal ÇORAKÇI, Nusret K. OTYAM, Osman ÖZKAN, Ahmet TAŞERİ, Çetin ÇATAN, Nasuh AKÇA, Nihat ALTIN, Mahmut SARAÇOĞLU, Mesut UZ, Ertaç TÜZÜN, Mehmet BELGEMEN, Hayati ÇEKİÇ, Ramazan DEMİRCİ, Halil KOCABAŞ, M. Edip PEREK, İbrahim SÜERİ, Esat GÜVEN, Mustafa KELEŞ, Halil COŞAR, Mehmet ÇATILI, Gülşen KELEŞ.

BAŞYAZININ DEVAMI

Bunları genel olarak ortaya koyduktan sonra diyeceğimiz şu : Aksaraylı bir araya gelmez diye, Aksaraylı birlikte iş yapamaz diye bir şey yoktur. Önceleri de dernek biçiminde, çeşitli ortaklıklar biçiminde güzel örnekler verilmiştir. Bunların çeşitli nedenlerle dağılmış olması uzun ömürlü olmaması bizi olumsuz sonuçlara götürmemelidir. Geçirdiğimiz örnekler neden olumsuzdur, onların nedenlerini arayıp bulmalıyız. O güzelim örnekleri olumsuzca götürün nedenler bizler için birer ders olmalı ve onları ortadan kaldırmak suretiyle bundan sonrakı girişimleri olumlu sonuç, iyi sonuç götürme çabası içinde olmalıyız. Bunun tek yolu da, kafamıza Aksaraylılar hakkında saplanan bir takım olumsuz inançları kafamızdan atmak, bir takım aksamlar varsa bunun sadece Aksaraylılardan doğmadığına, toplumsal yapımızın aksaklıklarından ileri geldiğine inanmamıza, bu aksamları, güvencesizlikleri ortadan kaldırmaya da el birliğiyle olacağına inanmamıza bağlıdır.

Aksaraylılar Dayanışma ve Kültür Derneği bu inancın doğrultusunda kurulmuştur. Çalışmaları da bu inancın doğrultusunda olacaktır. Suçu Aksaraylı olmağa yüklemeye hiç kimsenin hakkı yoktur.

İstiyoruz ki ortak sorunlarımızda bir olalım. Sorunlarımızı ortaklaşa sırtlayalım. Ekonomik yönden olsun, kültürel yönden olsun, genel planda toplumsal açıdan olsun.

Ne demiş büyük ozan Pir Sultan Abdal : «Gelin canlar bir olalım.»

Evet, gelin bizler de bu kent için, Aksaray için bir olalım.

yavrularınızın da geleceğini düşününüz

ve onları
tasarrufa
alıştırınız

evinizin bankası
herkesin bankası

**TÜRKİYE
EMLAK
KREDİ
BANKASI**

AKSARAYLILAR HABER BÜLTENİ

Üç ayda bir yayımlanır
Yönetim Yeri :

Mine Sok. 17/3 Maltepe
A n k a r a

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü :

Aksaraylılar Dayanışma ve
Kültür Derneği Adına

Başkan :

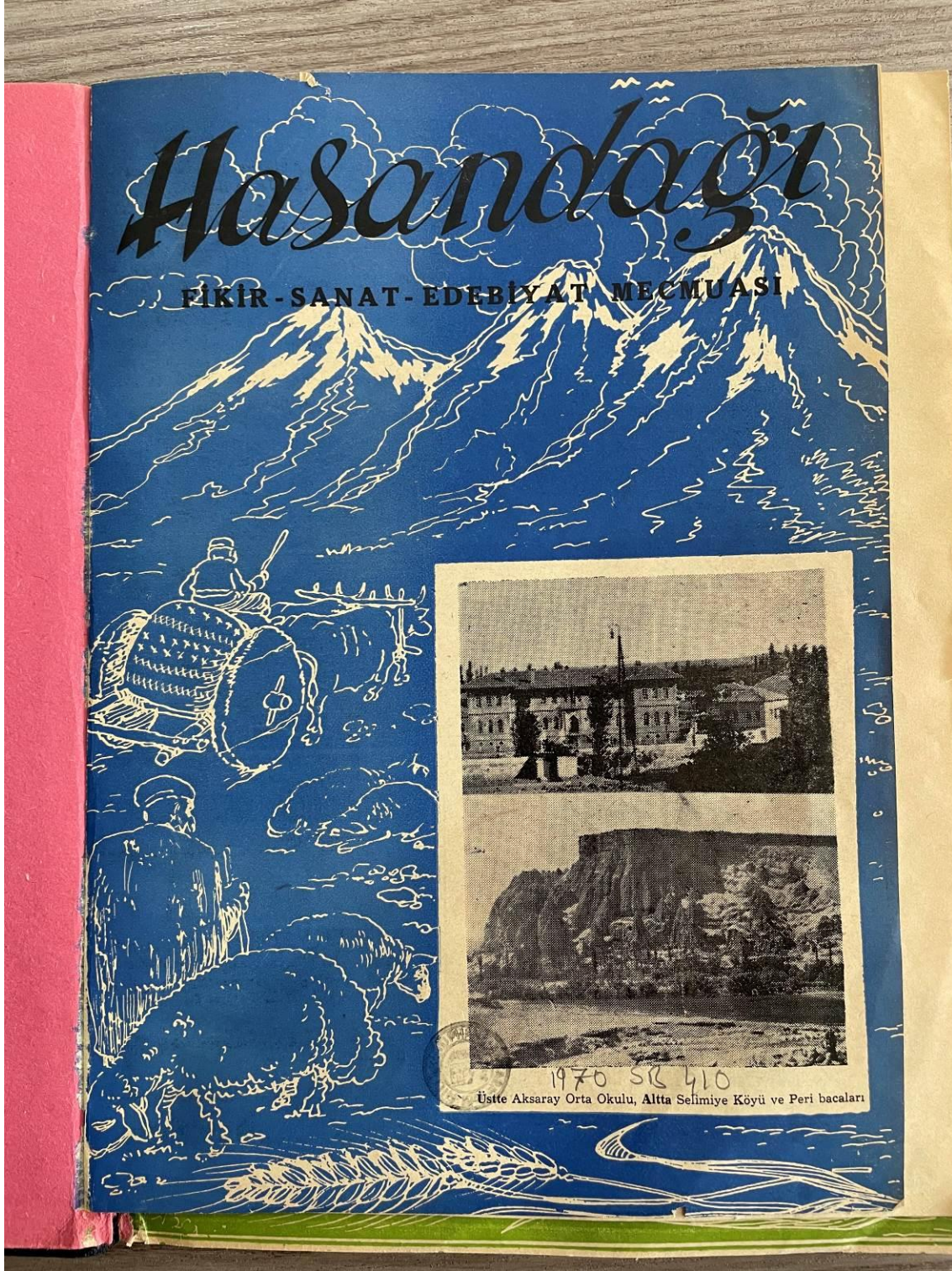
Nahit Turhan Eruz

Sayısı : 250 Kuruş

Yıllık Abone : 10,— TL.

Dizgi : Şafak Matbaası

Baskı : Şafak Matbaası

ADIMIZ İÇİN

Mehmet ALTINSOY

Dağ, varlığın ifadesi, heybetin senbolü, irtifanın izahıdır.

Adımızı bir dağdan aldık:

Bir varlık olduğumuzu ifade, tuttuğumuz yolla mütenasip bir vakar ve heybette olduğumuzu senbolize etmek için.

Çıkışımızın Türk fikir - sanat - edebiyat âleminde bir düşüş, hattâ bir duraklayış değil, -bir arpa boyu bile olsa- yükseliş olduğunu izah için:

Dağ dedik te, Sultandağı, Süphandağı demedik. Hasandağı dedik.

Madem ki, uğruna can koyduğumuz yurtdan dağıdır, Süphanı da, Sultanı da, Hasanı da birdir.

Şahlar ferman ededursun, gene bütün dağlar bizindir.

Dağlar hep bizim dağıdır ama, Hasandağı kaderimizin dağıdır.

Sultandağı çağırsa Toroslar omuzbaşından ses verir.

Süphandağı daralsa üç komşusu nefes verir.

Ya Hasandağı ögle mi?

Erciyeşe bir selâm salsa beş günde varır.

Toroslara yakın varsa çöllere düşüp yolda kahr.

Ne sır verecek, sırt sırta sırdaşı...

Ne önünde ser verecek, başbaşa oynası vardır.

Varlığı varsa, kayasında, toprağımdadır.

Gözyaşı değil, göz (1) suyu Ulurmağındadır.

Bizde tıpkı Hasandağı gibiyiz.

Ne sırt verdiğimiz bir sermayemiz,

Ne de Vatan ve Millet'in selâmetinden hariç,

önünde servermeyi vadettiğimiz gizli bir gayemiz var.

Var olan varlığımızı kendimizden, yetmiyeni bizimle bir bildiklerimizden ve bilhassa hemşehrilerimizden alarak çıkıyoruz.

Ümit ve imân ediyoruz ki; çalışmamızın mahsulü bize manevî gözyaşı döktürecek olan alâkasız kalmak ve unutulmak değil.

Ulurmanın toprağa verdiği hareket gibi verimli ve devamlı fiili ve fikri iştirak olacaktır.

HASANDAĞI ADININ İLHAMETTİĞİ

Atâ ÇORAKCI

Bu adı duyunca çocukluğumu ve mektep hayatımı hatırlar ve içimde istli bir ürperti ve gurur duyorum.

Hasandağı mecmuasının broşürünü aldığım zaman çocukluğumdanberi tahakkukunu arzı ettiğim bir boşluğun dolduğunu görmekten mütevellit bir ferahlık duydum.

Aksaraylıların çocukluk çağlarını Hasandağı'nın çeşit çeşit hatıraları doldurur. Ovanın ortasında bütün haşmetiyle yükselen Hasandağı bu muhitin çocuklarına kendisine benzeme ruhunu aşılar.

Orta tahsilini ikmal ettikten sonra lise tahsiline devam etmek üzere Aksaray'dan, ana kucagından, ata bucağından ilk defa ayrılan yavruların otobüsü sarılırken mendillerin sallanmasıyla daha o anda içine dolan hasret duygularını Hasandağı avutur. Saatlerce giüldüğü halde daima karlı ve dumanlı tepesiyle gözden kaybolmayan Hasandağı yolcuların son uğurlayıcısıdır. Döner hasretlileri ilk karşılayan yine odur.

Bizi birbirimize bağlayan ve sesimizi duyurmanın da o olmasından daha tabii ne olabilir.

H A S A N D A Ğ I

Aylık Fikir - Sanat - Edebiyat
Mecmuası

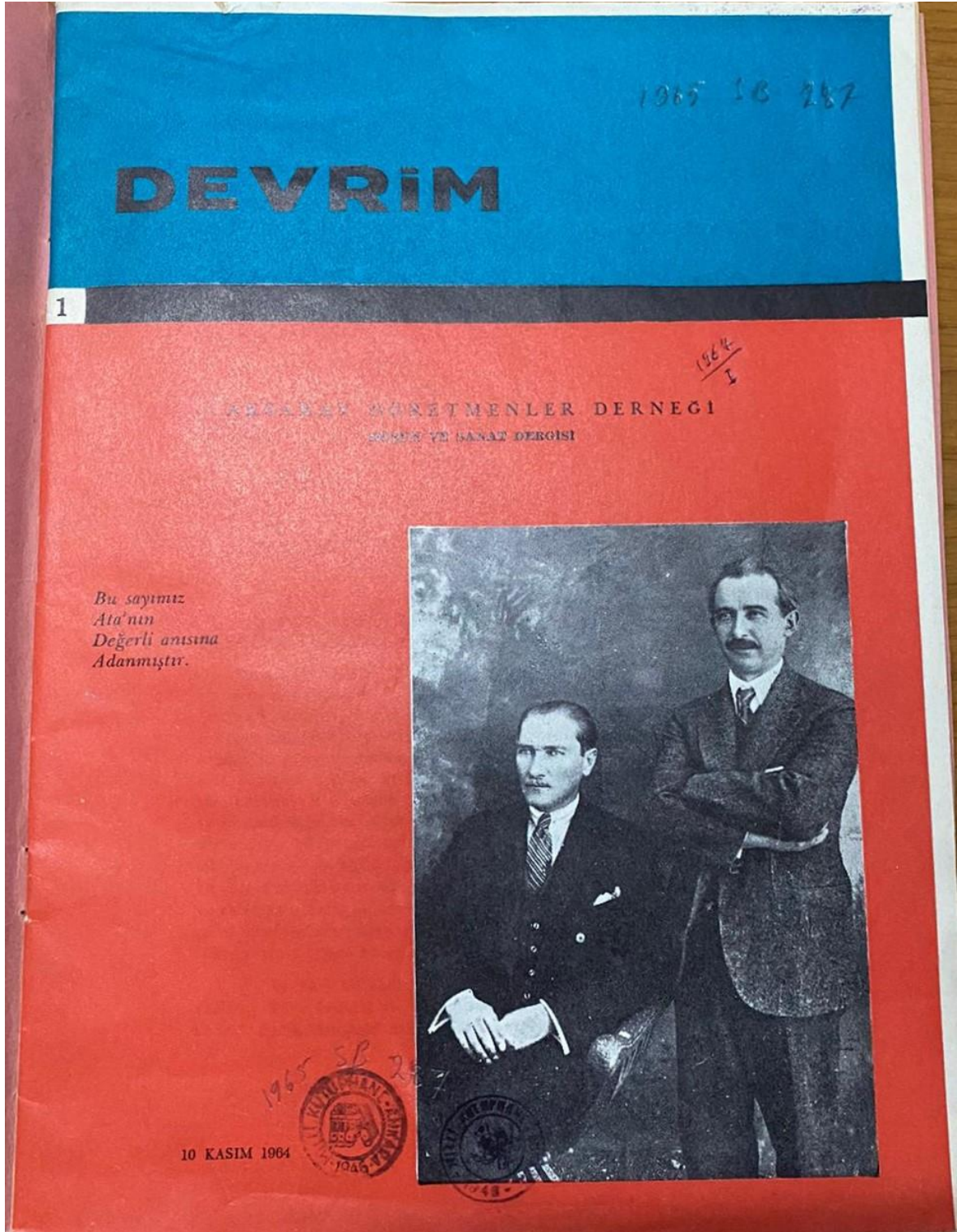
—xOx—

Sahibi: Ahmet KADIOĞLU
(Aksaray Yardımlaşma Derneği adına)

Nesriyat Md.: Mehmet ALTINSOY

—xOx—

İdare Yeri ve Adres: Bayram Cad. No. 25
Abona: Bir yıllık 350, 6 aylık 190 Kır.
Gönderilen yazılar basılan basılmasın
İade edilmez.

Başkan
Ramazan HAKAN

Sekreter
Ali İsmet GENCER

Baş. Vekili
Hüseyin CANATAN

Üye
Abdurrahman AKSU

Üye
Ziya GÜNEŞ

DERNEĞİMİZ

Dört Ekim 1964 Cumartesi günü yapılan yıllık genel kurul toplantısından sonra göreve atanan öğretmenler derneği yöneticileri 1963-64 yılı sonunda geniş bir çaba içine girerek, önce sizlere ciddi bir yayım organını sunmaktadırlar.

Devrimci ve halkçı öğretmenlerin felsefesini ortaya koyacak olan bu dergi, genç Türkiyemizin güçlü dergileri kadar bilinçlidir.

Bunun yanı sıra Türkiye Milli Talebe Federasyonu ve diğer devrim kurumlarının yardımlarıyla 31 Aralık 1964 tarihinde başlayacak olan büyük bir kültür festivali de düzenlenecektir.

Bu festivale yurdun güçlü sanatçıların katılması beklenmektedir.

Derneğimiz ayrıca Atatürkcülüğü gerçek cepheleriyle topluma sunmak yönü ile ilgili olarak 15 Şubat 1965 tarihinde bir açık oturum düzenleyeceği gibi, 23 Nisan 1965 tarihinde de Kız Enstitüsü ve Cumhuriyet İlkokuluna birer Atatürk anıtı ödöllemesi düşünülmektedir.

Bütün bu çabalarla ilgili olarak daha şimdiden gerekli temaslara geçen dernek sekreterimiz Ali İsmet Gencer müspet sonuçlar almıştır.

Topluma hizmet prensibinin bilinci içinde bulunan derneğimiz hepimizin ilgi ve yakınlığını bekler.

ÖĞRETMENLER DERNEĞİ

YIL : 1

SAYI : 1

10 KASIM 1964

Öğretmenler Derneği Adına, Sahibi : Ramazan HAKAN

— Sorumlu Genel Yayın Müdürü : Ali İsmet GENCER

Baskı Yeri : İstanbul Matbaası

OTUZİKİ

⁶ Gazete kupürü hem Aksaray Sesi Gazetesi'nin 1951 yılında yayımlandığını hem de Demokrat Aksaray Gazetesi'nin yayımlanacağını göstermektedir.

TEZ DEĞERLENDİRME FORMU

Aksaray Üniversitesi Tez DeğerlendirmeFormu		
Öğrencinin AdıSoyadı:		EVET
Kapak		
1	Tez Başlığı tutanaktaki başlıkla aynı mı?	
2	Kapakta ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
3	Kapak format kılavuzdaki kapak formatına uygun mu?	
4	Kapakta yazılan tüm yazılar doğru olarak verilmiş mi?	
İçindekiler		
5	Sayfa numaraları tam verilmiş mi?	
6	Şekil, Çizelge vb. listeleri verilmiş mi? Sıralaması doğru mu?	
7	Özet, Abstract, Giriş, Sonuçlar vb. bölümler var mı?	
8	Yazım hataları kontrolü yapıldı mı?	
Giriş		
9	Hazırlanan tezin önemini anlatıyor mu?	
10	İkinci ve Üçüncü dereceden başlık içermemeli kuralına uyuldu mu?	
Özet/Abstract		
11	Kılavuza uygun mu?	
12	Ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
13	Özet; tek sayfa, tek aralık, tek paragraf kuralına uygun olarak yazıldı mı?	
14	Bilim kodu, sayfa adedi, anahtar kelimeler ve tez danışmanı yazıldı mı?	
Kaynakça		
15	Kaynakların tamamına metin içinde atıf yapıldı mı?	
16	Kaynak formatı Kılavuzdaki kaynak formatına uygun olarak hazırlanmış mı?	
17	Atıf formatı kılavuzdaki atıf formatına uygun mu?	
Atıf Yöntemi APA 6 ☐ CMS ☐ İSNAD ☐		
Genel Değerlendirme		
18	Etik Beyan açıklaması okundu, uyuldu ve imzalandı mı?	
19	Kabul/Onay sayfası kılavuzdaki formata uygun olarak düzenlenmiş mi?	
20	Kabul /Onay sayfasında belirtilen oy birliği/oy çokluğu seçeneklerinden uygun olanı savunmayla tutarlı olacak şekilde belirlenmiş mi?	
21	Sayfa kenar boşluklar ve sayfa numaraları kılavuzdaki formatına uygun mu?	
22	Paragraf boşlukları ve metin satır aralığı kılavuza uygun olacak şekilde düzenlenmiş mi?	
23	Başlık yazımları kılavuzdaki başlık formatlarına uygun mu?	
24	Yazı tipi ve boyutu kılavuzdaki yazı tipi ve boyutu formatına uygun mu?	
25	Şekil, Çizelge vb. açıklama ve numaralandırmaları kılavuzdaki formata uygun olarak yazılmış mı?	